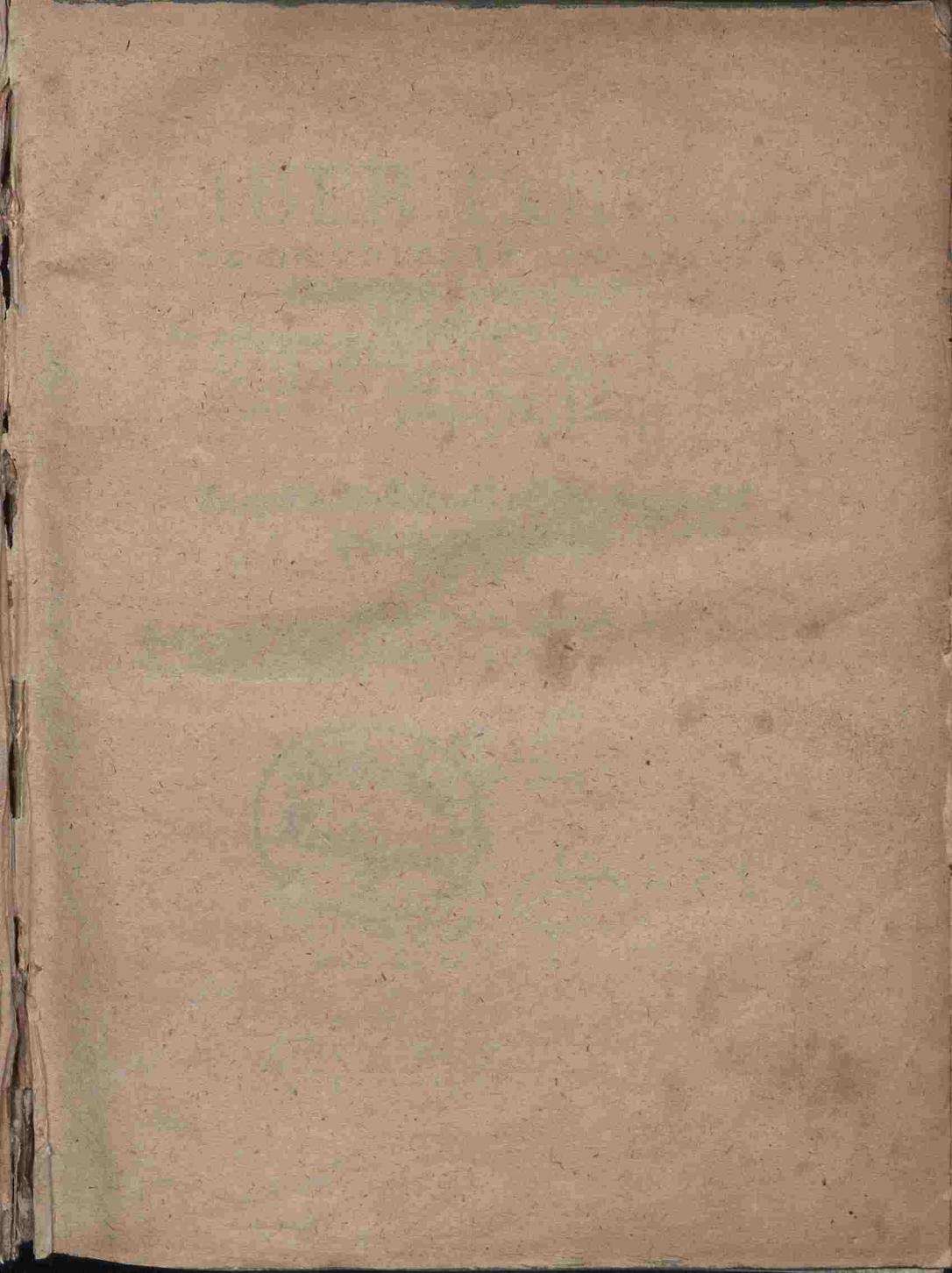
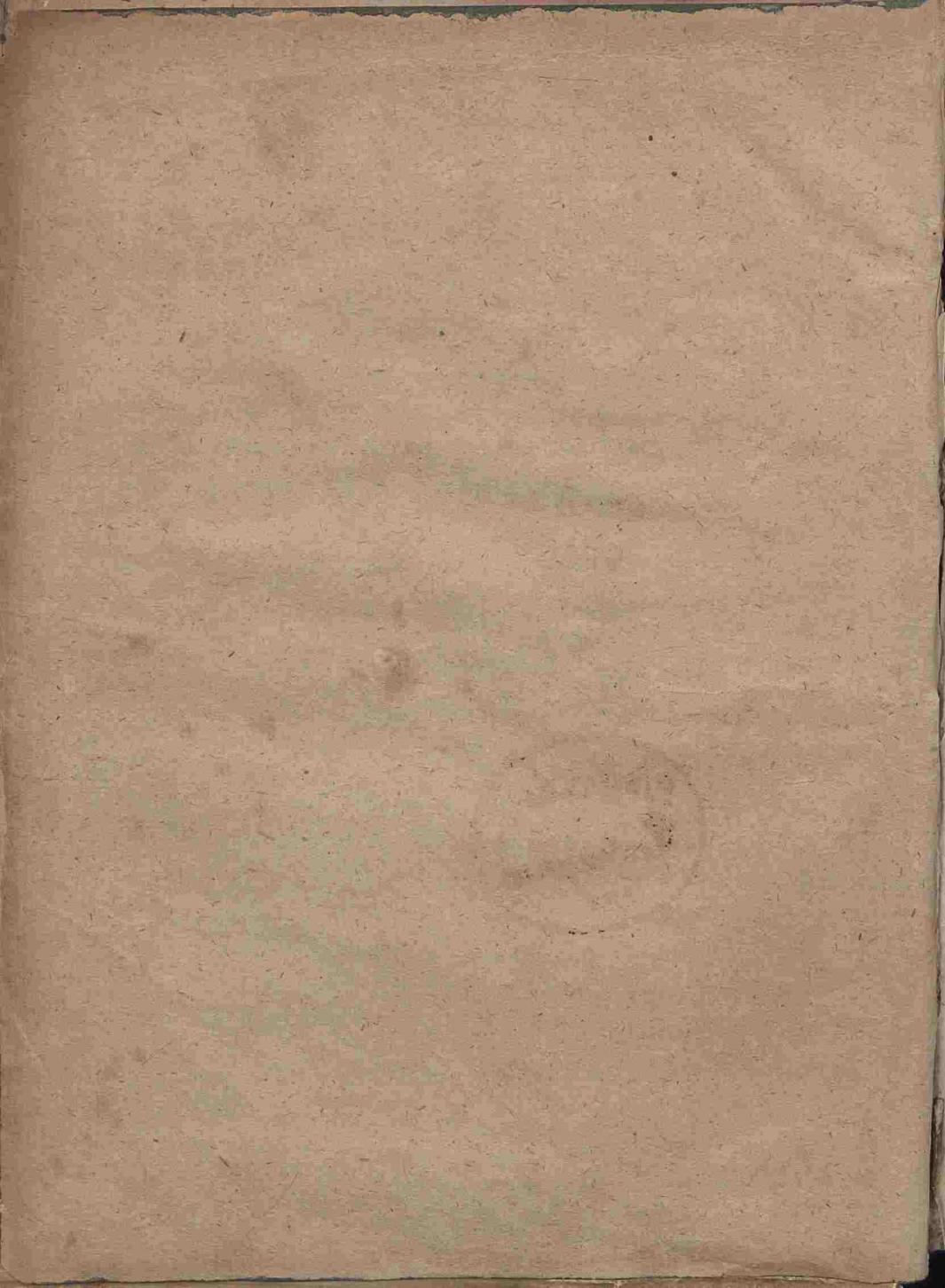

XIX 3 597 #

12 Beibände:

1. Luther, Mart.: Enarrationes epistolarum et evangeliorum. Basileae 1521.
2. [Vadianus, Joach.]: De veteri et novicio deo. Wittenbergae 1522.
3. Hugobald, Ulrich: Ad Sanctam Figurinam Ecclesiam epistola. 1521.
4. Hutten, Ulrich v.: Epistola Udalensis Lymbri Cusani de exustione
leborum Lutheri. o. O. u. J.
5. Pecolampadius, Joh.: Iudicium de M. Luthero. o. O. 1521.
6. Stromer, Heinrich, u. Gregor Lopp: Due epistolae. Lipsiae 1520.
7. Acta et res gestae M. Lutheri. 1521.
8. Luther, Martin: Appellatio ad Concilium. (Leipzig?) 1518.
9. Hesse, Simon: Luther ostendit causas... o. O. 1521.
10. Carlstadt, Andreas Bodenstein v.: Verba dei quanto condore...
praedicari... debent. Wittenbergae 1520.
11. ————— : ccxx et apologeticae conclusiones
o. O. 1519.
12. Luther, Mart., Andr. Carlstadt, Phil. Melanchthon: Christianissimi
Wittenbergensis gymnasii multarum disputationum paradoxo.
[Basel] 1521.

Solus christi cagunt ecclesie ut testam
sacra littera epiph. 2:4. 5. et ad Colip.
i. 2. capite.

Friedmanni. 1. m. 1620
nisi: 7. gbris. ex go.

LIBER EGREGI

VS DE VUNITATE ECCLESIAE,
Cuius autor perit in concilio

p. Plat. Cuius papum caput ecclesie dicitant, qualem vulgo habet Vulg. qd ei in
vuln. illig. apud patres. Iuliam et ron et scriptis predicauit non recantauit. si
miles nunc videntur iudei illis impis, qd eadem ron et ceteri regim. pene
aburgabant. Ut Lazarum principem sicut yustebeant.

Tu, quæsto, candide mi Lector, non quis, sed
quid dicatur, attende.

Angor operæ libri allegat se alias expostisse et ex²
translata cum abraham oratione von broy) (218 r. fine

folio

Süm i. D. Craji.

M A T E R I A R V M

- A**Bsoluere quō nō possit
presbyteri. pagina. 80
Absolueret a peccatis qd
est, & quomodo fit. 77
Abominatio desolationis quid
est. 133. &c. 195
Antichristus quomodo potest
esse Papa. 99
Antichristus est omnis malus
Prælatus. 123
Apostolica ecclesia quare dicit
ecclesia. 9. &c. 45
Apostol⁹ quid est uel q⁹ est. 150
Apostolicus uir quis est. 151
Appellatio a mandato Suinco/
nis & Pape. 158
Appellatio Lynconiensis a Pa/
pa ad deum. 159
Amādi modus Christū est mul/
tiplex. 67
Argumētorum solutio de eccl/
esia. 28
Argumēta p actib⁹ neutrīs. 198
Augustinus plus profuit eccl/
esiæ q̄ multi Papæ. 114
Baptismi negligentia in
puero q̄ est neciua. 223
Bene nihil sit sine chari/
tate. 197
Beatificat̄es malos p̄cipit̄. 134
Bonum est duplex. 167
Bonū de genere quid est. 168
blasphemat̄ deū q̄ male uitūt̄. 98
Bulla clemētis angel⁹ mādās. 94
Caput eccl̄æ si est Petri. 62
Caput eccl̄æ quid est. 20
Caput eccl̄æ qñ īcepit eē Ch̄rs. 19
Caput eccl̄æ Christus est. 11. (21)
Caput univerſal⁹ eccl̄æ solus est
Christus. 19
Caput oīm hoīm quō ē ch̄rs 40
Caput est duplex eccl̄æ. 20
Capita plura potest habere par/
ticularis ecclesia. 20
Caput qd disq̄det de⁹ qd est. 134
Caput eccl̄æ uniuersalis nō est
Papa. 102
Cauda īcuruans quis est. 134
Circūstatiæ act⁹ uel operis sunt
octo. 196
Cardinaliū opa quæ sunt. 110
Charitate efficiuntur oīa. 197
Christus sponsus eccl̄æ. 8
Christus Romanus pōtifex. 92
Christus baptisat ac cōfecrat. 92
Christus summus pontifex. 93
Christus non citatur, nō excom
municatur, sed pie uisitat̄. 191
Cephas quid interpretatur. 65
Circūstatiæ operis mediij. 188
Citatus quando non tenetur cō
parere. 190
Citatio illicita. 190
Claves tibi dabo quomodo in-

I N D E X

telligitur.	80	subditū.	174
Clauitum abusus quō fit.	39	D <small>omi</small> n <small>ic</small> Are spiritūm sanctū non potest creatura.	75
Claues ecclesiæ quid sunt.	73	D <small>omi</small> n <small>ic</small> ari nō possūt p <small>re</small> destinati.	25
Clerus duplex, Christi & Antī christi.	122	Depositio paparum.	136
Concubinarij manifesti missa nō est audienda.	217	Diligit Christus ecclesiam quo modo.	22
Confessio cordis sola ad salutē in necessitate sufficit.	76	Discipuli Ch <small>risti</small> sunt duplices.	25
Congregatio bonorū & malo rum in ecclesia.	29	Diuisio ab ecclesia duplex.	16
Constantinus priuilegiū dedit ecclesiæ.	115	Doctores qui cōsilii dederūt.	33
Cōsilium dei quid.	147	Doctores sancti quantum docu erunt.	114
Consilia euangelica præcipua sunt.	147	Doctores noluerunt informare studentes.	127
Consentire peccato q <small>ui</small> s dicit <small>ur</small> .	213	Doctores quomodo sunt excō municati.	178
Cōparere citat <small>ur</small> q <small>ui</small> n nō tenet.	190	E <small>ccl<small>esi</small>a</small> quid est secundū Augustinum.	105
Comparere quare distuli.	192	E <small>ccl<small>esi</small>a</small> fundamentū.	42
Corripere potest malum Præla tum subditus.	200	E <small>ccl<small>esi</small>a</small> dicit <small>ur</small> area.	33
Conuersatio hominis qualis, ul est bona uel mala.	168	Ecclesia quid est.	1
Corrigere qui uult aliū qualis esse debet.	192	Ecclesia uniuersalis.	2
Cōmunicatio triplex.	205	Ecclesia dicitur tripliciter.	42
Corpus ecclesiæ nō sunt Cardi nales.	104	Ecclesia duplex.	2.8.37
Corporis ecclesiæ unitas.	12	Ecclesia malignantiū.	3.8.41
Contraria inesse eidem.	19	Ecclesia una.	3
Credere quid est.	53	Ecclesia est summa creatura.	4
Credere Prælatis quādo debet		Ecclesia triplex, Militans, dor miens & triumphans.	7
		Ecclesia quando est spōsa uirgo Christi.	8.8.9
		Ecclesia Apostolica quare dicit <small>ur</small> .	9
		A ij	

M A T E R I A R R V M

Ecclesia quibus rebus compara tur.	29	gust. reprehendit.	222
Ecclesia non consistit in homi/ nibus ratione potestatis uel dignitatis.	44	F ides duplex.	51
Ecclesia Romana quid est.	45	Fides est de occultis.	51
Ecclesia Romana prius qd uo/ cabatur.	47	Fide desicciūt omnesma/ li.	52
Ecclesia Christi quare uocatur Romana.	48	Fidei proprietates.	51
Ecclesia Christiana quando in/ cepit esse.	48	Fides quid est, & quottuplex.	51
Ecclesiæ ædificatio.	44	pagina.	36 & 50
Ecclesiæ ædificatio si est in Pe/ tro.	62	Filij sunt triplices.	17
Ecclesiæ particulares.	47	Filij ueri dei quisunt	24
Esse in ecclesia dicitur multipli citer.	15 & 28	Fornicatoris presbyteri manife sti nō est missa audienda.	29
Esse de ecclesia duplicitate dicun tur.	12	Fundamentū ecclesiæ quomo/ do est fides.	53 & 60
Episcopi boni sunt ueri Vicarij Apostolorum.	112	Fundamentū ecclesiæ est multi plex.	55
Error sacerdotū circa claves & circa sacramenta.	31	Fundamēta ecclesiæ quoñ fuerūt Apostoli & prophetæ.	60
Errare potest Papa.	128 & 159	Fures & latrōes sunt mali sacer dotes.	155
Examinare ratione mādata su/ perioris debet subditus.	171	Gratia duplex.	25
Excusauit Christus Apostolos de non iejunando.	181	H Æreticus Papa libe/ rius.	98
Excōmunicatiō duplex, & qua re fit.	206, 207, 209	Heresi potest infici Cu/ ria Romana.	135
Excōmunicationē familiæ Au/ gust.		Hostia quare frangitur in tres partes.	8
		I Eronymi autoritas ad Papā quomodo intelligit.	134
		Imperitū ad faciendū aliquid est duplex.	201
		Imponūt onera īportabilia.	182

I N D E X

- Interdictū quid est, & unde pro-
cedit. 219
- Interdictū qñ incepit. 192
- Interdictū quare sit iniustū. 222
- Interdictū generale est malū. 225
- Interdicti grauitas. 223
- Interdicti multiplicatio est a ma-
litia Cleri. 224
- Iudas significat omnes Praela-
tors malos. 109
- Interficere hominē non p̄cepit
in lege gratiæ Christus. 131
- Iudicare seculariter noluit Chri-
stus. 131
- Iudicare de operibus Praelatorū
possunt subditi. 173
- Iustificatio ip̄j regrit plura. 74
- K**Athedra Moysi qd est
pagina. 152 & 15;
- Kathedra pestilētię. 154
- L**Apis Christo in quo fun-
daſ ecclesia 57
- Ex dei est iudex. 130
- Laici occisi & martyrisa-
tipro cōfessiōe ueritatis 195
- Lex Christi est regula efficacis/
ima 114
- Liberū arbitriū potest laxari uel
stringi. 72
- Ligare quis potest & quomo-
do. 76 & 78
- Ligare quō intelligitur. 80
- Lignū scientię boni & mali. 188
- Lynconiensis responsio ad lite-
ras Papæ. 157 & 158
- M**Agnus quis est in re-
gno cœlorum. 30
- Malum purū. 166
- Mandata Papæ illicita. 193
- Mādata Apostolica q̄ sunt. 157
- Mendacia nostræ parti imposi-
ta. 124
- Mercenarius quis est. 155
- Mēbroz ecclesiæ conueniētia
cū mēbris corporis humani. 13
- Mēbroz ecclesiæ a mēbris hūa-
ni corporis differētia. 14
- Medium uirtutis, quomodo ca-
pitur. 180
- Missa indigna q̄ est mala. 30
- Missa Clerici concubinarij ma-
nifesti non debet audiri. 217
- Mola asinaria quid est. 113
- Morte morietur qui non obedi-
erit. 131
- N**Euter in cōuersatiōe
non pōt esse homo
habens rationē. 168
- Neutrū opus. 182
- Nuptiæ Christi qñ incepérunt,
& quottuplices sunt. 8
- O**Bedientia est triplex.
pagina. 144 & 148
- Obedientia capit mul-
A ij

M A T E R I A R I V M

tipliciter.	142	Papæ non obediendū in omnibus bonis de genere q̄ præcipit.	176
Obedientia deo debita est religi- osissima.	183	Papæ ornatus superflus.	67
Obedientiae debent esse circum-		Pastor p̄lat⁹ q̄libet sit doctor.	122
Obedit subdit⁹ Prælato dum si- bi in malo resistit.	172	Paruipensio prælati iusta ratiōe peccati.	124
Obedire non oportet subditum		Petrus significat oēs bonos.	108
Papæ in omnibus.	176	Petrus significabat ecclesiam.	21
Obedire p̄platis & iudicib⁹.	125.	Petrus si uere dicit petra.	59
Obediuit de⁹ homini.	143	Petrus si est caput ecclesiæ.	62
Objectiones cōtra dissimilatio- ne ecclesiæ.	10	Petrus in quib⁹ p̄cellebat alios apostolos.	64
Odit Christus prescitos.	22	Petra supra quam fundatur ec- clesia est Christus.	55
Opus neutrum quod est.	167	Peccata qs & quomodo remit- tit.	76
Opus humanū est duplex.	168	Peccatum prælatorū impedien- tiū uerbū dei est pessimū.	160
Opus mediū quid est.	168	Peccati confessus est pārticipa- tio peccati.	218
Opera prælatorū sunt discutien- da a subditis ratione.	173	Peccat grauius cuius culpa ani- ma sine baptismo perit, q̄ si multos innocētes occiderit.	225
Osculum pedū Papæ.	110	Pœnitentia quid est, & quid bo- ni facit	74
Ouis quomodo est idem homo & lupus.	15	Potestas qd est, & q̄ttuplex.	70
Onera q̄ imponunt hoībus.	193	Potestas secularis.	71
P Apa mal⁹ si est, maxime scādalizat populū.	13	Potestatis restrictio.	72
Papa uel ali⁹ p̄lat⁹ nota- tare debet cōditiōes Pe-		potestas autētica & iſtrumēt.	73
Papa unde dicit⁹ & quot (tri- modis	98	Potestatē sacramēta cōferendi habet quilibet sacerdos rite or	
Papa Laicus Constantinus.	98		
Papa Agnes mulier.	98		
Papa unde originem cōp̄it.	99		
Papæ ascripta false.	135		

I N D E X

dinatus.	85	Punientur Prælati pro peccato subditorum si nō arguant.	215
Potestas datur solūm in ædifica- tionem.	158	Puniri quomodo debent clerici pro luxuria.	217
Præstatem quomodo usurpat sacerdotes.	86	R Ecumbere in nouissi- mo loco quid est.	111
Potestas multipliciter dicif.	87	Rebellare Papē in ma- lo mādato est Christo	
Potestatē parem habent omnes Episcopī.	119	obedire.	161
Præceptū dei quid est.	147	Recesserunt a uirtute aliqui.	195
Præcipitūt aliquia explicite & aliquia implicite.	115	Reges data sentētia doctorū sūt in excommunicatione.	178
Personæ circumstantiæ circa mā- dattim.	193	Remiseritis peccata quorū quo- modo intelligitur.	80
Prædicantū intentio qualis.	141	Romana ecclesia quid est.	45
Prædestinatio qtid est & quo tu- plex.	16	Romano Pontifici nulli, preter Christū, de necessitate subest omnis humana creatura.	39
Prædestinatū se esse asserere sine reuelatione psumptio est.	34	Romana ecclesia quare prima- tum tenet.	116
Prædicatio est præceptum sacer- dotum.	184	S Acerdotes qti non sunt ep̄i, significati sunt p̄ ap̄los septuaginta duos Sacerdotū malitia in quibus cōsistit.	120 89
Præscitus nō est membrum san- ctæ matris ecclesiæ.	22	Sācti noluerūt uocari sancti	94
Præsciti qb̄ reb̄ significant.	33	Scripturæ autoritas.	101
plati mali nō sūt ueri Vicarij.	58	Scandalum qui faciunt sacerdo- tes in ecclesia.	113
Prælati mali nō sūt ueri plati.	108	Scādalizat maxime Papa pp̄lm Sētētia falsa nulli (si est mal⁹).	113
Priuilegium quod dedit Cōstā- tinus Papæ.	115	us hominis est sequenda.	126
Prophetæ falsi qui sunt.	135		
Prophanant clericū diuina mul- tipliciter.	218		
Probare debet subditus manda- tū præpositi si est licitum.	171		

M A T E R I A R V M   I N D E X

Sedes Aplicā qd ē.	191.152.162.165	Virtutis mediū nō est oī bus unūm.	178
Sedes Christi qd est.	152.	Vicarius ter ^o quis est pagina.	106
Sedes dei sunt sancti.	163	Vicariū manifestū Christi quo/ modo cognoscere.	102
Sedere in Cathedra.	154	Vicarius Antichristi.	107
Sedes Petri quid est.	165	Vicarius est uerus qui officium implet.	68
Sequiuieratē super omnia.	131	Veritatē sequi debet homo.	128
Solutio autoritatū sanctorū.	196	Vincere habet potestatē bestia. pagina.	88
Sponsus ecclesiae Christus.	8	Vincunt filii dei per mortem be/ stiam.	88
Sponsa Chri unica ecclesia uni/ uersalis.	9	Veritas quilibet quō noscīt.	98
Spes in quibus differt a fide.	53	Vnum corpus est tota sancta ec/ clesia.	12
Sponsum ecclesie nullus sanct ^o uocauit se.	63	Vnum corpus diaboli sunt om/ nes præsciti.	38
Spiritu sanctū nō dāt hoīes.	75	Vocare se Papas & sanctissimos nolebant sancti.	94
Soluere a peccatis quis pōt & quomodo.	76		
Solnere q nō possunt sacerdotes Pagina.	80		
Subesse Romano pōfici.	92.93		
Stulticia Cleri unde.	225		
Suspēlio ecclesiastica qd est.	212		
Suspendit deus a diuinis.	218		
Suspensio est multiplex.	214		
Suspēdunt. Prælati a diuinis.	215		

F I N I S.

I.H. DE ECCLESIA

Vna est Ecclesia Catholica coelestium & terrestriū,
diuersa, pro dignitate sua, ex sacra scriptura sor
tiens uocabula.

CAPVT I

VM QVILIBET VIA
tor debet fideliter credere Ec
clesiā sanctā Catholīcā. Sicut
debet diligere Iesum Christū
dominū sponsum illius eccl
esiæ, & ipsam Ecclesiam spon
sam suā. Sed nō diligit ipsam
matrē spiritualem, nisi ipsam
saltem per fidem cognoverit
ergo debet ipsam per fidē co
gnoscere, & sic ipsam ut ma
trem præcipuā honorare. Pro eius ergo aliquali noticia est

Ecclesia mu
tiphariā acci
pitur.

notandū, q Ecclesia primo significat domū Dei, factam ad
hoc, ut in ea populus excolat Deum suū, ut primæ Cor.
xi. Nunquid domos nō habetis ad manducandum, biben
dū &c. Aut Ecclesiam Dei (secundū Augu. i. domū oratio
nis) contemnitis. Secundo Ecclesia significat ministros ad
illam domū pertinentes, & isto modo Clerici pertinētes ad
unam materialem ecclesiam uocant se Ecclesiā. Sed quia
Ecclesia secundū Græcos dicitur congregatio sub uno regi
mine contenta, ut. iij. Polit. cap. viij. docet Aristot. ubi dicit,
Ecclesia autē participant omnes. Ideo secundū istam signifi
cationē congregatio omniū hominū dicitur Ecclesia. luxta
illud Matth. xxv. Cum uenerit filius hominis in maiestate
sua, & omnes angeli eius cū eo, tunc sedebit super sedē ma
iestatis sua, & congregabūtur ante eū omnes gentes. Ecce

B magna

Nra. magna cōgregatio omnium hominū sub regimine regis Christi. Et quia nō tota illa cōgregatio est Ecclesia sancta, ideo subdit. Et separabit eos ab inuicem, sicut pastor segregat oves ab hædis.

Ecclesia ouīū ecclesia hēdo rum. Ex q̄ patet, q̄ una ē ecclesia Ouiū, & altera Hædorū, una ecclesia sanctorū, & alia reproborū. Item Ecclesia iustorū, alia est Catholica, id est uniuersalis, quæ nō est pars ad aliā de qua nō tractabī. Alia particularis, quæ est pars ad aliā, iuxta illud dictum Salvatoris Matt. xvij. Vbi sunt duo uel tres congregati in noīe meo, ibi sum in medio eorū. Ex quo patet, q̄ duo iusti congregati in noīe Christi, sunt cū Christo capite particularis sancta Ecclesia, similiter tres, quatuor, & sic ulterius usq; ad numerū omnium prædestinatorū inclusiue. Et isto modo capitur sāpe Ecclesia in scriptura, ut pri. Corinth. j. dicit Apostolus. Ecclesia quæ est Corinthi sanctificate in Christo Iesu. Item Actuum. xx. Attendite uobis & uniuerso gregi, in quo uos Spiritus sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam dei, quā acquisivit sanguine suo. Et isto modo iusti nunc uiiantes sub regimine Christi in Archidiaconatu Pragensi, & præsertim prædestinati sunt Ecclesia sancta Pragensis. & par est ratio de alijs particularibus sanctorū Ecclesijs. de quibus est illud Ecclesia ast. xxiiij. In ecclesijs altissimi aperuit os suū. Et illud eiusdem, xxxij. Eleemosynas enarrabit omnis ecclesia sanctorum.

Ecclesia uniuersalis.

Augustinus.

Ecclesia autē sancta Catholica, id est uniuersalis, est omnium prædestinatorū uniuersitas, quæ est, omnes prædestinati præsentes, præteriti & futuri. Patet ista sententia per August. super Iohannē, sub cuius sententia. xxxij. q. iiiij. C. Recurrat, habetur, quomodo eadem Ecclesia prædestinatorū currebat a mūdi exordio usq; ad Apostolos, & ab hinc usq; ad diem iudicij. Nam dicit, Ecclesia quæ peperit Abel & Enoch & Noe & Abraham, ipsa peperit Moysen & propheta

tas

tas tempore posteriores, ante domini aduentum, & quae istos
ista & apostolos, & martyres nostros, & omnes bonos Chri-
stianos, omnes enim peperit qui diuersis temporibus nati appa-
ruerunt. Sed societate unius populi continentur. Et eiusdem cui
tatis cives labores huius peregrinationis experti sunt, & quod
dam nunc experientur, & usque in finem experientur. Ecce quod pla-
ne iste sanctus ostendit Ecclesiam Catholicae sanctam, & cor-
respondenter loquitur ibidem statim de Ecclesia malignantium. Ecclesia mā
lorum
Quae, inquit, peperit Cain, Cam, Ismael & Esau, eadem ipsa
peperit & Datan, & alios in eodem populo similes, & quae
istos, eadem ipsa Iudam, perdidit apostolos, Simonem Magum
& ceteros usque ad haec tempora Pseudochristianos. Item af-
fectione animali obduratos pertinaciter, siue sint proximi
in unitate, siue aperta præcisione dissentiant. Hac Augusti-
nus. Ex cuius sententia patet, quod unica est sancta universalis
ecclesia, qua est prædestinatorum universitas a primo iusto
inclusa, usque ad ultimum futurum saluandum inclusa, & clau-
dit omnes salvados, qui continent numerum, de quo numero
implendo sancti interfici sub altari habuerunt dictum rei
sponsum, quod sustinerent adhuc modicum tempus, donec imple-
retur numerus consertorum & fratrum eorum. Apoca. vij. Deus
enim omnisciens, qui omnia in mensura, pondere posuit, &
numero, præfinuit quothoies finaliter sunt saluandi.

Illa igitur universalis Ecclesia est sponsa Christi, de qua est
processus Catici canticorum, de qua Isaia. lxj. Quasi sponsam de-
corat coronam, & quasi sponsam ornatam monilibus. Ipsa est
unica columba de qua dicit Christus Cant. vij. Una est columba
mea perfecta mea. Hac est mulier fortis cuius domestici uti-
liti sunt duplicitibus. Pro. xxxij. Hac est regina de qua dicit
Psal. Astigit regina a dextris in uestitu deaurato. Ista est Hie-
rusalem mater nostra, templum dominum, regnum coelorum & civitas
magni, quae tota inquit Augu. Enchiridion. xlj. accipienda
Ecclesia cat-
holica est
Sponsa,
Columba,
Mulier fortis
Regina,

est nō solum ex parte quæ peregrinatur a solis ortu usq; ad occasum laudans nomē domini, & post captiuitatem uetus statis cantans canticū nouum, uerū etiā quæ in cœlis semp ex quo cōdita est, cohæsit deo, nec ullum malū sui casus ex perta est. Hæc in sanctis angelis beata persistit, & suæ parti peregrinanti sicut oportet opitulatur, quia una erit consor tio æternitatis, & nunc una est uinculo charitatis, quæ tota instituta est ad colēdum deum, unde nec tota, nec ulla eius pars, uult se coli pro deo. Hæc Augustinus.

Hæc est sancta Ecclesia Catholica quā confitent̄ Christi ani immedieate post fidē in Spiritū sc̄tm ppetua. Primo, quia secūdū Augu. ut supra, est summa creatura. Ideo immedieate ponitur post Trinitatē increatā. Secūndo, quia amore Spir i tūs sancti Christo matrimonio perpetuo copulatur. Et ter tio, quia posita Trinitate congruū est ipsam habere templū quod inhabitat. Vnde Augu. ut supra infert, dicens. Deus ergo habitat in templo suo nō solum Spiritus sanctus, sed & pater & filius, qui etiā de corpore suo per quod factū est ca put Ecclesiæ dei, quæ in hominibus est, ut sit tenens in om nibus principatū. Ipse ait, Soluite templū hoc, & in triduo redificabo illud. Hæc August. Ex cuius uerbis elicetur, q; una est uniuersalís Ecclesia, a principio mundi usq; ad finē laudans deum. Secundo, q; sancti angeli sunt pars ecclesiæ sanctæ catholicæ. Tertio, q; pars illius Ecclesiæ perægrinās siue militans iuuatur ab Ecclesia triumphante. Quarto, q; militans & triūphans unitæ sunt uinculo charitatis. Quinto, q; tota Ecclesia & qualibet eius pars debet deum colere & nec ipsa nec eius pars uult coli pro deo. Ex quo consei quēter sequitur, q; nō debent fideles in Ecclesiam credere, cum non sit deus sed domus Dei, ut ait Augu. in expositio ne symboli. Sed debent credere Ecclesiam sanctam catholi ca esse sponsam domini Iesu Christi, sponsam dico pudicā,

Ecclesia spō
sa est nō adul
terans, finaliter.

incor

incorruptam, nec ualentē adulterari finaliter. Nam dicit b.
 Cyprianus episcopus & martyr glriosus. xxiiij. q. j. C. lo
 quitur. Ecclesia una est quæ in multitudinē latius incremē
 to fœcunditatis extendit. & subdit. Vnū tamen caput est,
 & una origo, & una mater fœcunditatis copiosa. Adultera
 ri nō potest sponsa Christi, incorrupta est & pudica. Vnum
 domīnū nouit, unius cubilis sanctitatē casto pudore custo
 dit. Hæc ille. Illa igitur sancta ecclesia est uinea patris fami
 lias, de qua Grego. in Homilia ait. Cōditor noster habet u
 neam, uidelicet uniuersalem Ecclesiam, quæ ab Abel iusto
 usq; ad ultimū electū, qui in fine mūdi nasciturus est, quot
 sanctos protulit, quasi tot palmites misit. de qua etiā dicit s.
 Remigius in Homilia quadragesimæ sup^{er} illo uerbo, Viri
 Niniuitæ surgent in iudicio cū generatione ista, & cōdem
 nabunt eā. Sancta, inquit, Ecclesia ex duabus partibus con
 gregatur, altera eorū qui non peccauerūt, altera eorum qui
 peccare desierunt. Hæc ille. De ipsa etiam dicit Isidorus de
 Summo bono ca. xiiij. Sancta inquit, Ecclesia ideo dicitur Ca
 tholica, q; uniuersaliter per omnem mūndum sit diffusa. De
 ipsa igitur Augu. & Ambro. in suo cantico in laudādo dēr
 dicunt. Te per orbem terrarū sancta confitetur Ecclesia. De
 ipsa per se Ambro. xxiiij. q. j. Sic loquitur. Quæ dignior do
 mus Apostolicæ prædicationis ingressu q; sancta Ecclesia?
 Aut quis præferēdus magis omnibus uidetur q; Christus?
 qui pedes suis lauare hospitibus consueuit, & quoscumq; sua
 recepit domo, pollutis nō patiatur habitare uestigij. i. ope
 tribus. Hæc Ambro. De hac igitur Ecclesia Pelagius Papa
 xxiiij. q. j. C. Schisma, allegat Augu. dicente. Dua Ecclesie
 esse non possunt, infra dicens, Vnū uere ut sape dictum est
 quæ Christi corpus est, constat esse Ecclesiam, quæ in duo
 uel in plura diuidi nō potest. De ipsa igitur dicit Hierony
 habetur de pœni. dist. j. C. Ecclesia, Ecclesia Christi est nō

Remigio
Ecclia ex diab. par
tib. longeget.

Quare ecclia
dicit Catho
lica.

Dua ecclia nō
non pnt.

Peccator nō habēs maculā, neque rugā, aut aliqd istismodi, quia ergo proctor
est de ecclesia ē, aut alique sorde macularet, de Ecclesia Christi nō potest appellari.
Christi.

Ipsa igitur uniuersalis sancta Ecclesia est corpus Christi
mysticum, dicente Apostolo Ephes. i. Ipsum dedit caput su
per omnē Ecclesiam, quae est corpus ipsius. Et Coloseñ. i.
Ipse est caput corporis Ecclesiae. Et iterū. Pro corpore eius
qd est Ecclesia. & Ephe. v. Christus ecclesiæ caput est, ipse
est saluator corporis eius. Infra. Christus dilexit ecclesiam &
tradidit semetipsum pro ea, ut illā sanctificaret, manudans eā
lauacrum aquæ in uerbo uitæ, ut exhibeat ipse sibi gloriosam
ecclesiā, nō habentē maculā aut rugā, aut aliqd eiusmodi,
sed ut sit sancta & immaculata. Et isti textui innitunts. Do-

Dicta patrum con-
lentientia cū
Apol. Ecclesiam con
corpus Christi mysticū

stores. Augu. de doc. Christ. Christus caput est ecclesiæ quia
est corpus eius futurū cum illo in regno & gloria sempiterna
Greg. in Mora. xxxv. ca. ix. Quia Christus & Ecclesia idem
caput & corpus una persona est. Et sup Ezech. homilia. xv.
Ecclesia est una substantia cum Christo capite suo. Et Bern.
sup Catt. ser. xij. dicit. Ecclesia est corpus Christi charius quia
id quod tradidit morti. & Paschalius in li. de sacra corporis
Christi, dicit prout in sacris scripturis reperit. Ecclesia Christi
seu sponsa dei corpus Christi appellatur, profecto, quia
generalis Christi Ecclesia corpus eius est, & Christus caput
& omnes electi membra dicuntur. Ex quibus unum colligitur cor-
pus Ecclesiæ in uirum perfectum, & mensuram plenitudinis Christi.
Corpus autem Christi sponsa uidelicet dei, iure ecclesia dic-
tur. Iuxta illud quod Apostolus ait. Et erunt duo in carne
una. Hoc, inquit, sacramentum magnum est in Christo & eccl-
esiæ. Quod si Christus & Ecclesia in carne una sunt, utique unum
corpus, unum caput, unus sponsus, singuli autem electi alter al-
terius membra. Haec Paschalius. Ex iam dictis sanctorum pla-
ne elicetur, quia sancta uniuersalis Ecclesia est numerus om-
nium prædestinatiorum, & corpus Christi mysticum (cuius ipse
est ca-

est caput) & sponsa Christi, quæ ex dilectione maxima rede
mit suo sanguine, ut possideret eam gloriosam finaliter, nō
habentē rugam peccati mortalis, aut maculā peccati uenia-
lis, aut aliquid aliud ipsam uilificans, sed ut sit sancta & im-
maculata perpetue amplexans Christum sponsum.

Vna Ecclesia uniuersalis partitur in tres parti-
culares.

Dicto quid est uniuersalis sancta Ecclesia, & q̄ tan-
tū est una, sicut tantū unus est numerus omnium
prædestinatorū, & q̄ per orbem terrarū sit diffusa
secundū sua membra. Scīdūm est, q̄ ipsa sancta
Vniuersalis Ecclesia tripartitur, scilicet in Ecclesiam trium
phantem, Militantem & Dormientem.

Ecclesia militans, est numerus prædestinatorū dum hīc Ecclesia
uiat ad patriam. Et dicitur militās, quia exercet Christi mi-
litiam aduersus carnem, mundum & diabolum.

Ecclesia dormiens est numerus prædestinatorum in puri-
gatorio patiens. Et dicitur dormiens, quia inibi existens iā
beatitudinem non promeretur, eo q̄ dei præueniente & iu-
uante gratia in p̄senti meruit, ut post satisfactionem puri-
gatorij in patria præmetur.

Ecclesia triumphans, est beati in patria quiescentes, qui
aduersus Satanā, militiam Christi tenentes, finaliter trium-
pharūt. Vna autem magna Ecclesia est ex omnib̄ illis in
die iudicij. Et in signum huius triplicis partis uniuersalis ec-
clesiæ, dicunt Doctores sacramētum Eucharistiæ diuidi in
tres partes. Primam partem immersam sacramento liquido
dicunt significare ecclesiam triumphantem, quæ absorpta
& inebrιata est intinctione diuinæ naturæ. Vi loquitur ca-
put Ecclesiæ Cant. v. ciues suos & cōmensales exhilarans.
Inebriamini, inquit, charissimi. Duæ aut̄ alia ptes in manu
dñi

Ecclesia
dormiens.

Hec diuisio deli-
camentina papiri,
cum sapit.

Quare eucha-
ristia trifaria
diuiditur.

domini & merito Ecclesiae purgandæ significantur. Per illeas duas partes, quas sacerdos tenet in manibus, maior supposita significat Ecclesiam militantem, & minor innixa supposita signat Ecclesiam in purgatorio expectantem. Ipsi emin Quare Agn^o innititur suffragijs militantis Ecclesiae. Et pro istis duabus dei tristariam partib^{us} geminamus preces agno, qui est caput Ecclesiae ut misereatur nobis. Sed pro tertia parte, ad cuius locum & requietem adspiramus, petimus, ut idem agnus triplicis naturæ donet finaliter nobis pacem. Et hinc Christus secundū suā humilitate uisitauit tria loca Ecclesiae, scilicet Vmbilicū nostræ habitabilis, triginta tribus annis in Iudea Hierusalem cōuersando. Limbum, in quo patres purgati sunt, morsellū suæ ecclesiae in anima extrahendo. Sed tertio finaliter ascēdēs in cœlū cepit capitulatatem, quā post triumphū coronauit, ad dei dexterā collocando. Ista est ergo triplex pars universalis Ecclesiae sive Catholice. Licet quotlibet sine particulares Ecclesia.

*nostrum
in iace
anit tria loca*

Ecclesia virgo. Est autem ipsa universalis Ecclesia uirgo, sponsa Christi, uirginis, ex qua ut uera matre spiritualiter generamur. Virgo in qua, tota pulchra, in qua non est macula, Canticorum iiiij. Nec habens rugam aut maculam, Ephesiorum. v. & sancta & immaculata, & sic castissima secundū se totam in patria. Hęc tamen fornicando cū adulterante diabolo, & cum multis mēbris eius, criminibus partialiter est corrupta. Verū tamen nunc recipitur ut sponsa amplexāda, beatifice in dextera. In lecto spōsi anteę fuerit pura uirgo, omnimode sine ruga. Christus em̄ est sponsus uirginitatis, qui cū uiuit perpetuo, nō licet sponsa ab eo recedere fornicando spiritualiter. Ideo de cœlestiū ciuiū multitudine dicitur Apocalypsi xiiij. Virgines em̄ sunt, & sequuntur agnum quocūq; ierit. Fuit aut̄ Christus in principio mundi sponsus Ecclesiae prae destinatae, in confirmatione autē angelorū dedit dotē parti sponsa

sponsæ. Et sic in confirmatione Abel iusti & aliorū sanctorū usq; ad incarnationē manente continue eadem despontatione. In incarnatione uero fecit secundas nuptias, creando quandā reginam partē totius Ecclesiae, quæ quadā proprietate dicitur Ecclesia Christiana. Tunc em dux & legislator noster familiarius alloquēs sponsam suam, ut dicit Apost. Hebræ. i. Per assumptionem humanitatis inducit arma nostra, & ut gigas supat hostes ecclesię, & docet quō pars Ecclesiae ipsum ut spōsa celotypa debet sequi. Vnd tota doctrina Christiana stat in ista oratione Ecclesiae, qua rogamus sponsum per aduentum eius in carnem, ut doceat nos terrena despicere, & amare coelestia. Despicere, i. in affectione postponere, & amare sup omnia sponsum Christum.

Ex his patet, q̄ uniuersalis sancta Ecclesia est unica sponsa Christi, uirgo finaliter castissima, quā sibi dei filius ex dilectione æterna & adoptionis gratia in matrimonio copulauit, quā firmiter credimus dicentes in Symbolo, Credo unā sanctam Ecclesiam Catholicā. & de qua additur in secundo symbolo, & apostolicam. Dicitur em̄ Apostolica ex Ecclesia apostolica, eo q̄ apostoli sunt partes plenæ in Spiritu purgatae eiusdē matris Ecclesiae, quā ipsi doctrina Christi & suo sanguine plantauerunt, & quorū doctrina & autoritate sui Vicarij iā regunt adulescētulam modo quārentē sponsum Ecclesiae. Et sic loquitur Decret. xxiiij. q. j. Monet, inquit, Leo papa petere priuilegium ubiq; ex ipsius æquitate fertur iudicium. Ipse enim residet in cœlis, uidens & procurās q̄ deus legit & soluat. Vnde Bonifacius. viij. in Extravagante decreto dicit. Vnam sanctam Ecclesiam Catholicam, & ipsam Apostolicam uigente fide credere cogitur & tenere.

Vnitas autē Ecclesiae catholicæ cōsistit in unitate prædestinationis, Cum singula eius membra sunt unū prædesti/ ecclesiæ, natione & in unitate beatitudinis. Cū singuli eius filij sunt

C in

in beatitudine finaliter uniti. In præsenti etiam eius unitas cōsistit in unitate fidei & virtutum, & in unitate charitatis, prout dedit Augu. sup loanne sup illo uerbo Ioan. xvij. Ut omnes unum sint. Et in epistola ad Dardanū, exponēs illud, Expedit ut unus homo moriat pro populo. Caiphas inquit, prophetauit, q̄ deus filios suos cōgregaret in unū. Non, inquit, in aliquem unū locum corporalē, sed congregat in unum spiritum & unū corpus, cuius unum caput est Christus, & illam unitatē tangit apostolus, dicens Ephesi. iij. Soliciti feruare unitatē spiritus in vinculo pacis, unum corpus, unus spiritus, unus dominus, una fides, unū baptisma, unus deus & pater omnium. nec dubium quin sine ista unione ut præmittitur non est salus.

Obiectio, q̄ om̄is Christianus, etiā præscitus siue finaliter damnandus, sit pars ecclesiae. Eiusdēq; obiectionis elegans per notabilia solutio. C A. III

Obiectio **S**ed cōtra iam dicta obiectur Primo per hoc, q̄ stan-
te illa sententia, nullus præscitus esset pars sanctae ma-
tris universalis Ecclesiae. Consequens falsum, quom
om̄is Christianus sit pars illius Ecclesiae, per illud Mat. xijj.
Simile est regnum cœlorū sagenæ missæ in mare, & ex om-
ni genere pīscium congr. Super quo dicit b. Grego, in Ho-
mi. Sancta ecclesia sagenæ missæ in mare comparatur, quia
& pīscatoribus est cōmissa, & per eam quisq; ad æternū re-
gnū a præsentis seculi fluctibus trahitur, ne in æternæ mor-
tis profundo mergatur.

Confirmat secūdo per illud Matth. xxij. Simile est regnū
cœlorū homini regi, qui fecit nuptias filio suo, & misit ser-
uos suos uocare inui, ad nup. Qui egressi, congregauerunt
om̄es

Omnes quos intenerunt bonos & malos, & impletæ sunt
nuptiæ discubentium, Ut dicit in homi. Grego. Ecce iam
ipsa qualitate cōuitantum aperte ostenditur, quia per has
regis nuptias, præsens ecclesia designatur, in qua mali cum
bonis cōueniunt, permixta quidē diuersitate filiorum.

Confirmat tertio per illud Matt. xiiij. Mittet filius homi/
nis angelos suos, & colligent de regno eius omnia scanda/
la, & eos qui faciunt iniuriam.

Item per illud Matth. v. Qui ergo solterit unum de man
datis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus uoca
bitur in regno cœlorum. In utroq; dicto Euangeliū secundū
Grego. in Homil. xij. regnū cœlorū præsens Ecclesia dicit.

Quinto confirmatur per illud Lūcæ pri. Ipse uos baptiza
bit in spiritu sancto & igne, cuius uentilabrum in manu eius
& purgabit aream suam, & congregabit triticum in hor
reum suum, paleas autē comburet igne inextinguibili. Vbi
per aream designatur Ecclesia catholica, ut exponūt doct.
& præsertim August. qui de fide ad Petru cap. ultimo dicit.
Fitmissime tene, & nullatenus dubites areā dei esse catholi
cam Ecclesiam, & in ea usq; in finem seculi, frumento mi
xtas paleas cōmiseri. Et habet istud dictum Augustini cō
firmatio nem per illud uerbū Christi Matth. xiiij. Simile est
regnum cœlorum ho. qui semē bo. se. in agro suo. Et post.
Sinite utraq; crescere usq; ad messem.

Pro istorū & dicendorū intelligentia oportet supponi ex
Apostoli dictis, q; Christus est caput sanctæ uniuersalitatis Ec
clesiæ, & ipsa eius corpus, & quilibet prædestinat^r eius mē
brum, & per cōsequens pars ipsius Ecclesiæ, quæ est corpus
Christi mysticum, id est secretum, uirtute capitis Christi, &
influentia regulatū, ac cōpactū & connexū prædestinatio
nis uincitlo. Patet ista suppositio ex illo dicto Ap̄li Epesi. I.
Ipsum dedi caput super omnem Ecclesiam, quæ est corpus

C ii ipsius

Solutio ob/
tectionis.

ip̄s̄ius. Item ex illo ubi in persona pr̄destinatorū dicit Ro. xij. Multi unum corpus sumus in Christo. Et Ephie. iiiij. Ipse dedit quosdā quidem apostolos, quosdā autem prophetas, quosdam euangelistas, alios aut̄ pastores & doctores ad cō summationē sanctorū in opus ministerij in ædificationem corporis Christi. Et infra. Veritatem autē facientes in charitate crescamus in illo per omnia qui est caput Christus. Ex quo totū corporis compactū & connexum per omnē iuncturam subministratiōnis, secundū operationem in mēsuram uniuscuiusc̄ membris, augmentū corporis facit in ædificatiōnem sui in charitate.

Quare Christus dicit & est caput eccl̄esiae.

Simile.

Vlterius notandū, q̄ Christus dicit caput Ecclesiae, ideo, quia est persona dignissima in humano genere, conferens omnibus mēbris eius motum & sensum. Sicut ēm in hominē caput est pars eius pr̄stantissima, conferens ipsi corpori & partibus eius motū & sensum, sine quo nec corpus nec aliquod membrum eius potest naturaliter uiuere. Sic Christus est persona quæ est uerus deus & homo, cōferens uitā spiritualem & motum ipsi Ecclesiae, & cuilibet mēbro eius sine cuius influxu non potest uiuere uel sentire. Et sicut in capite hominis sunt omnes sensus, sic in Christo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ dei absconditi. Ut patet Colos. iiij. Vnde supradicta sententia implicatur per Apostolū ibidem ad Colosēn. i. dum dicit. Omnia per ipsum & in ipso creatā sunt, & ipse est ante omnes, & omnia in ipso cōstant, & ipse est caput corporis Ecclesiae, qui est principiū primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatū tenens, quia in ipso complacuit omnē plenitudinē habitare, & per

Vnitatē eccl̄e eum reconciliare omnia in ipsum. Vnitatem uero corporis s̄is indicat di Ecclesiae ostendit Apostolus. i. Corin. xij. Ostendēs primo uus Paulus. q̄ diuīsio gratiarū ministratiōnis & operationum procedit ab uno spirituali domino, qui operat in omnibus. Oportet em

i. Corin. xii,

enim gratia præcedere quæ sit principium ministrandi in clericis, & operandi in laicis. Spiritus autem dat gratiam domini natus recipit ministrationem, & deus exigit ministrationem. Alij inquit, datur per spiritum sermo sapientiae, alijs uero sermo scientiae secundum eundem spiritum. Alteri fides in eodem spiritu, alijs gratia sanitatum in uno spiritu, alijs operatio uitutum, alijs prophetia, alijs discretio spirituum, alijs genera linguarum, alijs interpretatione sermonum, & haec nouem uidetur. Apostolus consequenter ordine suo in hominibus, qui illa dona recipiunt, exprimere. Quosdam inquit deus posuit in ecclesia, primo apostolos, secundo prophetas, tertio doctores, deinde uirtutes, exinde gratias curationum, opitulationes, gubernationes, genera linguarum, interpretationes sermonum, quæ nouem aptanda uidentur prioribus. Et ibidem faciens comparationem corporis ecclesiæ & membrorum eius, ad corpus naturale hominis, dicit Apostolus. Sicut enim corpus unum est, & membra habet multa, omnia autem membra corporis cum sint multa, unum corpus sunt, ita & Christus.

*Varia dona
ab uno in hunc
3. Alijs scientia.*

Triplex autem conuenientia & triplex differentia membrorum corporis mystici & corporis humani est notada. Sicut enim membra constituant unitum corpus cui anima copulat. Et iterum, Sicut omne membrum est cuiuscumque alteri necessarium, cum iuvant se reciproce in suis officijs, sic est de membris ecclesiæ, ex uero communionis & uinculo charitatis. Tertio vero, sicut membra se habent in suo regimine, sic & membra Ecclesie. Cum secundum Chryso, in de opere imperfecto, homo sit liber quidam cui tota religio Christiana inscribitur. Sicut igit est affinitas capitis ad pedes, sic ratio & affectio connectuntur. Sicut etiam omne membrum nobile uel ignobile sine contentione seruit spiritui. Sic omne membrum ecclesiæ sine contentione maioritatis & obediencia seruit Christo. Et sicut membra præminentia non de sua nobilitate superbiunt, sed faciunt

*Triplex conuenientia
membrorum
Cōfōrmitas
& diffōrmitas
corpis humani ad cor
pus Christi
mysticum.*

*quodlibet membrum
Sine cōtentione
majoritatis
spiritu seruit.*

unt suum officium secundū regimēn animā ad suffragiū
singulorū, sic debet esse de membris ecclesiae. Et sicut oculi
& facies carent in operationibus tegmine, ne uelata deturpēt
& præparent ad ruinā, Sic Christus & Apostoli ex feruore
charitatis & alienatione a feruore cupiditatis nō erant tem-
poralibus seculariter inuoluti, quales oculi, debent esse eo/
rum uicarij omnes clericī. Sed mēbra minus nobilia ut pu/
denda sunt cooperta, & sic est de contemptibilibus, per quos
feces Ecclesiae expurgantur. Diversitas autem inter mēbra
istorū corporū sic notatur. Prima, cū partes ecclesiae cōtinu-
antur per gratiam, non respiciunt positionē uel ubitationē
situs corporei, ut respiciunt membra hominī. Secūda diuer-
sitas, cum mēbra sint mystica, non repugnat, sed conuenit,
q̄ unum mēbrum habeat diuersorū generū officia. Homo
ēm est quasi uniuersitas, ideo sibi conuenit instanter agere
quantū potest. Tertia diuersitas est, licet mēbra ecclesiae ha-
beant uirtutes influxas a Christo, sicut membra corporis ha-
bēt uirtutes influxas ab anima, a quibus ponuntur in esse mē-
brorum, tamen influentia prior, & membrorū operatio est
uoluntaria & gratiōsa & meritoria.

Est in corpe
& tñ nō est
partē corporis.

Amplius est notandū, q̄ sicut aliquid est in humano cor-
pore, q̄ nō est pars ipsius corporis, ut sputum, flegma, ster-
cus, apostema uel urina, & illud nō est de corpore, cum nō
sit pars corporis. Aliud uero est in humano corpore tanq̄
pars eius, ut omne membrū eius. Sic aliquid est in corpore
Christi mystico, quod est ecclesia, & tamen nō est de Eccle-
sia, cū non sit pars eius, quo modo est omnis Christianus pre-
scitus, de ipso corpore tanq̄ stercus finaliter egerendus. Et
sic aliud est esse de ecclesia, aliud esse in ecclesia. Et patet qđ
non sequitur, Si quicunq; uiantes sunt in ecclesia, tunc sunt
de Ecclesia, sed econtra. Nam scimus ciōania crescere inter
frumenta, coruum pasci in eadem area cum columba, & pa-
learia

Nta

Non ois qui
est in ecclesia
est de ecclesia.

Item in horreari inter grana, & tamen est incommunicans distinctio inter ista, sicut exemplificatur est in corpore humano. Ita imaginari debemus de sancta matre Ecclesia, & ad haec uadit textus pri. Iohann. iiij. cum dicitur, Nunc antichristi multi facti sunt, ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis. Nam si fuissent ex nobis, permansissent utique nobiscum. Si ^{1. Joh. 2.} cut enim superfluitas procedit ex cibo & membris solidis, ^{Si milie.} dum tamē non sit ex eis, Sic purgamenta ecclesiae sunt praesciti, ³ procedunt ex ea, nō tamen erant ex ea ut partes. Cū nullā ³ la pars eius ab ea finaliter excidit, eo q̄ prædestinatiois charitas quæ ipsam ligat nō excidit, secundū Apostolū. i. Cor. xiiij. & hoc probat Apostolus Rom. viij. dicens, Scimus autem quoniam diligētibus dominum omnia cooperantur in bonum, his qui secundū propositum (scilicet prædestinationis) uocati sunt sancti. ^{Rom. 8.} Nam quos presciuit & prædestinavit cōformes fieri imaginis filij sui, ut sit ipse primogenitus in multis fratribus. Quos autem prædestinavit, hos & uocauit, & quos uocauit, hos & iustificauit. Et concludit pro prædestinatis ex longa probatione dicens, Certus sum q̄a nec mors, nec uita, nec angeli, nec principatus, nec uirtutes, nec instantia, nec futura, nec fortitudo, nec profundum, nec creatura poterit nos separare a charitate dei, quæ est ī Christo Iesu domino nostro.

^{Nh} Adhuc est notandum, q̄ ut multi dicunt, quadruplex est habitudo uiatorū ad sanctam matrem Ecclesiam. Quidā enim sunt in ecclesia noīe & re, ut prædestinati obedientes Christo catholici. Quidā nec re nec nomine, ut præsciti pagani. ^{Viatores} ^{fūc} Quidā nomine tantū, ut præsciti hypocritæ. Et quidā re, licet videatur noīe esse foris, ut prædestinati Christiani, quos Antichristi satrapæ uidetur in facie Ecclesiae condemnare. ^{in quadruplicati differētia.} Sic enim Pontifices & Pharisei redemptorē nostrum tanquam blasphemū, & per cōsequēs hæreticū, qui prædestinatus est filius.

N.B. filius dei, Roma, pri, morte turpissima condemnarunt.

Nō electione humana sed prædestinatio diuina efficiuntur membra ecclesie.

Vlterius notandū, q̄ nullus locus uel electio humana facit membrū sanctæ uniuersalis Ecclesiae, sed prædestinationis diuina, respectu cuiuscūq; qui perseveranter Christū sequitur in charitate. Est autē prædestinationis secundū August. de prædestinatione sanctorū, diuinæ voluntatis per gratiā elec-
tionis. Vel ut cōmuniter dicit, Prædestinationis est præparatio gratiæ in præsenti & gloriæ in futuro. Ponit autē de pœni.
 dist. iiiij. §. hinc propheta, duplex prædestinationis. Vna, qua quis præordinatur hic ad iustitiam, remissionem peccatorū percipiendā, sed non ad uitam gloriæ obtinendā, & isti prædestinationi non conuenit definitio secunda, dicta superius.
Alia est prædestinationis, qua alius prædestinatur ad uitam æternam in futuro obtinēdam, & ad istam sequitur prima, & non econtrario. Nam si quis prædestinatus est ad uitam æternam, consequenter infertur, Ergo est prædestinatus ad iustitiam. & si consequitur uitam æternam, ergo est cōsecutus iustitiam, sed non cōtertitur. Multi enim sunt participes in præsenti iustitiae, sed propter defectū perseverantiae non sunt participes uitæ æternæ. Vnde de Poeni. dis. iiiij. §. Hæc ergo, dicitur. Multi uidentur prædestinati merito presentis iustitiae, non autē prædestinatione claritatis æternæ. Et fundat positionē istam Gratianus in uerbo Apostoli ad Ephesi. Benedictus deus & pater domini nostri Iesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cœlestibus in Christo. Sicut elegit nos in ipso ante mūdi constitutionem, ut essemus sancti & immaculati in conspectu eius in charitate, qui prædestinavit nos in adoptionē filiorum per Iesum Christum in ipsum secundū propositionē uoluntatis suæ in laudem gloriæ gratiæ suæ, in qua gratificamur nos in dilecto filio suo, in quo habemus redemptionē per sanguinē eius in remissionem peccatorū.

Et pa

prædestinationis
duplex

prædestinatio
sunt Augst.
quid.

communis

Et patet ulterius, q̄ duplicitate hoīes possunt esse de sancta matre Ecclesia, quia secundū prædestinationem ad uitā æternam, quo modo omnes finaliter sancti sunt de sancta matre Ecclesia. uel secundū prædestinationē solum ad præsentem iustitiam, ut omnes qui aliam accipiunt gratiam remissionis peccatorū, sed finaliter non perseverant.

Dupliciter
hoīes sunt
de ecclesia.

Et patet ulterius, q̄ duplex est gratia, scilicet prædestinata / Duplex gratia, Nta
tionis uitæ æternæ, a qua præordinatus non potest finaliter excidere. Alia gratia est secundū præsentem iustitiam, quæ nunc adest & alio tempore abest, quia nunc accidit & nunc excidit. Et prima gratia facit filios Ecclesie sanctæ uniuersalis, & facit hominē quodammodo in infinitū perfectiores. prima gratia quia faciat.
Q̄ secunda, quia infinitum bonū confert ad perpetuo fruēdū, & non sic secunda. Et prima facit filios hæreditatis æternæ, sed secunda facit deo acceptos officiales temporales. et quid.
Vnde uidetur esse probabile, q̄ sicut Paulus fuit simul blasphemus secundū præsentem iniustitiam, & de sancta matre ecclesia, & cum hoc fidelis atq̄ in gratia secundū prædestinationem uitæ æternæ. Sic Scarioth fuit simul in gratia secundū præsentem iustitiam, & nunc de sancta matre Ecclesia secundū prædestinationem uitæ æternæ. Cum defuit sibi illa prædestination, & sic Scarioth licet fuit apostolus uel episcopus a Christo electus, quod est nomen officij, nunq̄ tamē fuit pars sanctæ uniuersalis Ecclesie. Sicut Paulus nunq̄ fuit membrū diaboli, licet fecit quosdā actus actibus Ecclesie malignantiū consimiles. Similiter Petrus qui in grave incidit periurium, ex permissione dñi, ut fortius resurgeret, nā in peccata talia, ut dicit Aug. expedit prædestinatos incidere.

Quō Iudas
fuit de ecclesia,

Iudas non fuit mem-
brū, sed licet sic
pauly nunq̄ mem-
brū diaboli fuit

Et patet ex his, q̄ duplex est diuisio a sancta Ecclesia. Prima est indeperdibilis, qualiter omnes præsciti ab Ecclesia sunt diuisi. Et secunda deperdibilis, qualiter aliqui hæretici per peccatum deperdibile ab ipsa sancta Ecclesia sunt diuisi,

D possunt

possunt tamen per dei gratiam uenire ad otile domini Iesu
 Christi. De talibus enim ipse ait Ioan. x. Alias oues habeo,
 quæ nō sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere. Ali/
 as oues habuit secundū prædestinationem, quæ non erant
 ex hoc ouili, & ex sua Ecclesia, secundū præsentem iustitiā,
 quas adduxit ad uitam per stram gratiam. Et ista distinctio
 prædestinationis & præsentis gratiae ualde est notanda.
Distinctio prædestinationis & præsentis gratiae ualde est notanda.

Nam aliqui sunt oues secundū prædestinationem, & lupi ra/
 paces secundū præsentem iustitiā, ut deducit Augu. super
 Ioan. Similiter aliqui sunt filij secundū prædestinationem,
 sed nōdum secundū præsentem gratiam, & istam distincti/
 onem pro utraq; parte tangit August. super Ioan. xj. ubi di/
 citur, Vt filios dei qui erant dispersi, congregaret in unum.
 Caiphas, inquit, de sola gente Iudæor̄ prophetauit, in qua
 erant oues de quibus ipse dominus ait. Non sum missus ni/
 si ad oues quæ perierunt domus Israel. Sed nouerat Euange/
 lista esse alias oues quæ non erant de hoc ouili, quas oportē
 bat adduci. Et ideo addit, & non tantū pro gente, sed ut fili/
 os dei, qui erant dispersi, congregaret in unum. Hæc autem
 secundū prædestinationem dicta sunt. Nam neq; oues eius
 neq; filij dei adhuc erant. Hæc Augu. Vnde quo ad hæc de/
 pendi, dis. iij. §. Hoc ergo, dicitur. Hoc ergo modo nō sunt
 filij nisi participes beatitudinis æternæ. & subdit, q; filij di/
 cuntur tribus modis. Vel prædestinatione tantū, sicut hi de
3. tribus modis filij dei dñe.
quibus Ioan. ait. Vt filios dei qui erant dispersi cōgregaret
in unum. Vel prædestinatione & spe æternæ beatitudinis,
sicut illi quibus dominus ait. Filioli adhuc uobiscum modi/cum sum. Vel tertio, merito fidei & præsentis iustitiæ.
 Non autem prædestinatione claritatis æternæ, sicut hi de quibus
 dominus ait. Si dereliquerint filij eius legem meā, & in iudi/
 cijs meis non ambulauerint.

Christus

Christus est a principio mundi usq; in eternū Caput ecclesiæ, omnesq; iusti sunt de eius corpore, præsciti uero nunq; fuerūt nec erūt mēbra illius corporis.

C A P V T   I I I I

Ex iam notatis primo colligit, q; solitus Christus est caput universalis Ecclesiæ, qui non est pars ad aliā. Patet, quia si quis est caput illius universalis ecclesiæ, tunc est melior angelis effectus, & omni spiritu beato creato, q; solum Christo competit. Hebræ. j. Oportet enim ipsum esse primogenitū ex multis fratribus. Coloseñ. j. & per cōsequens oportet ipsum esse capitaneū ex dignitate iuris primogenituræ. Patet deductio per Apostolū ad Corinθoñ. j., ubi dicit, Quod deus operatus est in Christo, suscitans eum a mortuis, & constituens ad dexterā suam in coelestibus supra omnē principatū, potestatem, uirtutē & dominationem, & omne nomē quod nominatur non solū in hoc seculo, sed etiā in futuro, & omnia subiecit sub pedibus eius, & ipsum dedit caput supra omnem ecclesiam, quæ est corpus ipsius. Ex quo patet, q; si aliquis Christianus foret cū Christo caput universalis ecclesiæ (cum ipsa non poteſt esse monstrū, habens ex æquo duo capita, ut dicitur in Extratragante Bonifacij. viij. sic incipiens, Vnam sanctam. Igitur inquit, Ecclesiæ unius, unum corpus, unum capitū, non duo capita sicut monstrū) Oporteret concedere, q; ille Christianus qui esset caput illius Ecclesiæ, esset Christus, uel aliter concedere, q; Christus foret ipso inferior & humile mēbrum eius, quod cum sit impossibile, Patet cōclusio. Vnde sancti Apostoli confessi sunt cōcorditer se esse seruos istius capitū, & humiles ministros ecclesiæ spōsa sue. Nunq; aut̄ præsumpsit aliquis Apostolorum asserere, quod fuit capitū uel sponsus dictæ Ecclesiæ, quia hoc foret adulterari cum

*Chrys colus ecclesia
capit.*

Non potest
esse biceps
ecclesia.

*Nemo apostolus p̄fum,
sit capitulū
spōsa in ecclia.*

D ij reginā

August. ad Dardanion.
regina cœli, & præsumere nomen dignitatis & officij. Dignitatis, quo ad prædestinationem æternam, & officij ad quod ex ordinatione æterna dispositus deus Christum supremem regere sponsam suam. Istud etiam patet per beatum Augustinum in epistola ad Dardanum. Ipsa enim, inquit, habet solummodo unum caput, scilicet ipsam regens, excellens & exemplans in unum, tam regimen spirituale quam seculare.

N Caput ecclesiæ internum & externum
Vnde duplicitate potest intelligi caput ecclesiæ, uel internum uel externum. Internum, ut capitalis persona eiusdem ecclesiæ, & hoc duplicitate, uel quod præsideat quo ad bona corporalia eiusdem ecclesiæ, uel quo ad bona spiritualia in regendo. Caput externum est persona præsidens subditis sue naturæ, sed extra eorum numerum, quæ dū influendo regit eos, dicitur illis caput. Et sic Christus est caput extrinsecum cuiuscumque particularis ecclesiæ & universalis secundum diuinitatem, & est caput intrinsecum universalis ecclesiæ secundum dū humanitatem, & illa duæ naturæ, diuinitas & humanitas, sunt unus Christus, qui est caput unicum sponsæ suæ universalis ecclesiæ, quæ est prædestinaturum universitas. Illa enim est homo qui descendit de cœlo, & ascendit in cœlum, ut dicitur Ioā. iij. Non secundum se tota secundum caput, cuius descensus non fuit localis motio, sed incarnatione uel in anitio. Et ascensus fuit localis motio, qua partes alias corporis secum trahit.

Particularis ecclesia potest habere multa capita sub ordinata.

Vnde patet, quod non repugnat particulari ecclesiam habere plura capita. Nam potest habere tria capita, scilicet diuinitatem, Christi humanitatem, & Capitaneum a deo sibi pro regimine ordinatum, sed illa capita sunt subordinata, quia diuinitas supremum, Christi humanitas medium, & Capitaneus insimum. Ecclesia autem universalis, ut dictum est, habet duo capita. Vnum extrinsecum, quod est diuinitas, & aliud intrinsecum, quod est humanitas.

Etul

Et ulterius uidetur ex his, q̄ Christus ab instanti princi- Christus ca/
pio mundi fuit secundū diuinitatem caput ecclesiae extrin- put extrinset
secum usq; ad incarnationem. Ab incarnatione uero est ca- eū & intrinse-
cum. Ecclesiae intrinsecum, secundū humanitatem, & sic tota- cum.
Ecclesia sancta catholica semper habuit & habet Christum
caput, a quo non potest desicere, cū sit sponsa charitate per
petua ipsi capiti colligata. Nam Hierem. xxxi. dicit spon- Ecclia a chro-
sus ipsi ecclesiae. In charitate perpetua dilexite, & ideo attra- qui ē caput eīg nō
xi te miserans. Toti ergo ecclesiae ab initio semper sponsus deficiens p.
præsens adfuit secundū diuinitatē, qui futurus erat sanctis
patribus secundū humanitatem. Vnde August. super psal. Augus. super
xxxvij. super illo uerbo Iunior fui, etenim senui, ad proposi- psalmū 36.
tum sic loquitur. Dominus em̄ ipse in corde suo, quod est
Ecclesia, iunior fuit primis hominibus. Et ecce iam senuit,
noscis & agnoscitis & intelligitis, quia in hoc positi estis,
& ita credidistis, quia caput nostrū Christus est, corpus ca- Christus om-
pitis nos sumus. Nunquid soli nos? & non etiā illi qui fue- nini iustorum
runt ante nos? Omnes qui ab initio seculi fuerunt iusti, ca- caput.
put Christum habent. Illum em̄ uenturum esse crediderūt,
quē nos iā uenisse credimus, & in eius fide ipsi sanati sunt,
in cuius & nos. Ut esset ipse caput totius ciuitatis Hierusa-
lem, omnibus cōnumeratis fidelibus, ab initio usq; in fine
adiunctis etiam legionibus & exercitibus angelorū. Ut fiat
illa una ciuitas sub rege uno, & una quædam puincia sub
uno Imperatore, fœlix, in perpetua pace & salute laudans
deum, sine fine beata. Corpus aut̄ Christi, quod est ecclesia
tanq; unus quidā homo iunior fuit. Et ecce iam in fine seculi
li in senecta pingui, quoniā de illa dictum est, Multiplica-
buntur in senecta pingui, multiplicata est per omnes gen-
tes, & ipsius uox est. Hæc Augu. In cuius uerbis liquet, quod
Christus est caput ecclesiae sanctæ, in quem uenturū secundū
humanitatem credebant patres, ut esset eis caput huma-

D iii nitus,

nitus, qui aderat eis præsens diuinitus. In quo capite omnes electi cum sanctis angelis uniuntur.

Solutio priorum obiectio
rum obiectio
num.

Secundo, pro obiectione ex iam dictis colligitur, quod nullus solum unica est membrum sanctæ matris ecclesiæ catholicæ. Nam mundi, quæ impermixte amplexata est ex charitate perpetua a sponsi dextera post diem iudicij, ut patet ex supradictis, & ex autoritate Augusti, præcedenti. Et cum ipsa non habet alia membra post diem iudicij, quæ habet & habebit ante diem iudicij, sed omnes post diem iudicij saltandi sunt prædestinati, ergo nulli ex illis ante diem iudicij sunt præsciti. Et per consequens nulli præsciti, fuerint membra ecclesiæ sponsæ Christi, & cum pars sit ratio de uno præscito, sicut de reliquo, sequitur, quod nullus præscitus est membrum sanctæ matris ecclesiæ catholicæ.

Item impossibile est Christum unquam non diligere spousam suam, vel aliquam eius partem, cum necessario ipsam diligatur, ut se ipsum. Sed impossibile est, ut aliquem præscitum sic diligatur, ergo impossibile est ut aliquis præscitus sit membrum illius ecclesiæ. Antecedens patet per illud famosum principium. Quod non potest deus quidquam de noto cognoscere seu diligere, ut dicit August. vi. de Trinitate. Non enim potest deus incipere vel desinere, quidquam intelligere, vel actum uoluntatis elicere. Tum, quia est immutabilis, tum etiam quia notitia aut uolitione diuina non dependet ab extrinseco.

Christus dili- Ex quo uidetur, quod Christus diligit totam ecclesiam ut se git ecclesiam ipsum, quia aliquando sic diligit scilicet post diem iudicij, quam sicut se ipsum do regnabit cum eo, ut patet ex processu Cant. canticorum, alter enim non foret uerum matrimonium ex charitate perpetua Christi consentientis ad diuinas nuptias, nec spousus qui est una persona cum sponsa, ipsam diligit ut semet ipsum. Ad hoc enim dicit Apostolus Ephe. v. Christus dilexit ecclasiæ

clesiam & tradidit semetipsum pro ea, ut eam sanctificaret,
mundans eam lauacro aquæ, in uerbo uitæ, ut ipse sibi exhi-
beret gloriosam Ecclesiam, non habentem maculam aut ru-
gam, aut aliquid huiusmodi, ut sit sancta & immaculata. Vn-
de Bernhar. sup Cant. ser. xij. dicit. Ecclesia est corpus Chri-
sti charitus & id quod tradidit morti. Et patet ex istis, q̄ Chri-
stus debet semper diligere sponsam suā sanctam ecclesiam,
sicut diligit post diem iudicij, & per idem odit quemcunq;
præscitum, sicut unicūq; post diem iudicij. Cum enim deus ple-
ne scit qualem finem quicunq; præscitus cum ipso faciet, &
quā poenitentiam facient quicunq; prædestinati casuri,
postmodum perpetuo deo grati. Patet, q̄ quemlibet præde-
stinatum criminosum plus diligit & aliquem præscitum in
quacunq; gratia fuerit temporali, quia prædestinatum vult
habere perpetuam beatitudinem, & præscitum vult habe-
re ignē perpetuum. Ut patet in Psal. Odisti omnes qui ope-
rantur iniūitatem. Vnde quia præscitorum superbia (eo q̄
deum odunt) ascendit semper post finalem impenitentiā,
non sunt de corpore Christi. Nam dicit b. August. in de uer-
bis domini ser. liij. Caput humile & membrū superbum ab-
sit. Non vult esse de corpore capitis Christi, qui amat super-
biā. & ser. l. secundum eundem, Christus uere loquens de
quibuscūq; pastorib; cum in se habet omnes pastores bo-
nos, uere dicit, Ego sum uerus, mecum in unitate omnes sunt.
Præscitus autem cum sit membrum diaboli, non compagi-
natur ordinate huic capiti. Et ipse Augusti. iij. de do. Chri-
ca. xxxij. postq; ostendit q̄ Christus & corpus suum, quod
est ecclesia, sunt una persona, increpat Tyconium in secun-
da regula qua vocat totum gentis hominim, Corpus domi-
ni bipertitum. Non, inquit, debuit sic appellare. Non enim
reuera corpus domini est, quod cum ipso nō erit in eternū.
Sed dicendum fuit de corpore domini uero atq; permixto,

aut

aut vero atq; simulato, quia non solum in æternum, verum
 etiam nec Hypocritæ non cum illo esse dicēdi sunt. Ecce q; plane ostendit iste sanctus, q; præsciti nō sunt uere de Chri-
 sti ecclesia. Et de pœni. dist. iiiij. Si ex bono, deducitur, q; ne
 mo est de regno Christi, qd est Ecclesia, nisi uere filius quæ
 pater dedit sibi. De quo Iohann. iij. q; Oportet ut non pereat,
 sed habeat uitam æternā. bene ubi supra dicit. Nec nos mo-
 ueat q; filijs quibusdā non dat istam perseverantiam, absit
 em̄ tit ita sit, si de illis prædestinatis erant, & secundū propo-
 situm uocatis, qui uere sunt filij promissionis. Sed isti cū pie
 uiuunt, dicuntur filij dei, sed qui nicturi sunt impie, & in ea
 dem impietate morituri, nō eos dicit filios. Et iterū ibidem
 tractans illud uerbum pri. Iohann. iiij. Ex nobis exierunt, sed
 non erant ex nobis dicit. Non erant ex numero filiorum,
 & quando erant in fide filiorum, quoniam uere qui filij sunt,
 præsciti & prædestinati sunt, conformes imaginis filij dei,
 & secundū propositū uocati sunt sancti ut electi essent. Nō
 enim perit filius promissionis, sed perditionis. Fuerūt ergo
 isti ex multititudine uocati, ex electorum autē paucitate nō
 fuerunt. Ibidem post. Sciebat enim ab initio qui essent cre-
 dētes, & qui esset traditurus eum, & dicebat, propterea dixi
 uobis, quia nemo uenit ad me, nisi fuerit ei datum a patre
 meo. Ex hoc multi discipulorum eius abierunt retro, & iā
 cum eo non ambulabant. Nunquid & non isti discipuli ap-
 pellati sunt, loquente Euangelio, & tamen non erant uere
 discipuli, quia nō manserūt in uerbo eius, secundū id quod
 ait. Si māseritis in uerbo meo, discipuli mei esatis, quia ergo
 non habuerūt perseverantia, sicut non uere discipuli Chri-
 sti, ita nec filij dei uere fuerunt, etiam quando ipsi uideban-
 tur & uocabantur.

Electi disci-
 puli & filij
 dei qui sunt.

Appellam⁹ ergo nos electos, & Christi discipulos, & dei
 filios, qui appellandi sunt quos regeneratos pie uiuere cer-
 nimus

nimus. Sed tunc uere sunt quod appellantur, si manserint
in eo propter quod sic appellantur. Si autē perseverantiam
non habent, id est in eo quod cōpertunt esse non manent,
nō uere appellantur propter quod appellantur, & nō sunt.
Apud eum em̄ hæc nō sunt cui notum est quod futuri sunt
id est ex bonis mali. Hæc b. Augustinus. Ecce plane ostendit,
quomodo multi sunt in Ecclesia, qui uocantur filij nūc
cupati ab hominibus, qui tamen non sunt de ecclesia, cum
non sint uere filij dei, ad uitam gloriæ prædestinati.

Multi in,
ecclesia & in
de ecclesia non
sunt.

Chrysostomus.

Iou. 10. cap.

Et idem patet per sanctum Chrysostomū in de opere Imperfecto Homilia. ix. qui dicit. Qui dei fuerunt perire non
poterunt, quia deo nemo cadere potest. Et patet illud ex
illo Iohānis. x. capite. Ques meæ uocem meam audiunt, &
ego cognosco eas, & sequuntur me. Et ego uitam aeternam
do eis, & non peribunt in aeternum & non rapiet eas quis-
quam de manu mea. Vbi post probat Christus magister opti-
mū ex immensitate doni patris, quod est Spiritus sanctus,
qua nemo potest hoc facere, quia pater suus est omnipotens,
de cuius manu nemo potest quidquam eripere. Sed quia Chri-
stus, & pater suus unum sunt cum Spiritu sancto, qui est do-
nū suum, quo sibi copulat ecclesia, ergo nemo potest oues-
suas de manu eius eripere. Ipse em̄ aeternaliter elegit quodli-
bet membrum ecclesiæ in sponsam. Ergo nullū tale deseret
quia alias improvide ad gloriam elegisset. Et ad illud uadit
I. Ioan. ii. Magni philosophi consequentia, cū dicit de præ-
scitis, qui ad tempus permanerunt in gratia. Si ex nobis fu-
issent, permanessent utique nobiscum. Non em̄ hæc conditi-
onalis est impossibilis vel heretica, cum a sancto spiritu sit
formata. Iuxta illud Marth. x. Nō enim uos estis qui loqui-
mini, sed spiritus parvus, qui loquitur in nobis.

Ad idem etiā est Apostolus Ro. viii. ut supra inserui, ubi
loquens de se & de prædestinatis, qui sunt membra ecclesiæ,

E probat

probat, quod nulla creatura poterit eos separare a charitate, quam
est in Christo Iesu, colligans impertractabiliter membra sua,
cum charitas praedestinationis non excidit. 1. Corinth. xiiij.
Vnde Rom. viij. dicit Apostolus. Vos autem in carne non
estis, sed in spiritu, si tamen spiritus dei habitat in uobis. Si
quis autem spiritum Christi non habet, hic non est eius, & in
telligit, quod non est pars sui corporis.

Obiectio de Et si obiecitur per haec, quod praescitus existens in charitate te/
psico existens in gratia. poraliter habet hoc vinculum, & per consequens unionem cum
Christo. Sic praedestinatus existens in crimen, caret hoc vinculo,
& per consequens unione Christi. Patet, quod si cut in humana
mano corpore est dare humidum fluens, & humidum radica-
le. Sic in corpore Christi mystico, est dare gratiam secundum
praesentem iustitiam, & gratiam consummatam. Vnde sicut
apostolata per humidum fluens, sunt adnata, non continua-
ta, propter disparitatem nature. Sic est de membris diaboli,
licet pro tempore secundum praesentem iustitiam sunt adnati.
Prædestinati uero, licet ad tempus priuentur fluente gratia
habent radicalem gratiam a qua non possunt excide-
re, & sic prædestinatis iusti, habentes duplificem gratiam
duplici vinculo sunt ligati.

Obiectio. Sed obiecitur contra ista. Sequitur enim ex dictis quod oportet
concedere quod idem simul & semel sit iustus & iniustus, fide-
lis & infidelis, uerus Christianus & hereticus, in gratia pre-
cipua & ex opere, & sic de alijs denominationibus contrariis,
ex quibus sequitur contradicatio manifesta.

Solutio. Hic dicitur quod debet concidi, quod idem simul & semel
est iustus & iniustus, sed repugnat quod sit simul & semel iu-
stus & iniustus secundum idem. Sicut repugnant contraria si-
mul & semel inesse eidem secundum idem, & si definitiones
prædictæ propter æquiuocationem non sunt contrariae. Cum
secundum Philosophum tantum unum uni opponitur. & sic idem
homo.

homo est iustus ex gratia p̄destinationis, & iniustus ex tñ/
 Petrus fuit fi-
 cto depdibili, qualis fuit Petrus in negando Christū, & Paulus
 mul iustus &
 persequēdo ipsum. Ipsi em̄ a charitate p̄destinationis
 iniustus.
 tunc nō exciderāt. Et per consequēs secundū illam erant in
 gratia, & sic iusti. & quia erāt tunc in crīmīne, & sic priuati
 fluēte tpali gratia, & sic erāt iniusti. Et si infertur, Ergo tūc
 erant nō iusti, & per consequēs non erāt iusti. dicit negan/
 do primā consequētiā. Nam a priuatione ad negationem
 nō ualeat consequētia, nisi cū limitatione, ut in proposito se
 quit, Petrus & Paulus erant iniusti, ergo secundū præsentē
 gratiam nō erant iusti, & uerū concludit. Sic uere cōcedi/
 tur, q̄ erant iusti secundū p̄destinationis gratiam, & non
 erant iusti secundū præsentē gratiam. Sic similiter, Paulus
 fuit fidelis secundū p̄destinationem, & infidelis secundū
 persecutionē, & fuit Israelita secundū p̄destinationē, &
 blasphemus secundū præsentem iustitiā, & fuit in charitate
 p̄destinationis, & ēx̄aḡ. i. sine charitate iustitiae præsentis.
 Et ad istud cōfirmandū ualeat ipsius Pauli ex Osee allegatū
 Ro. ix. quo dicit. Vocabo non plæbem meā, plæbē meā, &
 non dilecta meā dilectam meā, & nō misericordiā consecutā
 Non dilecta
 scripturam & similē non intelligent, nisi illi qui sciūt q̄ nō
 est contrarietas, nisi oposita insint eidē secundū idem, &
 dilecta.
 pro eodem instanti. Unde scientes illud discutere, concedit
 q̄ Christis pro sancto triduo mortuus fuit & uiuus. Immo
 ut dicit Ambrosius, moriebatur, & non moriebatur, quia
 uixit in spiritu, & mortuus fuit in carne. moriebatur ut ho/
 mo, & non moriebatur ut deus. & Apostolus pri. Timoth.
 v. dicit, q̄ Vidua uiuens in delitijs mortua est, quia uiuit in
 carne, sed non uiuit in spiritu, & patet, q̄ nec contraria nec
 contradictoria sequuntur. Ex iam dīctis finaliter patet, q̄

E ij nullus

Christ⁹ mor/
tuus & uiuus

nullus præscitus est uere pars sanctæ matris ecclesiæ. Quod si S. Thomas uel alius quis uocauerit præscitū in gratia mē brum ecclesiæ, tunc reuocat cum August. & scriptura sacra, attendens ad uocationē vulgarem, & reputationem Ecclesiæ militantis. Vnde supradictū est quod ait Augu. Si uere perseverantiam nō habent, id est in eo quod cœperunt esse nō manent, nō uere appellantur, propter quod appellātur, & nō sunt. Apud eum em̄ hæc non sunt cui notū est quæd futuri sunt, id est ex honis mali. Istud dicitū Augu. debet sta re contra oēs obiectio[n]es, in quibus reuocatio est notāda.

Respondeatur ad autoritates supra in obiectiōne adductas.

C A P V T V

I Am ad autoritates in tertio capitulo ad contrariū pro positas est dicendū. Est uero notandū pro earum intel ligētia, q[uo]d uarie dicūtur esse in ecclesia sancta homines. Nam aliqui dicuntur esse solū secundū fidem informē, ut Christiani præsciti criminibus inuoluti, quibus dicit do minus Lucæ. vij. Quid uocatis me domine dñe, & non fac tis quæ ego præcipio uobis. Et Matt. vij. dicit de illis. Multi dicent mihi in illa die, domine, nonne in nomine tuo pro phetauimus, & in tuo nomine dæmonia elecimus, & in tuo nomine uirtutes multas fecimus. Et tūc confitebor eis, quia nunq[ue] noui uos. Discedite a me omnes qui operamini ini quisitatem. Aliqui uero sunt in ecclesia solū secundū fidem præsentem. & gratiam præsentem, ut iusti præsciti qui nō sunt in eccl esia secundū prædestinationem ad uitam æternā. Aliqui sunt in ecclesia secundū prædestinationē tantū, ut parvuli Christi anorū non baptisati, & pagani, uel iudæi futuri Christia ni. Aliqui secundū fidem informem, & secundū prædestinationem, ut Christiani prædestinati nōc in criminibus, sed ad gratiam reuersuri. Aliqui secundū prædestinationem & præsen

In ecclesia eē
scđm fidem
informem.

Scđm fidem
præsentem.

Scđm præ
destinationē

präsentem gratiam, ut omnes christiani electi, Christum in
morbis imitantes, qui adhuc possunt in hac vita fluente gra-
tia excidere. Aliqui vero sunt in Ecclesia iam triumphante
in gratia confirmati, omnes autem in praescitos & predestina-
tos sunt diuisi, quorum primi sunt membra finaliter diaboli,
& reliqui sunt membra corporis mystici, quod est sancta ec-
clesia sponsa domini Iesu Christi. Vnde in prima autorita-
te de sagena praedestinati signatur per bonos pisces, & pae-
sciti per malos quos foras miserunt.

Vnde dicit b. Gregorius, Sancta ecclesia sagena missæ in Ecclesia com-
paratur, quia & pescatoribus est commissa. Ecce pri-
ma similitudo, & per eam quisque ad æternum regnum a pra-
sentis seculi fluctibus trahitur, scilicet uocatione ne in æter-
na mortis profundo mergatur. Ecce secunda similitudo.
Quæ ex omni genere piscium congregat, quia ad peccato-
rum ueniæ sapientes & fatuos, liberos & seruos, pauperes
& diuites, fortes & infirmos uocat. Ecce tertia similitudo.
Caveat ergo Falsigraphus inferre, Sancta ecclesia ex omni
genere hominum per uocationem congregat, ergo omnes ad
fidem Christi uocati sunt membra sanctæ ecclesiae sponsæ
Christi. Vnde ostendit conclusiue beatus Gregorius electos
& reprobos dicens. Ex quo scilicet sine boni pisces selig-
tur, mali autem proiecti foras, quia electus quisque in taber-
nacula æterna recipitur, & æterni regni luce perdita, ad exi-
teriores tenebras reprobis perireuantur. Nunc enim bonos id
est electos, malosque id est praescitos communiter, permixtos/
pisces, fidei sagena continet. Ecce quarta similitudo. Sed lit-
tus sanctæ ecclesiae indicat Sagena quam trahebat, scilicet peccata
uocatione ad fidem. Et addit beatus Gregorius. Et quids
pisces maris capti qui fuerunt, numerari non possunt. Noce-
autem mali capimur, sed in bonitate permutamur, per horum
innuit, quod praedestinati mali in bonitatem finaliter permu-

E iii tur.

tur. Vox ergo beati Gregorii, est praedestinationis vox, quia malitia percussa a sancta ecclesia in bonitate per baptismum, vel per poenitentiam reuocantur.

Solutio ad ^{autem} Et ex his patet secundae autoritatis expositio de nuptijs, in quibus congregantur per fidem boni & mali, qui permiscuntur in sancta ecclesia, sed mali non sunt ueri filii, sicut nec sunt ueri amici, quia caritas ueste nuptialis quae est charitas praedestinationis. Vnde illis quasi uni dicit rex nuptiarum. Amice quod huc intrasti, non habens ueste nuptijs, ubi dicit Gregorius. Mirandum ualde est fratres charissimi, quod hunc & amicum vocat & reprobat, aesi aptitus dicat, Amice & non amice, amice per fidem, non amice per operationem. Haec Gregorius.

Ad tertiam ^{autem} Et pater tertiae autoritatis expositio, quia de regno sancte ecclesie colligit oia scandala, id est eos qui faciunt iniuriam, id est malitiam impoenitentiae. Ecce ibi tanguntur praesciti.

Ad quartam ^{autem} Ad quartam autoritatem quae dicit. Qui ergo soluerit unus de mandatis istis minimis, loquitur pertinenter. Augustinus super Iohannem, super illo Iohannis ulti. Simon Petrus traxit reticulum terram plenum magnis piscibus, clien. Qui ergo soluerit unum de mandatis istis minimis, & docuerit si homines minimus uocabitur in regno celorum. Qui autem fecerit & docuerit, magnus uocabitur in regno celorum. Iste ergo poterit pertinere ad numerum piscium magnorum. Minimus autem ille qui soluit factis quod docet uerbis, in tali ecclesia potest esse quales signat piscium illa prima capture, habens bonos & malos, quia & ipsa dicitur regnum celorum, propter quod ait, Simile est regnum celorum sagenae missae in mare, & ex omni genere piscium congregata. Etc. Ibi uult etiam intelligi bonos & malos, quos ducit in littore, id est in fine seculi se parados. Deinde ut ostenderet istos minimos reprobos esse, qui docent bona loquendo, quae soluerit male uiuendo, nec quasi

agnit p. 153.

agnit quod est
regnum celorum

quasi minimos in uita æterna futuros, sed omnino ibi non Docere &
 futuros. Cum dixisset minimus vocabitur in regno cœlo, nō facere.
 rum, continuo subiecit. Dico enim uobis, nisi abundauerit
 iustitia uestra plus ḥ scribarum & phariseorum, non intra
 bitis in regnum cœlorum. Illi certe sunt scribæ & pharisei,
 qui in cathedra Mōsi sedēt. & de quibus ait. Quæ dicunt fa
 cite, quæ autem faciunt, facere nolite. Dicunt enim & non
 faciunt, docent sermonibus quod soluunt moribus. Conse
 quens est ergo, ut qui minimus est in regno cœlorum, qua
 lis tunc est in Ecclesia quā docendo quod soluit, ad eorum
 societatem, qui faciūt quod docent, non pertinebit, & ideo
 non est in numero p̄scitum magnorum. quoniam qui fece
 rit & docuerit, magnus uocabitur in regno cœlorū. Et quia
 hic magnus erat, ideo ibi erit, ubi minimus ille nō est. Vscp
 adeo quippe ibi magni erunt, ut qui ibi minor est, maior sit
 eo, quo hic magni sunt, id est qui in regno cœlorum ubi sa
 gena congregat bonos & malos. Vnde qui faciunt bona
 quæ docent, ipsi erunt in illa regni cœlorum æternitate ma
 iores, quos isti, ad dexteram & ad resurrectionem uitæ peri
 tinentes, indicant p̄sces. Hac Augustinus. Ex cuius uerbis
 habetur eadē sententia quæ & Gregorij. Quod ecclesia col
 ligit electos & præscitos in fide. Secundo habetur, q̄ illi qui
 in ecclesia docent, & cathedras dignitatū tenent, & manda
 ta dei soluunt, sunt reprobi. Nam dicit. Deniq̄ ut ostende
 ret istos minimos reprobos, qui docēt bona loquēdo, quæ
 soluūt male uiuēdo, nec quasi minimos in uita æterna futu
 ros, sed omnino ibi non futuros. Tertio habetur, q̄ fideles 3°
 Christiani mandata dei implentes opere, sunt magni in ec
 clesia sancta dei, & prælati præsidentes & mandata soluen
 tes sunt minimi, & si sunt præsciti, tunc nō erunt in regno
 dei. Erubescant ergo Antichristi discipuli, qui uiuentes
 Christo.

Maximin ec
 clesia sunt sa
 pe minimi.

Christo contrarie, dicit se esse maximos in ecclesia sancta dei & superbissimos, ac avaritia & fastu seculi pollentes publice, uocantur capita & corpus sanctae Ecclesie, qui secundum Christi euangelium minimi sunt uocandi. Quarto habetur, q[uod] magni pilces, clij, in dextera nauigij capti, significat praestinato[s], inter quos qui docuerunt & fecerunt mandata dei, ceteris paribus, sunt maiores.

^{4°}
Ad quintam
objectionem
solutio[nem]

Ad quintam confirmationem euangelij. Ipse uos baptisabit in spiritu sancto &c. Cōcedit, q[uod] ecclesia sancta est area domini, in qua sunt secundum fidem boni & mali, praestinati & praesciti, nunc permixti, praestinati ut triticū, praesciti ut palea. Primi in horreum coelestis patriæ congregandi, reliqui igne inextinguibili comburendi, ut dicit euagelium, & expositio Augustini. Sed sicut palea semper manet palea, sic praescitus semper manet praescitus. & si aliquādo sit in gratia secundum praesentem iustitiam, tamen nunq[ue] pars sanctae ecclesiae. Et sicut triticum semper manet triticū, sic prae destinatus semper manet praestinatus. & membrū ecclesiae, licet aliquādo excidat a gratia aduenticia, sed non a gratia prædestinationis. bene sub sententia Augu. xxxij. q. iiiij. C. Recurrat, sic habetur. Itaq[ue] siue intus uerbari uideantur, siue aperte foris sint, qui charior est, charior est. Siue in area in sua sterilitate perseverent, siue occasione temptationis, tanq[ue] uento extra tollantur. Quod palea est, palea est, & semper ab illius ecclesiae, quae sine macula & ruga est, ueritate diuisus est. Igitur qui congregationi sanctorū in carnali obdulatione miscetur. De nullo tamē desperandum est, siue qui intus talis appareat, siue qui foris manifestus aduerseret. Hec Augustinus. Vnde pertinenter dicit Ioan..Baptista. Quod ipse purgabit scilicet in die iudicij aream suam, id est ecclesiam sanctam, & congregabit triticū in horreum, id est praestinatos in patrem. Paleas autē, id est praescitos cōburet igne

Ecclesia
est area.

Palea, praescitus.

Triticū, praestinatus.

Igne inextinguibili. Vnde Augū. de fide ad Petrum ca. ultim
mo ut allegatū est, dicit. Firmissime tene & nullatenus du
bites, aream dei esse catholicam ecclesiam, & in ea usq; in si
nem seculi, frumento mixtas paleas contineri. Hic etiā bo
nis malos sacramentorū communione misceri, & in omni
professione siue clericorum siue laicorū bonos esse simul &
malos. Et infra. In fine uero seculi bonos a malis cū cor
pore separandos, quādo teniet Christus habēs uentilabrum
in manu sua, & permundabit aream suam, & congregabit
triticum in horreum, paleas autem comburet igne inextin
guibili, quādo per iudicium iustum segregabit iustos ab in
iustis, bonos a malis, rectos a peruersis. Bonos constituet a
dextris, malos a sinistris, & ex eius ore iusti aeterni iudicij
sempiterna atq; incōmitabili prolata sententia. Iniqui om
nes ibunt in combustionē aeternam, iusti autē in uitam aeter
nam. Iniqui semper arsuri cum diabolo, iusti autē regnatū
ri sine fine. Hæc August. Et patet ex sanctorū expositione Præsciti
quō in Christi parabolis præsciti signātur per malos pisces signatur
per malos continuas nuptias, per hominē non uestitum in
nuptijs ueste nuptiali, per paleas, per çicania, per semē ma
lum, per arborem malam, per satanas uirgines, per hædos.
Ecōtra uero modo opposito prædestinati signantur per bo
nos pisces, per bonos cōuiuas, per hominē uestitum ueste Prædestinati
nuptiali, per triticum, per semen bonū, per arborem bonā,
per prudentes uirgines atq; oues.

Ita cauere debet fidelis ab ista consequētia. Præsciti sunt
in eccl, sancta dei, ergo sunt pars eius. Nam dictum est, q
aliud est esse in ecclisia, & aliud de ecclisia, uel esse partem,
uel membrū ecclesiæ. Sicut non sequitur, Palea uel çicania
est in tritico uel miscetur tritico, ergo palea est triticum. sic
In proposito. Sicut non sequitur, stercus uel ulcus est in cor
pore hominis, ergo est pars eius. Iterum hæc consequentia

F non

Boni malis
permixti.

non ualeat, Iste est in gratia secundū iustitiam, ergo est pars
uel membrū ecclesiæ sanctæ catholicæ. Sed hoc bene ualeret,
Iste est in gratia prædestinationis, ergo est pars uel membrū
ecclesiæ sanctæ. Et iterum hæc nō ualeret, Petrus est in crimi-
ne, ergo nō est pars uel membrū ecclesiæ sanctæ. Sed bene
sequitur, q̄ tunc nō est in ecclesia secundū gratiam præsen-
tis iustitiae. Et argutia huiusmodi cognoscentur pensando
quid est esse in ecclesia, & quid esse membrum, vel partem
ecclesiæ, & q̄ membrum ecclesiæ sanctæ catholicæ facit præ-
destinatio, quæ est præparatio gratiæ in præsenti, & gloriæ
in futuro, non autem locus dignitatis, vel humana electio,
vel aliqd signū sensibile. Cū diabolus Scarioth, nō obstatæ
Christi electione & charismatibus temporaneis, ad Aposto-
latū sive Episcopatū sibi datis, etiā cū reputatione populi,
q̄ fuit uerus Christi discipulus, Nō fuit uerus eius discipul⁹
sed latus, ouina pelle tectus, ut ait Augu. & per consequēs
nec prædestinatus, & sic nec pars ecclesiæ sponsæ Christi.

Ex quo patet, q̄ magna foret p̄sumptio, sine reuelatione
uel formidine asserere, q̄ ipse sit membrū illius sancte ecclæ
sæ. Nam nemo nisi prædestinatus tempore suo, sine macu-
la, uel ruga est membrū illius ecclesiæ, nemo sine formidine
uel reuelatione assereret, q̄ ipse sit prædestinatus ac sanctus
sine macula uel ruga. Ergo conclusio,

Vnde ualde est mirabile, qua fronde magis seculo dediti
magis seculariter & enormiter uitentes, elongati a Christi
conuersatione, & plus steriles ab expletione Christi consi-
lij & præcepti sine formidine assererent se fore capita, uel cor-
pus, uel mēbra præcipua ecclesiæ sponsæ Christi. Nunquid
credimus q̄ illi sunt sine macula mortalis, uel sine ruga ue-
nialis peccati, cum desertio Christi cōsilij, cum ocio sancti
officij, & cum operibus docēt plus sentire oppositum, cum
dicat Spōsus ecclesie, A fructibus eorū cognoscere, Matth.
vii. 9.

vñ. & Ioan. x. ait. Operibus credite. & Matth. xxij. Secundū
opera eorū nolite facere, dicunt em̄ & non faciunt.

Sed obiectum contra ista. Primo per hoc, q̄ quicunq; cle/
ricus charactere uel signo sensibili per prælatum in reputa/
tione ecclesiæ insignitus, est pars sanctæ matris ecclesiæ, &
solū multitudo talium clericorum est ecclesia κατὰ δυτονομασίαν
dicta, quā debemus specialiter honorare, quia aliter sequit̄
q̄ Christiani nō cognoscerent matrē suā. Immo, ipsa inco/
gnita, nō solueret debitū corpore, ut oblationes & decimas,
& sequeretur nimis magna confusio in ecclesia militante.

Hic dicitur negando antecedens. Nam in Iuda electo ad Solutio/
ministerium Episcopatus per Christum, qui errare non po/
terat, daf instantia. Ipse em̄ præscitus nunq; fuit uetus Chri/
sti discipulus, ut probat August. Sed fuit lupus, otina pelle
tectus, & semp fuit palea, & granū loliū siue cīcanīæ. Simili/
ter negat secunda pars antecedētis. Nā ecclesia κατονοματικῶς
dicta est sponsa Christi, quæ est prædestinatōrum uniuersitas
ut dicitur est. Si em̄ ipsa uniuersitas est principalissima spōsa
Christi, tunc ipsa est ecclesia antonomatice sancta, cū ipsa
sit unica colubra, & regina stans a dextris regis, cui adulescē/
tulæ uirgines adducentur. Vnde sicut tempore iuationis cleri/
cū quo Christus cōuersabatur, ipsum clerū pontifices sacer/
dotes & phariseos, gradus sacerdotij, obseruantia traditio/
num, quas ipsi statuebant, cū affirmatione, q̄ ipsi habēt pa/
trem deū, & q̄ sunt semē Abrahæ, & nemini seruierūt unq;
etiam cum estimatione populi. Hæc omnia nō fecerunt, q̄ il/
le clerici sit sancta eccl. antonomatice dicta in ueritate, cū
Christus Matth. xv. dixit de illis, q̄ sineret eos discipuli scā/
daliçari, quia cæci sunt & duces cæcorū. Sic stat q̄ particula/
ris multitudo cleri, nō ex eo est eccl. sancta, antonomatice
dicta, q̄ illa multitudo affirms se esse ecclesiam illā sanctā
Et patet, q̄ tales cōseq̄ntiæ nō ualēt. In prima inferebat, q̄a

F ij aliter

aliter sequitur, q̄ Christiani nō cognoscerēt matrem suam.
Nam oportet nos ex fide cognoscere matrem nostrā. Sicut
triumphantem eccl. Christum, matrē suam, ac suos aposto/
los cum beatis angelis, & multis sanctis cognoscimus ex fi/
de. Viantes autem atq̄ dormientes satis confuse cognosci/
mus & imperfekte. cum autē uenerit quod perfectū est, eua

In celo uide cuabitur quod ex parte est, quia in patria clare intuemur
bimus matrē matrem nostrā simul cū membris eius. Nec murmuret fide
am cū mem/bris eius. lis, sed congaudeat ueritati, q̄ sancta mater Ecclesia sit sibi
tantū incognita hīc in uia, quia super isto stat meritū fidei
Christiana. Nam secundū Apost. Hebr. xi. Fides est substā
cia rerum sperandarū, argu, non appa, hoc est non sensibiliū
ter nobis apparentium hic in uia.

Rationē aut̄ prædestinationis uel charitatis quæ non ex
cidit, quæ est uestis nuptialis, distinguēs membrū ecclesiæ
a membro diaboli, non hic sensibiliter intuemur. Nam se/
cundū Augus. Actus fidei est credere quod nō uides. Et pa/
tet oppositum secundæ consequentiæ. Nam soluimus debi/
tum sanctæ ecclesiæ, dum habentes Christū supremū pon/
tificem, ministrum eius, quos ex operibus secundū fidem
confusam habemus pro ministris uel patribus, quos confu/
se supponimus esse membra Christi, pro sustentatione cor/
poris temporalia ministramus.

Obiectio. Et si ob̄icitur, q̄ quilibet laicus tenetur credere de suis p/
latis, q̄ ipsi sunt capita ecclesiæ, & partes ecclesiæ, uel secun/
dū prædestinationē, uel secundū præsentem iustitiam.

Solutio. Hic dicitur. Quod laicus nō tenet credere de suo præpo/
sito nisi uerum. Patet, quia nemo tenet quidq̄ credere nisi
ad quod mouet eū deus credere. Sed deus non mouet homi/
nem ad credendū falsum. Licet enim ex fide falsa quādoq̄
occasione bonū proueniat. Et deus moueat ad sustentiam
actus, tamē deus non mouet sic hominē ut fallatur. Vnde si
laicus

Iaicus crederet de suo prælato q̄ ipse sit sanctum membrum ecclesiæ, & ita nō esset, fides sua uel credere suum foret falsum. Pastor ergo tenetur per instructionē uirtuosorū ope- rū mouere subditos q̄ sit talis. Vnde si subditus non cognoscit sui Præpositi sua uirtuosa opera, non tenetur credere q̄ sit talis secundū præsentem iustitiam, & cū formidine ac cōditionaliter q̄ sit talis simpliciter scilicet secundū prædesti- nationem. Si uero manifeste cognoscit eius crimen, tunc debet supponere ex opere, q̄ tunc est iustus, sed inimicus Iesu Christi. Et patet, q̄ consequens tertiae consequentiae est falsum. Nulla eīm confusio est in ecclesia militante, ex hoc, q̄ sine reuelatione non cognoscimus distincte mēbra mystici corporis Christi iam uiantis.

Sed adhuc obiicitur. Quia ex quo gratia facit filios ecclesiæ, sicut peccatū facit membra diaboli, aut etiam infideles. Videtur, q̄ homo potest fieri membrū ecclesiæ, postq̄ fuerit infidelis, sicut de membro ecclesiæ potest fieri membrū diaboli. Quis eīm dubitat, quin Scarioth quando fuit uerus apostolus, fuit etiā membrū ecclesiæ. Sicut Paulus quando fuit blasphemus, dīuisus fuit a sancta matre ecclesia.

Hic dicitur q̄ ecclesia sumitur uere & reputatiue, uel nū/ cupatiue. Vere, ut dictum est pro prædestinatis. Nunc upa- tiue uocat ecclesia etiā præscitorū congregatio. Licet ex nu- do errore uiantium fuerit de sancta matre ecclesia reputata & sic multi secundū famam seculi uocantur ecclesiæ capita uel membra, licet secundū dei præscientiā sunt membra di- aboli, quæ ad tempus credūt, & post recedunt, uel etiā nūc & semper sunt infideles, & isto modo ut supra dictum est se- cundū Augusti, fuerunt discipulī Christi, qui abierūt retro, & iam non cū eo ambulabāt. Similiter Scarioth, qui erat di- scipulus Christi factus, de quo dicit Augusti, super Iohan. ostendens quō ues audierunt uocem Christi. Sed quid, in F. iij. quit,

quit, putamus qui audierūt oves erant. Ecce audiuit Iudas,
& lupus erat, sequebatur, sed pelle ouina tectus, pastori insi-
fidiabatur. Haec ille. Isto ergo modo multi reputatiue etiam
secundū præsentē iustitiam dicuntur esse de ecclesia, sed nō
vere secundū prædestinationē ad gloriam. Qui autē sunt illi
docet August. super Ioan. dicens. Nouit dominus qui sunt
eius, nouit qui permaneant ad coronam, qui permaneāt ad
flammam, nouit in area sua triticū, nouit paleam, nouit se-
getem, nouit cīcaniam, cæteris autē est illud incognitū qui
sunt columbae, & qui sunt corui.

Sicut electorū caput est Christus, ita Sinagogæ
malorū caput est Satanas CAPVT VI

Dicto de Ecclesia sancta catholica, quæ est corpus
Christi mysticū, cuius ipse est caput. Iam dicendū
est breuiter de Ecclesia malignātium, quæ est cor-
pus diaboli, cuius ipse est Caput. Nā dicit B. Gre-
go. lib. iiiij. Mora. ca. ix. Sicut redemptor una persona est cū
congregatione bonorum (ipse namq; caput est corporis, &
nos huius capitū corporis) Ita antiquus hostis una persona est
cum cūcta collectione reproborum, quia ipse eis ad iniqui-
tatem quasi caput præsidet. Ex quo patet, q; omnes præsciti
constituant unum corpus, Christus em̄ Iohan. viij. Iudeis,
principibus sacerdotū & phariseis qui dicebantur esse capi-
tales ecclesiæ. Vos ex patre diabolo estis, & desyderia patris
uestri vultis facere.

**Mali sunt in
triplici gra-
du, sicut &
boni.**

Ex quo patet, q; oportet esse unam generationē, quæ fuit
mala in vulgaribus, peior in secularibus Præpositis, sed pes-
sima in prælatis. Sicut generatio iustorum secundū tres gra-
dus oppositos eis proportionabiliter correspondet. Si ergo
una sit generatio puerorū, oportet q; sit unus iniquus ho-
mo, habēs partes quæ sunt mēbra diaboli. Et cū non potest
esse

esse mēbrum uel caput, nisi in comparatiōe ad totū corporis integrum, manifestū est q̄ est itaū corpus diaboli. Vbi autē corpus Christi, uocatur corpus mysticum, propter mysteriū cœlestis coniugij inter Christum & ecclesiam. Corpus diaboli non est sic mysticum, sed obscurū, cum sic cōtingi cum diabolo nō sonat in mysterium directe, sed flagellum, & sic corpus illud diabolī habet esse naturale, cum secundū August. in lib. de natura boni. Omne malum oportet fundari in bono, ergo omne malū morti fundatur in bono naturæ. Et præter esse naturale habet illud corpus diaboli esse uitij. Sicut corpus Christi mysticum habet esse uirtutis. Et hinc negat B. Augu. iij. de doc. Christ. ca. xxxij. esse unum corpus ex mēbris christi, & ex mēbris diaboli.

Et si quæritur, Quæ forma unit membra diaboli in illo corpore dicitur, q̄ est dare formam extrinsecam, & deformitatem intrinsecam. Forma extrinseca, est præscientia dei æterna, quæ scit & ordinat omnes præscitos membra illius diabolici corporis cōstringi ad poenam perpetuā. Deformitas uero intrinseca, est finalis in obediētia uel superbia, quæ sancti uocant culpā finalis impenitentiae, uel peccatum in spiritū sanctum. Et sic idem peccatum cōtinuat & seiuingit. Continuat enim membra diaboli, constringēs ea in Tartaru in sua malitia, & segregās eos a consortio beatorum. Sicut calor dissolutēs mixtum congregat τῷ οὐρανῷ, cū facit quod libet elementum mixti dissoluti petere locum suum. Sed segregat τῷ θερόγενῳ, cum dissoluit complexionem harmoniam, resoluendo partes mixti in suas naturas simplices separatas. Oportet enim in die iudicij ex contrarietate frigorum corporis diaboli, & calce charitatis corporis Christi, secundū legē formæ ultimæ corpus bipertitū dissolui, qñ partes leues aduolabūt cū capite suo, quod est ignis consumēs ad māsiones naturales in sc̄tis. Partes aut̄ plūbeæ affectiōe terre

terrestres, descendēt ad inferos. Vnde Iob. xxij. dicit. In pani
eto ad inferna descenderunt.

Obiectio

Sed obiectetur per S. Thomā de Christo, ubi dicit, q̄ Christus est caput omnium hominū tam fideliūm, qui unitur sibi in actu per gratiam, & infidelium, qui solū sunt in potestate eius membra. Et post subdiuidit secundū prædestinatos & præscitos, qui recedentes ab hoc mundo desinunt esse totaliter mēbra Christi. Et soluit dicens. Quantū ad hoc testi monium S. Thomae uidetur mihi, q̄ ipse reuocat uere dicēdo, q̄ Christus secundū diuinitatem est caput extrinsecum totius humani generis, quod potest dici aggregatiue unū corpus naturale, cui & Christus benefacit, sicut & toti mundo. Secundū humanitatē cum uirtute passionis Christi acquiritur quadā perfectio secundaria toti mundo, & sic secundū humanitatē benefacit toti humani generi, cū punit omnes damnatos, uel ex infidelitate, ut in eos qui non crediderunt in dominū Iesum Christum, uel ex desperatione, qua dimissa debuerunt coelestibus aspirare. uel tertio de iudicio temerario, quo dimisso debuerūt domino Iesu Christo charitatue finaliter adhærere.

Ex his patet, quō Christus est caput omnīū hominū, & quō prædestinatorū, & quō non repugnat etiam uocando corpus diaboli (quod est synagoga Satanae) uocare ecclesiam Christi, ratione creationis beneficentiae & conseruationis, sed non ratione charitatiuae unionis. Quō dicitur Christi ecclesia quā dilexit, ut sibi ipsam exhiberet spōsam sine macula perpetuo amplexandā. Quae autem ecclesia Christi uel synagoga satanae est, in hominibus uel etiā angelis multiplior, postq̄ Christus dñs iudicis finale fecerit, cognoscemus. Ipse em̄ ait Matth. vii. Intrate per angustam portā, quia lata porta & spaciofa uia est quæ ducit ad perditionē, & multi sunt qui intrant per eam, quia angusta porta & arcta est

Via Christi
arcta.

Ita est uia, quæ ducit ad uitam, & pauci sunt qui intenuent
eam. Vbi Chryso. homil. xvij. ait. Via Christi dicitur arcta
& angusta, quia Christus nō recipit in se, nisi qui omnibus
peccatis exuerint se, & posuerint omnē sarcinam mūdi, &
facti fuerint subtile & spirituales. hæc ille. Omnipotēs do
mine, qui es uia, ueritas & uita, tu nosti q̄ pauci in te ambo
lant istis temporib⁹, pauci te caput suū in humilitate, pau
pertate, castitate, laboriositate & patientia imitantur. Aper
ta est uia Satanæ, multi uadunt per eam, adiuua pusilli⁹ gre
gem tuum, ut nō te deserat, sed per uiam angustiæ finaliter
sequeatur.

Quod Romanus Pontifex cum cardinalibus
non sit totum corpus uniuersalis ecclesiæ, sed
pars, nec Papa sit caput, sed Christus. Item ec
clesia Romana in aliquo sensu cōcedere esse ec
clesia catholica.

C A P V T VII

Quia dictum est, q̄ solus Christus est caput sanctæ
uniuersal⁹ Ecclesiæ, & omnes prædestinati præ
teriti & futuri corpus eius mysticum, & quilibet
ipsorum eiusdem corporis membrū, restat uidere
breuiter, si Romana ecclesia sit illa uniuersa
lis sancta ecclesia sponsa Christi. Et uidetur q̄ sic, quia uni
ca est sancta ecclesia catholica Apostolica, sed illa non est
alia q̄ Romana, ergo dubium uerum. Prima pars patet per
papam Bonifacium, qui in Extrauagante dicit. Vnam san
ctam ecclesiam catholicam, & ipsam Apostolicā, urgente
fide credere cogimur & tenere. Et secunda pars patet simili
ter per eandem Decretalem, ubi dicitur. Ecclesiæ unius &
unice unum corpus, unū caput, non duo capita quasi mon
strum, Christus uidelicet, Christi uicarius Petrus, Petriq̄ suc
cessor, dicente domino ipsi Petro, Pasce oves meas, inquit,

Quæritur an
Romana ec
clesia sit ecce
lia catholica.

G

genę

generaliter, non singulariter has uel illas. Patet q̄ sibi cōmisso intelligitur uniuersas. Sive ergo Græci sive alij se dicant Petro, eiusq; successoribus non esse cōmissos, fateantur necesse est se de quibus Christi nō esse. dicente domino in Iohanne, Vnum ouile & unum esse pastorem. Ecce ex his uidetur q̄ sancta Ro, ecclesia est illa uniuersalis sancta Ecclesia, quia omnes Christi oites, & unum ouile, unius pastoris, & haec intendit prædicta Decretalis, quæ sic finitur. Porro subesse Romano Pontifici omni humanæ creaturæ declaramus, dicimus & diffinimus oīno esse de necessitate salutis. Si ergo omnis homo de necessitate est subiectus per istam diffinitionē Ro. Pontifici, sequitur propositū fore uerum.

In oppositum sic Romana ecclesia, est ecclesia cuius capitul est Papa, & Cardinales corpus, facientes illam ecclesiam. Sed illa ecclesia, non est ecclesia sancta Catholica & apostolica, igitur dubium falsum. Prima pars patet per doctrinam quorundam dicta, inter quae ponitur, q̄ Ro, ecclesiæ Papa est caput, corpus uero collegium Cardi. Et secunda pars ex eo manifesta est, q̄ Papa cum Card, non est uniuersitas omnium prædestinatorum.

Pro intelligentia præsentis materiæ pensandum est illud Euangeliū, Simon Petrus dixit, Tu es Christus filius dei uiui. Respōdens autem Iesus dixit ei, Beatus es Simon Bariona, quia caro & sanguis nō reuelauit tibi, sed pater meus qui in coelis est. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi nō præualebunt aduersus eam. Et tibi dabo claves regni coelorum, & quodcūq; ligaueris super terram, erit ligatum & in coelis. & quodcūq; solueris super terram, erit solutum & in coelis. Matth. xvii. In isto Euangeliū notificatur Christi ecclesia, eius fides, fundamentū & potestas. Ecclesia ibi, ædificabo ecclesiam meā. Fides ibi, Tu es Christus filius dei uiui. Fidei

ūj. Fundamentum ibi, super hanc petram ædificabo. Pote Fundamētū
stas ibi, Tibi dabo claves regni cœlorum. Et de his quatuor,
scilicet Ecclesia, Fide, Fundamēto & Potestate ecclesiæ
breuiter perstringetur.

Potestas.

Quantum ad primum supponi potest ex declaratis supe-
rius, quod præter Ecclesiam reputatit uel nuncupatit di-
ctam, tripliciter dicitur ecclesia. Aliqua enim est congrega-
tio uel conuocatio fidelium secundum quid, uel ad tempus,
uel nude secundum præsentem iusticiā, & taliter sunt præ-
sciti de ecclesia pro tempore quo sunt in gratia. Illa autem
ecclesia non est corpus Christi mysticum, nec ecclesia san-
cta Catholica, nec pars eius. Secundo sumitur ecclesia mi-
xtim, pro prædestinatis & præscitis, dū sunt in gratia secun-
dum præsentem iusticiam. Et ista ecclesia communicat in
parte, sed non in toto cum ecclesia sancta dei. Et ista eccle-
sia uocatur mixtim, granum & palea, frumentū & cibaria,
regnum cœlorum sagenæ missæ in mare, & ex omni gene-
re piscium congreganti, & regnum cœlorum simile decem
virginibus, quarum quinq̄ erant fatuæ, & quinq̄ pruden-
tes, ut supra dictum est. Et istam ecclesiam uocauit Tyconi-
us erronee corpus domini bipertitum, ut patet. iiiij. de Doc.
Christia. xxxij. Non enim sunt præsciti corpus domini, uel
pars eius. Sed tertio modo sumitur ecclesia pro conuoca-
tione prædestinatorum, siue sint in gratia secundum præsen-
tem iusticiam, siue non. Et isto modo ecclesia est articulus
fidei, de quo loquitur Apostolus ad Ephe. v. dicens. Chri-
stus dilexit ecclesiā, & tradidit semetipsum pro ea, ut eā san-
sificaret, mundans eā lauacro aquæ in uerbo uitæ, ut exhi-
beat ipse sibi gloriosam ecclesiā, non habentem maculā
aut rugā, aut aliquid homī, sed utsit sancta & immaculata.
Et ista Ecclesiam uocat Saluator suā ecclesiam in allegato
Euāgeliō, dū dicit. Super hāc petrā ædificabo ecclesiā meā.

Ecclesia dicit
tripliciter,
primo nude.Secundo
mixtim.Tertio pro p
destinatis, &
est ecclesia ue
re catholica,
articul⁹ fidelis.

G ij Quod

**Portæ inferi
non præuale
bunt ad.eam**

Quod autem illam notet, patet statim ex adiunctis uerbis.
Nam sequitur. Et portæ inferi nō præualebūt aduersus eā.
Cum em̄ Christus sit petra & fundamentum illius ecclesiæ
in quo fundata est secundū prædestinationem, ipsa non po
test per portas inferi, id est per potestates uel insultus Tyrā
norum persequentiū, uel malignorū spirituū finaliter su
perari. Nam Christus rex cœlorum, sponsus illius ecclesiæ
est potentior principe huius mundi. Vnde ad ostendēdum
suam potentiam, præscientiam & prædestinationē, qua po
tenter ædificat, protegit, præscit & prædestinat suam eccl
esiā, & ad dandum spem suā ecclesiæ de perseverantia, ad/
Lyra. iecit. Et por. inf. non præua. aduer. eam. Vbi dicit Lyra. Ex
quo patet, q̄ ecclesia nō consistit in hominibus ratione po
testatis uel dignitatis ecclesiasticæ uel secularis, quia multi
principes & Sūmi pont. & alij inferiores inuenti sunt apo
stotasse a fide. Hæc ille. Et habet euidentiam istud dictū par
tialiter in Iuda Scarioth apostolo & episcopo, qui etiā ade
rat dum Christus dixit, Super hanc petram ædi. eccl. meā,
& por. inf. non præua. aduersus eam. Ipse em̄ non erat ædi
ficatus in Christo petra secundum prædestinationem, ideo
portæ inferi præualuerunt finaliter contra ipsum.

Videtur autē ex uerbis præfatis domini, ecclesia accipi, p
omnibus quodā speciali modo qui post resurrectionē eius
erant superædificandi in ipso per fidem, & per gratiam con
sumantem. Nam Petro gerenti universalis personam eccl
esiæ, & cōfidenti istam fidem, Tu es Christus filius dei uiui
cōmendatiue dixit. Beatus es Simon Bariona. Quę cōmen
datio competit Petro, & toti sanctæ ecclesiæ, quę est beata
in via initialiter, confitendo humiliter, obedienter, animo/
se & constanter, q̄ Christus est filius dei uiui. Illam autem
fidem caro, id est mundialis sapientia, & sanguis. i. pura no
ticia philosophica, non reuelauit de tam abscondito articu
lo, sed

**Petrus gere
bat persona
uniuersalis
ecclesiæ.**

16, sed singulariter deus pater. Vnde propter confessionem tam claram & firmam dixit Petra Petro, Et ego dico tibi, quia tu es Petrus. i. confessor Petrae uerae, quae est Christus. & super hanc petram quā confessus es, id est super me ædifi-
cabo, per fidem firmam & per gratiam consumantem, ecclesi-
am meam, i. prædestinatōrū conuocationem, qui post la-
borem ordinati sunt ad gloriā. Ideo & portæ inferi nō præ-
ual e. aduersus eam.

Adhuc ex uerbis Saluatoris elicīt, q̄ una est ecclesia, ibi, ecclesiam. Secundo q̄ est Christi, ibi, meā. Tertio, q̄ sit san-
cta, ibi, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Ex-
quo concluditur, q̄ una est ecclesia sancta Christi, quae no-
nō solum in grāce, uniuersalī latine, dicitur & ποσολική, quia ab
Apostolis dictis & factis firmata & fundata sup̄ petrā Chri-
stum, ut dicit Hieronymus super Apoc. in prologo. Vnde
suppono, q̄ illa dicatur sancta Ecclesia Romana, Nam di-
cit Decretū. xxij. d. Quāuis uniuersa per orbem catholicae
ecclesia, unus thalamus sit Christus, tamē sancta Ro. ecclie-
sia catholica & apostolica mltis synodis institutis cæteris
ecclesijs prælata est, quod probat per illud Matth. xvij. Tu
es Petrus, & sup̄ hanc petram ædifi. eccl. meam. Et illā ec/
clesiam uocat postmodū ecclesiam Romanam primā Apo-
stoli sedem, non habētem maculam nec rugam. Ista ecclie-
sia non potest intelligi, iste Papa cum istis Cardinalibus ac
sua familia. Vnde super isto textu sic dicit glossa. Argumē/
tum, inquit, q̄ ubiuncq̄ sunt boni, ibi est Ro. ecclia. Et
hoc argumentū daret plenam fidem fidelibus ad cognoscē-
dum, ubi est Ro. ecclia. Et sic intelligetur Decretū. xxiiij.
q. j. A recta. Vbi canon de ecclia Ro. sic loquitur. Hęc est
sancta & apostolica mater eccliarum omniū Christi ecclie-
sia, quae per dei omnipotentis gratiam a tramite apostolice
traditionis nunq̄ errasse probatur, nec hæreticis nouitatq̄

Ecclesia non
habēs macu-
lā, non est pa-
pa cum cardi-
nalibus

G ij bus

bis depravanda succubuit. Vbi notum est, hoc non posse intelligi de quolibet papa & suis domesticis, ideo glossa sic loquitur. Quero ergo, de qua ecclesia intelligas, q̄ nō possit errare, sed certū est q̄ Papa errare potest, ut. xix. d. Anastasius, &. xl. d. Si Papa. Ideo nec ipse nec eius familia est illa ecclesia, de qua hic dicitur, q̄ errare non potest. Vnde dicit glo. Ipsa cōgregatio fidelium dicitur hæc ecclesia. Et sic etiam intelligetur dictū B. Hiero. positum. xxiiij. q. i. Hæc est fides. Sancta, inquit, est ecclesia Ro. quæ semper immaculata permanit prouidente domino & B. Petro apostolo opem ferente, in futurū manebit sine ulla hæreticorū insultatione, atq; prima & immobilis omni tēpore persistet. Hic non potest intelligi quilibet Papa cum suo collegio Card. Illi enim sunt sæpius maculati deceptiōe prava & peccato, ut

Mulier fuit tempore Ioannis Papæ Anglicæ mulieris, quæ Hagna dicebatur. Quod ergo illa Roma, ecclesia illa Agnes Ioan. Papa cum collegio semper immaculata permanit, quæ peperit. Et par est ratio de alijs Papis, qui fuerūt hæretici, & propter multiplices enormitates depositi.

Ecclesia Rōa. n̄a habet prīl matum, sed nō ē tota mai ter & uniuersalis ecclesia. Cum ergo iuxta Decreta, Romana ecclesia habet primatū & dignitatē quo ad deū super omnes alias, patet, q̄ il la est totalis ecclesia militans, quā deus plus diligit & aliquā eius partem. Et sic manifeste sequitur ex fide, q̄ nō illud collegium, sed mater tota in omni gente & lingua dispersa sit illa sancta Ro. ecclesia, de qua lura loquuntur cū sanctis doctribus. Vnde ad imprimendū nobis istam sententiam per beatos Augusti. & Ambrosium, ipsi ecclesiæ ordinatus est iste cantus. Te per orbem terrarum sancta confitetur ecclesia. Et in Canone missæ primo & principaliter offerimus p. sancta Ecclesia catholica, ut deus dignetur pacificare, custodiare & adunare eam toto orbe terrarum. Vnde nō dubium oratur pro principalissima ecclesia militante, quā suppono esse

esse Rō. ecclesiam. Verumtamen inter partes eius in cōpā/ Papa cū su
ratione maioritatis, Papa & suum collegium sunt pars præ/ collegio pa
cipia dignitate, dum tamē sequātur Christū propinquius, præcipua
& deserendo fastum & ambitionē primatus, seruant matri/ ginitate eccl
suā efficacius atq; humilius. Nam faciēdo oppositum, ver
tuntur in desolationis idolum, & in collegium contrarium
humili collegio apostolorū & domini Iesu Christi.

Notādum autem est, q; ecclesia Romana proprie diceba/
tur congregatio Christi fidelium, existentium sub obedien
tia Romani Episcopi. Sicut Antiochena ecclesia dicebatur
congregatio Christifidelium sub Antiocheno episcopo. Et
sic de Alexandrina & de Constantinopolitana. Et illo mo
do Petrus Christi Apostolus Romanus episcopus uocat ec
clesiam, pri. Petri ultimo dicēs, Christifidelibus Ponti, Ga
lathiae, Capadociæ, Asiae & Bithyniae, Salutat uos ecclesia
quæ in Babylone collecta est. Ecce ibi Ecclesia sumitur pro
Christifidelibus, qui erant Roma cum be. Petro. Vnde &
Apostolus illo modo uocatit particulares ecclesias, ut scri
bens ex Corintho Romanis cap.ulti. dicit. Salutat uos om
nes ecclesiæ Christi. Et post. Saluto uos ego tertius qui scri
psi epistolam in domino. Salutat uos Gaius hospes meus &
uniuersa ecclesiæ. Ibi, uniuersa ecclesia, capitur pro omnibus
Christifidelibus, qui in Corintho cum Paulo militabant.
It em pri. Corinth. pri. Ecclesiæ dei quæ est Corinthi sancti
ficatis in Christo Iesu. Et pri. ad Tessalo. pri. dicit. Paulus
& Sylvanus & Timoteus ecclesiæ Tessalonicensium. Et
sæpe alibi. Sic proprie uocantur particulares ecclesiæ, quæ
singulæ sunt partes uniuersalis ecclesiæ, quæ est Ecclesia
Iesu Christi.

Cœpit autē ecclesia Christiana ortum a Iudæa, & prima Ecclesia ec
uocabatur ecclesia Hierosolymitana. Vnde Act. viij. dicit p̄it in Iudæa
Facta est autē in illa die persecutio magna in ecclesia quæ
erat

erat Hierosolymis, & omnes dispersi sunt per regiones Iudeæ & Samariae præter Apostolos.

Secunda ecclesia Antiochæ. Secunda ecclesia fuit Antiochena, in qua Petrus apostolus resedit, & ibi primum innovavit illud nomen Christianum. Unde fideles primum vocabatur discipuli & fratres, postea uocati sunt Christiani. Nam legitur Act. xij. Fuerunt autem Apostoli & fratres qui erant in Iudea. Et in fine capituli habet, quod Barnabas adduxit Paulum Antiochiam, & annum totum conuersati sunt in ecclesia, & docuerunt turbam multam, ita ut cognoscarentur primum Antiochiae discipuli, Christiani.

Secundo modo sumitur ecclesia Ro. pro qualibus Papa, cum Cardinalibus qualibusque, ubiqueque habitauerint, male uel bene conuersando.

Et tertio sumitur pro Papa, sed isti duo modi a scholasticis sunt extorti. Non enim est bona causa uocare matrem nostram Romanam ecclesiam, propter fastum, aut Imperatoris complacentiam dotantis ecclesiam, nec propter extollentiam Papæ pomptantis de parte imperij ex suo primatu siue dominio. Nec tertio ut creditur, quod ad ipsum oportet omnem Christianum recurrere, & de necessitate salutis, ipsum capitale recognoscere, & patrem sanctissimum, sed propter causas alias. Cum enim Roma ecclesia sit terminus institutus præter fundationem in scriptura sacra, satis est habere rationem probabilem. Viguit enim sancta ecclesia Christi primo in Hierusalim tempore uicationis Apostolorum cum Christo habitantium, & post in Antiochia, & post in Roma tempore prædicacionis & passionis Petri & Pauli. Et sic intelligetur dictum Salvatoris Matth. xij. Profecto peruenit in uos regnum dei. Et illud Lucæ xvij. Regnum dei intra uos est, ubique enim fuerit corpus, illic congregabuntur & aquilæ.

Quauis enim ecclesia Christiana cepit a Iudea, & caput ecclesiæ Christus fuit martyrisatus in Hierusalem, tamen ratio

Vide quartum
dederit Ro/
manæ ecclesiæ
six autor.

ita habiliter uocata est ecclesia Christi secundum quādam Tres cause
 praeminentia Ro. ecclesia, propter tria. Primo, quia Chri
 stus scivit Gentes sub Romano Imperio loco Iudeorū in/ Tres cause
 fideliter discredentium inferendas, sicut dicit Apłs Ro. ix.
 Secunda causa est, quia maiorum multitudo martyrum ibi tri-
 umphauit, & in alia ciuitate. Sic em̄ ubi homo nascitur ex
 utero, & gloriose triumphat, nomen abinde contrahit. Cū
 ergo ecclesia sancta secundū multis partibus suas in Roma na-
 scebatur, aggregata ex utero Synagogæ, & ibi triumphauit
 crescens in gentibus, ideo fuit consonum, q̄ caperet nomē
 a ciuitate metropoli gentium, quæ est Roma. Vnde d. xxij
 Sacrosancta, dicitur q̄ Petrus & Paulus uno die eodemq;
 tempore sanctā Ro. ecclesiā consecrauerint, atq; alijs urbi-
 bus omnibus uniuerso mundo tam sua praesentia & uenel-
 tando triumpho prætulerunt. Tertia causa est, ut notescar,
 q̄ nō loc⁹ siue antiquitas, sed fides formata fundat ecclesiā
 Christi. Nam quo ad personam & quo ad tempus, prius fu-
 it ecclesia Christi in sedibus prioribus. Et ad istum sensum
 dicitur. iij. Machab. v. Non propter locum gentem, sed pro-
 pter gentem locū dominus elegit. Et hinc credo derelictū Ecclesia Christi
 licere uocare Christi ecclesiā nomine cuiuscunq; loci, quā Iti noīa capit
 fideles iusti inhabitat. Sicut Christus uocatur Naçarenus secundū diuer
 propter cōceptionem eius, quæ facta est in Naçaret, & po- sa loca.
 test uocari Bethleemita propter nativitatem, & Capharnaū-
 mita propter miraculorū operationē, quæ in Capharnaū Conclusio re
 patrauit, & Hierosolymita propter gloriosissimā passionē. sponsalis.
 Ex iam dictis pater, quid sit dicendum ad dubium mo-
 tū in principio huius capituli. Concedi enim debet, q̄ Ro.
 ecclesia est sancta mater ecclesia catholica sponsa Christi.
 Ad argumentū in oppositū, quo arguitur, Ro. ecclesia Ad argu-
 est ecclesia, cuius caput est Papa, & Cardinales corp⁹, dicitur oppositū,
 cōcedendo, capiendo secundo modo ecclesiā, scilicet p̄ qua

licuntq; Papa, cū Cardinalibus quibuscunq; ubi cunq; ha-
bitauerint. Sed negatur, q; illa ecclesia sit sancta ecclesia ca-
tholica & apostolica. Et sic concessa utraq; parte argumen-
ti, negatur consequentia. Et si dicitur, Pono q; Papa sit san-
ctus cum omnibus dodecim Cardinalibus sibi conuiuen-
tibus. Quo posito & admisso tanquam summe possibili, se-
quitur q; ipse Papa cum Cardinalib. sit sancta ecclesia ca-
tholica & apostolica. Hic negatur consequentia, sed bene
sequitur, q; Papa sanctus cum sanctis Cardinalib. sunt san-
cta ecclesia, quæ est pars sanctæ ecclesiæ catholicæ & apo-
stolicæ. unde fides est firma Christifidelib⁹ de prima, & nō
de secunda. De prima enim uerificatur illud Christi verbū
Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. De secunda
uero est incertum mihi & cuilibet uiatori, nisi revelatio di-
uinæ aliquem illustraret. Vnde nec Papa est caput, nec Car-
dinales corpus totum sanctæ universalis ecclesiæ catholicæ
Nam solum Christus est caput illius ecclesiæ, & sui præde-
stinati sunt corpus, & quilibet membrū. Quia una est per-
sona cum Christo Iesu ipsa sponsa.

Fides multiphariam capit, & quæ fides sit
fundamentum Ecclesiæ. CA. VIII

Quantum ad secundum, scilicet Fidem, quæ tangi-
tur ibi, Tu es Christus filius dei uiui, Notandum
q; fides nunc sumitur pro actu credendi quo crea-
ditur. Nunc pro habitu credendi per quem creditur,
& nunc pro ueritate quæ creditur, ut do-
cet August, xiiij. de Trinitate.

Secundo notandum, quod alia est fides, quæ est creduli-
tas fidelis hominis explicita. Et alia est fides implicita, ut ca-
tholicus habens habitum fidei infusum uel acquisitum ex-
plicite, credit ecclesiæ catholicæ in communi, & in illa fit
de

Christus, nō
Papa, est ca-
put ecclie.

De communi credit implicite quodcunq; singulariter contentum sub sancta matre ecclesia. Similiter credendo quicquid uoluit Christus de se credi, & non credendo de Christo, quod uoluit non de se credi, in hoc credit omnē articulū sive affirmatiū sive negatiū de Christo credibilem. Et illam fidem implicite habuit Petrus, dum expresse confitebatur Christum esse uerum deum & uerū hominē, dicens. Tu es Christus filius dei uiui. Et tamen ipse Petrus contradixit explicite Christo & suo euangelio, cum dicente Christo, Omnes uos scandalum patiemini in me ista nocte, ipse discredens dixit. Etsi omnes scandalisati fuerint in te, ego nunquam scandalisabor. Sic etiam multi fideles in communi implicite credunt omnem scripturæ ueritatem, & dum proponitur eis ignota ueritas, querunt si illa ponitur in scriptura sacra, quo ostendo, statim concedunt ad sensum qnem spiritus sanctus flagitat.

Vnde quicunq; habuerit fidem charitate formatam in communi, sufficit cum uirtute perseverantiae ad salutē. Deus enim qui dedit primam fidem, dabit militi suo clariorē, nisi ponat obicem. Nō enim exigit deus, ut omnes filii sui sint continue prouiatione sua in actu cogitandi particulaři, de qualibet fidei particula, sed satis est, q; postposita desideria habeat fidē in habitu formatam.

Vbi sciendum, q; duplex est Fides. Una informis, cū credit dñm demones, & contremiscunt. Alia est fides charitate formatata. Ista cū perseverantia saltat, sed non prima. Vnde quo ad secundam dicitur Ioan. iiiij. Qui credit in filiū dei habet uitā æternā. Et Petro habenti & cōfidenti illā fidē dixit saluator. Beatus es Simon Bariona. Et illa fides est fundamentū aliarū uirtutū, in quibus Christi ecclesia cōuerſat.

Item notandum, ex quo fides est de non apparētibus ad sensum, sed de occultis, & occulta difficile est credere, iō ut

Fides in cōf
cū charitate
sufficit ad sa
lutem.

Fides infor
mis et forma
ta.

aliquid uere creditur, sunt duo fidei necessaria. Primum est ueritas qua mentem illuminat. Secundum, autoritas, qua

Fides est de ueritate. animam firmat. Ex isto habetur una proprietas fidei, q̄ ipsa est solum de ueritate, exclusa falsitate, quā ueritatem fidei

Fides est de obscuris. lis debet usq; ad mortem defendere. Secunda proprietas fidei est, q̄ citra demonstracionē & specialē notitiā fidelib;

sit obscura, cum illud quod uidemus ad oculū non dicimus credere. Et sancti in patria qui clare uident articulos, quos nos obscure cognoscimus, nō dicunt ipsos credere, sed uider. Sed loco fidei habent clarā uisionem, & loco spei ha-

Fides est fundamen- bent perpetuam fruitionem. Tercia proprietas fidei est, q̄ est fundamentū uiatori ueniendi ad quietā habitationē cre-

dendorū. Ideo dicit Aposto. ad Heb. xj. q̄ fides est substantia, id est fundamētum sperandarū rerum argumentum nō apparentium, scilicet ad sensum. Nam speramus nostrā beatitudinem, & credimus, sed non uidemus illam oculis carnalibus. Et quia sine fide impossibile est placere deo. ad hebræ. xj. Ideo oportet, q̄ omnis saluādus primo omnium sit fidelis. Fidelis autem est, qui habet fidem a deo infusam, si ne aliqua trepidatione sibi contraria, quae sit suæ fidei com-

Oes criminio- mixta. Omnes autem criminosi secundum præsentem iniuriam sunt infideles, cum impossibile est quenquā peccare mortaliter, nisi de quanto in fide deficit. Quia si poenam infligendam sic peccantibus cogitaret, & plene crederet, & haberet fidem diuinæ notitiæ, quomodo clare cognoscit omnia, & adest præsens tunc peccantibus, non tunc indubie sic peccaret.

Tripli defici- Poteſt autem aliquis tripliciter in fide deficere. Primo tur in fide. modo in infirmitate, & illo modo deficit qui in credendo titubat, & non usq; ad mortem pro defensione fidei perseuerat. Secundo modo in fide deficit, quia multa credēda simiter credit, & in multis credēdis tanq; in foraminibus ua-

cuis

cuis in fide deficit, & sic habet scutum fidei foraminosum.
 Tertio modo, in fide deficit aliquis in applicatione illius
 scuti. Et hoc isto modo, q̄ habet firmum habitū credendo-
 rum, ab actu tamen operis meritorij propter uitam inordi-
 natam deficit. Vnde ad Titū, i. de illis dicitur. Confitentur
 se nosse deum, factis autem negant. Quicunq̄ ergo aliquo
 istorum modorū in fide deficit, ille caret fidei firmitate.

Et pensandū, q̄ fides differt a spe. Primo in hoc, q̄ spes Fides differt
 est solum de futuro præmio obtinendo. Fides autem est de a spe triplicie
 præterito, ut de illo quod deus creauit mundū, q̄ Christus
 incarnatus est, & sic de alijs. De præsenti, ut de illo, q̄ deus
 est, q̄ sancti sunt in patria, q̄ Christus sedet ad dexteram pa-
 tris. De futuro, ut de illo, q̄ Christus ueniet ad iudicandum
 q̄ omnes qui nondū resurrexerint in die iudicij resurgent,
 & q̄ deus in beatitudine præmiabit finaliter omes sanctos
 qui in gratia finient uitam istam. Secundo, spes nō attingit
 ad fidei noticiam de illo quod sperat, sed quietatur in actu
 quodam medio, inter dubietatem & credulitatē. Vnde mul-
 ta sunt proponenda fidelibus, quæ semota distinctione nec
 debent dubitare, concedere uel negare, sed sperare. Ut si mihi proponitur, Tu saluaberis, nec de beo cōcedere, quia ne-
 scio si est uerum, nec de beo negare, quia nescio si est falsum
 nec de beo dubitare, sed sperare. Tertio in hoc, q̄ spes est so-
 lum de bono præsente possibili sic speranti, fides autem est
 tam de malo q̄ de bono. Nam credimus remissionem pec-
 catorū, quæ ualde est bona oib⁹ saluandis, & credimus q̄
 p̄fīm blasphemie nō remittet, nec q̄ i seculo nec q̄ in futuro.

Et quia credere est actus fidei, qui est fidere, ideo scito, q̄ Quid sit
 credere, quod homini est ad beatitudinem necessarium, est
 ueritati tanq̄ a deo dictæ, sine hæsitatione adhærere firmiter,
 Pro qua ueritate ratiōe certitudinis debet homo mortis pe-
 riculo exponere uitam suam. Et isto modo tenetur, quilibet

Multa sperā-
 tur quæ non
 concedenda
 sunt uel negā-
 da uel etiā du-
 bitanda.

Quaten^r creditū uerbo
hominis.

Christians credere explicite uel implicite omnē ueritatem quā sanctus Spiritus posuit in scriptura. Et isto modo non tenetur homo dictis sanctorū præter scripturam, nec Bullis papalibus credere, nisi quod dixerint ex scriptura, uel quod fundaretur implicite in scriptura. Sed potest opinari te homo credere Bullis, quia tam Papa q̄ sua Curia potest falli propter ignorantiam ueritatis. De illa enim uerificatur q̄ fallit & fallitur. Fallit Papam lucrum, & fallitur propter ignorantiam. Quomodo autē debet credi literis principum, instrumentis Notariorū, & narrationibus hominū docet experientia, quae est rerum Magistra. Ipsa enim edocet q̄ hæc tria sepe fallunt.

Aliter credit
deo, aliter Pa
px.

Aliter ergo creditur deo, qui nec falli nec fallere potest. Aliter Papæ, qui falli & fallere potest, & sic aliter scripturæ sacræ, & aliter Bullæ humanitus excogitatę. Nam scripture sacræ nec licet discredere, nec licet contradicere. Sed Bullis aliquā licet & discredere & contradicere, dum uel indignos cōmendant, uel p̄ficiunt, uel auaritiam sapiunt, uel iniustos magnificant, & innocentes deprimunt, uel mandatis dei uel consilijs implicite contradicunt.

Ex iam dictis patet, quæ fides est fundamentū Ecclesiæ, quo fundatur & ædificat̄ in petra Christi Iesu, quia illa qua confitetur ecclesia, q̄ Christus est filius dei uiri. Nā Petrus pro omnibus fidelibus dixit, Tu es Christus filius dei uiri. Hæc est, inquit, Iohannes pri. Iohan. v. uictoria quæ uincit mundum fides nostra. Qui est autē qui uincit mundum, nisi qui credit quoniā Iesus est filius dei.

Quo pacto Christus sit fundamētum ecclesiæ & apostoli quoq̄ sint fundamenta eius. Item laus Petri ob suas eximias uirtutes, quas sui uicarij imitari debent.

CAP V T I X
Fundat̄

Fundamētūm quod erat tertium in proposito, tangebatur ibi. Super hanc petrā ædificabo ecclesiam meā. Et quia isto Christi dicto maxime utuntur Papæ in suis dictis, uolētes deducere, q̄ ipsi sint petra, uel fundamētūm super quo stat Ecclesia, sicut in Petro cui dictum est, Tu es Petrus. Ideo pro intelligētia uerbi domini est notandum, q̄ fundamentum ecclesie a quo fundatur, tangitur ibi, ædificabo. & fundamentum in quo fundatur, tangitur ibi, Super hanc petram. & fundamentum quo fundatur ecclesia, tangitur ibi, Tu es Christus filius dei uiui. Fundamētūm a quo primo & in quo primo fundatur sancta Ecclesia catholica est Christus Iesus, & fundamētūm quo fundatur est fides, quæ per dilectionem operatur, quā Petrus propoſuit, dicens. Tu es Christus filius dei uiui. Christus ergo fundamentum ecclesie, qui dicit Iohānis. xv. Sine me nihil potestis facere. Sine me primo & principalissimo fundamento. Fundat autem Christus & ædificat suam ecclesiam super se petram, dum disponit eam ut audiat & faciat sermones suos, tunc enim portæ inferi non præualēt aduersus eam. Vn de Lucæ. vij. dicit Christus. Omnis qui uenit ad me, & audit sermones meos, & facit eos, ostendam uobis cui similis est. Similis est homini ædificanti domū in altum, & posuit fundamentum supra petram. Inundatione autem facta illisum est flumen domui illi, & non potuit eam mouere, fundata enim erat supra petram. Et istud fundamentū ostēdit Apostolus Paulus prima Corinthiorum. iij. dicens, Fundamentū aliud nemo potest ponere præter id quod possum est, quod est Christus Iesus. Et prima Corinthiorum. x. dicit, Petra autem erat Christus. In isto ergo fundamento, & in ista petra, & ab ista petra fundata est sancta ecclesia, quia dicit. Super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.

Et supra fundamentū hoc ædificauerunt Apostoli ecclesiā

Fundamētū ecclesie a quo in q̄ & quo,

Christus ædificat ecclesiam sup̄ se petrā,

Ap̄l̄ ædifica am Christi. Nam non ad se, sed ad Christum vocabat popu-
ueruit ecclesiæ supra chri- lum, qui est primum necessarium & efficacissimum funda-
stum. Ideo dicit Apostolus fundamentum aliud nemo po-
test ponere. Vnde ipse Apostolus uidens circa fundamen-
tū errare Corinthios, prima Corinth. iij. reprobat eos dicens
Vnusquisque uestrum dicit, Ego quidem sum Pauli, ego autem
Apollo, ego uero Cephe, ego autem Christi. Diuisus ergo
est Christus? Nunquid Paulus pro uobis crucifixus est, aut
in nomine Pauli baptizati estis? Quasi dicat, nō. Igitur ne
q̄ Petrus neq̄ Paulus, neq̄ alius aliquis citra Christum est
principale fundamentū, uel caput Ecclesiæ, ideo subsequē-
ter prima Corinth. iiiij. dicit sanctus Apostolus. Quid igitur
Apollo? Quid uero Paulus? ministri eius sunt cui credidit
stis, & unicuique sicut dñs dedit ministrare Ecclesiæ. Ego, in
quit, plantavi, scilicet per prædicationē, Apollo rigauit, scilicet
per baptiçationem, sed deus incrementum dedit, scilicet
per fidei, spei & charitatis foundationem. Itaque neq̄ qui plā-
tat ut Paulus, neq̄ qui rigat, ut Apollo, est aliquid scilicet su-
pra quod posset fundari ecclesia, sed qui incrementū dat de-
us ipse est ecclesia fundamentū. Et sequit. Vnusquisque autē
videat quo superædificet, fundamentum em̄ aliud nemo po-
test ponere p̄ter id quod possum est, quod est Christus Iesus.

Petra. Hoc autē fundamentum est petra iustitie, de qua loquitur
Christus in euāgeliō dicēs B. Petro. Tu es Pe. & sup̄ hanc
pe. ædi. ecclesiam meā. Sup quo B. Augusti. de uerbis do-
mini ser. xiij. ita dicit. Dominus noster Iesus Christus ita di-
xit Petro, Tu es Pet. & su. hanc petrā adifi. eccl. meā. Super
hanc petrā quā confessus es, sup hanc petrā quā cognouisti
dicēs, Tu es Christus filius dei uiui, ædificabo eccl. meam,
id est sup me ipsum filium dei uiui ædificabo eccl. meam, super
me ædificabo te, non me super te. Nam uolentes homines
ædificari sup homines, dicebant, Ego sum Pauli, ego Apol-

Io, ego uere Cephe, ipse est Petrus. Et alij nolentes ædifica-
 ri super Petru, sed super petram, dicebant, Ego sum Chri-
 sti. Hæc ibi. Et super loan. homil. ulti. ita loquitur. Petrus
 apostolus propter apostolatus sui primatum gerebat figu-
 rata generalitate personæ, quod enim ad ipsum propriæ per-
 tinet, natura unus homo erat, gratia unus Christianus, ab/
 undantiore gratia unus, idemq; primus apostolus. Sed qn
 do ei dictum est, Tibi dabo claves reg. coe. & quodcūq; ligat
 ueris super terrā, erit ligatū & in cœlis. & quodcūq; solue-
 ris super terrā, erit solutū & in cœlis. uniuersam significa-
 bat ecclesiā, quæ in seculo diversis tentatiōibus, uelut hym-
 bribus, fluminibus & tempestatibus quatitur, & nō cadit,
 quoniā fundata est super Petram, unde Petrus nomen ac-
 cepit. Non enim a Petro petra, sed Petrus a petra, sicut nō Non a Petro
 Christus a Christiano, sed Christianus a Christo uocat. Petra, sed a
petra Petrus
 Ideo quippe ait dominus. Super hanc petrā ædifi. eccl. me-
 am. quia dixerat Petrus, Tu es Christus filius dei uini. Su-
 per hanc, inquit, petrā quā confessus es ædifi. eccl. meam.
 Petrus enim erat Christus. Ecclesia ergo, quæ fundatur in
 Christo, claves ab eo regni cœlorū accepit in Petro, id est
 potestatem ligandi soluendicq; peccata. Quod est enim in
 Christo per proprietatem ecclesia, hoc est per significatio-
 nem Petrus in Petra, qua significatione intelligitur Chri-
 stus petra, Petrus ecclesia. Hæc igitur ecclesia, quam signa-
 bat Petrus, quamdiu degit in malis amando, & sequendo
 Christum, liberatur a malis, magis autē sequitur in eis qui
 certant pro ueritate usq; ad mortem. Hæc per totum Augu-
 stinus docens cum Apostolo cōcorditer, quod solus Chri-
 stus est fundamentum & petra, super quo fundatur eccl/
 esia. Ad quod uocat Petritis apostolus. i. petri. ii. dicens. Ad Christ⁹ lapla
 quem accedētes lapidem uiuum ab hoībus quidē reproba/
 tum, a deo autem electum & honorificatum, & ipsi tanquā

lapi des uiui super ædificamini in domos spirituales sacrificium sanctum offerre spirituales hostias acceptabiles deo per I E S V M C H R I S T V M.

Propter quod continet scriptura, Ecce ponam in Sion lapidem summum angularem, electum, pretiosum, & qui crediderit in eum non confundetur, uobis igitur honor credentibus, non credentibus autem lapis, quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli, & lapis offensionis & petra scandalis, his qui offendunt uerbo, nec credunt in quo repositi sunt. Et Paulus ad Roma, ix, dicit, Israel non sectando legem iustitiae, in legi iustitiae non peruenit, quare quia non ex fide, sed ex operibus. Offenderunt enim in lapidem offensionis, sicut scriptum est. Ecce pono in Sion lapidem offensionis, & petram scandalis, & omnis qui crediderit in eum, non confundetur. Ecce quomodo isti duo Romani apostoli & episcopi, Petrus & Paulus, ipsum dominum Iesum Christum ex scriptura probant esse lapidem & petram fundatam etalem, Nam Isa. xxvij, dicit dominus, Ecce ego mittam in fundamentum Sion lapidem angulariem, probatum, pretiosum, in fundamento fundatum. Et in psal. Lapidem quem reprobauerunt ædificantes, hic factus est in caput anguli.

Christus fundat ecclesiam, & totius ecclesiam, in quo ipsa construitur. Vnde Apostolus ad Ephes. ij, dicit, Iam non estis hospites & aduenæ, sed estis ciues sanctorum, & domestici dei, super ædificati supra fundatum Apostolorum & prophetarum ipso summo angulari lapide Christo Iesu, in quo omnis ædificatio constat, & crescit in templum sanctum in domino. Vbi dicit S. Remigius, Fundamentum Apostolorum & prophetarum, omniumque fidelium Christus est, quia in fide illius sunt stabilitate & fundati. Sicut ipse dixit, Super hanc petram, id est, super

per me ædificabo ecclesiam meam, quæ constat ex angelis
& hominibus iustis. Omnis enim qui fidem Christi habet
super ipsum fundatis est, ipso summo angulari lapide Chri-
sto Iesu, quo modo Christus est fundamentum & summis la-
pis, per hoc, quia ab ipso incipitur fides, & in ipso, & ab ip-
so perficitur atq; cōpletur ipsa fides, ideo oēs electi in ipso
sunt fundati. Hæc Remigius, Haymo.

Ex his patet, q; solus Christus est fundamentum præci-
pium ecclesiae, & ad tantum pensauit Apostolus illud fun-
damentum, quod nihil ait usus fuit loqui, nisi quod esset in il-
lo fundatum. Vnde ad Rhoma, xv. dicit. Non enim audeo
aliquid loqui eorum, quæ per me non effecit Christus, in
obedientia dei, in uerbo, & in factis, & in uirtute signorum
& prodigijs in uirtute spiritus sancti. Sic autem hoc prædi-
caui euangelium, nō ubi nominatus est Christus, sicut alie-
num fundamentum ædificarem. Ecce iste apostolus, qui fu-
it uas electionis, dicit se non audere aliquid loqui, nisi quæ
Christus per eum loqueretur, quia alias non super Christo
fundamento efficacissimo fundaret uel ædificaret, si quicq;
diceret, p̄ciperet uel faceret, quod nō haberet in Iesu Chri-
sto fundamētū. Ex quo patet, q; nō Petrus, sed petra Chri-
stus designatur, in Christi euangelio, dū dicit Christus. Sa-
per hanc petrā ædificabo ecclesiā meā.

Sed obijcitur per Ambrosiū dist. l. ubi dicit. Fidelior fa-
ctus est Petrus, postq; fidē se perdidisse defleuit, atq; ideo Obiectio, q;
maiorem gratiam reperit q; amisit, tanq; bonus em̄ pastor Petrus sit fun-
tuendū gregē accepit, ut qui sibi infirmus fuerat, fieret om-
nibus firmamentū, & qui se interrogationis tentatione mu-
tauerat, cæteros fidei stabilitate fundaret. Deniq; pro soli-
ditate deuotionis ecclesiariū petra dicitur, sicut ait dñs. Tu
es Petrus, & super hanc pet. ædi. eccl. meā. Petra em̄ dicit
eo q; primus imitationis fidei fundamēta posuerit, & tāq;

saxum immobile totius operis Christi cōpagem molem p
cōtineat. H̄ec Ambrosius, ostendes q̄ Petrus dicit petra.

Solutio. Hic dico, q̄ Augustini expositio præstantissimi expositoris scripturæ uidetur esse, & est efficacior, quia fundata in scriptura expressa, quæ dicit Christum esse petram, & lapi dem angularē, & efficacissimū fundamentū, nusquā autē legit in scriptura expresse, q̄ Petrus est petra, nec Christus qui leuiter dicere potuit, dixit. Tu es petra, & super te petrā ædificabo ecclesiam meā. Sed dixit. Tu es Petrus, id est confessio ueræ petræ. Et super hanc petram quā tu cōfessus es, ædificabo ecclesiam meam.

Edificatur ecclēsia super Christū fidei, spe & charitatē. Aedificat autē super se Christus ecclesiam fidei, spei, & charitatis. Vnde credimus & speramus in Christo, & non in Petro, & charitatem maiorem uel dilectionē habere debemus ad Christum, q̄ ad Petrum. Sic enim patres ueteris Testamēti non credebant, nec sperabant in Petrum futurum, sed in petram. Sic nec sancti Novi testamenti credunt uel sperant in Petrum, sed in Christū, qui est fides & spes nostra obiectiue.

Apostoli sunt fundamenta ecclesiae, sed aliter q̄ christi. Concedit amē debet, q̄ Apostoli sunt fundamenta ecclesiae, sed non eo modo quo Christus est fundamentū. Vnde ipse est fundamentū fundamentorum, sicut est & sanctus sanctorū. Vnde beatus Augustinus super illo Psalmo, Fundamenta eius in montibus sanctis, ostendēs, q̄ ciuitatis nouae Hierusalem, ciuitatis Sion, fundamentū principalissimum est Christus & lapis angularis, & mōtes prophetæ & Apostoli, in quibus sunt fundamenta Ecclesiæ dicit, Noteritis quia fundamentum Christus est & primū, & maximū. Fundamentum, inquit Apostolus, aliud nemo potest ponere, præter id quod positiū est, quod est Christus Iesus. Quomodo ergo fundamenta Prophetæ & Apostoli, & quō fundamētū Christus Iesus, quo ulterius nihil est, quō putamus. Nā quēadmodum aperte dicitur Sanctus sanctorū, sic figurat Funda-

Fundamentū fundatorum. Ergo sacramenta cogites, Christus Sanctus Sanctorū. Si gregē subditū cogites, Christus pastor pastorum. Si fabricam cogites, Christus fundamentū fundatorū. Et postea ostendens causam quare Prophetae & Apostoli dicuntur fundamenta fabrica ciuitatis Hierusalem. Quare sunt fundamenta prophetae & Apostoli? quia eorū autoritas portat infirmitatē nostrā. Quare sunt portæ? Quia per ipsos intramus, per Christū intramus. ipse est ianua. Et dicuntur duodecim portæ Hierusalem, & una porta Christus, & duodecim portæ Christus, quia ī duodecim portis Christus. Hæc Augustinus. Et glossa super illo uerbo Apoca. xxij. Murtis ciuitatis habens fundamenta xiiij. dicit, id est prophetas, in quorū fide fundati sunt Apostoli, ex ipsis em̄ successit fides in Apostolos, eadem q̄ prædicatio Apostolorū credulitatem habuit ex prophetis, qui idem dixerunt. Vel fundamenta accipiamus Apostolos, in quibus fundatur tota munitio ecclesiæ. Item ibidem. Fundamenta muri ciuitatis omni lapide præioso ornata, & fundamentū primū iaspis. Dicit glossa, fundamenta, i. prophetæ uel Apostoli in scipisis ornati omni genere uitutū.

Ecce ex his patet, quō Christus est fundamentū ecclesiæ. Quō Christus & quō Apostoli sunt fundamenta, Christus autoritate, qui ab ipso incipit, & in ipso finitur, & per ipsum finitur constitutio ecclesiæ. Prophetæ uero & Apostoli sunt fundamenta, quia ipsorum autoritas portat infirmitatem nostram. Et illū modum intēdit etiā Ambrosius in dicto suo, dicens. Quod Petrus ideo petra dicitur, q̄ primus imitatoribus fidei fundamenta posuerit, & tanq̄ saxum immobile scilicet a finali constantia, totius operis Christi compagem, molem q̄ continet. Fundamenta uero quo fundatur ecclesia in Christo est fides, quā Petrus confessus est, dicens. Tu es Christus filius dei uiui. Et de isto fundamento dicit Paulus. i. Cor. iiiij.

I. H. DE ECCLESIA

Secundū gratiam quæ data est mihi, ut sapiens architectus
fundamentū posui, scilicet fidem docens Christi. Et subdit.
Alius aut̄ superaedificat, id est, supra fidē bona opera facit.
Vnde quisq; aut̄ uideat quō superaedificet, scilicet uitam sp̄i
ritualē in Christo. Nam subdit. Fundamentū enim aliud
nemo potest ponere p̄ter id quod est positū, quod est Chri-
stus Iesus. Si quis aut̄ superaedificat supra fundamentū hoc,
aurum, id est doctrinā deitatis & cœlestium. Argentum,
id est doctrinā humanitatis & creaturarum. Lapidés preciosos, i.e. uirtutes animā & eius potentias exornantes. Ille sine
dubio in Christo Iesu est fundatus. Superaedificariū sic Apo-
stoli, dum seruēter & clare doctrinam deitatis, humanitatis
& uirtutū docentes, & in carne uiuētes, sanguine suo Chri-
sti ecclesiam plantauerūt. Quis autem eorū plus superaedifi-
cauerit in Christo, & plantauerit ecclesiam in Christo, dum
domino præstante, ad patriam uenerimus, tunc sine dubio
cognoscemus. Conceditur aut̄, q̄ Petrus a petra ecclesiæ
quæ est Christus, habuit humilitatem, paupertatem, fidelitatem,
& consequenter beatitatem.

Sed quod ex isto uerbo Euangeli, Super hanc petrā ædi-
ficabo ecclesiam meam, Christus intenderit super personā
Petri, ædificare totam ecclesiam militarem, fides euāgeli
cū expositione Augustini, & ratio contradicūt. Nam super
Petram, quæ est Christus, a quo Petrus accepit firmitatem,
sicut Christus ædificaturus suam ecclesiam, cum Christus sit
caput & fundamentū totius ecclesiæ, sed non Petrus.

Sed contra B. Dionysius in li. suo de diuinis nominib;
ca. iiij. vocat beatum Petru uerticalem. i.e. capitalem seu Capi-

πάνωθος καὶ ταῖς. Et in libello quem scripsit de morte Apostolorū Pe-
τρος, Ιορδαὶ & Pauli, scilicet alloquitur Titum. Cū separarentur ab inui-
tatione Εὐαγγελίου, ducti ad loca supplicij, Paulus Petrum alloquitur in
λόγῳ ἀκρότητι, θεοῦ hæc uerba, Pax tecum fundamētum ecclesiarum, & pastor ouīū
T.H.

etiam & agnoscit Christi. Item Augustinus in de quarto
nibus veteris & nouae legis dicit, qd Petrus erat primus iter
Apostolos. Item. xxiiij. q. j. Rogamus. Marcellus Papas sic
loquit. Rogamus uos fratres, ut nō aliud doceatis, qd quod
a B. Petro & a reliquis Apostolis accepistis. Ipse em est capi-
put totius ecclesiae. Cui ait dominus, Tu es Petrus, & super
hanc petrā ædifi. ecclesiam meam. Item dist. xxij. c. In nouo:
Anacletus papa dicit. In novo testamento post Christū do-
minū a Petro sacerdotalis coepit ordo, quia ipsi primo pon-
tificatus in ecclesia Christi datus est, dicente domino ad eum.
Tu es Petrus, & super hanc petrā ædifi. eccl. meam. Hic ex-
go ligandi soluendiq; potestatē primus accepit a domino,
primisq; ad fidem populū uirtute suæ prædicationis addu-
xit. Ceteri uero Apostoli cum eodem pari confortio hono-
rem & potestatem acceperunt. Item communiter dicitur.
Quod Petrus fuit caput ecclesiae, quia dicitur Cephas, quod zephaz
interpretatur caput.

Suppositis quæ diximus in. i. ii. iii. &. iiii. capitulis. Quod
unica est sancta universalis ecclesia, quæ est omnis predesti-
nati saluandi, & qd solum Christus est caput illius ecclesiae,
sicut ipse solus est persona in illa ecclesia dignissima, conse-
rens ei & membris eius motum & sensum in uitam gratiæ,
tunc manifestum est, qd Petrus nō fuit nec est caput sanctæ Petrus nō capi-
ecclesiae catholicæ. Et dictum B. Dionysij est uerum, qd Pe- put ecclesiæ,
trus fuit capitaneus inter Apostolos, & fuit fundamentum sed capitaneus
ecclesiæ, ut in proximo dictum est de Apostolis. Et di- us aplorum.
ctum Augustini etiam est uerum, qd Petrus fuit primus in-
ter Apostolos, secundū aliquam prærogatiuam. Et dictum
Marcelli uerum est, qd Petrus fuit caput totius ecclesiae, quæ
regebat doctrinæ & exemplo. Non autem fuit prima dignior
matre Christi, nec æqualis Christo, nec rector angelorum,
qui tunc erant triumphante ecclesia constitutus.

Vnde.

Petrus nō au/
sus fuit se as/
serere caput ec/
clesiae.

Vnde non est fideli multū simplici dubium, quando Petrus non audet se asserere fore caput sanctæ ecclesiæ catholice, eo q̄ nec totam rexit, nec tantum dignitate præcessit, nec sponsus ipsius ecclesiæ catholicæ fuit. Iohannes Baptista quo secundum ueritatis testimoniu[m] Matth. xij. Non surrexit maior inter natos mulierum, non se ausus est dicere spōsum ecclesiæ, sed amicū humiliter se esse cōfitetur. Vñ de Iohan. iij. discipulis gelantibus pro ipso, & dicētibus. Rabi, qui erat tecum trans Iordanem, cui tu testimonium perhibuisti, ecce hic baptisat, & o[ste]s ueniunt ad eum. Respondebat Iohannes & dixit. Non potest homo accipere quicquam nisi fuerit ei datum de celo, ipsi uos testimonium perhibeatis, quia dixerim, non sum ego Christus, sed q[uod] missus sum ante illū, qui habet spōsam. Ip̄s[us] est. Sufficit mihi, q[uod] sum amicus sponsi, stans & audiens cū gaudio vocem sponsi, q[uod] dicit Iohan. xv. Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio uobis. Et pater, quia nimis magna p̄sumptio & stultitia foret, hominem præter Christum se caput uel spōsum sanctæ ecclesiæ catholicæ appellare.

Quare autem Christus Petrum post se capitaneū & pastorem constituit, fuit præminentia uirtutum ad regendā ecclesiam. Aliter enim sapientia patris improuide eum constituisset ecclesiæ suæ episcopum. Et cum omnes uirtutes morales in genere sunt cōnexæ, pater q[uod] Petrus habuit q[uod] in Petro tresdam præminentia in omni genere uirtutū. Tres autem erant uirtutes, in quibus Petrus præcellebat, Fides, humilitas, & charitas. Fides, quam oportet esse fundamētum ecclesiæ, præcellebat primum in Petro, propter quod ordinavit magister optimus Matth. xvi. quod ad quæstionē quā quæsiuit de seipso, Quem dicunt homines esse filium hominis, Petrus pro oībus respondet. Tu es, inquit, filius dei unigeniti. Vbi confitetur humanitatē in Christo, quo significauit Chri-

Christū esse Messiam patribus promissum. Et secūda pars
 confitetur Christū filium dei uiui naturalē, & sic confiteſ
 Petrus Christum esse uerū dēū, & uerum hominē. & inter
 omnes fidei articulos, iste est ad ædificationem ecclesiæ pti
 mentior. Quia secundum b. Ioannem. j. Ioan. iiii. Dei filius
 uincit mundū. Quis est, inquit, qui uincit mundū, nisi qui
 credit quoniam Iesuſ Christus est filius dei. Nam hoc fun/
 damento habito, quantū creditur, q̄ omnia quæ fecit Chri/
 stus uel docuit, sunt sine calumnia a tota ecclesia acceptan/
 da. Ideo audiuit Petrus a domino. Beatus es Simon Bario/
 na, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus
 qui est in cœlis. Et ex ista fide accepit Petrus onus pfectu/
 ræ ecclesiæ. Et ego dico, inquit Petra, quia tu es Petrus, &
 super hanc petram ædificabo eccl. meā. Vnde propter hæc
 Petri Vicarij & ecclesiæ præpositi tenentur prædicare fidē
 ecclesiæ. Vnde Luc. xxij. ait Saluator. Ego autem rogaui p/
 te, ut non deficiat fides tua, & aliquando conuersus confir/
 ma fratres tuos. Vnde orans pro fide sua exauditus est pro
 sua reuerentia. ad Hebr. Et secundo iniunxit ſibi primatū
 officij dominus. Tibi dabo post mortem meā claves regni
 cœlorum, id est ecclesiæ, quam fortificabo super ecclesiam
 malignantū, dando tibi potestatē ligandi atq̄ soluendi, ut
 nō superflue occupes claves ecclesiæ, quas dedi tibi ratiōne
 confessionis meritoriae humanitatis & deitatis, qua a patre
 modo cœlesti edocutus, dixisti. Tu es Christus filius dei ui
 ui. Vnde ratione tā firmæ & profundæ confessionis Ioan. j.
 vocatur Cephas, quod interpretatur Petrus. Vnde Hiero.
 peritus linguarū dicit, q̄ cephas interpretat̄ petrus uel fir/
 mitas, & Syrū est nō Hebraū. Et ex iſto pater ſolutio ad ul/
 timā obiectionē. Non enim Cephas, i. caput interpretatur
 euangelium & Hiero. sed cephas quod interpretat̄ petrus.

Quantum ad secundā uirtutē, quæ est humilitas, cū Pe/ Secūda uirt^a
 Pe, hūilitas.

K trus

trus audiuit a magistro suo Matthæi. xj. Discite a me, quia
mit. sum & hu. corde. Et eiusdē. xx. Quicūq; uoluerit inter
uos ma. fieri, sit mi. ne. & qui uo. inter uos pri. esse, erit ues-
ser. Et idē audiuit Matth. xxij. Mar. x. & Lu. xxij. quō non
fuisset sic ultra alios quodāmodo humilis, habens quandā
prærogatiā a domino Christo Iesu. Vnde probabiliter di-
citur, q; Petrus quæsiuit, & respondit humiliter, sicut humili-
liter se obtulit præ alijs ad ministeriū ecclesiæ faciendū. Nā
Act. viij. missus ad Samariā ab apostolis transiit humili-
ter cū Ioanne. Itē Act. viij. uocatus ad loppe transiuit humili-
ter, & ibi per multos dies apud Simonē Coriarī morabat.
Itē Act. x. uocatus ab Cornelio de loppe ad Cæfariā transi-
humiliter. Itē Act. xv. in Concilio Apostolorū & ecclesiæ
post suū sermonē Iacobo diffiniente & dicente. Audite me
Simō narrauit &c. Et sequit. Propter qđ ego iudico nō in-
qetari eos, qui ex gētibus cōuertuntur ad dñm. Itē Act. ix.
habetur, quō Petrus pertransiit uniuersos, scilicet prædicā-
do humiliiter uerbū dei. Itē correptus acute a Paulo ad Gal.
ij. humiliiter tolerauit. Omnia aut̄ ista exercuit non gratia
mundani honoris uel cōmodi, sed humiliiter, obediēter, &
pro supportando honore legis Christi. Vnde in istis legib;
maioritatem Petri apostoli, quæ debet secundum humilita-
tem seruit̄ mensurari, ut patet ex diffinitione magistri Ltr.
ce. xiij. & xvj. & Matthæi. xxij. dicente, Qui se humiliat
exaltabitur.

Tertia uirt^u
Pc. charitas. Quantū ad tertiam uirtutem, quæ est charitas, patet, q; il-
lā habuit quodā modo supra alios, ut patet ex fero. ope-
rū, quæ oportet ex maiori dilectione procedere. Et confir-
matur ex hoc, q; aliter Petrus foret nimis ingratus, nisi ma-
gistrū suū, tam singulariter eū diligētem, a magna blasphem-
mia abstergentem, & super oues suās gratiose præficiēte
correspondenter magis diligeret. Et tertio confirmature ex
hoc

Hoc, q̄ aliter magister Ioan. ult. impertinenter quereret. Si mon Iohannis diligis me plus his, & statim committit sibi oues suas ad pascendum.

Sed ibi notandum foret, q̄ multiplex est ratio amandi Christum. Quidam enim plus alijs amant Christum, sed ratione divinitatis, ut creditur de Iohanne Euangelista. Quidam non plus amant Christum, secundum rationem suae humanitatis, ut creditur de Philippo. Et quidam secundum rationem sui corporis, quod est ecclesia, & sic de multis alijs rationibus, pro quibus de quolibet sancto dicunt illud Ecclesiast. xlivij, uerificari. Non est inventus similis illi qui conseruaret legem excelsi. Et patet Petri præfectio ratione fidei, humilitatis, charitatis, immo paupertatis & patientiae. Paupertatis, Nam Actuū. iij. dixit petenti eleemosynam. Argentum & aurum non est mihi, quod autē habeo, hoc tibi do. Et quia audiuit a magistro, Lucæ. xxij. In patientia uestra possidebitis animas uestras, uidetur probabile, q̄ Petrus ex negatione Magistri ad patientiū martyrium extitit plus paratus, & præsertim quia recognoscens infirmitatem suam, ex negatione magistri, habuit recētius membra fragilitatis propriæ, propter quam alijs condescendit humiliter, & paratior fuit pro negato domino pati carceres usq; ad mortem. Nec dubiū quin carceres Herodis in Hierusalē, & carceres Theophili in Antiochia, & carceres Neronis in Roma humiliter tolerauit.

Si iam dictis uirtutib; uis incedit uocatus Petri Vicarius, credimus q̄ sit uerus eius uicarius, & præcipuus Pontifex ecclesiæ, quam regit. Si uero uadit uis contrarij, tunc est Antichristi nuncius, contrarius Petro, & domino Iesu Christo. Vnde bea. Bernardus lib. iij. ad Eugenium ita scribit. Inter hæc tu Pastor procedis deauratus, tam multa circum-

K. ij. datus

Multiplex est
ratio amandi
Christum.

Petri patientia.

Vicarius Petri
debet esse
dilectus pe-

datus uarietate. Ques quid capiunt: si auderem dicere, dæmonii magis q̄z ouium pascua hæc sunt. Non sic sanctifica-
bat Petrus uel Paulus ludebat. Et sequitur. Pastorem te po-
Petrus sum. puto aut nega aut exhibe. Non negabis ne cuius sedem te-
mus summo nes, te neges hæredē. Petrus hic est qui nescitur processisse
rū pontificū absq; pompa uel gemmis ornatus, uel sericis, non tectus auro, uel uestus
incellit. equo albo, nec stipatus milite, nec circūstrepentibus minis-
tris, absq; his tamē credidit satis posse implere salutare mā-
datū. Si amas me, pasce ques meas, in his successisti non Pe-
tro, sed Cōstantino. Hæc Bernardus. Nouit iste sanctus qđ
Eugenius Papa debuit esse uicarius in paupertate & humi-
litate, non in fastu, sed in pastu ouium, sequēs Petrum. Nā
illius est homo uerus uicarius cuius uicē gerit, & a quo pro-
curatoriam potestatem legitime accipit.

*Qui uere ge-
rit uicē christi* sti uel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cū nulla alia est
sequela pertinens, nec aliter nisi sub illa conditione recipit
a deo procuratoriam potestatē. Et ideo ad tale officium uic-
arij requiritur, & morum conformitas, & instituētis auto-
ritas, & huic salvator cōmendans in cœna notissima insti-
tutionem Sacramenti uenerabilis, & discipulos cōstituens
uicarios ad hoc, ut sic facerent in suam cōmemorationem,
dixit Iohā. xij. Exemplū dedi uobis, ut quemadmodū ego
fecī uobis, & uos similiter faciatis. Et Matth. xj. Qui fecerit
& docuerit, hic magnus uocabitur in regnō cœlorū. Vnde
quo ad hoc dicit B. Hieronymus ad Heliodorū, & ponitur
in Decret. dis. xl. Nō est facile in loco Petri & Pauli sancto-
rū tenere cathedram regnantium cū Christo, quia huic dici-
tur. Non sanctorum filij sunt, qui tenent loca sanctorum,
sed qui exercent opera eorum. Et B. Gregorius idem dicit.
Non loca uel ordines, creatori nostro nos p̄ximos faciunt,
sed nos aut bona merita coniungunt, aut mala disiungunt.

Item

Item Chrysost. Multi sacerdotes, & pauci sacerdotes, multi nomine & pauci in opere, uidete ergo quoniam super cathedram sedebitis, quia non cathedra facit sacerdotem, sed sacerdos cathedralam, non locus sanctificat hominem, sed homo locum. Non omnis sacerdos sanctus, sed omnis sanctus est sacerdos. Qui bene sederit super cathedralam, honor facit cathedralam, qui male sederit, iniuriam facit cathedralam. Ideoque malus sacerdos de sacerdotio suo crimen acquirit, non dignitatem. Haec ille. Item ibidem ex gestis Bonifacij martyris dicit sic. Si Papa suae & fraternalis salutis negligens, reprehendetur inutilis, remissus in operibus suis, & insuper taciturnus, quod magis officit sibi & ouibus, nihilominus innumerabiles populos cateruatum secum ducit primo mancipio geennae, cum ipso plagis multis in aeternum uaptalatuos. Nec est necessarium multos sanctos allegare, cum dicat Summus Pontifex sanctus sanctorum Iohannes. x. Omnes quotquot uenerunt fures sunt & latrones. Et Matth. v. dicit discipulis. Vos estis sal terrae, quod si sal etuanuerit in quo salietur? Ad nihil ultra, nisi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus. Et Luc. xiiij. dicit. Bonum est sal, si autem euauenterit in quo condietur, neque in terra neque in sterquilinium utile est, sed foras mittetur. Et uolens istam sententiam proximus Saluator & magister optimus mentibus hominum imprimere, statim adiecit. Quod habet aures audiendi, audiat. Videat ergo quilibet sacerdos si bene intravit, mundus existens a crimine, cum sincera intentione ad honorem dei, ad profectum ecclesiae, & si conuersatur digne, misericordiosi honores, & lucrum seculi paruipendens, alter enim est mendax, Antichristus, & quanto in altiori officio tanto maior Antichristus. Videat uiator humilis Christum qui dicit Iohannes. xiiij. Ego sum uia, ueritas & uita. Ecce habet uiam qui uult ire, quia Christus est uia. Quo uult ire, Christus est ueritas, & ubi uult manere, Christus est uita.

Multo sacerdotes nominis
pauci opere.

De multiplici hominū potestate, & qualis potestas sit collata Petro & omnibus sacerdotibus in uerbis istis, Quodcūq; ligaueris super terram &c.

CAPVT X

Nunc de potestate Christi, Vicarijs ab ipso tradita est dicendum, quae ibi tāgitur, Tibi dabo claves regni celorum, id est potestatem ligandi soluēdi q; peccata, ait Augustinus super Iohannem quaſtione ulti. cuius potestatis effectus ostenditur, cum subdit Christus. Et quodcūq; ligaueris super terram, erit ligatum & in coelis, & quodcūq; solueris super terram, erit solutum & in coelis.

Potestas spiritualis. Et quia dicta potestas, est potestas spiritualis, ideo notandum est, q; potestas spiritualis est potestas spiritus per se immediate ordinata, ut creatura rationalis secundū bona gratiæ dirigatur. Est autem omnis homo spiritus, cum sit dualis naturarum utræq;, ut loquitur Saluator Lucæ. ix. dicens discipulis. Nescitis enim spiritus estis. Et pri. Iohannis. iiiij. dicitur. Omnis spiritus qui soluit Iesum ex deo non est, ibi spiritus est subtilis haereticus, negans Iesum esse uerum deum & uerum hominem. Et patet, q; siue analogisetur potestas ad deū & creature rationales, siue restringatur ad potestates hominum & angelorum, uerum est, q; omnis potestas spiritualis est potestas spiritus. Et quāuis homo nō det gratiam, ministrat tamen sacramenta, ut subditus secundū bona gratiæ dirigatur.

Potestas corporalis. Potestas autem corporalis, quāuis sit propter bona gratiæ, tamen immediate est ut creatura dei ordinetur secundū bona naturalia uel fortunæ. Et ita uidetur omnis homo habere

bere duplice potestatem, cum omnis homo debet habere
potestatem super actus membrorum, & propterea habet pot-
estam uiandi in gratia. Ideo potestas spiritualis capit sub/ Potestas spi-
ritualis mul-
tiplex.
divisionem multiplicem, cum aliqua sit Ordinis, & aliqua ritualis multi-
plex.

Potestas ordinis tricattur potestas spiritualis, quā habet
Clericus ad ministrandum ecclesiae Sacraenta, ut spiritu
aliter prosit sibi & laicis, ut est potestas conficiendi, absolu-
tiendi, & alia sacramentalia ministrandi. Nam potestas co-
ficiendi ordinatur per se & immediate, ut sacerdos cōficiat,
sicut habitus iurutis moralis ordinantur propter actus ha-
bitib, meliores, & cum sacerdos ut digne conficiat dirigitur
secundū bona gratiæ, ideo patet descriptio supradicta.

Potestas autem Spiritualis, communis est potestas, quā
habet quilibet plebanus in exercendo opera spiritualia, in
se & in alijs, de quibus meminit iste uersus, Doc, consul, ea
fig, solare remitte fer ora. Nam quotquot receperunt Chri-
stum fide, dedit eis potestatem filios dei fieri, ut liceat eis di-
rigere se & fratres suos in via patris sui Christi, & charitati/
ue corripiendo, ut patet Matth. xvij. Si peccauerit in te, in/
quit Christus, frater tuus, corripe etim intra te & ipsum.

Potestas secularis est duplex, scilicet ciuilis & cōmunis. Potestas se-
cularis du-
plex.
Ciuilis autoritatua solum domino ciiali competit. Sed ciui-
lis uicaria, conuenit officiariis uel ministris. Potestas autē
communis secularis est potestas, qua homo potest secundū
bona naturæ & fortunæ dirigere se & suos, & ita sicut ho-
mo non potest esse integer sine anima & corpore, nec filius
dei adoptiuus sine bonis naturæ & gratiæ. Sic non stat uia/
torem esse, nisi habeat tam secularem q̄ spiritualē potesta-
tem cōunem, q̄uis in infantibus & mortuis sit ligata.

Spiritualis autem ubiq̄ est perfectior, & ipsa sacerdotalis sp̄itualis pot-
estas quo ad dignitatē excedit potestatem regalē, quia sp̄itualis pot-
estas ubiq̄ g-
e
secundū fectior,

secundū Apostolū Heb. vii. Maior est qui benedicit, & minor qui benedicitur. Vnde spiritualis potestas sacerdotalis excedit regiam in antiquitate, dignitate & utilitate. Antiquitate, quia iubente deo sacerdotium institutum est, ut patet Exodi, xxvij. Postea per sacerdotium iubente deo instituta est regalis potestas, ut patet Deutero. xvij. &c. Regū xij. In dignitate excedit ut dictum est, quia ut maior sacerdos benedicit & consecrat & ungit regem. Utilitas autem ex eo euider maior, quia p se sufficit spiritualis potestas ad regendum populu, ut patet de Israele usq; ad tempora Saul sine potestate regia salubriter administrato. Potestas igit̄ spiritualis cum sit de bonis optimis, & per se sufficientibus excedit potestatem terrenā, cū illa nihil ualeat sine potestate spirituali principaliter regulante. Sed ecōtra, Spiritualis potest per se sufficere sine illa, & hinc est q sacerdotes abutentur ipsa potestate tam alta per fastum uel per aliud crimen, profundius cum diabolo decidunt in geennam per regulā B. Gregorij & aliorum sanctorū. Quanto status altior, tanto casus grauior.

Et notandum, q potestas dicit nūc absolute potentiam ad regulandum, & nunc dicit aggregatiue potentiam talē cum notificatione aut promulgatione autentica.

*Ois potestas
a deo.* Et patet, q nō repugnat non esse potestatem nisi a deo, & tamen aliud a deo dare potestatem, hoc est promulgationem autenticam in facie ecclesiae, q persona creata habeat a deo huiusmodi potestatem. Tale quidem aggregatum secundum partem datur ab homine, sed non nisi deus principiter autorizet.

Et ex isto potest ulterius concipi, q potestas non laxat, uel stringitur, augmentatur, uel diminuitur, quo ad stram essentiam, sed quo executionem operis, quod ab ipsa procederet, & hoc licet facere, sed non nisi ad sit causa rationabilis

In quo ad deum. Et illum sensum exponit Canon. xxiiij. q.
pri. Miramur. Aliud inquit, est potestas officij, aliud execu
tio, & ut plurimū in monachis & alijs retinetur potestas of
ficij, uelut in suspensis, quibus ministratio interdicitur, po
tentia non aufertur. & ad conformem sensum conceditur,
quod naturalis potestas, quæ est liberum arbitrium, potest
nunc laxari per gratiā, & nunc restringi. Et sic soluūtur ap
parētes discordiæ doctorū, quorum aliqui, ut Anshelmus,
dicunt, q̄ non potest perdi uel augmentari, uel minti libe
rum arbitrium. Alij autē, ut August. in Enchiridio, dicunt,
q̄ perdi pōt liberū arbitrium p̄ peccatū, & augeri p̄ gratiā.

Bene circa potestatē de collatione, subtractione uel restri
ctione, est in ecclesia magna lis, notum tamen est, q̄ quādo Disceptatio ē
deus & ratio cogunt ad utilitatem ecclesiæ, ut sic fiat per ho
minē, tunc, & aliter non, Deus dat uel subtrahit, uel restrin
git huius potestatem. Vnde cum Christus dicit Petro, Tibi
dabo claves regni cœlorū, potestatē ligandi soluendi q̄ pec
cata, in persona Petri dixit toti ecclesiæ militati, nō q̄ quæ
libet persona illius ecclesiæ indifferēter habeat illas claves,
Sed q̄ tota illa ecclesia secundū singulas eius partes ad hoc
habiles habeat illas claves. Illæ autē claves non sunt materi
ales, sed spirituālis potestas & noticia scientiæ et angelicæ, Claues eccl
& propter istam potestatem & noticiam creditur, q̄ Chri
stus pluraliter nominat ipsas claves. Vnde magister Sentē
tiarū in, iij. lib. dist. xvij. ca. ii. dicit. Claves dicit pluraliter,
quia una non sufficit. Claves istæ sunt discernēdi scientia,
& potentia iudicandi, qua dignos recipere, indignos debet
excludere a regno ecclesiasticus iudex.

Et notandū, q̄ licet sola Trinitas habet homī potestatem Differēter ha
autenticam principalem, sola Christi humanitas habet po
testatem homī subautēticam ab intrinseco principalem, cū be p̄tās spiri
Christus sit simul deus & homo, tamen prælati ecclesiæ ha
bent tualis a deo,
nitate & ec
clesiæ platis.

bent sibi cōmissam potestatē instrumentalem, siue ministratilē, quae est potestas iudicaria, consistens principaliter in duobus, scilicet in potestate arbitrarie cognoscendi, In potestate iudicialiter iudicandi, & prior istarū in foro poenitentiæ, vocatur clavis conscientiæ, ratione dispositua ad secundam principaliorē, cū nemo licite habeat potestatē diffinītive sententiandi, nisi prius habeat potestatē cognoscendi in causa qua dicitur arbitrarie sententiare. Vnde prima clavis non est actus vel habitus sciendi, sed potestas sic antecedenter cognoscendi.

Omnis ergo potestas ordinis sacerdotalis instrumentaliter aperiendi homini ostium, quod est Christus, uel claudēdi a subdito dictum regnum, est clavis ecclesiæ data Petro, & alijs, ut patet Matth. xvij. ubi dicit saluator. Amen dico uobis, quæcūq; alligaueritis super terram, erūt ligata & in cœlo, & quæcūq; solueritis super terrā, erunt soluta & in cœlo. Et Iohann. xx. Accipite spiritum sanctum, quorū remiseritis peccata, remittentur eis, & quorū retinueritis, retenta sunt eis. Et Matth. xvij. Petro & ecclesiæ in ipso dictū est. Quod cunctū ligaueris &c. Et ista uerba ex defectu intelligētiæ terrent multos Christianos, ut timeant seruiliter, & alij decipiuntur in eis, præsumentes de plenitudine potestatis.

Ideo supponendū est primū, q; dictū salvatoris est necessarium de virtute sermonis, eo q; non est possibile sacerdotem quicq; soluere uel ligare, nisi illa solutio uel ligatio sit in cœlis, nedum in cœlesti corpore, quod continet orbem sublunarium, & omnia quæ in illo sunt, sed in approbatione diuinæ & naturæ angelicæ, quæ sunt cœli.

Vbi notandū, q; in anima peccantis mortaliter sit culpa, & corripitur uel desinit esse gratia, propter quod peccans mortaliter obligatur debito damnationis æternæ, si nō pœnitiat, in qua culpa perdurans a confortio uiantium in gra-

ta separat. Potest autem remedium habere poenitentiam, quia poenitentia re
culpa deletur, gratia confertur, vincitur damnatio nisi rumpit medium peccati.
& homo ecclesiae reunitur. Ipsa autem poenitentia contritione
& confessione & satisfactione perficitur. Contritio, que est tri-
stitia vel plenus dolor de peccato commisso debet includere
peccati displicentiam, tam commissi, & quod possit committi, &
ista in necessitatibus articulo sufficeret homini ad salutandum.
Vnde salvator cognoscens mentem adulterae esse in tristitia lo-
han. viii. iniunxit ei partem secundam, dicens, Vade & amplius
noli peccare. & hinc sancti Augustinus, Ambrosius &
Gregorius dicunt concorditer, quod poenitentia est mala commis-
sa deplangere, & deplangenda nolle committere.

Secundo notandum, quod ad iustificationem impij requiritur infinita potes-
tia infinita potentia, qua deus animam a macula purgat, & gratia
ad impij iustificationem. Secundo requiritur dei misericordia, quia offen-
tia ad iustificationem impij, patet, quia secundum Augustinum
Facilius est mundum creare & impium iustificare, sed primum
requirit potentiam infinitam, ergo & secundum, & ratio est,
quia in iustificatione impij requiritur datus Spiritus sancti
actiua, quae non potest competere nisi deo, ut probat August.
in multis locis, ut posui in dicto de Indulgentijs. Et magis
ster sententiarum lib. i. dist. xij. ex dictis Augustini conclu-
dit. Non ergo hoies quantuscunq; sancti possunt dare Spi-
ritum sanctum. Et par est ratio de actiua remissione peccatorum,
Vnde singulariter dixit Baptista de Christo Iohann. pri. Eccl.
ce agnus dei, ecce qui tollit peccata mundi. Super quo dicit
Augustinus super Iohannem, Homilia. iiiij. Nemo sibi arro-
get & dicat, quod ipse auferat peccata mundi. Iam attendite.

Homo non di-
mittit peccata,
sed deus.

contra quos superbos intendebat dīgitū Iohannes, nondū erant hæretici & iam ostendebātur, contra illos clamabat a fluvio. Vnde sāpe imposuerunt Iudei Christo blasphemā ex hoc, q̄ estimantes ipsum esse purum hominem, sed hoc false, dicebāt ipsum nō posse simpliciter peccata dimittere, quia nō dimittit peccatū simpliciter, nisi ex hoc, q̄ offensa in deum laxatur. Sed quis dimittit iniuriam nisi uel faciam sibi uel suo subdito? Deus em̄ dando potestatem hīmōi prius dimitteret suam iniuriam, anteq̄ Vicarius suus dimittēret. Vnde quo ad hoc dicit Ambro. Ille solus dimittit peccata, qui pro nobis solus mortuus est, idem Verbū dei dimittit peccata, Sacerdos est iudex, sacerdos quidē officium suū exhibet, & nullius potestatis tiam exercet, de pœni. dist. j. Verbū dei. Ad idem est Hieronymus, quem adducit magister Sententiarū ubi supra. & Gregor. j. q. j. Paulus. Et par est ratio de retentione peccatorū & ligatione. Vnde magister li. iiiij. dist. xviiij. ca. iiij. ex adductis autoritatibus & rationibus cōcludit sic. Solus igit̄ deus hominē intus mundat a macula peccati, & a debito pœnæ eternæ, & post sic epilogat. His alijsq̄ pluribus testimonij's doceat deum solum per se peccata dimittere, & sic dimittit quibusdā, ita aliorū quo/rundā peccata retinet.

Quæstio. Sed dicet alijs, si solus deus pōt pētā dimittere uel retine re, ad quid ergo dixit Ap̄lis & eorū uicarij, Quæcūq̄ solue ritis &c. Et quorū retinueritis peccata &c. Quid ergo est sa

Solutio. Ad primū respondet magister Sententiarū ubi supra, dicens. Ligant quoq; sacerdotes, dum satisfactionē pœnitentiæ confitentibus imponunt. Soluunt, cum de ea aliquid dimittunt, uel per eam purgatos ad cōmunionem sacramen torum. Ad secundū, pulchre dicit Richardus in libello de potestate ligandi & soluēdi. Nam sic dicit, quid em̄ est pec cata

cata remittere; nisi distinctionis sententiam, quæ peccatis debetur, relaxando absoluere, & absoluendo relaxare. Et qd est peccata retinere, nisi non uere poenitentes nolle absolvere. Multi enim confitentium absolutionem querunt, qui tam criminis sua ex toto deserere nolunt. Multi cautelā de futuro promittunt, sed satisfacere nolunt. Eiusmodi omnes eo qd uere non poenitent, procul dubio absoluvi non debet. Hoc est enim uere poenitere, de præterita præuaricatione. Quid si uere dolere, cum firme proposito confitendi, satisfaciendi, &cū poenitere, omni cautela cauendi. In hunc modum poenitentes merito debet absoluvi, & alioquin sine absolutione remitti, & hoc est peccata retinere.

Ecce ex his iam dictis manifeste intelligere poterim⁹ in Quod deus & resolutione peccatorum, quid dominus faciat per semetipmister absolsum, quid per ministrum suum, quid per se simul & officiouit peccorem ministrorum. Per semetipsum sane soluit uinculum obdulationis, per se & ministrum suum debitum æternæ damnationis, per ministrum uero debitum futuræ purgationis. Prima nanc⁹ resolutionis potestatem sibi soli reseruat, secundam uero resolutionē per se simul & ministros facit. Tertiam autem dominus non tam per seipsum, qd per ministrum facere consuevit. Recte quidē dicitur, qd dominus uere poenitentem a uinculo damnationis absoluuit. Recte nihilominus qd sacerdos hoc facit & dominus, dominus quidem ad conversionem cordis, & sacerdos confessionem oris, sola enim cordis confessio, ueraciter poenitenti, ad salutē animæ sufficit, tamen articulus necessitatis oris confessionem & sacerdotis absolutionem excludit. Hæc Richardus.

Ex iā dictis habeter, qd deus æternaliter prædestinat, & Deus priab prius temporaliter peragit absolutionē saluandi, & remissisoluit & saceronem eius peccati, qd a ministro ecclesiæ absolvitur hic in terris. Patet secundo, qd non potest minister ecclesiæ Chri

Si Vicarius absoluere uel ligare peccata, remittere uel restituere, nisi prius deus id faciat, patet per id loan. xv. Sine me inquit, nihil potestis facere. Sciuit hoc uas electionis, ideo dicit. q. Corinthis. iij. q non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est. Si ergo non sufficimus cogitare, nisi deus illam cogitationem fecerit, quomodo sufficimus ligare uel soluere, nisi ipse prius ligauerit uel soluerit. Et istud cognoscunt Philosophi dicentes, q non nihil potest causa secunda agere, sine coagētia cause prima. Et patet ulterius, q non potest homo solui a peccato, nec remissionē peccatorū recipere, nisi deus ipsum soluerit, uel ei remissionē dederit. Vnde Baptista loan. iij. dixit. Non potest homo accipere quicquam, nisi fuerit ei datum de cœlo. Vnde sicut æternus dominus prius dimisit in anima peccatum contra ipsum cōmissum, antequam per se uel per alium hoc faciat promulgari, sic necesse est deum facere.

Sacerdos nihil ligat uel soluerit, nisi Christus prius ligauerit uel soluerit. Vnde uesane insaniunt presbyteri, qui putant uel dicunt se ad suum uotum soluere uel ligare, sine absolutioē uel ligatione prima Christi Iesu. Ligatio enim dei uel solutio est prima simpliciter. Ideo euangelium dicit, q ligatum interris, erit ligatum in coelis, sed non dicit, q in coelis ligat posterius, non prius. Vnde putant ignari, q sacerdos prius temporaliter uel instanter ligaret & solueret, & post ipsum dei

Duplex prioritas, stultitia est haec aestimare. Sed Logici bene sciunt, q duplex est Prioritas, scilicet Originis, capta a causa materiali & Prioritas Dignitatis, capta a causa finali. Et istae duæ prioritates concurrunt simul tempore cōmuniter, & sic ligatio uel solutio ecclesiae militatis, est prior quodammodo q ligatio uel solutio triumphantis ecclesiae, & econtra. Sed ligatio uel solutio dei est simpliciter prima. & patet, q blasphemia foret asserere, q homo remittat offendam cōtra tantum dominum factam, ipso domino approbante. Ex unius

ver

versalitate enim huius domini oportet, qipse primo absol
uat uel liget, si aliquis uicarius ita facit. Nec alius articulus
fidei debet nobis esse certior, qd quod impossibile foret,
quenquam de militante ecclesia absoluere uel ligare, nisi
de quanto conformatur capiti ecclesiæ domino nostro le-
su Christo.

Vnde oportet fidelem cauere ab isto dicto, si Papa uel ali-
ns prætendit se quoquis signo soltuere uel ligare, tunc eo ip-
so soluitur uel ligatur. Nam hoc concedens, habet conse-
quenter cōcedere Papam esse impeccabilem, & sic deum,
aliter enim posset errare, & facere diffiniter clavi Christi
Et constat qd impossibile est figuram clavis materialis a-
perire deficiente substantia, tam impossibile est Christi ui-
carium aperire uel claudere, nisi de quanto cōformatur cla-
vi Christi, prius aperienti uel claudenti. Sicut enim Chrl-
stus primogenitus ex multis fratribus & primitiæ dormie-
tiam, primo penetrauit regnum, sic solus ille potuit capita-
liter promereri regnum spirituale, uniuersaliter clausum a
prænariatione primorum parentum usq ad ipsum, & sic
in qualibet apertione uel clausione particulari qto ad pa-
triā est dicendum. Et patet etiam in his quæ concernunt
fidem & claves ecclesiæ, ut nouerint notantes Chronicas,
cum & Petrus Christi primus uicarius sic peccauit.

Item solus deus est, qui nō potest ignorare cui remitten-
dum sit peccatum, & solus ipse est, qui non potest moueri
affectione peruersa, & iudicare iniuste. Sed quilibet uicari
us potest ignorare cui remittendum est peccatum, & potest
moueri affectione peruersa ad ligandum uel solvendum,
ergo si uere pœnitenti & confitenti nollet applicare abso-
lutionem, motus ira uel avaritia, non eo ipso illum ligaret
in culpa. Similiter esto, quod alias mendaciter accedat con-
fessionem, sicut contingit səpissime, & sacerdos ignorans
hypo

hypocrisie, applicet iherorum absolutionem, tunc sine damnatione non absoluunt, cum Sapientiae primo scriptura ait. Sanctus spiritus disciplinae effugiet factum. Ecce in primo casu intendebat se Vicarius ligare uel peccata remittere, & non fecit, & in secundo casu intendebat se soluere uel remittere, & non fecit. & patet quanta fieret illusio tam ex parte claves aplicantium, & ex parte illorum qui non uere poenitentia oportet enim uolentem absoluiri, esse primo dispositum in voluntate, ut doleat de culpa, & intendat amplius non peccare. Vnde omnes simul sacerdotes vicarii non possunt illum absolvire a crimine, qui uult peccare criminaliter, & non uult dolere de peccato. Sicut omnes simul non possunt ligare iustum uel peccata retinere, dum ex toto corde humiliatur, & habet cor contritum, quod deus non despicit. Vnde sanctus Hieronymus super illud Matthaei decimo sexto capitulo. Tibi dabo claves regni coelorum, quodcumque solueris super terram erit solutum & in coelis, & quodcumque liga, &c. dicit huc locum quidam non intelligentes, aliquid sumunt de supercilioso Phariseorum, ut damnare innoxios, uel soluere se putent noxios, cum apud deum non sententia sacerdotum, sed reorum uita quaeritur. Quibus verbis subiungit Magister Sententiarum in quarto, distincto, decima octauo, capitulo sexto ita inquit, & hic aperte ostenditur, quod non sequitur. Deus iudicium ecclesiae, quae per surreptionem & ignorantiam iudicat. Et addit octauo capitulo. Interdum enim qui foras mitit, id est extra sanctam Ecclesiam per sacerdotem, intus est. Et qui foris est secundum ueritatem, intus uidetur retineri per falsum iudicium sacerdotum. Et dist. xix. dicit in quarto, quod sacerdos qui aliquis ligat & soluit, debet esse discretus & iustus, alioqui mortificat saepe animas, quae non moriuntur, & uiuiscat quae non uiuunt, & ita incidit in maledictionis iudiciu. Ut habetur Malach. ii. Maledicentibus testris, & maleficiis

Iustus non potest ligari.

potest ligari. Sicut omnes simul non possunt ligare iustum uel peccata retinere, dum ex toto corde humiliatur, & habet cor contritum, quod deus non despicit. Vnde sanctus Hieronymus super illud Matthaei decimo sexto capitulo. Tibi dabo claves regni coelorum, quodcumque solueris super terram erit solutum & in coelis, & quodcumque liga, &c. dicit huc locum quidam non intelligentes, aliquid sumunt de supercilioso Phariseorum, ut damnare innoxios, uel soluere se putent noxios, cum apud deum non sententia sacerdotum, sed reorum uita quaeritur. Quibus verbis subiungit Magister Sententiarum in quarto, distincto, decima octauo, capitulo sexto ita inquit, & hic aperte ostenditur, quod non sequitur. Deus iudicium ecclesiae, quae per surreptionem & ignorantiam iudicat. Et addit octauo capitulo. Interdum enim qui foras mitit, id est extra sanctam Ecclesiam per sacerdotem, intus est. Et qui foris est secundum ueritatem, intus uidetur retineri per falsum iudicium sacerdotum. Et dist. xix. dicit in quarto, quod sacerdos qui aliquis ligat & soluit, debet esse discretus & iustus, alioqui mortificat saepe animas, quae non moriuntur, & uiuiscat quae non uiuunt, & ita incidit in maledictionis iudiciu. Ut habetur Malach. ii. Maledicentibus testris, & maleficiis

ledictionibus benedicā. Canere ergo debēt Vicarij Christi
ne p̄sumant temere, quæcūq; uoluerint soluere uel ligare.

Sed obiectum per Canonē Solitae, de maioriitate & obe/
dientia, ubi dicit Innocen. Papa, Dominus dixit ad Petrū,
& in Petro dixit ad successores ipsius, Quodcunq; ligaue/
ris super terrā, erit ligatū in cœlis. Nihil, inquit Innocētius
excipiens, qui dixit, Quodcunq; &c.

Hic notandum est, q; post illud dictū Quodcunq; solue/
ris, Petrus nō potuit soluere scripturā, quia dixit Christus
Iesus saluator noster, Ioā. x. Non potest solui scriptura. Se/
cundo, non potuit soluere nolentē poenitēre, & hinc dixit
Simoni Act. viij. Vt q; age poenitētiā de hac nequitia tua,
& roga deū, si forsitan remittatur. Tertio non potuit solue/
re matrimonī, quia dixit saluator Matth. xix. Quod deus
coniunxit, homo non separat. Quarto, non potuit soluere
Iudam a peccato, quia saluator dixit, Nemo ex his periret ni
si filius perditionis, ut scriptura impleretur. Si ergo Petrus
per illud dictum Christi, Quodcunq; sol. su. ter. erit solutū in
cœlis, prætendisset se posse soluere supradicta quatuor, Nū
quid sic solutū fuisset in cœlo? Certe non. Nam uoluntas dei
obstaret in scriptura, & in matrimonio, & i luda, & alio no
lente poenitēre obstaret pertinacia & uoluntas dei.

Non ergo sequitur, Iste uicarius putat se soluere uel ligare,
quemcunq; uoluerit, igitur ita facit. Et quo ad hoc b. Au
gust, in de uera & falsa poeni. sic loquit̄. Deus Laçarū quē
de monumēto iam mortuū resuscitauit, obtulit discipulis
soluendū, per hoc ostendens potestatē soluendi cōcessam
sacerdotibus, dixit. Quæcunq; solueritis super terrā soluen
tur in cœlis, hoc est, ego deus & omnes ordines cœlestis mi
litia, & omnes sancti in ea gloria laudantes, nobiscum cō/
firmant, quos ligatis & soluitis, nō dixit, quos putatis ligati
te & soluere, sed in quos exercetis opera iustitiae aut mise
ricor

ricordia, alia autem opera vestra in peccatores non cognosco. Hæc Augustinus præscindens existimationem clericis in solvendo uel ligando. Itē Richar. in lib. de potestate ligandi & soluendi, sic loquitur. Sed adhuc pergis & dicis, Si non possum quodlibet ligare pariter & absoluere, quorūlibet peccata remittere, quorūlibet retinere, quid est quod generaliter dicitur ad Petrum. Quodcumque ligaueris, quodcumque solueris. Sicut & generaliter proponit, quod apostolis omnibus in coenam dicitur, Quoniam remiseritis, remittuntur eis, quorū retinueritis retenta sunt. Merito hic questio te moneret, si dominus dixisset Petro, Quodcumque uolueris ligare, ligatus erit, & quodcumque uolueris soluere erit solutus. Sed non hoc dicit, nec sic intelligi uoluit. Si quis ligare uoluerit quod ligare non potest, non quid idcirco ligatur erit, quis hoc dicat? Non ergo dicit quemcumque ligare uolaueris, sed quodcumque ligaueris ligatus erit in celis. Ille utique uere ligatus, qui iuxta confessionis suæ tenore, iusto satisfactionis debito obligatur. Ille sacerdotali officio ueraciter absolvitur, cuius peccatum ad condignam satisfactionem iuste remittitur, ligatus itaque & absolvitur eos, qui sacerdotis sententia iuste absolui merentur. Illorum uero peccata procul dubio retinentur, non quibus iniuste, sed quibus iuste peccatorum absolutio denegatur. Quod igitur dominus ad Petrum dicit, idem ualeat ac si alijs ueribus diceret, quod ligatus & solutus fuit a te, ligatus & solutus erit apud me. Qui apud te debitam satisfactionis iniunctione constringitur, apud me eiusdem satisfactionis debitor tenebitur. Et qui a te debitam pœnitentiam suorum absolutionem meruit, ex meo iudicio per hoc propter ulterius artari non poterit. Luxta hunc modum & illud intelligere debemus, quod dicit apostolus omnibus, Quoniam remiseritis pœnitentiam eis, & queri retenta sunt pœnitentia. Siquidem delinquentium apud dominum, remissa uel retenta erunt, quæ per ministros suos sacerdotes iuste uel remissa uel retenta sunt, quod strungebat eis tunc ueraciter sit, quoniam ad quodlibet exequent dum

dū Canonico ordine incedit, neutrū uero pro' uoto, sed p
merito & ordine instituto facere possunt. Hæc Richard.

Et patet ex Aug. & ipsius Richar. declaratione, q̄ nō se/ Differūt, qd
quī, Christus dixit Petro, uel eius cuilibet uicario, Quod cūq̄ solueris
cūq̄ solueris sūst terrā. i. in ecclesia militante, erit solutū cūq̄ uolueris.
& quodcum & in coelo. i. ecclesia triumphante. Ergo quodcumq̄ uolue/
ris soluere sup̄ terrā, erit solutū & in coelo. Et patet q̄ ibi di
stributio cadit sup̄ qdlibet uere poenitēte. Et ibi, Quodcumq̄
ligaueris, cadit distributio sup̄ impoenitente, nā ad quē/
libet uere poenitēte pertinet solutio, & ad impoenitentem
ligatio. Et par est ratio de retinere & remittere.

Cauere ergo debet Christi discipulus a fallacia Antichri
sti, dū sic arguit, Quodcumq̄ uicarius Christi ligauerit sup̄
terram, erit ligatum & in coelis, sed hanc fidelē laicū nolē/
tem sibi dare pro absolutione pectiniam, ligat supra terrā,
ergo ligatur in coelis. Similiter dām sic arguit. Quodcumq̄
uicarius Christi soluerit supra terram, erit solutum & in co
lo, sed hunc in contritum uolentem dare pecuniam, soluit
supra terram, ergo est solutus & in coelo. Similiter si arguit.
Quodcumq̄ uicarius Christi soluit super terram, erit solutū
& in coelo, sed hunc, demonstrato præscito, in agone mor/
tis soluit supra terram, ergo ille soluitur & in coelis. In il/
lis enim argumentis minor peccat in materia, nisi enim di
ctus homo in minori seipsum ligauerit mala uoluntate, uel
soluerit uera contritione, minor est falsa. & secundum Ri
chardum sic rectificaretur argumentum. Quodcumq̄ uica
rius Christi ligauerit iuste super terram, erit ligatum & in
coelis. Sed hunc laicum fidelem uolentem dare pectiniam,
ligat supra terram. Ecce minor est falsa. Similiter rectifican
tur alia argumenta.

Etsi obijcitur, q̄ Christianus debet dubitare qn̄ sacerdos Obiectio
rite ligat uel soluit, & qn̄ non. Dicitur, q̄ oppositū sequi/
M ij tur

tur, tamē credere debemus q̄ solū tunc ligat uel soluic, qn̄ ministrat secundum regulas legis Christi, & quando exorbitat, tunc prætendit se ligare uel soluere, sed non &c. Tūc ad dictū Innocen. Dominus dixit ad Petrū nihil excipiēs, Quodcumq; si Innocentius intelligit distributionem pro quocunq; q; Petrus uel eius uicarius prætenderet se ligare tunc sensus Innocentij foret falsus. Nam tunc per subsumptionem sequeretur inconueniens, sic arguendo. Quodct̄ q; ligauerit Petrus uel eius uicarius sūp terrā, erit ligatū in cœlo. Sed istū hoīem sanctū prætendit se ligare supra terrā, ergo ligatū in cœlo. Cōseqns falsum & impossibile, & minor uera est, uel potest esse uera, ergo maior ad sensitā Innocentij foret falsa. Si autem Innocentius cōcīpit cum Richardo, August, & Gregorio distributionem super illo, super quo est solutio uel ligatio, tunc uerū est quod dñs dicit Quodcumq; nihil excipit. Nā ualeat istā, Quodcumq; uere pœnitēs solueris sūper terram, erit solutum & in cœlo. Similiter Quodcumq; impœnitens ligaueris sūper terram, erit ligatū & in cœlo. Et hoc innuit glossulae Decretorii, quæ dicunt, Clave non errante, & per consequens dum sanctum fuerit sūper terram, cōfirmabitur in cœlo. Nam quicunq; homo rite pœnitens solutus fuerit sūper terrā, a Christi uicario in terra, etiam solutus in cœlo. Sicut qui crediderit & baptisatus fuerit, saluus erit. Qui crediderit charitatib; fina liter. Sic enim ibi accipitur credere, sicut & ibi Ioā. iij. Qui credidit in filium dei habet uitam æternam.

Vnde si arguitur, Quicunque credit in filium dei, habet uitam æternam, & omnis Christianus credit in filium dei, igitur omnis Christianus habet uitam æternam. Vel iterū Quicunque credit in filium dei, habet uitam æternā. Sed iste præscitus, qui est in gratia, credit in filium dei, Igitur iste præscitus, qui est in gratia, habet uitam æternā, consequens est fal.

falsum. Vnde ambae illae cōsequentiae non ualent, eo q[uod] ali-
ter sumit credere in maiori, & aliter in minori. Vnde ad re/
Etificandū intentum sic debet exponi argumentū. Quicun-
q[ue] credit charitatī ue perseueranter in filium dei, & tunc cō-
sequentia erit bona, sed minorē oportet aduersarium proba-
re. Similiter siat in secūda consequentia subsumptio sic. Sed
iste præscitus qui est in gratia, credit charitatī ue perseueran-
ter in filium dei, modo ista est falsa.

Ex iam dictis patet, quid sit potestas clavium ecclesiarū, &
q[uod] catholice credi debet, q[uod] quilibet sacerdos Christi rite or-
dinatus, habet potestatem sufficientē quilibet Sacramēta
sibi pertinentia conferendi, & per consequētē uere contritū
a peccato absoluendi. licet h[oc]mōi potestas quo ad executio-
nem in multis rationabiliter sit ligata, ut patet circa princi-
pium huius capituli. Quō autē ista potestas fuit par in Apo-
stolis, habetur distinctione. xxij. Canone In nouo, ubi dicit,
Cæteri uero Apostoli cū eodem scilicet Petro par cōsortio
honorē & potestatem acceperūt. Et infra. Ipsi q[uod] decedentis
bus in loco eorū surrexerunt Episcopi. Vbi dicit glossa Ar-
gumentū, q[uod] omnis Episcopus sit par Apostolo quantū ad
ordinem & rationē consecrationis. Et. xxiiij. q. j. ca. Loqui
tur, dicit sanctus Cyprianus omnibus Apostolis post resur-
rectionē suam parem potestatē dedit. Vnde stultū foret cre-
dere, q[uod] Apostoli nullū donum spirituale a Christo recepe-
rant, nisi quod fuerat a Petro ad ipsos simpliciter deriuatū.
Nam omnibus dixit Matt. xviiiij. Quæcūq[ue] solueritis super
terrā. Et Iohan. xx. Accipite Spūm sanctum, quoru[m] remise-
ritis peccata, remittūtur eis. Et Luc. xxij. Hoc facite in meā
cōmemorationē. Et Matth. ult. Data est mihi omnis potes-
tas in coelo & in terra, enites ergo docete omnes gentes, ba-
ptisantes eos in nomine patris, & filij, & spiritus sancti, docen-
tes eos servare omnia quæcūq[ue] præcepi uobis, & ecce ego

M. iij. uobis.

Pares ap[osto]li,
igitur pares
sacerdoti
es & episco-
pi.

uobis sum omnibus diebus usq; ad consummationem
seculi.

Quomodo clerus trahit scripturam in suam
partem, & abutitur concessa potestate.

CAPVT XI

QVia multi sacerdotes, prætermissa imitatiōe Iesu Christi summi pontificis, pompāt de potestate ecclæ tradita. Ideo adhuc de potestate hmoī est dicendum, emungunt eī ex illo Matt. xvij. Quod cuncti ligaueris supra terrā, erit ligatum & in coelis, q; quicquid ipsi fecerint, quilibet homo debet totaliter approbare. Et ex illo Christi dicto Matt. xxij. Supra cathedram Moysi sederunt scribæ & pharisæi, quæcūq; dixerint uobis facite, emūgunt, q; debet eis quilibet subditus in omnibus obedire, & sic ipsi sacerdotes quicquid sonat eis ad libitum in Christi euangelio, sine correspondente charitati ministerio, pro sua gloria clamorose sibi adscribūt. Sed quod sonat in labore, in abiectionem mūdialem, & in se quelam Iesu Christi, illud aspernantur, uel singūl se id tene re, & non tenent. Vnde quia Iesus dixit Petro. Tibi da, clare, cœlo, & quodcūq; liga, super ter, &c. illud pro sua potestate extollenda ualde placenter capiunt. Sed q; dixit dominus Petro Iohan. xxj. Sequere me, & pasce oves meas, id at fugiunt ut uenenum. Similiter q; dixit sic discipulis Matth. xvij. Quæcūq; alligaueritis sup̄ terrā, erunt ligata & in coelis, grataanter suscipiunt & gloriātur. Sed quod dixit Math. x. Nolite possidere aurum & argentum, refugiunt ut nocuum. Similiter q; dixit discipulis Iohan. xx. Accipite spiritū sanctum, quorū remiseritis peccata, remittuntur eis. & quo cum retinueritis, retenta sunt eis, placide sumūt. Sed quod dixit

Nota uersu/
ciām platoꝝ

dixit Matth. xj. Discite a me, quia mitis sum & humilis cor
de, mansuetudinem & humilitatem, quæ spiritui sancto lo
cum præparat, cordibus suis nō admittunt. Itē q̄ dixit domi
nus discipulis Lucæ. x. Qui uos audit, me audit, ad sui obe
dientiā capiunt. Sed quod dixit Matth. xx. Scitis quia prin
cipes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt po
testatem exercent, non ita erit inter uos, sed quicq̄ uolue
rit inter uos maior fieri, sit uester minister. Et quicq̄ uolue
rit inter uos esse primus, est uester seruus. Sicut filius homi
nis non uenit ministrari, sed ministrare. Istud grauissimum
dictum impugnant uerbo & opere, uerbo dicentes q̄ de
bent dominari, & opere, quia nolunt, more Iesu Christi do
mini, ecclesiæ ministrare. Et ut perstringam breviter, omne
dictum scripturæ, & præsertim Euangeli, quod uidetur eis
sonare, ut essent diuites, delicati, mundo incliti, & nihil pa
tientes pro Christo improprij, id ruminant, proclamat &
extendunt nimis late. Quicquid autem sonat in sequelam
Iesu Christi, ut paupertatem, mansuetudinem, humilitatem,
tolerantiam, castitatem, labore uel patientiam, id suppri
munt, uel glossant ad suum libitum, uel expresse repudiant
tanq̄ impertinens ad salitem. Et diabolus, qui est sophista
peſſimus, seducit eos per consequētiarum ignorantium sic Diabolus
arguens, Christus dedit potestatem Petru, & cæteris Apo
stolis, igitur & ipsis, ex quo ipsi suggerunt, q̄ licet eis face
re quocunq̄ uoluerint, & tunc pari euidentia ipsi sunt pa
tres beatissimi cū Christo, iudicando ecclesiam, & post per
petuo coronandi. Sed benedictus sit Christus omnisciens,
qui dixit illa suis Apostolis, sciens, quia potestatem sibi tra
ditam, secundū ipsius beneplacitum dirigerent in ministe
rio sponsæ suæ.

Quantū ergo ad potestatē qua gloriant Clerici, est nota
dum, q̄ potestas aliquā sumit pro potentatu uel p potestate
uera

Potestas tua uera, ut Rom. xiiij. Omnis anima potestatibus sublimioribus
rie sumitur. Subdita sit. Aliquando sumitur aequiuoce, pro potestate praetensae
tensa uel palliata, ut Lucæ. xxij. dicit Christus suis captori-
bus missis a potestate Pontificum. Haec est hora uestra & po-
testas tenebrarum. Et Apoca. vij. dicitur. Ecce equus pallidus
& qui sedebat super eum, nomen illi mors, & infernus seque-
batur eum, & data est illi potestas sup quatuor partes terræ
interficere gladio, fame & morte, & bestijs terræ. Et Apoc.
xiiij. habetur, quo draco dedit potestatem bestiæ, & adorantur
bestiam, dicentes. Quis similis bestiæ, & quis poterit
pugnare cum ea? Et infra. Datum est illi bellum facere cum
sanctis, & uincere illos, & data est ei potestas in omnem tri-
bum, populum & linguam, & gentem, & adorabunt eam omni-
nes qui habitant in terra, quorum non sunt scripta nomina in
libro uitæ & agni, qui occisus est. Quæ est ista bestia, quam
Bestia signat
præfam po-
testatem.
adorant homines timentes eius potestatem? qui legit, intel-
ligat, & potestati humani prætentæ resistat, nec similiter time-
at, quia datum est illi bellum facere cum sanctis, & uincere
per mortificationem corporis, qui moriendo pro lege Christi
finaliter ipsam uincunt. Nam ipsis dixit saluator Matth. x.
Nolite timere eos qui occidunt corpus. Et Iohan. j. In mun-
do pressuram habebitis, sed confidite, quia ego uici mundum
Vbi August. super Iohan. Considerunt & uicerunt in quo,
nisi in illo, non emi uicisset ille mundum, si membra eius uin-
ceret mundus. Vnde ait Apostolus. Gratias deo, qui dat no-
bis uictoriam. Continuo subiecit, Per dominum nostrum Ie-
sum Christum, qui dixit suis. Confidite, quia ego uici mun-
dum. Haec August. Vincunt autem draconis & bestiæ po-
testatem illi, qui habent potestatē prædestinationis, quæ est
potestas præcipua, de qua Iohan. j. Dedit eis potestatē fili-
os dei fieri, ad quā potestatem consequitur potestas consum-
mata, & illa est potestas quā dat deus beato in patria ad ple-
ne fru-

ne friciendum domino, & in ipso quælibet creatura.

Vnde tieraces Christicola, illam potestatem uolentes attingere, debent cuilibet potestati prætensiæ resistere, quæ nititur eos ab imitatiōe Christi, ui uel subdole remouere. Nō enim sic resistendo potestati illi, dei ordinationi resistit, sed abusui potestatis. Et illū abusum exercent circa potestatem claviū Simoniaci, qui prætendunt se uel dānare itineritos Simoniaci, uel soluere ligatos, & h̄c propter negationem fictæ obedientiæ eorū, uel propter eorū quæstū, de quibus dicit dominus Ezechiel. xiiij. Violabant me ad populū meum, propter pugillum ordei uel fragmen panis, ut interficerent animas, quæ non moriuntur, & uiuificant animas, quæ non uiunt, mentientes populo meo credenti mendacijs. Super quo Gregori. & habetur. xj. q. iij. Plaerisq. Recte, inquit, p prophetā dicitur, mortificabant animas, quæ nō moriuntur & uiuificant animas quæ nō uiuunt. Nō morientē quippe mortificat, qui iustū condemnat, & non uiuum uiuifica re nititur, qui reū a supplicio soluere conatur. Illi abusum potestatis exercent, qui sacros ordines uendunt & emunt, Epi scopatus, Canonicatus, Plebanias Simoniacæ acquirunt & uendunt, qui de sacramentis importune exigunt, qui auare uoluptuose, luxtriose, uel quomodolibet criminose uientes, sacerdotij polluunt potestatē. Illi enim & si confitentur se nosse dei, factis tamen negant, ad Titū. j. & per cōsequēs non credunt in dei, & sic ut filij infideles sentiunt infideliter de septē sacramentis ecclesiæ, de clavibus, officijs, & cenis, moribus, ceremonijs, & sacrī rebus ecclesiæ, ueneratio ne reliquarum, indulgentijs & ordinib⁹, patet, quia tales despiciunt nomen dei. Vnde Malachia: primo dicitur, At uos o sacerdotes, qui despiciatis nomen meum, & dixistis, in quo despeximus nomen tuum: offertis super altare meū pa nem pollutum. Quis est in uobis qui claudat hostia, & incē

N dat

Taxatur
auaritia
sacerdotū

dat altare meum gratuitor; non est mihi uoluntas in uobis,
dicit dominus exercitu, & munus non accipiam de manu
uestra. Ecce dicit dominus iniquis sacerdotibus, q̄ despici/
unt nomen suum, & offerunt panem pollutum.

Vnde. j. q. j. ca. multi secularium, dicit Gregorius post de/
clarationem sacramentorum & potestatis. Polluiimus itaq;
panem, id est, corpus Christi, quādo indigni accedimus ad
altare, & sordidi mundum sanguinem bibimur. Et Aposto/
lus ad Heb. x. Irritam q̄tis faciens legem Mosi, sine ulla mis/
eratione, duobus uel tribus testibus moritur. Quanto ma/
gis putatis deteriora mereri supplicia, qui filium dei concul/
caterit, & sanguinem testamenti pollutum duxerit, in quo
sanctificatus est. Secundo, tales crucifigunt filium dei. Nam
dicit apostolus Heb. vi. Rursum crucifigentes si bimeti ipsi
filium dei, & ostentui habentes. Tertio, tales impie agunt in
legem Christi, dicente b. Hieronymo in Sophoniā prophe/
tam. j. q. j. Sacerdotes qui Eucharistiæ fertiunt, & sanguinē
domini populis eius dividunt, impie agunt in legem Chri/
sti, putantes Eucharistiam imprecantis facere uerba, non ui/
tam, & necessariam esse tantum solennem orationem, non
sacerdotum merita. De quibus dicitur. Sacerdos in quacun/
q; fuerit macula, non accedat offerre oblationes domino.
Quarto, supradicti blasphemant maiestatem domini. **Vnde**
ij. Petri. v. Qui post carnem in concupiscentiam immundi/
ciæ ambulant, dominationemq; cōtemnunt. Deinde hi ue/
ro uelut irrationabilia pecora in captionem & pernitiem in
his q̄tæ ignorant blasphemantes. & quo ad hoc dicit beat^d Augustinus super Psal. clxiiij. Latidate dominum quoniam
bonus est, dicit. Si modū naturæ debitum immoderatione
uoracitatis excedis, & uiolentia te ingurgites, quantas li/
bet laudes dei lingua tua fouet, uita blasphemat. Hæc ille.
Quomodo ergo auari, simoniaci, luxuriosi, & alijs crimi/
nibus

Indigne eō/
municans.

nibus rei, in bonitate sentiunt de domino & eiusq; sacramen-
tis: cum infideliter nomen Dei despiciunt, panem eius pol-
luunt, filium dei I E S V M Christum sibimet crucifigunt,
& ostentui habent, impie in legem Dei agunt, & dominati-
onem contemnunt atq; blasphemant. Et patet, q; tales sunt
Clerus pestifer, sentiens infideliter de septem Sacramētis ec-
clesiæ, & de clauibus, & de alijs pertinentibus legi Christi.
Et patet, q; dictum Doctorum, quorū dux pro tunc fuit Ste-
phanus Palerz cum Stanislao, trahentes post se Petrum de
lkoyma, Ioannem Heliæ, Andream Bioda, Johannem Hil-
desen, Matthæum monachum, Hermānum Heremitā, Ge-
orgium Botam, & Simonem Vuendam, positum pro mate-
ria dissensionis uerificabile est in Clero, criminaliter cōuer-
sante. Nam dicunt in principio sui scripti. Huius autem dis-
sensionis materia, ex parte quorūdam de clero pestifero est
manifesta. Quia enim cōtra Cleri pestiferi crimina, sacerdo-
tes Christi prædicarunt, ideo orta est dissensio, ex eo q; cle-
rus pestē scandali inferens populo, nolēs pati prædicationē
suæ pesti contrariam, contra Euangeliū prædicantes, &
pestem eorum sanare uolentes per uerbum domini, malicio-
se uolēs prædicationem extinguere cōsurrexit. Sed dictorū
Doctor erat intērio, q; euāgelizātes cōtra Cleri pestiferi na-
liciam, sentirent hæretice de clauibus Ecclesiæ, quod auxili-
ante Domino ad uitæ suæ tempora non probabant.

Ecce falso im-
positos Hūssi-
tæ articulos
ab Hæretico-
rum Hæreti-
cis Inquisito-
ribus.

Solus Christus est uerus Rhomanus Pontifex, cui
de necessitate salutis subest omnis humana
creatura. Item discrepant moderni ponti-
fices a priscis in moribus & uita.

C. A. XII.

N. ii Adho

AD honorem domini Iesu Christi, quem honorē & Christū præfati doctores in suo scripto nullibi nominarunt, probatur ista cōclusio. Subesse Romano pontifici, omni humanæ creaturæ est de necessitate saltus. Pater ex hoc, q̄ nemo potest saluari nisi subsit meritorie Iesu Christo, sed ipse est Romanus Pontifex, sicut est caput uniuersalis ac cuiuslibet particularis ecclesie, ergo cōclusio uera. Consequētia patet cum maior, & minor patet ex supra dictis, & per illud pri. Petri. iij. Eratis em̄ aliquando sicut oves errantes, sed conuersi estis nunc ad pastore & epi scopū animarū uelstrarum. Et ad Hebr. viij. In tantū melioris testamenti, speciosior factus est Iesus, & alij quidem plures forsan sacerdotes secundū legem, idcirco q̄ morte prohiberentur permanere. Hic autē eo q̄ maneat in æternum, semper uerus summus Roma nus pontifex. piternum habet sacerdotium, unde & saluare in perpetuum potest, accedēs per semetipsum ad dominū, semper uiuens ad interpellandum pro nobis. Talis enim decebat ut nobis esset Pontifex sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus, & excelsior cœlis factus, qui non haberet quotidie necessitatem quemadmodū sacerdotes, prius pro suis delictis hostias offerre, deinde pro populi, hoc enim fecit semel seipsum offerēdo. Ecce iste est sanctissimus & summus Romanus Episcopus & Pontifex, assistens deo patri, & nobiscum existens, cum dicat Matth. ulti. Ecce ego uobiscum sum omnibus diebus, usq; ad consummationem seculi.

Christus uerus pontifex administrat sacramenta. Christus em̄ illa persona ubiq; est præsentialiter, cum sit uerus deus, cuius proprium est ubiq; esse incircucriptibilius. Ipse est episcopus qui baptisat, & qui tollit peccata mundi. Iohan. j. Ipse est qui matrimonia coniungit, sic ut homo non separet. Matth. ix. Quod deus coniunxit homo non separet. Ipse sacerdotes facit A pocalip. j. Fecit nos regnum & sacerdotes. Ipse sacramētum eucharistiæ conficit, dicens Lu-

ca. xxij.

ca. xxij. Hoc est corpus meum. Ipse sicut fideles confirmat
 Lucæ. xxj, dicens, Dabo uobis os & sapientiam, cui nō pos-
 terint resistere & contradicere omnes aduersarij uestrī. Ipse
 pascit oues suas uerbo & exēplo, & sui corporis cibo. Om-
 nia autē ista ex parte sui facit indefectibiliter, quia est ponti-
 sex sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatori-
 bus, & excelsior coelis factus. Ipse est episcopus supreme te-
 nens super grege suo custodiam, quia non dormit, nec dor-
 mitat custodiens Israēl. Ipse est Pontifex, qui uiam facile no-
 bis præparauit ad patriā. Ipse est papa, quia admirabilis prin-
 ceps pacis, pater futuri seculi. Ecce talis decebat ut nobis es-
 set pontifex, qui cum in forma dei esset, non rapinam arbit-
 ratus est, esse se æqualem deo, sed semetipsum exīna uiuit,
 formam serui accipiens, qui humiliauit semetipsum, factus
 obediens usq; ad mortē, mortem autē crucis. Propter quod
 & deus exaltauit illum, & dedit ei nomē quod est supra om-
 ne nō men, ut in nomine Iesu, omne genu flectatur, cœlesti
 um, terrestrium & infernorum.

Ad quod sequitur conclusio, Subesse Romano pontifici
 omni humanæ creaturæ, est de necessitate salutis. Sed nō est
 alius talis pontifex nisi ipse dominus Iesus Christus ponti-
 sex noster. Tum, quia nulli alijs pontifici, de necessitate salu-
 tis subest humanitas Christi, quia deus exaltauit illū, & do-
 nauit illi nomen, quod est esse eius dignissimū, super omne
 nomē aliud, ut in nomine Iesu omne genu, omnis potestas
 flectatur, sibi obediens, cœlestium. i. angelorum, terrestriū. i.
 omnium hominum, & infernorum. i. Diabologr. Tum etiā
 quia mater Christi est humana creatura, Iohānes Baptista,
 Petrus apostolus, cum alijs beatis, & tamen nulli illorū est
 de necessitate salutis, subesse alijs Romano pontifici præter
 Christum, cum iam salvi facti sunt, quos non potest Roma-
 nus Pontifex soluere uel ligare.

N ij Nimis

Clemens Pa. **N**imis ergo Papa Clemens suam potestatē laxauerat, mā
pa mādat an dans in sua Bulla angelis paradisi, q̄ animam peregrinantis
gelis paradisi Romā pro indulgentijs, & decedentis a purgatorio abso-
lutā, ad gaudia perpetua introducant. iste em̄ uolebat, q̄ ad
mandatū eius genu angelorum cęlestium flecteretur. & cū
adiecit, Nolumus q̄ poena inferni sibi aliquatentis infligat
& sic ibi imperauit, q̄ potestas uel genu infernorum ad mā/
datum ipsius flecteretur. Non sic pr̄a sumperunt Apostoli.
Nam Ioannes non mandare sed adorare uoluit, ante pedes
angeli. Vñ Apocalyp. ultimo ait. Ego Ioānes cecidi ut ado-
rarem pedes angeli, & dixit mihi, Vide ne feceris, cōseruus
tuus sum, & fratrum tuorum prophetarū, & eorū qui seruat
uerba prophetiæ libri huius, Deum adora. Ecce magn⁹ iste
Apostolus & propheta dilectus dei, qui sine dubio excessit
modernos Papas, & pr̄a certim Clementem mandantē an-
gelis, non mandare uoluit aliquid angelo, sed eadēs uolue-
ante pedes adorare, & sanctus angelus prohibuit, ostendēs-
ei, q̄ debet adorare deum.

Sūmus sacer-
uet, le. figurat
Christum.

Notandum autē ex allegato textu apostoli Hebr. vii. plus
res facti sunt sacerdotes secundum legem, q̄ omnis Summaus
sacerdos legis ueteris, figurauit Christū in omnib[us] factis
suis legalibus. Ideo antonymatice & singulariter ipse dicit
summus sacerdos & Episcopus animarum, & hinc illa mul-
titudo sacerdotum & suorum officiorū fuit in Christo uni-
co consummata, ut docet Apostolus. Et hæc ratio quare apo-
stoli non uocauerunt se Papas sanctissimos, capita uniuersi-
tatis ucclesia, uel Vniversales Pontifices. Sed habendo secū
Summum Pontificem usq; ad consummationem seculi uo-
carunt se seruos Christi, in tribulatione socios, & ministros
ecclesiæ. Vnde illa sancta consuetudo seruata fuit tempore
Beati Gregorij, & ex Decreto distinctione nonagesima sei-
cunda, Ecce inquit in pr̄afatione epistola dixisti. superba
appella

Appellationis uerbum, Vniuersalem me Papam dicētes mihi, primere curastis, q̄ peto, mihi dulcissima sanctitas uestra ultra non faciat, quia nobis subtrahitur, quod alteri plus q̄ ratio exigit, præbet. Ego nō uerbis quæro prosperari, sed moribus, nec hominem esse deputo, in quo fratres meos honor rem suum perdere cognosco. Meus namq; est honor uniuersalis ecclesiæ, meus honor est fratribus meorū solidus uigor. Tunc ego honoratus sum, cum singulis quibusq; honor debitus non negatur. Si enim me uniuersalem Papam uestra sanctitas dicit, negat se hoc esse, q̄ me fateāt uiniuersum. Sed absit hoc, recedant uerba, quæ unitatem inflant, charitatem vulnerant.

Ex uerbis istius sancti Papæ elicetur, q̄ faciliter inflatur, qui sanctissimus pater forte existens in criminis appellatur, & appellas propter auaritiam adulatio[n]is percuditur, uel ignorantia mentur. Vnde notabiliter dicit Gregorius. Ego inquit, non uerbis quæro prosperari, sed moribus. Nō sic Moderni Pontifices, qui sine uirtutum moralibus, in nudo nomine gloriantur, fingentes, q̄ ratione officij uel dignitatis ecclesiasticae, ipsis nomen competit sanctitatis. Sed si hoc haberet rationem, tunc ludas debuisset uocari sanctus apostolus. Sed benedictus sit Dominus, qui ad remouendum palliationem, dixit discipulis Ioannis sexto, Nonne ego uos duodecim elegi, & unus ex uobis diabolus est. Et hæc dixit antequam tradidit Scariotis suum magistrum.

Vnde sancti viri quanto magis laudantur ab hominibus, tanto magis se humiliant, & magis timore mentem deprimunt, ne laus deiijciat a merito magis digno. Vñ Act. Petrus Christi apostolus p[ro]nuncios uocatus ad Cornelium genitile transiit humiliiter, & dum uenisset ad Cornelium, obuius ei uenit Corne

Tanguntur
montes.

Cornelius, certificatus per angelum de sanctitate Petri, adorauit ad pedes Petri. Et Petrus a deo doctus de Cornelio, & certus ex revelatione de beatitudine sua, non permisit Cornelium ad pedes suos decumbere, ut faciunt moderni Pontifices, in quibus scintilla non cernitur sanctitatis, immo saepe conscientia sui criminis de ueneratione ipsis exhibita, magis pompant. & si titulus pompositatis omittitur, mox iracundia quatuntur. Et illam superbiam concilium Africatum uolens extingueret. Dist. xcix. dicit. Primæ sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus sacerdos aut aliquid huiusmodi, sed tantum primæ Sedis Episcopus. Vniuersalis autem nec Romanus pontifex appelletur. Proscripta sunt iam haec omnia ex pompa, adulazione, & ex auaritia, & in simplicibus ex seductione cæca. Redeundo ergo ad nostrum summum Pontificem Christum Iesum humilium, qui Lucae. xiiij. præcipit uocato ad nuptias, recumbe re in nouissimo loco, confiteamur sibi iuxta suum preceptum Lucæ. xvij. quod serui inutiles sumus. Ait enim, Cum feceritis omnia quæ præcepta sunt uobis, dicite, Serui inutiles sumus. Cum enim præcepta impletentes ipsi summo Pontifici animas nostras humiliauerimus, dato quod possibile, & nostri Pontifices sint fures & latrones. Ipse episcopus animarum nostrarum, nobis in necessarijs ad salutem non deficiet, sed uere pius pastor pascet, custodiet & nutriet oves suas.

Quod Papa non est caput ecclesiæ, sed uicarius Christi.

CAPUT XIII

Ponuit ulterius præfati doctores in scripto, Romanæ Ecclesiæ Papa est caput, corpus uero collegium Cardinalium, existentes ueri successores, principis Apostolorum Petri & collegij aliorum Apostolorum Christi in officio.

officio ecclesiastico, cognoscendi & diffiniendi uniuersam materiam catholicam & ecclesiasticam, errores circa illā corrīgendi & purgandi, atq; in uniuersa illa materia, curam habendi omnium illarū ecclesiarū, & uniuersorum Christi sub delium. Cū p regimine ecclesiæ per uniuersum mūndū, operet semper manere huiusmodi manifestos ueros successores in tali officio, principis Apostolorū Petri & collegij aliorū Apostolorum Christi. Nec possunt inueniri uel dari super terram alijs tales successores, q; Papa existens caput, & collegium Cardinalium existens corpus ecclesiæ Romane super dictæ. Ista nugæ multum longæ, quæ æstimo processerūt secundum maiorem partem de capite Stanislai, percussi & tertiti a Romana curia, implicant multa puncta.

Pro quibus nota, q; in eorum scripto Ecclesia capitulū p omnibus Christianis uiantibus, uidentur innuere hoc, dū dicunt communitas Cleri in regno Bohemiae, nedum cum communitate totius Cleri in mundo, sed etiam totius Christianitatis, semper sentit fideliter & credit sicut Romana ecclesia. Vel secundo, Romanam ecclesiam uocant ipsi doctores solum Papam cum Cardinalibus, dum dicunt, q; credunt sicut Romana ecclesia, & non aliter, cuius Romanæ ecclesiæ Papa est caput, corpus uero collegium Cardinaliū. istis æstimo solum modis in scripto suo doctores ecclesiam denotarunt.

Suppono, q; Papas significet illum spiritualiter Episcopū Papa quem significet. qui gerit altissime & similime uicem Christi, sicut fecit Petrus post ascensionem. Si autem uocetur Papa quæcumq; persona, quam occidētalis ecclesia acceptat pro Romano Episcopo, ad capitaliter decidendum causas ecclesiæ, ad præcipientiū fidelibus quicquid uoluerit, abusio est termini, quia secundum hoc in casu oporteret concedere, q; Laicus rudis simus & semella, uel hæreticus & Antichristus foret Papa.

O Pates

Patet, nam Constantinus secundus fuit Laycus rudis, qui subito ordinatus sacerdos, ambitione Papa effectus depositus est, & omnia quæ ipse ordinavit exordinata fuerunt circa annum Domini. DCC. VII. Et idem patet de Gregorio, qui cū rudis literarum esset, alterum secum consecravit, quo facto populo displicente, superductus fuit tertius Papa, quibus inter se altercantibus Imperator Romam ueniens, ipsos depofuit, & alium solū ordinavit. De semella patet in Agneta, quæ uocata est Ioānes Anglicus, de qua scribit Cestrensis libro. v. capitu. iiiij. Quædam foemina sedidit in papatu duobus annis & mensibus quinqꝫ post Leonē, hęc dicitur fuisse puella Agnes uocata, natiōe Mogūtina, a suo amasio Athenis in habitu uirili adducta, & Ioānes Anglie nominata, quæ in diuersis sc̄iēt̄s sic profecit, q̄ Romam ueniens magnos magistros habens auditores, triuium legit. Demum in Papam electa, per suum amasium impregnat. Et dum Lateranensem ecclesiam ab ecclesia Petri pergeret angustiata pariendi doloribus, inter Colosseum & S. Clementem peperit, & postmodum ibi fuit mortua & sepulta, & hinc dicitur Papam hanc uiam communiter deuitare, un de non ponitur in catalogo Paparum.

De hæretico patet in Papa Liberio, de quo scribit Cestrē sis lib. iiiij, q̄ iussu Cōstantī exulat tribus annis, quia Arrianis fattere noluit. Clerus Romanus interim ordinavit Fœlīcem Papam qui celebrato concilio, duos presbyteros Arrianos Vrsatiū & Valētē cōdēnās, eiecit, hoc audito Liberio ab exilio reuocatur, qui exilij diuturnitate deuictus, & patut resuſceptione exhilaratus, ad hæreticam prauitatē consensit, & Fœlice deiecto, ecclesiā Petri & Pauli & Laurētī tenuit uiolenter, ita ut Clerici & sacerdotes Fœlici fauentes Liberio non prohibente, in ecclesia trucidarentur, & Fœlix martyrizaretur.

Et tunc

Mulier fuit
duob⁹ annis
Papa.

Et tunc de Antichristo pater, q̄a omnis Papa uictens con
trariæ Christo, sicut & quilibet homo peruersus, dicitur cō/
muniter Antichristus, iuxta illud Ioān. iiij. Antichristi multi
facti sunt. Nec negare pertinaciter audebit fidelis, quin pos
sibile est, q̄ homo peccati possit sedere in loco sancto, De q̄
Saluator prophetat Matth. xxiiij. dicens. Cum uideritis ab
ominatiōem desolationis q̄ dicta est a Danièle propheta in
loco sancto &c. Apostolus. iiij. ad Thessaloniceñ. v. Ne quis
uos seducat ullo modo, quoniam nisi uenerit discessio pris
mum, & reuelatus fuerit homo peccati, fili⁹ perditionis, qui
aduersar̄ & extollit super omne quod dicit̄ deus, aut qđ co
litur, ita ut in tēplo dei sedeat ostēdens se tanq̄ ipse sit deus.

Papa peruer
sus est Anti
christus.

Et patet per Chronicas, quomodo inoleuit Papalis di
gnitas. Nam Const̄ intinus Imperator circa annum Domī
ni. ccc. j. præcepit, q̄ Summus episcopus ab omnibus Papa
uocaretur, & in dotatione succreuit etiam illud nomē. Pho
ca etiam Imperator circa annum domini DC. hoc idem ex
cleri instantia confirmans, ut legitur in suis annalibus. Vn
de narrat Cestrensis li. iiij. capi. xiiij. Quomodo excellentia
Romani imperij adiuuerit Papatum sui pontificis super ali
os. Nicena inquit Synodus, hoc contulit priuilegiū Roma
no pontifici, ut sicut Augustus præ cæteris regibus, ita Ro
manus Pontifex haberetur Episcopus, & Papa principalis
pater uocaretur. Origo aut̄ illi⁹ nominis & excellētiæ fuit in
dotatiōe ecclesiæ, ut specificat Decretū. xcij. di. Cōstātinus.

Nomen Pa
pe unde ha
buerit exor
diun.

His notatis pro remouenda reuocatione suppono, qđ do
ctores notent in suo scripto per Romanam ecclesiam illam
ecclesiam, de qua Saluator dixit ad Petrum, Super hanc pe
tram ædificabo ecclesiā meā. Sic eñ, ut dicit̄ est cap. viij. San
cti & Decreta uocant sanctā Romanam ecclesiam, ut Dist.
xxij. c. Quamuis &. xxiiij. q. j. c. Arecta. &. xxiiij. q. j. c. Hæc
est fides, & in Clemētinis de lureiurādo dñ. Rom. principes

O ij ortho

orthodoxæ fidei professores, Sacrosanctā Romanam ecclesiam, cuius caput est Christus redēptor noster, ac Romanū Pontificē eiusdem redēptoris Vicarium seruore fidei ac clarae deuotionis promptitudine uenerātes. Et in sexto. Alma mater ecclesia. Et in Extrauagante Bonifacij. viij. Sancta Romana ecclesia, & alijs dictis alibi positis & superius allegatis.

Quid id est
sentiunt de ec-
clesia Roma-
na.

De his ergo in doctorum nūtgis, cōcīpio ista puncta. Primum, Papa est caput sanctæ Romanæ ecclesiæ. Secundum collegiū Cardinalium est corpº sanctæ To. ecclesiæ. Tertiū Papa est uerus successor principis Apostolorū Petri. Quartum, Cardinales sunt tieri successores collegij aliorum Apostolorum Christi. Quintum, pro regimine ecclesiæ per universum mundū, oportet semper manere huiusmodi manifestos ueros successores in tali officio principis apostolorum Petri & aliorum apostolorū Christi. Sextum, non possunt intenirī tiel dari supra terram alij tales successores, q̄z Papa existens caput, & collegium Cardinalium existens corpus ecclesiæ Romanæ.

Arguitur cō/
tra prædicta.

Contra omnia puncta sex iam posita, arguitur in compēdio. Omnis ueritas in religione Christi sequenda, & solum ipsa uel est ueritas a sensu corporeo cognita, uel ab intelligētia infallibili inuenta, uel per reuelationē cognita, uel in diuinā posita scriptura. Sed nullus sex pūctorum est ueritas a sensu corporeo cognita, uel ab intelligētia infallibili inuentā, uel per reuelatiōem cognita, uel in diuinā posita scriptura. Igitur nullus sex pūctorum est ueritas in religione Christi sequenda. Maior patet per beatum Augu. in Enchir. iij. ubi sic loquit. Hæc enim maxime immo fere sola in religione sequēda sunt, his qui contradicit, aut omnino a Christi nomine alienus est, aut hæreticus. Et sequitur. Hæc sunt descendenda ratiōe, uel a sensibus corporis inchoata, uel ab intelligē-

telligentia mētis int̄enta. Quæ autē nec corporeo sensu ex
pertī, sumus nec mente assequi ualuius, nec ualemus; eis
sine dubitatio ne credenda sunt testibus, a quibus ea quæ di
uina uocari iam meruit scriptura cōfecta est, qui ea siue per
corpus siue per animū diuinitus adiuti, u'uidere, uel etiam
prouidere potuerūt. Hæc Beatus Augustinus. Minorē autē
Doctores improbare non possunt, nec aliquis sex puncto
rū fuerit eis diuinitus reuelatus. Nā nec ex sensu corporeo,
nec ex ratione, nec ex diuina scriptura patent illa pūcta, im
mo uidentur Doctores tradēdo illa puncta in autoritatem
ut eis credatur, esse anathema, per illam autoritatem Augu
stini, quam adducunt ipsi in suo scripto. Si quis aliquas scri
pturas pr̄ter has, quas Catholica ecclesia recepit, uel in au
toritatem esse habendas tradidit, fuerit ueneratus, Anathe
ma sit, patet, quia ipsi tradiderunt proprias scripturas in au
toritatem ut eis credat, & illas scripturas catholica ecclesia
nō recepit, cū nec in lege diuina, nec in iure Canonicō sint
positæ. Iḡitur sequitur, q̄ ip̄i doctores sunt ut sic Anathema
& patet, q̄ non est eis quo ad illa puncta adhibenda fides re
ligiosa, nisi ipsa probauerint euidēter, uel fundauerint in sa
cra scriptura, u'liuaci ratione, cum dicat Augu. ad Hiero.
in epistola. Ego solū eis scriptoribus, qui iam Canonici ap
pellantur, didici hunc honorem timorēq̄ deferre, ut nullū
eorum scribendo errasse audeam credere. Alios aut̄ ita legā
ut c̄stalibet sanctitate, quātaue doctrina polleant, non ideo
uerum putē, quia ipsi ita senserunt, sed quia Canonicas uel
probabiles rationes, q̄ a uero non abhorreat, persuadere po
tesunt. Dist. ix. Ego solū. Cum ergo ipsi Doctores nō sint
autores scripturæ sacræ, dato q̄ sanctitate pr̄epolleant, non
ideo putandum est fidelibus ut uerum, quod ipsi sentiūt, ni
si per alios autores scripturæ uel canonicas uel probabiles
rationes persuaserint, q̄ a uero non deuident illa pūcta.

Quomodo
autores legi
debeant.

O iij   Tunc

Quod Papa
non est caput
ecclesie.

Tunc similiter ad p̄dictū Papę caput ecclie Romane, semp̄
tenēdo uniformiter, q̄ ecclesia Rho. est spōsa Ch̄ri ædifica-
ta sup̄ Christo, aduersus quā nō possunt portę inferi p̄uale-
re. Arguit sic, nullus Papa est persona dignissima ecclesie ca-
tholice pr̄ter Christū, igit̄ null⁹ Papa est caput illi⁹ ecclie/
sic catholice p̄ter Ch̄rm. Sequit̄, q̄ null⁹ sine reuelatione asse-
reret ratiōabiliter de se uel de alio q̄ esset caput ecclie at pote-
statis sancte, quāuis bñ triuēdo debet sp̄are, q̄ sit mēbrū san-
ctae ecclesiae catholicæ spōsa Ch̄ri. Vñ circa hoc nō debem⁹
cōtēdere de inesse, q̄ iste qcūq; cōuersans nobiscū sit caput
particularis ecclesie sancte, sed supponere ex opib⁹, q̄ si est
superior regens sanctam particularēm ecclesiam, tunc est su-
perior in illa particulari ecclesia, quod debet supponi de Ro-
mano pontifice, nisi opera contradicat, quia Saltator dixit,
Attendite a falsis prophetis, qui ueniunt ad uos in uestibus
ouium, intrinsecus aut̄ sunt lupi rapaces, a fructibus eorum
cognoscetis eos. Matth. xj. & Ioan. x. dicit. Operibus credi-
te. Item non oportet credere, q̄ iste quicūq; Romanus pon-
tifax sit caput cuiuscunq; particularis ecclesie sancte, nisi
Deus eum predestinauerit, patet, quia aliter oporteret Ch̄r-
tianam fidem falli, & Christianū fateri mēdacium, cum ec-
clesia decepta fuerit in Agnete, & deus admisit propter suos,
sancto uel pro tali ut p̄tenditur absq; formidine habeatur.

Vnde optarem q̄ doctores docerent populum publice, si
toto clero tunc uiante & æstimante q̄ habent uerum Pa-
pam, ipsa Agnes fuit caput Romane ecclesie. Vel si tunc
ecclia fuit ḥuēfaloę, nomine Papae per bienniū & perquinq;
mensis in militate ecclesia existente, unde possunt fideles
concipere, q̄ sicut non est de substantia fidei καθολικῆς crede-
re explicite, q̄ iste Liberius, Ioannes, Bonifacius, Clemens
uel Urbanus sit p̄destinatus, uel mēbrū sancte matris ecclie/
sue iuxta sentētiā dictam superius. Sic nec est de necessita-
te sa-

te salutis omnium Christianorum secum cōuersantiū, ut ex plicite credant ipsum esse caput cuiusq; ecclesie, nisi facta & uita euangelica euidentius moueant ad credendum. Nimia enim præsumptio foret asserere, q; sumus capita cuiuscunq; particularis ecclesiae, quæ foret pars sanctæ matris ecclesiae. Quomodo ergo præsumat aliquis nostrum sine reuelatione asserere de se uel de alio, q; sit caput, cum Ecclesiasti. ix. uere dicit, q; nemo scit, utrū sit dignus amore uel odio, q; ad prædestinationem. Item si inspicimus ad sensum & motū, quos in subditos influimus, & ex alio latere ad speculum scripturæ, per quā totā uitā nostram regularemus, eligeremus potius uocari serui & ministri ecclesiae, q; ca pita, cum notum sit si non facimus officium capitis, non sumus capita, quia secundum Augustin. in lib. de decem chordis, Maritus peruersus, nō est caput uxorū suarū, m̄kto magis Papa ecclesiae, si a Christo degenerat, non est caput illius particularis ecclesiae. Vnde de postq; August. ostenderat, q; foemina uere Christiana debet dolere de fornicatione viri, non propter carnē, sed propter charitatem & castitatem debitam uiro Christo, dicit con sequenter, q; Christus loquitur in cordibus bonarum foeminarū, ubi vir nō audīt, dices. Dole de viri tui iniurijs, sed nulli imitari, quin potius ipse te imitetur in bono. Nam in eo q; malefacit, noli eū putare caput tuū, sed me dominum tuū. & pbat hoc debere fieri. Si inquit, in hoc q; malefacit caput est & sequiturū est corpus caput suū, eūt ambo in præcipitium. Ut autem Christianus non sequitur malū caput suū, teneat se ad caput ecclesiae Christū, huic debetē castitatem suā, huic de fereis honorē. absens sit vir priuatus, p̄sens sit viri matris ecclesiae copular. Bñdictū ergo sit caput ecclesiae Christi, q; non potest a sua sponsa, q; est corp̄ ei⁹ mysticū separari, qualiter p̄p̄ hæresim, ab ipsa ecclia fuerūt s̄ep̄tis separati. Sed dicit aliqui ex p̄fatis Doctoribus, q; Papa est caput ecclesiae militantis corporale, quod oportet semper hic esse cum ecclesiā.

Ouos adult
ri hichic nota
te.

Papa caput
corporale se
cundū aliq;

clesia, Christus autem non est sic caput corporale. Hic dicit
 q̄ eadem difficultas eis restat ad probandum primam partē
 Nam restat eis probare, q̄ Papa sit caput ecclesie sanctæ, qd
 non probarūt. Et tunc restat prius probare, q̄ Christus nō
 sit caput corporale ecclesiae militantis, cum Christus sit per
 sona corporalis, quia homo qui est caput militantis eccle-
 sia, qui Christus est omnibus diebus cū sua ecclesia usq; ad
 consummationē seculi p̄esentialiter, secundū quod est per
 sona diuina. Similiter est per gratiam, dans corpus suum ec-
 clesiæ ad māducandum sacramentaliter & spiritualiter, quo/
 modo non magis est nobis p̄esens ille sponsus: qui est ca-
 put ecclesie, q̄ Papa qui a nobis distat per CC.miliaria, nō
 ualens nobis per se influere sensum uel motum, quod est ca-
 pitis officium, sufficeret ergo dicere, q̄ Papa Vicarius Chri-
 sti & bene sibi esset, si esset fidelis minister predestinatus ad
 gloriam capitis.

Collegium cardinalium nō est corpus sanctæ Ro-
 manæ ecclesiae, nec quicunq; Papa est uerus Petri suc-
 cessor.

C A P V T   X I I I .

Secundus p̄unctus est iste, Collegium Cardinalium
 est corpus sanctæ Romanæ ecclesiae. Si sic, Igitur col-
 legium Cardinalium est sancta Romana ecclesia, te-
 net consequentia per id apostoli ad Ephes. pri. lpm
 dedit caput supra omnem ecclesiam, quæ est corpus ipsius.
 Et cum ecclesia, quæ est corpus Christi mysticum, non po-
 test damnari, dicente Christo Matth. xvii. Super hanc pet.
 ædi. ec. meam & portæ inf. non p̄ual. aduer. eam. sequitur, q̄
 collegium Cardinalium non potest damnari, & cum istud
 consequens sit falsum, uel minime doctribus dubium, se-
 quitur, q̄ in illo puncto falsum uel dubium posuerunt doctrinæ
 naliter

Maliter tanq; uerū, sed quis fructus Christicolas sic docere?

Item collegium cardinalium uel est uerum corpus ecclesie sancte Romane, uel factū. non secundum, iuxta Doctores, ergo primū, & per cōsequens collegiū, id est, ad gloriam p̄destinatū, & cū doctores nō habeant reuelationē p̄destinationis de illo collegio, sequitur, q̄ non debuerūt asserere, q̄ ipsum collegium sit corpus sancte Rom. ecclesie.

Itē corpus sancte Romane ecclesie sunt oēs p̄destinati, qui non sunt solū id collegiū. Prima pars patet per id Apostoli, qui in persona p̄destinatorū dicit Ro. xij. Multi unū corpus sumus in Christo. Et. i. Corin. xij. ostendens unitatē corporis ecclesiae, non ponit Apostolorum collegium esse corpus ecclesiae. Sed dicit, quosdā deus posuit in ecclesia pri-
mo apostolos, secūdo prophetas, tertio doctores, deinde vir-
tutes, exinde gratias curationum &c. & faciēs comparatio-
nem corporis ecclesiae & membrorum eius ad corpus natu-
rale hominis, ita dicit. Sicut enim corpus unum est, & mem-
bra habet multa, oīa autē mēbra corporis cū sint multa, unū
corpus sunt. Ita & Christus scilicet unū est, quia una p̄sona
cū sancta sua ecclesia, quā est corpus eius. Et secunda pars,
q̄ illi omnes p̄destinati non sunt illud collegium, manife-
sta est de se. Melius ergo dixissent doctores, q̄ Christus est caput sancte Ro. ecclie, & singuli p̄destinati membra, & oēs simul corpus quod est ecclesia, q̄ dixerint, q̄ Papa est caput Ro. ecclie. & collegium Cardi. corpus, sic enim concor-
dassent cū apostolo & cū sanctis in pri. cap. allegatis, & pre-
fertim cum B. August. qui lib. iij. de doc. Christia ait. Non enim reuera corpus dñi est quod cum illo non manebit in eternum. Si ergo cardinalium collegium non manebit cū Christo in eternum, q̄t̄d mihi est absconditum, quomodo est corpus sancte Rom. ecclesiae siue Christi? Similiter quo
Papa cū prefato collegio est sancta Ro. ecclesia, que nō po-
test

Christus est
caput ecclesiae
& omnes p̄
destinati sunt
corpus eius.

testa portis inferi superari?

Dicamus ergo nos securius cum B. August. qui in prologo super Psal. lxxix. scil. super illo qui regis Israel intende dicit. Deniq; hoc testimonio, & Christum & uineam confitetur, hoc est caput & corpus, regem & plebem, pastorem & gregem, & totum omnium Christianorū mysteriū, Christum & ecclesiam. Ecce sanctæ ecclesiæ Doctor alia nobis ostendit ecclesiam sanctam cum capite, q; doctores qui sine scripturæ dicunt corpus sanctæ Romanæ ecclesiæ esse collegium Cardinalium, cum collegio bonum esset, si partes eius forent membra sanctæ ecclesiæ Iesu Christi. Et pensare debemus quomodo ipse B. Augusti, timuit Christum uocare hominem dominicum, ex eo, q; eius sensus non patet ex scriptura, tāto magis timendum est aliquem christianū uocare caput sancte militantis ecclesiæ, ne forte blasphemetur Christus, cui hoc nomē ex trinitatis concilio tanq; sibi proprium est seruatum. Quomodo ergo doctores sine ostensione scripture docēt, q; Papa sit caput illius sancte ecclesiæ, & collegium corpus: cum sufficiat fidelī Christiano, cum fide formata & perseverantia pro fide articuli de ecclesia credere catholica, q; sit una uniuersitas fidelium prædestinatōrum salvanda, uirtute meriti Christi, qui est caput illius ecclesiæ sanctæ catholicae, licet non explicite descenderit ad aliquē eius Vicaritū, quem cognosceret capitalem. Sic enim multi salui facti sunt in Iudaea, in Asia, in æthiopia credentes in Christum, secundum doctrinam apostolorum, non recognoscētes explicite Petrum, immo vel explicite credētes de Petro sicut nec audierunt aliquid de ipso.

Terrius punctus est iste. Papa est manifestus & uerus successor principis apostolorum. Petri, de isto dictum capi, vñ, prope finem dicitur m̄ adhuc, q; istū punctū Doctores non probant. Et quia uicarius debet gerere uicem superioris,

a quo

Quid sit cre
re ecclesiam
catholicam

quo accepit uicariam potestatem, ergo oportet q̄ immedia
 tius illi cuius uicē gerit in operibus conformetur, nā alias
 potestas in eo frustraretur. Tunc ex illo formatur argumen
 tum, Illius est homo Vicarius cuius uicē gerit, & a q̄to pro
 curatoriam potestatem legitime accipit, Sed nemo uere ge
 rit uicem Christi uel Petri, nisi sequatur eum in moribus, cū
 nulla alia sequela est p̄tinētior, nec aliter a deo recipit p̄cū Nota qd Pa/
 ratoriam potestatem. Iḡitur ad id officium uicarium requiri pa facere de/
 tur & morū conformitas, & instituentis authōritas. Si ergo bet ut sit uer
 Papa est homo humilimus, mundanos honores & lucrum successor, S.
 Petri.
 seculi paruipendens, si est pastor trahens a pastu uerbi Dei
 nomē, de quo pastu Petro dixit dominus, pasce oves meas
 Iohān. xx). Si pascit oves uerbo & uirtutum exemplo factus
 forma gregis ex aio, ut docet Petr⁹. pri. Pet., v. Si est mitis,
 patiens, castus, & in ministerio ecclesiae laborans anxie &
 sollicite, arbitrans omnia mundi temporalia ut stercora, tūc
 sine dubio est uerus Vicarius Iesu Christi manifestus Deo
 & hominibus, quātum ad iudicium externū sensuale. Si aut̄
 uiuit istis uirtutibus contrarie, cum non sit Christi cōmuni
 eatio ad Belial. ij. Corinth. vi). Et qui non est mecum contra
 me est, ait Christus Matth. xij. quomō est uerus Christus uel Malus Papa
 Petri Vicarius, & non magis Antichristi Vicarius, obuiās Antichristi
 Christo in moribus & in uita. Vnde Christus Petrum dū
 fuit sibi in uolūtate & uerbis cōtrarius Matth. xvij. post pro
 missionē dationis clatiū, vocauit Satanā, i. aduersantem dī
 cens. Vade post me Sathanā, scandalum mihi es, quia nō sa
 pis ea quae dei, sunt sed ea quae hominum. Si ergo Petrus pri
 mus Christi Vicarius ab ipso electus, & ecclesiae spirituali
 ter deputat⁹, uocatus est a Ch̄o Satanā, qui ex affectu dile
 ctiois carnal dissuadebat ei mortis subire supplicia, cur ali⁹
 i uita Ch̄o ampli⁹ cōtrari⁹ nō diceret uere Sathanā & p̄ cō
 sequēs Antichr̄s, uel ei⁹ Vicari⁹, uel minister p̄cipu⁹ antichr̄is

P ij   Vnde

Vnde dicit B. Bernardus super Cañ. Egressa est iniquitas a senioribus iudicibus tuis domine, qui uidentur regere populum tuum. Heu heu domine deus, quia isti sunt in persecuzione tua primi, qui uidentur in ecclesia tua primatum tenere & regere principatum. Item omnes amici & omnes inimici, omnes necessarij, & omnes aduersarij, oēs domestici, & nulli pacifici, oēs quae sua sunt querunt, ministri Christi sunt, & seruitant Antichristo. Ecce q̄ plane iste sanctus ostendit quomodo mali Prælati sicut amici domestici & ministri Christi. Sed uere sunt inimici Christi & ministri Antichristi.

Item August. super Ioan. ostendens quā non sunt ueri pastores, sed mercenarij, dicit, & probat. viij. q. j. Sunt in ecclesia quidam præpositi, apostolus Paulus dicit, sua querentes, & nō q̄ Iesu Christi. Quid est ergo sua querentes? nō Christianum gratis diligentes, non deum propter seipsum querentes, temporalia commoda sectantes, lucris inhiantes, honores ab hominibus appetentes. Hæc quādō amātur a Præposito, & propter hoc seruitur Deo, quisquis talis est mercenarius est, inter filios se nō cōputet. De talibus enim & dominus dicit, Amen amen dico uobis receperūt mercedem suā:

Petrus typus bonorum, Iudas malorum. Vnde ipse August. dicit, q̄ sicut Petrus apostolus gessit typum omnium honorū, & præsertim Episcoporū. Sic Iudas omnium gessit figurā malorum & specialiter Sacerdotū. Unde super Ioan. super illo uerbo Ioan. xij. Pauperes enim semper habebitis uobiscum, me aut̄ non semper habebitis, dicit. Quid sibi utile? quomodo intelligendum est? me non semper habebitis. Nolite expauescere Iudæ dictum est, quare ergo non dixit habes, sed habetis, quia non est unus Iudas, unus malus, corpus malorum signat, quomodo Petrus honorū. Infra. In Petri persona signati sunt in ecclesia boni, Iudæ persona signati sunt in ecclesia mali. Ipsius dictum est, me aut̄ nō semper.

semper habebitis. Quid est non semper, & quid est semper
 Si bonus es, si ad corporis p̄tines, quod signat Petrus habes
 Christum, & in præsenti & in futuro. In præsenti per fidem
 in præsenti per signum, in præsenti per baptismatis sacramē-
 tum, in præsenti per altaris cibum & potū. Habes Christum,
 in præsenti, sed habes semper, quia cū hinc exieris, ad ipsum
 uenies, qui dixit latroni, hodie mecum eris in Paradiſo. Si
 aut̄ male uersaris uideris in præsenti habere Christum, quia
 intras ecclesiam, signas te signo Christi, baptizaris baptisi-
 mo Christi, misces te mēbris Christi, in p̄senti habes Chri-
 stum, sed male uiuendo non semper habebis. Hec Augusti-
 nus, ostendens q̄ ueri Vicarij Petri sunt iusti, & Iudæ Scari-
 othis sunt Vicarij mali, & præsertim sacerdotes attari, hypo-
 crita & blasphemii. Et idem ostēdit super illo Psal. Deus lat-
 dem meā ne tacueris. Et Ambrosius. xxij. q. ultima dicit. Ca-
 tete fratres mendacium, infra mendacitum namq; est Christi
 anum se dicere, & opera Christi non facere. Mendaciū nāq;
 est episcopum, sacerdotē, uel clericum se profiteri, & contra
 tria huic ordini operari, & .iij. q. j. Omnes prælati nō pro præ-
 latis habentur, nomen enim non facit Episcopum, sed uita
 Et Distinc. iij. sub Rubrica. Non est uere sacerdos qui noi-
 minatur sacerdos. Et Chrysostom⁹. Multi sacerdotes & pa-
 ci sacerdotes.

Ecce ex his & ex alijs positis ostenditur, q̄ non est Papa
 manifestus & uerus successor principis Apostolorum Petri
 Qui uuit morib⁹ contrarijs Petri, & si querit auaritiam, tunc
 est uicarius Iudæ Scariothis, qui amauit mercedem iniquito-
 tis, uendens Iesum Christum.

Et pari evidētia cardinales non sunt manifesti & ueri suc-
 cessores collegij aliorum apostolorum Christi, nisi uixerint
 more apostolorum, servantes mandata & consilia domini
 Iesu Christi. Si enim ascendunt altiude q̄ per ostium domi-

Papa auarus
 est Iudæ uicar-
 ius.

Qui Cardina-
 les sint Apo-
 storum succe-
 dentes.

P iij nilesu

ni Iesu Christi. Si enim ascendunt aliunde q̄ per ostium domini Iesu Christi, tunc sunt fures & latrones. Sicut prouocat ipse Salvator de omnibus talibus dicens. Quotquot uenerunt fures sunt & latrones. Ioannis decimo. Quicunq̄ ergo dicunt se fore ueros & manifestos Christi Vicarios, sci entes se fore in crimine, metuuntur. Ideo dicit Apo. quomo do illi de Synagoga Satanae dicunt se esse Iudeos, & non sunt sed metuuntur. Vnde si cardinales ecclesiastica beneficia congregant, & commutant, & pro eorum uenditione pecunia per se uel per alios acceptant, & sic bona pauperum uoluntate detorant & consumunt, sed nec faciunt miracula, nec uerbum Dei populo praedicant, nec deuote orant, & nec sup plent vicem Diaconorum, quos constituit Apostoli actuū sexto, quia nec faciunt eorum officia, nec uiuant eorum uita,

Notatur Car in quo rogo sunt Vicarij Apostolorum. Nunquid in hoc cardinalium lux beneficia congregant uel tanquam Giezi munera captati vel q̄ ualde mane accedunt ad Papę præsentiam, in aparato superbissimo, cū sumptuosa equitatus familia, non propter loci distantiam, uel difficultatem itineris, sed ad ostendendam magnificentiam suam mundo & contrarietatem Christo cū suis Apostolis, qui pedestres in habitu humili circumierunt ciuitates, uillas, & castella euangelisando regnum dei.

Nunquid etiam in hoc sunt Apostolorum Vicarij ueri & manifesti, q̄ permittunt se ab hominibus cum genu inflexione uenerari, vel q̄ uisitantibus exteris Papā cingūt, q̄ ipso sedete in altum in ornatu splēdido, etiam usq; ad pedes, immo ultra sedem extenso, q̄ flexis genibus humiliter petant pedum oscula beatorum, quasi ipsius patris Papae sanctitas usq; ad plantam pedis ebulliret. Sed nunquid ab illis pedibus infirmi accipiunt sanitatem? Christus enim pertulit, sed non præsumpsit pedes suos osculari a foemina, ut patet Lu-

cc. viij. qd̄ia deuota contritio & pedum Christi hoc est pau-
perum curatio & lotio delent crimina uiatoris. Neutri uero
parti illud osculum proficit ad salutem, nam osculās ex cul-
pāda auaritia, ultimō aut adulatiōe, uel cēca deceptō deuo-
tione, omnino culpabitur magis solicite uel reuerentius, fle-
ctens genua & accedens ad pedes q̄b faceret coram sacramē-
to corporis Saluatoris. In osculato uero Papa est omnino
culpabile, quia non potest æquari Christo ut tantam digni-
tatem recipiat.

At Apostoli habebant in memoria Christi uerbum
Lucæ, xiij. Cum uocatus stteris ad nuptias, nō discumbas
primo loco, ne forte honoratior te intitatus sit ab illo, &
veniens is, qui te & illum inuitauit, dicat, amice da huic
locum, & tunc incipiens cum rubore locum nouissimum
tenere. Constat autem ex dictis sanctorum, q̄ Christus lo-
quitur de uocatione, de locatione, & de coenatione spiritua-
li, non corporali, cum per nuptias intelligitur spōsatio Chri-
sti & Ecclesiae, quæ perpetuitate complebitur in coena no-
uissima. Ad has quidem nuptias multi sunt uocati, pauci ue-
ro electi, ut loquitur Christus Matth. xxij. Ille autem rectim in nouissimo
bit in loco nouissimo, q̄ pie putat se minimū electorū, sicut loco recum-
Apostolus Christi, qui uidit arcana quæ nō licet hominī lo-
qui, reputat se minimum Apostolum. Si ergo Papa reputat
se patrem sanctissimum, uel recipit a subditis placenter id adi-
iectiu[m], quomodo non præsumptive eligit primū locū? bere.
Vnde si foret in eo humilitas, sicut in B. Greg. ipse citissime
destrueret, uel affectaret destruere illū stylū, nō em̄ q̄a uices Papa non pos-
sunt Petri, & q̄a habet magnā dotationē, ex eo est sanctissi-
m⁹. Sed si Christū sequiſ i humilitate, patiētia & labore, ex test esse sanctissimus.
magno charitatis uinculo, tūc est sanct⁹. Sed absit, q̄ sit san-
ctissim⁹, quia tūc foret deus omnipotēs, & p consequēs nō
esset.

effet Vicarius Iesu Christi, qui noluit osculari foemina per des stulos post resurrectionem immortales, indubie & beatos ut tollat presumptionem blasphemam a misericordia falso fingentibus se esse Christi Vicarios. Pedes autem Christi & cum Christo ascendentium sunt beati, & non esca uermis, membrum putridum, & foetens sudor affectionum mortuorum. Existis poterit conuinci, si iste quartus punctus cardinaliales sunt manifesti & ueri successores apostolorum Christi, teneat ueritatem. Nam a fructibus arbor cognoscitur, quales gerit.

Ecclesia & que bene posset regi sine Papa & Cardinalibus, & melius, cum cardinales per suam pompam scandalisent potius quam edificant Christi fideles.

C A P V T XV.

Quintus punctus est iste, pro regimine ecclesiae per uniuersum mundum oportet semper manere huiusmodi, scilicet cardinales manifestos ueros successores illi officio principis apostolorum Petri, & aliorum apostolorum Christi. In isto punto illud uerbū oportet, nec ex parte dei regentis ecclesiam dicit opportunitatem, qui sine talibus successoribus regere potest ecclesiam per uniuersum orbem dispersam, nec dicit opportunitatem ex parte ecclesiae, quae potest & que bene regi a sanctis Sacerdotibꝫ, deptis illis duodecim cardinibꝫ. Sicut regebat per trecentos annos, & amplius post ascensionem Christi, ne forte dicatur, q̄ id uerbum oportet dicat necessitatē, quā notauit Saluator Matth. xvij. dicens. Necesse est ut ueniat ista enim uerba dixit Saluator post correptionem discipulo rum suorum querentium maioritatē inter se, ubi adiurauerat eos dicens, Amen dico uobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini

Ecclesia tre
centis annis
recta est sine
Cardinalibꝫ.

clamini sicut parvuli, nō intrabitis regnū cœlorū. Et ne per superbiam scandalizarent in Christum credentes, adiunxit Qui scandalizauerit unū de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei, ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Quod uerbum tractans B. Gregori⁹ in suo libro pastorali cap. iiij. Pastores, inquit, peruersi in moribus, quod uerbis predicat, moribus impugnat unde sit, cum pastor per abrupta graditur, ad precipitiū grex sequatur, quia cum Laici dicta Prælatorum cognouerint, p opera peruerteruntur. Hinc scribitur per prophetā. Causa sunt ruinæ populi sacerdotes mali. De quibus dicit Dominus p prophetam. Facti sunt domui Israël in offendiculum iniquitatis. Nemo quippe ampli⁹ in ecclesia nocet q̄uod querere agēs, habet nomen uel ordinem sanctitatis, delinquentem namq; hunc redarguere nullus audet, & in exemplum culpatuehe menter extendit, quando peccator pro reuerentia ordinis honoratur. Indigni namq; tanti ponderis pericula fugerent si ueritatis sententiam solcite cogitarent. Qui scandalisauerit unum de pusillis istis, qui in me credunt, expedit ei ut suspendatur mola asinaria in collo eius, & demergatur in profundum maris. Per molam quippe asinariam secularis uitæ circuitus & dolor exprimitur, & per profundum maris, extrema damnatio designatur.

Prælati mali
sunt offendiculū
cœli populi

Mola asinaria

Qui ergo ad sanctitatis speciem deductus, uel uerbo, uel exemplo cæteros destruit, melius profecto fuerat, ut huc ad mortem sub exteriori habitu terrena acta cōstringeret, quoniam sacra officia in culpa cæteris mutabilem demonstraret utiq; quum nimirum si solus caderet, hunc tolerabilior poena inferni cruciaret. Nouit iste sanctus Papa conditiones, & pericula adiacentia Prælato, & specialiter Romano pontifici, cū peccati eius cōmissionis uel omissionis foret scandalū toti populo Christiano. Nā dicitur Dist. iiiij. Bonitas Papæ

Q est quasi

est quasi salus omniū, & pueritas illius cedit in damnatio-
nē innumerabilis personarū, Dist. xl. Si papa. Si ergo Papa
& Cardinales per pomposam equitaturā, uestitū resplendē-
tiū, apparatū exquisitū & mirabilē, p nimiā curā congerēdi
beneficia, uel pecunias, & p ambitionē manifestā bonoris
magis q̄ seculares Laici scandalizarent in Christū credētes,

**Quō pro regimine uniuersalī ecclesiæ, ut manifesti & ueri
successores in officio Petri Apostoli, & aliorum apostolorū
Christi necessario semp manerent. Nunq̄ apostolorū offi-
ciū fuit aliud q̄ Christū sequendo in moribus, ecclesiā doce-
re, homines baptizare, infirmos curare, dæmones ejūcere, sa-
crificiū corporis Christi offerre & iniunctā potestatē ad p-
fectū ecclesiæ undicē exercere. Si ergo Papa cū suis cardina-
libus istud exercet officiū, tenet Petri officiū. Si ab isto decli-
nat cū cardinalib⁹, quis dubitat quin a Vicariatu uero Chri-
sti & apostolorum eius declinet.**

Sexti pūctus

Et pari euidentiā iste punctus sextus declarat, qui est. Nō
possunt inueniri uel dari sup terram alij tales successores, q̄
papa existēs caput, & collegiū cardinaliū existēs corpus ec-
clesiæ Ro. Pro isto noto primo, q̄ Christus est caput suffi-
cientissimū, sicut pbauit p trecentos annos, & amplius, q̄n
prosperata est sua ecclesia, & lex sua est efficacissima ad cau-
sas ecclesiasticas terminandas, cū Deus ipsam ædidit ad hūc
finē. Nō em Christus cū sua lege deficit ad regendā ecclesiā
ministrantibus deuotis sacerdotibus ipsam legē populo, iu-
xta sanctorū Doctorū sententiā, quā instinctu spiritus san-
cti ædiderunt, ut patet de sanctis Augustino, Hieronymo,
Gregorio, Ambrosio, qui post Apostolos dati sunt ecclesiæ
ad doctrinā. Vnde nō dubitū, quin beatus Augustinus plus
profuit ecclesiæ, q̄ multi Papæ, & in doctrina forte plus q̄
rūt eccliaz, q̄ omnes cardinales, a primis usq̄ iam currentes, Ipse em scri-
multi Papæ. p̄turā Christi, in regimine ecclesiastico plus cognouit, diffi-
cilius.

**Doctores sā
cti plus p̄fue**

Muit materialia catholica, purgando & corrigendo errores
haereticos ab ecclesia. Quomodo ergo illi quatuor Doctores,
non fuerunt ueri Vicarij Apostolorum, & manifesti successi-
fores eorum, Immo ueriores & rectiores, quo ad populum, qd
modernus Papa cum suis Cardinalibus, qui nec uita sancta
fulgent populo, nec doctrina. Vnde atdacter a sacerdoto, qd in qd
cunctis punctis isti sancti quatuor Doctores cōcordat, qd Pa-
pam Cardinalibus nō potest licite oppositum tanquam
fidum populo diffinire. Et simile est de alijs sanctis, ut de Io-
hanne Chrysostomo, Iohanne Damasceno, Dionysio Are/
opagytā, qui Christi ecclesiam docti a spiritu sancto scien-
tia & moribus illastrarunt.

Doctoris
Graci.

Et argumentatur contra punctionem primum principaliter
sic. Deus est omnipotens, igitur deus potest dare alios suc-
cessores ueros apostolorum, qd sunt Papa & Cardinales, igitur
possunt inueniri uel dari alii ueri successores Apostolo-
rum, qui non sunt Papa uel Cardinales, ergo ille punctus fal-
sus. Consequētia prima probatur. Nam si non potest De-
us dare alios ueros successores, qd sunt Papa & Cardinales,
Sequitur, qd potentia Cæsaris hominis non dei, instituendo
Papam & Cardinales, potentiam dei limitaret, consequens
falsum, & consequētia probatur. Nam Cæsar Constanti/
nus post annos trecentos Papam instituit. Rhomanus em-
peror papam instituit. pontifex fuit consocius alijs pontificibus, usq; ad donatio-
nem Cæsaris, cuius autoritate coepit capitaliter dominare.
Vnde Decretum.xcvij.distin. quod non possumus praeue-
recundia negare, sic loquitur. Cōstantinus Imperator quar-
to die sui baptisimi priuilegium Rhomanæ ecclesie Ponti-
fici contulit, ut in toto orbe Pontifices ita hunc caput habe-
ant, sicut iudices regem. In quo priuilegio in-
ter cetera ita legitur. Tribuimus ei potestatem atque uigo-
rem, & honorificientiam imperialem, decernentes, ut princi-
pium, sicut iudices regem.

Q d patrum

patum teneat tam' super quatuor sedes, Alexandrinam, Antiochenam, Hierosolymitanā & Constantinopolitanā, cel- sior & princeps cunctis sacerdotibus totius mundi existat, &c. Ecce q̄ Papae præfectio & institutio a Cæsarīs potentia emanauit, que nō potest dei potentia limitare. Vnde timen tes posteri Pontifices perdere illam præfessionē, ab alijs Cæ saribus confirmationē postularunt. Vnde dist. lxiij. Decre tum sic loquitur. Ego Ludouicus Romanus Imperator Au gustus, statuo & cōcedo per hoc pactum cōfirmationis no stræ, tibi b. Petro, principi Apostolorū, & p̄ te Vicario tuo dñō Paschali Sūmo pontifici, & successoribus in perpetuū, sicut a prædecessoribus nostris, usq; modo in nostra potesta te & ditione tenuistis & disposuistis ciuitatē Romanā. Sed nō curanda est ista uerborum cōcessio, dū dicit Cæsar, Ego Ludouicus concedo tibi b. Petro. Nunq; indiguit Petrus, tunc existens possessor regni cœlorū, possessione civili Ro manā, uel nūq; maior fuit Ludouicus Petro, & uerior pos sessor q̄ Petrus. Utinam Petrus, si fuisset uolūtas dei, dixi set, ego tuā concessionē nō accepto, quia dū fui Rhomanus ep̄us reliquerā omnia, & a Nerone dominationē sup Rho ma non optauī, & ea nō indigeo, & uideo q̄ meis posteris multū nocet, impedit enim eos in prædicatione Euangeliū, in oratione salutari, in cōploratione mandatorū dei, & consili orū, & facit plurimos superbire. Cū ergo deus omnipotens potest istorū imperatorū priuilegiū tollere, & reducere suā ecclesiā ad paritatē in pontificibus, ut erat ante dotationem. Sequit̄, q̄ potest alios q̄ papā & cardinales dare ueros suc cessores ad ministrandū suā ecclesiā, ut sancti Apostoli mi nistrarunt.

Sed obijcitur contra istud. Nam papa in stitutionem talē habet, at nō ut dicit Decretū distin. xxii. Sa crosancta, ubi Anacletus papas sic loquīt̄. Sacrosancta Ro. ecclesia nō ab Apostolis, sed ab ipso domino primatū obti nuit.

Petrus nō ac
retrasset mo
dernorū Pa
parū ditionē

Secūdū Ana
cletū R. ec/
clesia obtin
t primatū a
Christo.

nuit. Ex quo sequitur, q̄ nō ab Imperatore uel homine, sed immediate a deo Papa est, sic excellēs institutus. Et idem, ij. patet ex submissiōe regnorum. Et, ij. ex testimonio Docto rū, de potestate Papa loquentiū. Ad primum debet supponi Anacletus ex q̄ ille Papa intellexit per sacrosanc&am Romanam ecclesiā ponit, non Basilicam lapideam uel ligneam, sed sanctos Petru & Paulum, & cæteros qui inhabitauerant illum locum. Ideo in eodem Decreto dicit, q̄ Petrus & Paulus erāt socij in urbe Romana, unde signanter dicitur, q̄ primatum obtinuit, debet supponi. Secundo, q̄ loquitur de primatu hominum quo ad deum, ex primitia uirtutum & edificationis ecclesię & non de primatu diuitiarum temporalium, uel gloriæ humanae, quem primatū Christi apostoli respuerunt. Et patet q̄ inualida est argutia, Romana ecclesia non ab Apostolis, sed ab ipso domino primatū obtinuit. Igitur omnis Romanus pontifex debet mundana gloria p̄czellere, uel seculari ter dominari, q̄tuī potius ex Decreto sequitur, q̄ Roman⁹ pontifex tenetur seruire illi populo, nō sibi dominando, ut ipsum suspendendo, sed pro illo efficaciter exorādo, ut alle-
gat Decretum Paulum fecisse Rom. 1. Liceret inquir, pro om/ Papa debet
nibus apud dominum, omniū sanctorum effundatur oratio seruire fidelis
his tamen uerbis Paulus beatissimus Romanis proprio chi bus nō domi
rographo pollicetur dicens. Testis enim mihi est deus, cui
seruio in spiritu meo, in euangelio filij eius, q̄ sine intermis-
sione memoriam uestrī facio semper in orationibus meis.
Ex isto Decreto uidetur, q̄ Papa Anacletus uoluit asserere,
q̄ ipse debuit super omnes alios dominari ciuiliter, uel pri-
matum habere, quo ad dominium, super omnes alias perso-
nas ecclesiæ militantis, quia sic querendo gloriam propriā,
ut dicitur Iohañ. v. haberet signum euidentissimū Antichri-
sti, immo Bonifacius. vii. in sua extrauagatione Vnam san-
ctam, non audebat illud expresse asserere, quia tunc solus

Q. ij. perhibe

perhiberet testimonium, q̄ ipse esset homo sanctissim⁹, & tūc
 possent sibi tam fideles q̄ in fideles pertinenter obīscere. Tu
 de te ipso testimonium perhibes, testimonium tuum nō est
 uerum. Vnde in istam perplexitatem ex dotatione & extulta
 tione Cæsaris inuoluunt Romani Pōtifices, q̄ imperatore
 quārente ab eis, si ipsi in potestate, in primatu, in dignitate,
 quo ad dominium excedunt oēs mortales iam uiuētes, opor-
 tet ipsos illud cōcedere, quia aliter, ut inquit, nemo debet
 credere, q̄ sunt Pape. Petrus autem & Paulus illud de se nō
 cōcederent, quia nō habebāt potestatē datam sibi a Cæsare.
 Ideo Paulus uere & humiliter, cōfessus fuit pri. Corin. xv.
 Ego, inquit, sum minimus Apostolorum, qui non sum digni-
 nus uocari Apostolus. quare igit̄ non sic profiteretur Pōti-
 sex, si imperialis dignitas non obstareret. Verū ergo conclu-
 dit, q̄ a Deo immediate, & non ab homine non deo, siue a
 puro homine Papa habet excellētiam dignitatis. Sed opori-
 tet q̄ mereat illam dignitatem humiliter, sine pompa, & si
 dignitas Cæsarea extollit Papam erga seculū, sine humilita-
 te & uita sancta, q̄ ad uitam Christi & gloriam illud p̄tinet
 dum sic Antichristus mundialiter extolleatur.

Ad.II Ad secundum de submissione regnorū dicit, quod primū
 fuit inuoluntaria, quodā modo extimore mādati Imperato-
 ris, secundum q̄ non debet sibi sic omnis populus subiaci, ut
 ip̄e super eo seculariter dominet, & ergo illa subiectio nō ar-
 guit necessitatem Romanū Pontificem usq; in cōsumatio-
 nem seculi sic cum Cardinalib⁹ dominari.

Ad.III Ad tertium, de testimonio Doctorum, de potestate Papæ
 loquentiū, dicitur, q̄tod omnes qui sic magnificant Papæ
 potentiam, dicentes quod potest facere inculpabiliter quic
 quid uult, & q̄ nemo habet sibi dicere cur hoc facit, sūt Re-
 thores mendacij, seducētes populū domini Christi, Nec de-
 bet credi talibus nisi de quanto sua dicta fundauerint in scri-
 ptura

ptura. Sic enim magnus doctor Augustinus saepe afferit, quod non debet sibi credi, nisi de quanto se fundauerit in scriptura: Et patet, quod deus potest dare alios successores Apostolorum quod sunt Papa & Cardinales, sicut potuit dare alios, quod fuerunt pontifices legis teteris, scribae & pharisaei, cum suis traditionibus, qui legem domini non seruarunt, quibus dixit Matth. xxij. Dico uobis, quia a uobis auferetur regnum dei, & dabitur genti facienti fructus eius. Ista dixit Saluator sacerdotibus quando soli contra se tulerunt sententiam dicentes, Malos male perdet, & uineam suam locabit alijs agricolis, qui redendant ei fructum temporibus suis. Quomodo ergo abbreviata est manus domini, quod non posset Papam & Cardinales ab alijs cere, & alios qui sine illis titulis edificarent ecclesiam, ut fecit cum Apostolis collocare.

Item, Omnes episcopii Christi ecclesiae, Christum sequentes in moribus, illi sunt ueri Vicarii Apostolorum, & illi non. II. sunt Papa & Cardinales, ergo possunt inueniri uel dari alii ueri successores Apostolorum quod sunt Papa & cardinales. Consequētia nota est cum minore, & prima post patet Di. xxij. In nouo ubi dicit Papa Anacletus, quod cæteri Apostoli cum Petro pari consilio honorem & potestatem acceperunt. Et post dicit, In ipsi successorum decedentibus, in loco eorum surrexerunt Episcopi. Vbi dicit glosa, Argumentum, quod omnis Episcopus sit par apostoli quantum ad ordinatiōem consecrationis. Idem patet, xxiiij. q.j.capi. loquitur ad Petrum, ubi dicit Cyprianus episcopus & martyr, quod omnibus Apostolis post resurrectionem suam parem potestatem tribuit. Et per beatum Hieronymum dist. xciv. capitu. Olim, ubi dicit, Olim idem presbyter, qui & episcopus, & antequam diaboli instinctu studia fierent, & dicebat in populis, ego sum Pauli, ego sum Apollo.

Item

Papa & Cardinales possunt tolli ab ecclesia, sicut Pharisaei a Synagoga.

Argu.
III.

Item omnes Archiepiscopi, Patriarchæ & episcopi, in eo
cilio Pisano, cognoscentes & dissidentes & condemnantes
Gregorium Papam duodecimum tanq; hæreticū, illi fuerunt
& nunc sunt ueri successores apostolorum, & illi sunt alij q;
Papa & Cardinales, ergo sextus punctus falsus, patet cōse-
quentia cum parte supradicta, & primam partem Doctores
negare non audebant.

Argu.
III.

Item foret euangelica sapientia, omnes sacerdotes esse sa-
cros & regulatos immediate per unicum pontificem domi-
num Iesum Christum. Sic enim fuit tempore apostolorum,
quādo creuit ecclesia, & sententia ista cōsonat cū scriptura.
Igitur potest sic deus ecclesiam suam ad statū pristinum re-
ducere, tollendo præfecturam Papæ & cardinalium, ergo
alij q; isti Vicarij Apostolorum possunt esse.

Argu.
V.

Item terminus potentia & officij, minister ecclesiæ ne eua-
getur in deuium, est signandus, sed nullus, si nō ille, q; Chri-
stus instituit, cum em Christus sit omnipotens, omnisciens
ac summe beneuolus, patet, q; ratio necessitatē incorrigi-
biliter ordinari, & specialiter cum in primitiuā ecclesia fuit
messis plenior & laborantū copiosius ordinaret deus plu-
rē maneriem ministrorum, tunc autem nō ordinauerat, nisi
diaconos & presbyteros, tunc etiam idem presbyter erat &
episcopus, ut ait Hieron. & ut patet ex textu apostoli ad Ti-
moth, & Titum, ex quibus ad Euagrium presbyterum dedu-
cit Hiero, xciij. dif. c. Legimus, Vnde dicit ibi, Quid enim fa-
cit excepta ordinatione episcopus, quod non facit presby-
ter, nec altera Ro. urbis ecclesia, altera totius orbis existimā-
da, & Galliæ, & Britanniæ. Et Africa, & Persis, & Oriens,
& India, & omnes barbaræ nationes unum Christū adorāt,
unam obseruat regulā ueritatis. Si autoritas queritur, orbis
maior est urbe, ubiuncq; fuit Episcopus siue Roma, siue
Constantinopolim, siue Alexandriæ, eiusdē est meriti, eius/
dem

Una ecclesia
in omnib; na-
tionibus.

dem & sacerdotij, potentia diuiniatum, & paupertatis humilitas, uel sublimiorem uel inferiorem Episcopum facit, & se quitur ad propositum. Ceterū, inquit, omnes Apostolorū successores sunt. Ecce non solū Papa cum cardinalibus successores sunt Apostolorum.

Et idem patet per Bedam, qui sup̄ illo uerbo Lucæ. x. de signauit dominus & alios, lxxij. dicit, Sicut duodecim apostoli formam episcoporū præmonstrare, nemo est qui dubitat. Sic & hos, lxxij. figuram presbyterorum & secundi ordinis sacerdotum gessisse notantur. Ecce ex iam dictis ostenditur, q̄ alij p̄p̄ Papa & Cardinales possunt dari, & iuueniri successores ueri Apostolorum. Cū igitur ex ordinatione Christi, tēpore Apostolerū duo ordines cleri pro sua ecclesia suffecerint, scilicet Diaconus & Sacerdos, ut dicunt, sancti & Decretū, xcij. Dist. cap. dominus noster Iesas Christas, ubi dicit̄ Apostolos, & Episcopos, & presbyteros dominus elegit, Diconos post ascensionem domini Apostoli sibi constiuerunt, episcopatus sui & ecclesiæ ministros. Quid miri foret, si deus omnipotens istum Papam cum istis Cardinalib⁹ mortificans, & dans eis etiam uitam æternam, si meruerint, permetteret eodem ordine quo prius suā ecclesiam per universum orbem, sine illis cardinibus militare, ipsamq̄ regi, sicut regebatur, disposeret secundum legem suā indefectibilēm, dans Episcopos & sacerdotes, qui euangelizatione, oratione, & sanctæ uitæ exemplatione, assidue pascerent oues Christi, hoc enim Petro fuit officium a Christo limitatum, ut patet Iohān. ultimo.

Vnde Augusti. epist. cxli. ad Paullinum notat, quomodo in textu apostoli Ephes. iiij. officium pastoris & doctoris iūguntur. Pastores, inquit, & doctores quos maxime disceruntur. Paulus officiare uoluisti, eosdem puto esse, & nō alios pastores, & alios um̄ pastoris doctores, & ideo cum prædixisset pastores, subiūxit doctores, & doctoris fungit.

R. res, ut

res, ut pastores intelligeret, ad officium suum pertinere doctrinam. Ideo uero non ait, quosdam uero pastores, & quosdam doctores, ut superiori locutionis genere, sed quosdam pastores & doctores, tanquam unum aliquid duobus nominibus amplexus est, quosdam inquit pastores & doctores. Vnde spoliatis superfluis pateret, quis Papa, cardinalis, uel Episcopus remaneret uerus pastor ex thesauro domini, & forte reperiuntur plures inutiles, fures & latrones, q[uod] ueri Vicarij domini Iesu Christi.

Sed obicitur contra dicta per hoc, q[uod] si Papa & cardinales non sunt ueri & manifesti successores Apostolorum, pari ratione nec alij, cum non potest dari discretio ex eo, q[uod] possunt esse in testamentis ouium, intrinsecus lupi rapaces, ut patet

Cler^o duplex Matth. vii.

Christi & an Cleri duplice, scilicet Clerum Christi, & clerum Antichristi. Clerus Christi quietat in suo capite Christo ac suis legibus. Clerus uero Antichristi, uel totaliter uel præponderanter innititur legibus humanis, & legibus Antichristi, & totum palliatur esse clerus Christi atque ecclesiæ, ut populus simulatus seducatur, & ista tam contraria oportet inniti duobus contrarijs capitibus cum suis legibus. Et euidentia facti docet descriptiones membrorum. Constat quidem, q[uod] Clerus ecclesiæ claudicat in duas partes, propter quod necesse est Laicos superportatos per ipsos in opinione, & uita tam disparest titubare.

Clerus Anti-christi. Possunt autem istæ partes topicæ per hoc discernere, potissimum q[uod] Clerus Antichristi instat attentius pro traditionibus humanis, & pro priuilegijs, quæ fastum uel lucrum seculi sapiunt defendendis, uultque gloriose, & uoluptuose & Christo dispariter uitare, postergans penitus imitationem in moribus domini Iesu Christi.

Cler^o Christi. Sed clerus Christi laborat assidue pro legibus Christi & ei^o priuilegijs, quibus bonum spiritale acquirit ostendendū, fugitque fastum, &

fastū, & uoluptatē seculi, quārīt conformiter Christo uiue, re, attendens diligentissime sequelam domini Iesu Christi. Nec fas est fideli discredere quin ista pars sit uera, & prior erōneia. Et cūs plane sine reuelatione non potest homo uia tor uerū sāctū pastore cognoscere, tñ ex opibus legi Christi cōformib⁹ debet supponere, q̄ talis est. Si aut̄ uidet ipsum Christo contrarie uiuere, quomodo potest iudicare aliter, n̄ si q̄ est uicarius antichristi, cum dicat Christus, A fructibus eorū cognoscetis eos. Matth. viij. Et eiusdem, xij. Qui nō est mecū cōtra me est, ubi glos. ordi, dicit, q̄ nō ē mecū. i. qui dissimilia meis opa facit, mihi cōtrari⁹ est. Si ergo p̄lat⁹ superbit luxuria, auaritia sequit̄, impatiēs est, oues nō pascit, sed op̄ primit & dispersit, quō nō est Antichrist⁹. Vnde malos pos̄unt homines faciliter cognoscere p̄ extranea Christo opera contraria, bonos aut̄ non ita, quia potest hypocrisy latitare.

P̄relati ecclesiæ secundum dei legem non sua erōneia capita iudicare debent. Itē dotatio ecclesiæ est eius uenenū & horrendarū ambitionum & contentiōnum materia in Papis, qui hinc dīj terreni, sanctissimi, impeccabiles &c. ab adulatoriis uocantur.

Ponunt ulterius p̄fati Doctores, q̄ quidam de clero Boemie Papā & collegium cardinalium paruipendentes, ad hoc consentire non uolūt, solam scripturā sacrā in talibus materijs pro iudice habere uolen̄tes, quā scripturā sacrā secundū capita sua interpretant̄, & in terptari uolunt, interpretationem cōmunitatis sapiētum in ecclēsia nō curantes, nec aduertentes scripturam sacram, Deuter. xvij. Si difficile & ambiguū iudiciū apud te esse persper̄teris, intersanguinē & sanguinē, causam & causā, leprā & nō leprā, & iudicū itra partes tuas uideris uariare uerba, sur̄ge, &

ge, & ascende ad locum quem elegerit dominus deus tuus,
 Secundū legē ueniesq; ad sacerdotes Leuitici generis, & ad iudicē qui fue-
 diūnā debet rit illo tempore, quāresq; ab eis, qui iudicabūt tibi iudicij ue-
 datiresponsa ritatem, & facies quodcumq; dixerint, qui presunt loco quē
 elegit dominus, & docuerint te iuxta legē eius, sequeris sen-
 tentiam eorum, nec declinabis ad dextrā uel sinistram. Qui
 autem superbierit nolēs obedire sacerdotis imperio, qui eo
 tempore ministrat deo tuo, & decreto iudicis, morietur ho-
 mo ille, & auferes malum de Israēl, cunctusq; populus audi-
 ens timebit, ut nullus deinceps intumescat superbia. Cōstat
 autē cuilibet fidelī Romanam ecclesiam esse locum quē ele-
 git dominus, ubi dominus ecclesiæ totius posuit principatū
 in quo sumus Sacerdos, qui p̄est loco, est Papa, uerus & ma-
 nifestus successor Petri, Cardinales uero sacerdotes Leuiti-
 ci generis, qui domino Papæ in executiōe sacerdotalis offi-
 ciū sunt coniūcti, ad quos in dubijs & difficultatibus, iuxta
 sententiam dei, in materia catholica & ecclesiastica est recur-
 rendum. Vnde Hierony. in epist. ad Papam ad idem loquit̄
 dicens. Hæc est fides Papa beatiss. quam in ecclesia catholī-
 ca didicimus, quāq; semper tenuimus, in qua si quid minus
 perite, uel incaute aliquid positum est, emendare cupimus
 a te, qui Petrisdem tenes & fidem. Si autem hæc nostra cō-
 fessio Apostolatus tui iudicio cōprobatur, quicunq; me cul-
 pare uoluerit, se imperitum uel maleuolum uel etiam nō ca-
 tholicum, sed hæreticum cōprobabit.

Ista explicatio quo ad principia æstimo, q; principaliter
 effluxit de capite Stephani Paletz, in qua nititur primo Pa-
 pam & Cardinales contra partē sibi contrariā concitare, dū
 dicit. Quidam autē de Clero Boemiae Papā & collegiū par-
 ti pendentes, ad hoc consentire nolunt, ad hoc scilicet q; Pa-
 pa sit caput Ro. ecclesiæ & Cardinales corpus, & ueri & ma-
 festi Vicarij apostolorum, quo ad ista dictum est. De parti-
 pensione

pensione tamen dico, q̄ quo ad eorum auaritiam, iranitatē, & mandata illicita, debet Papa cum cardinalibus paruipendi di. Sic enim Saluator paruipendit sal infatuatum, quod ad nihilum ualeat, nisi ut conculcetur ab hominibus. Matthæi capi. v. & Lucæ. xiiij. addit. Neque in sterquilinum ualeat. Et ludam Scarioth ad tantum partidendebat, q̄ diabolum ipsum uocauit Iohannis. vi. & filium perditionis. Iohannis xvij. Et Petrum uocauit, dum sibi fuit contrarius, Satanam. Matth. xvij.

Post ea contra partem nostram accumulat plurima mens dacia ille Doctor. Primum mendacium, q̄ soli scripturam sacrā in talibus materijs pro iudice habere uolumus. In quo dicto afferit, q̄ nec deum nec Apostolos, nec sanctos doctores, nec uniuersalem ecclesiam habere uellemus pro iudice. Traxit autem istud mendacium ex quadam cellatione, quā fecimus inuicem, ubi dictum erat, q̄ scripturam pro suis dictis ostenderet, & ex illo q̄ ipsis aduersarijs noluimus consentire. Hoc tamen debet scire doctor, q̄ nec sibi, nec omnibus sibi adhærentibus, uolumus in fidei consentire materia nō de q̄sto se fundauerint in scriptura vel ratione, reuelatio nē aut ab eis, nō expecto, q̄ fiat eis, ut aliter q̄ scriptura docuit, sentiam⁹. Secundū mēdaciū, qđ nostræ parti attribuit, est, q̄ scripturā sacrā secundū capita nostra interpretamur, hoc est, ut ipse pretendit cū alijs doctoribus, q̄ secundū nostrū conce ptum erroneum, vel uolūtatiē scripturam sacrā exponimus, in quo imponit nobis præsumptionem de intelligentia, & bæresim, sed mēdaciē, quia non intendimus cū dei auxilio aliter scripturam exponere, quam sp̄ritus sanctus flagitat, & quam sancti doctores exponunt, quibus dedit S. Sp̄iritus intellectum. Et uellem q̄ ille doctor cum suis omnibus collegijs ostenderet, quam scripturā nos male exponimus. Un de magis est suspectus de mendacio, cum addit, & interpre

R ijn tarī

Papa & car
dinales debet
paruipendi
propter auas
titiam.

tari uolunt, quia si non est cognitor cordium, quomodo audet dicere, quod nos scripturam aliter uolumus exponere. Quod debemus? Sed stomachatur ex illo, quod ad suum libitum cum suo collega Stanislao non statim, quod se reputat cum adhaerentibus suis doctoribus in ecclesia sapientes. Et eo magis sunt suspecti de mendacio, quod non sunt ausi ponere, quod nos interpretationem sanctorum doctorum non curamus. Sed consummatum mendacium addunt, dicentes, nec aduententes scripturam sacram Deuteronomio. xvij. Si difficile &c. Pro isto debent scire isti doctores quod aduentimus istam scripturam sacram, & concedimus eam esse uerum Dei uerbum, nostram sententiam, quod confirmat. Nam dicit sedulus scripturæ expositor Nicolai de Lyra super allegato textu, Sententia nullius hominis cuiuscunq; sic autoritatis tenenda est, si contineat manifeste falsitatem seu errorem, & hoc patet per hoc quod promittitur in textu, iudicabunt tibi iudicij ueritatem. Post subdit, & docuerunt te iuxta legem eius. Ex quo patet, quod si dicant falsum uel declinant a lege dei manifeste, non sunt audiendi. Haec Lyra. Ad cuius confirmationem accedit id uerbum domini Exo. xxij. Non sequeris turbam ad faciendum malum, nec in iudicio plurimorum acquiesces, ut a uero deuiles. Super quo ipse Lyra dicit, quod in hebreo habet, Non declinabis post Rabim, i. Magistros uel magnos ad peccandum. Et infra. Quia sicut non est declinandum a ueritate propter maiorem partem iudicium ibi declinantem, ita declinandum non est propter illos, qui sunt maioris autoritatis in iudicando. Haec Lyra.

Ecce isti expositori quo ad istam sententiam plus confido quod omnibus prefatis Doctoribus. Nam ipse pertinenter ex scriptura elicit primo, quod nullius hominis sententia, cuiuscunq; sit autoritatis, & sic nec Papæ est tenenda, si contineat manifeste falsitatem uel errorem. Pro certo uidetur miseri, quod istud sanctum dictum Paletz cum Stanislao praetimo

re Pape

Obedire præ
lato contra
scripturam
nemo debet.

re Papæ & cardinalium non auderent publice confitetti. Se
cundo elicit, q̄ lex d ei est mensura, iuxta quam & nō aliter Lex dei men-
debēt sibi iudices, & præsertim ecclesiastici iudicare. Nā
illa ostendit, quæ debeat accipi ueritas, unde dicit, quod pa- sura iudicu-
tet per hoc, iudicabunt tibi iudicij ueritatem, & post sequitur-
& docuerunt te iuxta legem eius. O doctores, cur hanc scri-
pturam non tenetis? quæ situm est a uobis, & petitum pro-
pter deum publice in contuocatione uniuersitatis, ut iudica-
retis ueritatem secundum legem dei, an Bulla de erectione
crucis, obligat de bonis a deo collatis uniuersitatis schola-
res, dare subsidia Papæ contra Ladislauum & contra suos co-
plices sub præcepto. Et respondetis, q̄ non uultis eos infor-
mare, nec Bullas Papæ iudicare uel interpretari. Sed in an-
gulis scripsistis aliter, & præsertim audiui Paletz dicentem
de articulis, qui erant sibi præsentati a legatis Papæ, q̄ con-
tinerent manifestos errores, manu palpabiles, qui tamen ar-
ticuli erant de Bulla extracti, & ab ipsis legatis tanq̄ primis
Commissarijs autoritate ipsius Papæ ad promulgandum ip-
sis prædicatoribus præsentati. Vnde, ut audiui, pdicator ma-
gister Brictius in collegio eorum Magistris dixerat, q̄ poti-
us uellet mori q̄ eos pronunciare, sed retrocedente Paletz
cum alijs, Brictius retrocessit, terruerant enim eos domini-
regis literæ, quas Legati in subsidium habuerunt.

Tertio elicit Lyra ex prædicta scriptura domini. Quod
si iudices dicant falsum, uel declinent a lege Dei manife- False loquen-
ste, non sunt audiendi, quia dicit deus, ut adduxi, Non res non sunt.
sequeris turbam da faciendum malum, nec in iudicio plu-
rimorum acquiesces sententia, ut a uero deuies. Quomodo
ergo nos contra istud mandatum dei sanctissimum, debui-
mus sequi turbam, quam Doctores congregati duxerunt
ad pretoriū, ut quos nō possunt scriptura uel ratione uincere
re, opprimit.

re, opprimerent terrore. Pontifices, scribae, & pharisaei non at debant introire in praetorium accusantes Iesum, ut non contami-
narentur. Iste autem latenter congregatis scribis & pharisaem &
senioribus populi, introierunt, & unus ex illis qui Paletz dicit,
omnibus audientibus legit. Si difficile. & infra, Qui autem
superbierit nolens obedire decreto iudicis, morietur homo
ille. Iste non timuit irregularitatem incidere, si fuisset cum ius-
dixi in accusatione Christi, forte dixisset, Sanguis eius sup-
nos & super filios nostros, quia nos legem habemus, & se-
cundum legem debet mori. Vnde non excusatur Pilatus, quia
audiebat summum pontificem cum Magistratibus, Scribis & se-
nioribus populi, quia dicit deus, Non sequeris tur. ad fac. ma.
&c. ubi Lyra in hebreo dicit, Non declinabis post Rabim. i.
Magistros uel magnos ad peccandum, quales magni & ma-
gistro fuerant in praetorio, multa condemnantes & statuen-
tes, quae usque hodie non ostenderunt pro suo libito fore con-
demnanda. Et iuxta intentionem Doctorum in scriptura al-
legata, possent aliqui iudaizare dicentes, quod Caiphæ summi
sacerdotis uel Annae imperio, qui in loco sancto quem ele-
git dominus tunc præfuit, & decreto Pilati iudicis Christus
Iesus iuste fuisset condemnatus, contra illud Act. x. ubi dicit
Paulus apostolus, Qui habitabant Ierusalē, & principes eius
hunc ignorates, & uoces prophetarum, quæ per omne Sab-
atum leguntur, iudicantes impleuerunt, & nullam causam
mortis inuenientes in eo, petierunt a Pilato, ut interficerent
eum, & patet quod in condemnatione Christi affuit Summus
sacerdos, affuerunt sacerdotes Leuitici generis, in loco quem
elegit dominus, affuit & iudex Pilatus, quibus non uoltus
in malo obedire Christus Iesus, quamuis obediuit Deo pa-
tri & Pilato, mortem humiliter suscipiens.

Nunquid ergo iuste summus pontifex cum sacerdotibus
Leuitici generis, cum magistratibus, & senioribus populi cum
Pilato

Pilato & militibus, etiam cum turba acclamante, Crucifige crucifige eū, Christū dominum, condēnarūt; Re uera, quia non charitas, sed odium, non ueritas, sed mendacium ipsos impulit, & ignorantia legis dei eos seduxit, ideo grauiter errauerunt.

Et par seductio in Papa cum Cardinalibus potest continere, etiam adiunctis nostris doctoribus, ut condemnent alii quam ueritatem. Si enim electi a Christo Apostoli, qui spiritum sanctum acceperant, hæresim secundum beatos Augustinū & Bedam inciderant, quomodo Papa cū cardinalibus acceperunt maiores primitias spiritus, ut non possint taliter uel amplius oberrare? Nec dubium, quin Papæ & cardinalibus est obediendum, dū docuerint ueritatem iuxta legem dei, ut dicit autoritas, Iudicabunt tibi iudicij ueritatem, & facies quodcūq; dixerint, & docuerint te iuxta legem eius. Si autē Rabi. i. Magistri uel magni, ut dicit Lyra, sunt Papæ uel Cardinales, p̄ceperint uel docuerint aliquid præter ueritatem etiam cum tota Curia Romana, nō est fideli parendū, dū cognoverit ueritatem. Nam dicit deus, Non sequeris turb. ad fa. malum &c.

Fecerūt istam practicam Daniel, Nicodemus & Iatro p̄e. Daniel, Nicodemus & Iatros obediētūt scripturæ. dens in cruce, qui turbis in condemnatiōe ueritatis noluerunt, ut scriptura loquitur, consentire. Nam Daniel, nequā presbyterorum filiorum Israel, sententiam condemnauit, libe- berando Susannā, & diuidicādo seniores presbyteros, a quibus egressa est iniiquitas. Daniel. xiij. Nicodemus in concilio pontificum & Phariseorum, dum miserant ministros, ut Iesum adducerent, uolentes morti tradere, & dum dicerent ad ministros, Nunquid & uos seducti estis? nūquid aliquis ex principib; credidit in eū, aut ex phariseis? sed turba hæc quæ legem non nouit maledicti sunt, dixit Nicodemus ad eos. Nūquid lex nostra iudicat hominē, nisi audierit ab ipso

priusq; faciat? O benedicte Nicodeme, dedisti tantam uim
 Lex est iudex legi dei, perhibuisti testimonium legi, q; sit iudex hominis:
 Ecce doctores nostri in dictis suis pro incōuenienti iudicat
 q; nostra pars uult haberet legē iudicē, q; iudex iustissime iu-
 dicat, qui nō aliter iudicat q; deus iustissim⁹ iudex. Tu dicas
 Nunquid lex nostra iudicat hominem, nisi audierit ab ipso
 priusq; faciat, quasi diceret, non quia iuste iudicat.

Ad illum iudicem remisit Christus pontifices, Phariseos
 Scribas, & Iudeos, qui imponebat Christo peccatum, quia
 Sabbatum non custodiret, & patrem suum diceret deum, di-
 cens. Scrutamini scripturas, illæ sunt quæ testimonii perhi-
 bent de me. Ioān. v. Voluit ne ergo Christus, ut scriptura di-
 iudicaret Iudeos non credentes in Christum: certe uoluit,
 Qualiter ergo uolunt doctores ut scriptura non sit iudex
 uolunt ut ipsis creditur, quicquid ipsis condemnant, hoc sit
 cōdemnatum, & quicquid approbat, q; sit aprobatum, hoc
 enim quæsierunt & petierunt in prætorio, ad hoc petebant
 subscriptiones a magistris, qui contradicerent. Sed dissipatū
 est consilium Phariseorum, & scribarum, & pontificū, quia
 fideles cōtradixerat, nolētes consentire, nisi audiuerint pba-
 tione ex lege, q; oēm implicat credibilē ueritatē. Hanc pōtifi-
 ces & Pharisei, sacerdotes & seniores populi si cognouisset
 non Christum condemnassent, sed condēnauerunt & blas-
 phemarunt. Doctior illis fuit Iatro, qui pendens in cruce te-
 stimonium perhibuit Christo, dicens, Hic nihil mali gessit
 Lucæ, xxij.

Et quantum ad principalem, ut aestimo, intentionem do-
 ctorum, qua intendunt, q; Papa debet esse iudex omni-
 um causarum, & qui non obediret illi, deberet morimor
 te corporis, deberent uericundari doctores de sua simiali
 & crudeli similitudine, specialiter cum Christus Iesus Do-
 minus noster, utriusq; testamenti Pontifex, nec uoluit cui
 liter

Inter iudicare, nec in obediētem morte corporis condēnare.
 Nam quo ad primum dixit Lūcæ duodecimo capitulo.
 O homo, quid me constituis iudicē aut diuisorē super uos?
 Et quo ad secūdum dixit mulieri adulteræ, quam pharisaē
 dicebant ream mortis secundum legem, Ioannis octauo ca-
 pite. Nec ego te condemnabo, uade iam amplius noli
 peccare.

Sed quia forte diceretur a doctoribus, istud non est ad pro-
 positum, quia lex dicit, qui superbierit nolens obedire sacer-
 doris imperio. Ecce dabo casum in forma, Nā Matth. xviiij.
 dicit Christus, Si peccaverit in te frater tuus, uade & corripe
 eum inter te & ipsum solum, si te audierit, lucratus es fratré
 tuum. Si autem te nō audierit, adhibe tecum unum vel duos
 ut in ore duorum vel trium testiū ster omne uerbum. Quod errans
 si nō audierit eos, dīc ecclesiæ, si autem ecclesiām non audi-
 rit sit tibi sicut Ethnicus & publicanus. Ecce, cui dixit sum
 mus Dominus legis & pontifex, certe Petro futuro post se
 Pontifici Romano, q̄ errantem per se pie corrigeret, inobe-
 dientē coram testibus argueret, & perdurantem in inobedi-
 entia ecclesiæ, hoc est multitudini publicaret, & pertinacē
 non obedientē ecclesiæ, non corporaliter occideret, sed tāq̄
 publicum publicantum & ethnicū deuitaret. Quis ergo co-
 lor arguendi a simili, in tētere lege debebat inobediens sic
 occidi, & in lege gratiæ, unde decepti erāt discipuli Christi
 per illam argutiam similitudinis. Nam cū more Heliæ pro-
 phetae uoluissent Samaritanos, qui Christum nolebāt reci-
 pere, igne coelesti consumere dicentes, domine uis dīcimus
 ut ignis descēdat de coelo, & cōsumat illos. pōtīfex pīssim⁹
 & magister optimus redarguit eos, nā sequitur, & cōuersus
 increpabat illos, dicens. Nescitis cuius spīritus estis & filius
 hominis nō uenit animas pdere, sed saluare, Lūcæ. ix. Istud
 pītū etiāngeliū doctores non aduerterūt, ideo adiunxerūt

Quod errans
secundū euā;
geliū estcorrī
piendus

S ij suis

Hæretici non suis dictis hoc sanguinolentum corollarium dicentes. Si quis sunt continuo de clero in premissis aut aliquo præmissorum, reperiatur interficiendi. Boemia contrarius, talis per censuram ecclesiasticam est emendandus, q̄ si corrigi noluerit, seculari iudicio est tradendus. Pro certo sequuntur in hoc pontifices, scribas & phariseos, qui Christum non uolentem eis obediere in omnibus, dicentes Nobis non licet interficere quenq; seculari iudicio tradiderunt. Nunquid non sunt homicidæ: uere graviores sunt q; Pilatus, testatur Saluator dicens Pilato. Qui me tradidit tibi, maius peccatum habet. Ipsi enim sunt quibus dixit Petrus Act. iij. Vos sanctum & iustum negastis, & petistis uirum homicidam donari uobis, autorem uero uitæ interfecistis.

Tunc addunt doctores dicentes. Constat autem cuilibet fidei Romanam ecclesiam esse locum quem elegit dominus, ubi dominus posuit ecclesiæ totius principatum, in qua summus sacerdos, qui præstoloco, est Papa, uerus & manifestus successor Petri, Cardinales uero sacerdotes Leuitici generis.

In isto dicto multa Doctores accumulant, quæ non probant, quando enim probabunt, quod constat cuilibet fidelium de illo eorum toto prodio, cum multi sine dubio sint fideles qui nihil sciunt de Roma, de Papa, de Cardinalibus, & præsertim q; Papa sit uerus successor Petri, & Cardinales sacerdotes Leuitici generis. Vocant autem isti doctores Romanam ecclesiam locum forte illum, de quo Saluator Matth. xxiiij. prophetauit, dicens. Cum uideritis abominationem desolationis stantem in loco sancto, qui legit intellegat. Vel enim doctores ecclesiam Romanam uocat, locum basilicam S. Petri, uel dignitatē Apostolicam. illis enim duabus modis potest ibi locus accipi, in quo dominus totius ecclesiæ posuit principatum, quia ibi uoluit pati principaliter apostolos Petrum & Paulum, qui sunt principes spirituales constituti, secundum prædicta, super omnem terram, in quibus post Christum

Ecclesiæ R. o/
mana uel fili
gnificat locum
uel dignitatē

Christum principaliter consilit ecclesiæ spiritualis principatus, in qua ecclesia, non iste Papa, sed Christus est Summus sacerdos, qui præest loco, id est, Basilicæ, uel dignitati apostolicæ, & regit ecclesiæ sponsam suam.

Quod si in Papa conspicitur uita Christo contraria, in superbia, in auaritia, in impatientia, in ambitione, in extollētia potestatis, in præponderantia legis suæ, supra Legem Christi, tunc uidetur abominatio desolationis uirtutū Christi stare in loco sancto, in quo non debet stare, ut dicit Christus Matth. xiiij. Vnde si fideles animæ uiderent utrobiq; statum spiritualem ecclesiæ, quomodo solebat in ea præsidere unus paterfamilias, qui grato se acceptaret inuitando, pasceret res nouēdo, atq; defenderet adiuuando, quoscunq; suos domesticos, modo aut in eadem modo inueniret presidere unum omnino conditionis opposite, non mirū, si plurimi desolentur. Ut si itinerans uolebat hospitari cum uero patrefamilias magnifica largitatis, pietatis, tractabilitatis, & omnino uitiosæ conuerstationis, & post inueniat monstruosam beluam quæ in hospites famelice, subdole, crudeliter, arroganter & proditorie tyrannizet, itinerans intrans in domum, uidēdo talem sedere in cathedra pie patris familias, miraretur, turba retur, & desolaretur non modicum in aspectu. Sic potest cōcipi abominatio desolatiōis, iuxta illud Zachar. xj. Adhuc sume tibi uasa pastoris stulti, quia ecce ego suscitabo pastorem in terra, qui derelictū nō uisitabit, & dispersum nō quæreret, & contritum nō sanabit, & id quod stat non enutriet & carnes pinguium comedet, & ungulas eorum dissoluet, o pastor, & idolum derelinquēs gregem. Si ergo fuerit in Papa ista descriptio idoli, & derelictio gregis, quomodo poterit uerificari de quolibet Papa dictum doctorum in futurū, q; sit summus sacerdos, uerus & manifestus successor Petri, p̄sidens ecclesiæ sponsæ Christi. Non enim sequitur, ille est

S iij idolum

Quando Pa-
pa est uerus
successor Pe-
tri, & qn̄ non

Idolatum derelinques gregem, ergo ille est summus sacerdos uerus & manifestus successor Petri. Sicut non sequitur, ille est Pseudochristi, igitur ille est uerus & manifestus Christi, quia dicit uerus Christi Matth. xxiiij. Tunc si quis dixerit uobis, Ecce hic est Christus, aut illuc, nolite credere, surget enim pseudochristi & pseudoprophetæ. Cauere ergo debent fides, ne ex adulatio[n]e pseudochristi uocent sanctissimum, & idolum, sacerdotem summum, & uerum successorē Petri apostoli Nam sic uocantes patrē sanctissimum, & sacerdotē summum præsidentem Romanæ ecclesiae, Agnetem quæ peperit regnū, aliter, sunt decepti.

Tunc ad beati Hieronymi dictū, Hæc est fides papæ beatiss., quod probat. xxiiij. q. i. dicitur, q[uod] reputatiue locutus est, ex operib[us] apostolicis Damasi papæ, sicut scripsit B. Augustini in epistolis dicens, Domino uere sancto & beatiss. papæ Augustino. Sicut etiā sancti reputatiue loquuntur de praletis, quando uident eos declinantes a Christi uestigij, dicentes q[uod] sunt damnandi per membra diaboli. Sed tne illis, qui uidentes in papa opera Christo directe contraria, uocati ipsum patrē sanctissimum. Nam Esa. v. dicitur. Ve qui dicitis malum bonū, tales enim per mendacem suam adulatio[n]em, & seipso[s], & illū decipiunt. Nam dicitur Esa. iiij. Popule meus, qui beatum te dicunt, ipsi te decipiunt, & uiā gressuum tuorū dissipant, stat ad iudicandū dominus. Si enim docti lege, audacter dicerent ueritatē Papæ & Cardinalibus, & non palparent eos propter timore, uel propter promotionē ad beneficia, forte aliquando se cognoscerent, & nō se permitterēt ut deos uenerari. Sed quia utraq[ue] pars peccat in isto, prima hypocritice gaudens de honorificentia & beatificatione, & ista mendaciter titillans adulatio[n]em, ideo necessario utraq[ue] pars præcipitabitur. Nam dicit Esaiae. ix. Et erunt qui beatificant populum istum seducentes, & qui beatificantur præcipitati

Papa nō est
uocādus san-
ctissimus.

Papa & Car-
diniales utdij
uenerantur.

cipitati. Et qui sunt illi ostendit immediate ante dicens pro
propheta, Disperdet dominus ab Israel caput, & caudam incur
uantem & refrenantem in die una, longævus & honorabi
lis ipse est caput, & propheta docēs mendacium ipse est cau
da. Ecce solus propheta exponit caput & caudam, notat er
go qui uult, quis uocatur pater honorabilis & longævus,
quem uocant caput, & poterit probabiliter dici, quod om
nis papa, a primo usq; ad ultimum, uiuens Christo contra
rie, quem uocauerunt uel uocabunt caput & patrem sanctis
simum, est ille honorabilis & longævus, quia a longo tem
pore talis incepit secundum successionem. Cauda autē te
gens adulacione, uel ficta expositione, uel excusatione, ope
ra illius patris longæui, & propheta docens mendaciu, est Aliquis facit
Papā deū mi
clerus doc⁹, docēs q Papa nec est de⁹, nec est homo, sed de pōt, & ē im
us mixtus, uel deus terrenus, docēs q Papa potest mihi da, Peccabilis.
re rem alienam, & tutus ero, q papa potest deponere unum
episcopū sine causa, q potest dispensare cōtra Apostolum,
contra iuramentū, contra uotū, contra ius naturale, & q ne
mo habet sibi dicere, cur hoc faciss; quia ipse pōt licite dicere
Sic uolo, sic iubeo, sit p ratione uoluntas, & sic est impecca
bilis, & q non potest cōmittere simoniam, quia omnia sua
sunt, ideo potest facere cum illis ut sibi placet, cū etiā potest
mandare angelis, & saluare homines, uel dānare quos uult
& quod plus, potest incuruare tam papam q̄ populum sub
ditum, & ipsos qui secoram capite & honorabili mundiali
ter adulatoriæ flectendo incuruant genua. Nam papam, po
pulum, & seipso seducunt in delūm, talia mendacia semi
nātes. Et de illis, ut uidetur, pbabiliter dixit Christus Mat
thai, xxix. Surgent pseudochristi & pseudoprophetæ, & da
bunt signa magna & prodigia, ita ut in terrorem inducan
tur si fieri potest, etiam electi.

Redeundo autem ad propositū B. Hieronymi dicitur, q
repū

reputatiue ex operibus bonis locutus est ad illū Papā. Vtū autem habuit reuelationē Hieronymus de p̄edestinatōe huius Papæ, & iusticia suorum operum, ignoratur.

Dicit secundo. q̄ B. Hiero. loquitur sic ad Papā, existens securus de fide, quam scripsit, quia in illa epistola scripsit ex presse contenta in scriptura, & in symbolis ecclesiæ, sicut patere potest uolenti epistolam legere, & hinc dicit. Hæc est fides, quam in ecclesia catholica didicimus, quanq̄ semper tenuimus. Et patet, quomodo intelligenda est conditionalis Hierony. q̄ si illa sua confessio confirmatur illius Papæ iudicio, quicunq̄ impugnare uoluerit, foret hæreticus, reputatiue enim, nihil ex reuelatiōe, uel ex certitudine fidei quā exposuit, ita dixit & assertit, q̄ ille Papa non cōfirmaret nisi uerum, nec emendaret, quod in ecclesia diu per ante fuit bene tentum. Sed dementis foret credere, q̄ hoc debet trahi in consequentiā de quocunq̄ Romano pontifice, quia certum est, q̄ multi eorum ratificarunt errores & hærefes, quia fuerunt hæretici. Vnde dist. xxiiij. In nomine domini narrat textus, quomodo Papa conqueritur, q̄ crebris tensionibus Simoniacæ hæresis sedes illa sapientia est percussa. Ideo uolendo prouidere de remedio in futurum, decreuit q̄ mortuo Papa, Cardinales religiosi, Clerici, Laici conueniant ad eligen-
dum unū Papam idoneum, de illius ecclesiæ gremio uel alterius, ubi magis fuerit idoneus, salvo semper priuilegio Imperatoris Henrici, quod in electione Papæ, habeat cum hæredibus interesse, electus autē tanq̄ uerus Papa, habebit ante consecrationem suā, instar B. Gregorij, potestatem disponendi de bonis ecclesiæ, & quēcunq̄, qui hunc ordinem impederierit, anathematizat tanq̄ pessimum antichristum. Vbi glosa Ordinaria dicit, q̄ hic tangitur latenter, quod legitur in Chronicis, quomodo Benedict⁹ qui successit Stephano, electus est de pontificatu, & Ioannes Salunensis Episcopus factus

Electores Pa-
px.

factus est Papa pro pecunia, cui impositum est nomen Sylvestris, sed inde delectus, & restitutus Benedictus, qui iterum est electus, & datus est papatus Ioāni Archipresbytero ante portam latinam, cui impositum est nōmē Gregorio, & hic ab Henrico Imperatore est delectus, & ultra montes trāslatus, & hoc totum uno anno factum est. Et propter hoc datū fuit hoc p̄tūlēgium Henrico. Hac gloſa Decreti. 23 dī m̄ noīe

Et ut colligitur ex Chronicis Martini & Cestrēsis & Roi Primis
dolſi, anno domini. cccc. xx. presidebat in Roma Bonifaci⁹
Papa, & contra hunc ordinato Eulalio, ac per hoc dissiden-
te ecclesia, ambo iussu Honorij Augusti urbem egrediunt⁹
& sic reprobato Eulalio, iussu Augusti Bonifacius prior or-
dinatus fuerat sedī Apostolice restituitur. Secundo anno Secundo
domini. CCCC. XCIII. contra Simachum Papam ordina-
tur Laurentius per contentionem. Tertio, anno domini III.
DCC. LXVIII. Constantino Papa schismatico oculis pri-
uato, Stephanus Papa constituitur, hic synodum Romæ cō-
gregat, & ordinatos a Constantino schismatico reordinat.

Quarto, anno domini. DCCC. LXXXIII. aduersus Bene- III.
dictum Papam Anastasius presulatum inuadit. Quinto, V.
anno domini. DCCCC. VII. p̄sidet Leo Papa, contra quē
Christophorus surgit. Sexto, anno domini. DCCCC. VI.
LXVIII. collecta a tota Italia episcoporum synodo, Ioānes
Papa de nefarijs causis infamatur, quia dū se excusaturū ue-
nire cunctatur, Leo adhuc Lascus electione omnīt, & cō
sensu Imperatoris Papa constituitur, sic Leo fecit ordinatio-
nes, & alia, quāe erant Apostolica. Nec longum Romani, al-
terata fide apud imperatorem, Papam recipiunt Ioannē. Ille
autem synodo collecta Leonē depositit, & eius gesta cassa-
uit, statutum q̄ est a Leone synodum, nō nominanda syno-
dus, sed prostibulum, fauens adulteris. Quicunq̄ igitur eo
ordinante erant damnati, iussi sunt suā ipsorum proscriptio-
nem T

nem p̄sentare in charta, hæc continēte. Pater meus nihil habuit sibi, nihil mihi dedit, & sic depositi māserūt in illis gradibus, quos habuerant a Leone nondum ordinati. Iste Ioannes Papa cum uxore cuiusdam oblectans, a diabolo in tempore coitus percutitur, & sine uiatico domini obiit. Septimo contigit Romanos contra iuramentum, quod imperatores fecerant, scilicet, q̄ nunq̄ eligerent Papam sine eius & sine filij eius Ottonis consensu. Benedictū Papam constituunt, sed imperator Roma obsessa, adeo Romanos afflixit, ut Leoneū Papam se recepturos promitterent, & sic Benedictus restituitur.

VII.

Octavo, anno domini, M. XLVII. Benedict⁹ qui symoniace Papatum inuaserat, cum esset rudis literarū, alterum ad uices ecclesiastici officij exequendas secū Papā Sylvesterum consecrari fecit, quod cum multis non placeret tertius superinducitur Gregorius, qui solus duorū uices impleret. Nono, anno domini, M. XLVI. Romæ uno contra duos, & duobus contra unum de papatu altercantibus, rex Henricus contra eos Romanam uadit, & eis depositis Clemens præsidet, & ab eo Henricus in imperatorem benedicitur, iurantibus Romanis se sine eis consensu nunq̄ Papam electuros, tūc em̄ practicata fuit lex, iij. Reg. ii. Quod instar Salomōis rex in casu debet deponere Pontificē. Tunc etiā rex accepit ab eo Henricus humiliter benedictionē, & tunc post facta est confirmatio, sine qua non sit aliis imperator, sed quid hoc ad legem dei necessarium? Hic habet, q̄ ante inductionem Cardinalium Papa fuit electus a populo Romano.

VIII.

Decimo, anno domini, M. lxviij. Romæ duobus de papatu contendentibus, Alexander cum suam purgasset innocentia de Symonia recipitur, Cadalus Parmensis Episcopus reprobatur. Vnde dictum est. Cadalus in Parma perme fuit arcus & arma Cadalus occubuit, Parma ruina fuit,

IX.

X.

XI.

Vndecimo, anno, M. lxxxij. Hēricus urbem Romā infregit, &

git, & Vibertum in sede Apostolica constituit, Hildebran-
dus uero Beneuentum adiit, ubi usq; ad obitum suum man-
sit. Duodecimo, anno domini. M. lxxxvij. Desyderi⁹ qui XII.
& Victor, Papa contra Clemētem est factus. Decimoter XIII.
tio, anno dñi. M. xcj. fertur fuisse duos qui diceban⁹ Roma-
ni pontifices, a se inuicem discordantes, & ecclesiam dei in-
ter se diuisam trahētes. Vrbanus, qui primū fuerat episcop⁹
Hostien⁹, & Clemens qui Vibertus archiepiscopus Rauen⁹.

Decimoquarto, anno domini. M. c. xxx. Innocentio Pa-
pa regēte intrusus est Petrus Leonis, & dictus est Anaclet⁹
& Innocentius transiuit in Frāciam, unde dicitur, Romam
Petrus habet, totum gregis orbem. Decimoquinto, anno XV.
dñi. M. c. lxxix. rexit Albertus Pap⁹. Contra quē Octavia
nus intruditur, sed in schismate morit⁹, & sic Cuido Cremē-
sis, sed Ioannes intrusus reconciliatur. Itaq; infra quēcuncq;
centenarum annorū a tempore dotationis ecclesiæ facta est
notanda contentio inter Papas, & nostris temporibus incho-
ata sūt disceptatio inter Vrbanum sextū, qui Romę resedit,
& Robertū Gilbonēsem, qui in Auione sedē tentuit, & dura-
uit inter successores disceptio usq; ad annū dñi. M. cccc. ix.
quo anno in Concilio Pisano condemnatis duobus tanq;
hæreticis, puta Gregorio & Benedicto, Alexander de ordi-
ne Minorum in Papam eligitur, & ipso mortuo tres contē-
dentes, remanserunt, Ioannes Papa. xxiiij. Gregorius in Sici-
lia & Benedictus in Hispania. Vn attem ista diabolica con-
tentio originaliter, a causa mouente potest cæcus palpare,
quia a dotatione, & hinc beatus Hieronymus scripsit in tui-
tis Patrum. Ecclesia ex quo creuit in possessionibus, decre-
vit in virtutibus, & pater probabilitas Chronicæ, quam nar-
rat Cestrensis libro quarto capite. lxxxvj. Quomodo tem-
pore dotationis ecclesiæ audita est angelica uox in aere, φ
hodie effusum est uenenum in ecclesia sancta Dei. Nam
T. 5.   quomodo,

Possessio eccl^{esiæ}
eccl^{esiæ} est eius
decrementū
in uirtutibus

Nota.

quomodocunq; fuerit, hoc est uerū, siue angelus bonus uō
cem dederit, siue diabolus, quia certum est, q; oportet demo
nes, qui lætantur cū malefecerint, ministrare deo, & esse nū
cios ueritatis, & decet deum per mammonā iniquitatis p̄ae
conisare pl̄ebi periculum. Ex his potest fidelis concipere, si
eo facto quo quis Papa nominatur, est summus pontifex ec
clesiæ, pater beatissimus, & in fide sup omnes Christicolas
doctissimus, atq; caput ecclesiæ sanctæ dei.

Qua intentiōe Ioan. Hus reluctatus est Romanis
prælatis. Item obedientia multiphariā capitur & de
finitur secundū quod est ad præcepta & consilia.

CAPVT XVII

Viterius pro principali, quo omnia dicta sua credit
fore esse necessaria, uel uera, ponūt prædicti docto
res, Quod sedi Apostolice Romanae ecclesiæ, &
Prælatis est obediendū per inferiores in omnibus
quibuscunq; ubi non prohibetur purum bonum, uel præci
pitur purum malum, sed medium, quod pro modo, loco, tē/
pore, uel persona potest & bonum esse & malum, iuxta sen
tentiam Salvatoris Matth. xxiiij. Omnia quæcunq; dixerint
uobis seruare & facite, & addunt, & secundū Bernandū in
epistola ad Adā Monachum sic incipiēte, Si maneres in cha
ritate &c. lex posita est obedientiæ tanquam in ligno scien
tiæ boni & mali, quod erat in medio Paradisi. In his p̄fectio
nibus non est, nostrū sensum sententiæ præscribere Magistro
rum, in his omnino Prælatorum nec iussio, nec prohibitio
est contemnēda. Et addunt, Quidam autem de Clero in re
gno Boemiæ nolunt consentire, conantes, quantū in eis est
inducere fidelem populum ad inobedientiam respectu præ
latorū, & ad irreuerentiā erga papalē, episcopalē, sacerdotalē
lem, &

Iem, & clericalem dignitates, non consyderantes illud beatū Augustini sermone, lxxxvj. in haec uerba dicētis. Si ieiuna ueris diebus, ac noctibus orationē feceris, si in saceo fueris, uel in cinere, si nil aliud feceris, nisi quod preceptum est tibi in lege, & tibi ipsi fueris sapiens, & obediens patri non fueris (intellige non patri corporali, sed spirituali) omnes uirtutes perdidisti, unde obediētia plus ualeat q̄d omnes exatergūtates morales. Hac ille.

Cōmēdatio
obedientiaz.

In cōbinatione supra dīctorū doctores miscent ueris falsis, adulatiōnē & terrorem, hāc tā implicantur in his uerbis. Quidam autem de Clero, ibi notātes nostrā partē, nolūt cōsentire, conantes quantū in eis est inducere fidelem populū ad inobedientiā. Ecce falsum mendacium, quo innuūt nos fore populi seductores, ctm nostrā partis non est intētio se/ducere populū a uera obediētia, sed q̄ populus sit unus a lege Christi concorditer regulatū. Secundo, intentiō nostrā partis est, q̄ cōstitutiones Antichristianæ non infatuēt aut diuidant populū a Christo, sed q̄ regnet syncere lex Christi cum consuetudine populi ex lege domini approbata. Etter tio, intentiō nostrā partis est, q̄ Clerus uiuat syncere secundum euangeliū Iesu Christi, pompa, auaritia, & luxuria po/stergatis. Et quarto optat & p̄dicat nostra pars, q̄ militās ec clesia syncere secundum partes quas ordinauit Dominus, sit cōmixta, scilicet ex sacerdotibus Christi, pure legē suā seruātibus, ex mundo nobilibus ad obseruantia ordinatiōis Christi compellētibus, & ex uulgaribus utriq̄ istarum partium secundum legē Christi ministrantibus, donent ergo doctores istam iniuriā nostrā parti. Adulatio autē Pr̄latis quā exhibent, & terror, quo nostrā partem terrent, implican/tur in his uerbis, conantes inducere fidelem Papā ad inobedientiam respectu Pr̄latorū, & ad irreuerentiam erga papā, episcopālē, sacerdotalē & clericalē dignitates. Benedict⁹

Intētio Ioan.
Hus & sibi ad
hārētiū iu/
stissima.

T. ij.

sit Christus.

**fit Christus IESVS, q̄ non sunt ausi ponere, uel quia ob/
lit̄i sunt nouis imponere calumniā, de inobedientia IESV
Christi, cui seruire regnare est, & cuius obediētia tantū pre/
ualet, quot nulli ualerit obedire, nisi de quanto sonuerit ino/
bedientiam Dei nostri.**

Vnde pro illo dicto Doctorū sedi Apostolicae Ro. ecclesi
sie, & prælati est obediēdum p̄ inferiores in omnibus &c.
De obedientia est dicendum. Notandum ergo q̄ obedi/
entia primo capitur analogice, siue ualde generaliter, ut est
creature cuiuscumq; obsequium, respectu uoluntatis diuine
cui omnes creature obediunt, uel sine repugnantia, ut lapis
obedit descendendo, uel tēdēdo deorsum. Ignis uero ascen/
dendo, & sol illuminādo, & sic de alijs creaturis. Vel obedit
cū repugnantia, ut diabolus uel homo dānatus, quem opor/
tet obedire in patiendo, quod debet. Et isto modo loquunt
Sancti, dicentes q̄ cuncta creatori suo obediunt, solū homo
peccator non obedit, hoc est, non paret creatoris imperio, si
ne repugnantia propriæ uoluntatis.

Obedientia ut
est uirtus.

Sed tunc obedientia prout est actus uirtutis uel uirtutis de/
scribitur sic a quibusdam, Obedientia est subiectio propriæ
uoluntatis ad arbitrium superioris in licitis & honestis. Vel
obedientia est habitus exequendi praeceptū superioris uolū/
tarie in licitis & honestis. Et prima descriptio dāt per actū,
secunda uero p̄ habitū. Et ex illis descriptionibus sequitur,
q̄ non est obedientia in illicitis, & sic obediētia sonat in bo/
num, sicut inobedientia sonat in malū. Sed uidetur mihi pri/
mā descriptionē desicere in hoc, q̄ obediētia est generalior
& subiectio, cum ipsa Deo cōueniat, & nō subiectio. Deus
enim obediuit uoci hoīs. Nam Iosue x. dicit. Nō fuit antea
& postea tā longa dies, obediēte dñō uoci hoīs, & pugnate
pro Israel, & tamē de^o trinitas nō fuit subiectus uel subdit^o
homini ut minor. Nec oīs obedientia est ad arbitriū superi/
oris

oris, cū Christ⁹ ut dicit⁹ Lucae ij. fuit subditus suis parētibus.
 Et certū est, q̄ sicut inter cæteros natos mulierū nō surrexit
 maior Ioanne Baptista, Sic Christus infinitū fuit maior q̄
 Ioseph u& Maria, Cū ergo Christ⁹ nihil fecit, nisi ut debuit,
 pater, q̄ maior debet esse minori subditus siue obediēs, quic
 quid enim fons religionis docuerit ut principalissimus, est
 tenendū. Vnde Christus qui fuit duplicitis naturæ, fuit dupli
 citer obediens, obediuit enim Deo patri p̄ omnia, ut minor
 patre secūdū humanitatē, ipse eīm dixit, Pater maior me est
 Iohan. xiiij. Secūdo obediuit parētibus, ut est dictū minoris
 bus. Et fuit obediens etiā alījs, ab ipsis passionem uolenter
 sustinens, & est obediens Christianis ueris & sanctis, egen
 tiām eorū supplens, & uoluntatem implens. Et patet, q̄ nō
 sequitur, ille obedit illi, ergo est minor illo. Similiter non se
 quīt, ille seruit illi, ergo est minor illo. Nam Christus obe
 dit alteri homini & seruit, unde Esaiae. xljj. dicit. Seruire
 me fecisti in peccatis tuis, p̄buisti mihi labore in iniqūtati
 bus, ego sum qui deleo iniqūtates tuas propter me, & pecca
 torum tuorū non recordabor, reduc me in memoriā ut iudi
 cemur simul. Et Matth. xx. dicit. Filius hominis non uenit
 ministrari, sed ministrare. Et de ipso Apostolus ad Philippi
 ij. ait, Christus exinanivit seipsum formam serui accipiens.
 Et loā. xiij. Linteo se p̄cinxit, misit aquā in peluum & lauit
 pedes discipuloꝝ. Vñ ipse nō mēdaciſ, sed uere est ep̄pus, ser
 u⁹ seruor⁹ dei, nō tātū Roman⁹ sed generalit̄ oīm ecclesiar⁹
 ipse est ep̄pus Pragēn. Sed sicut est seru⁹ u& minister, nō ab ex
 actione ciuili, quia uita a ciuia exacta non erat sibi consona
 sicut est episcopus animarū, non seculariū diuinitarū siue pos
 sessionū, cū ipse Episcopus ascēdit dūntaxat semel pullum
 asinæ humilis & māsueius, ut testat̄ Zacha. c. ix. Et Matth.
 viij. dicit. Vulpes foueas habent, & uolucres cœlinidos,

filii

Maior debet
esse subditus
minori exem
pto Christi.

filius autem hominis non habet ubi caput suum reclinet, Quia
re hoc causam reddit Apostolus, ij. Corinth. viij. dices. Sci-
tis enim gratiam domini nostri Iesu Christi, qui propter nos
egenus factus est, ut illius inopia diuites essemus.

Secunda descriptio etiam deficit ex iam dictis, quia dicit,
quod obedientia est habitus exequendi praeceptum superioris,
non omnis enim obedientia est respectu superioris cui obe-
ditur, uel respectu praecepti. Nam aliquando est respectu in-
ferioris, ut dictum est. Et est etiam ad consilium, ut cum homo
obedit consilijs dei, ad quae non obligatur sub poena peccati
mortalis. Est etiam ad petitionem, ut ad petitionem Iosue obe-
diuit deus, praecipiendo soli stare ad Gabaon, & non moue-
ri ad occasionem Iosue. x. Vnde Hierony. epist. cxij. dicit. San-
ctorum precibus nonnunquam deus obedire uidetur. Et patet
quod obedientia aliquando est impletio praecepti, aliquando co-
silij, aliquando petitionis, quae nec est praeceptum, nec con-
silium. Et aliquando est persuasionis, quo diabolus persua-
sit Christo Math. iiij. ut secum iret ad sanctam ciuitatem, & ad
montem excelsum calde, & Christus virtuosissime sibi in hoc
consensit, & uoluntatem eius impleuit. Et sic iuxta istam di-
stinctionem diceretur, quod obedire est uoluntatem alterius ue-
re implere, unde obedientia semper dicit relationem unius
ad alterum. Non sic autem ceterae uirtutes, ut patet de conti-
nentia & de temperantia.

Triplex obe-
dientia.

Ex his colligitur, quod triplex est obedientia, sicut & humili-
tas, Maioris ad minorē, haec est maxima, Aequalis ad æqua-
lem, haec est media, Minoris ad maiorem, haec est infima. &
isti conuenit illa prima descriptio. Obedientia est subiectio
propriæ uoluntatis ad arbitriū superioris, & in licitis, & in
honestis. Et potest etiam sic describi. Obedientia est actus
uoluntatis creaturæ rationalis, quo uoluntarie & discrete sub-
mittit se suo p̄posito. & sonat in bonū, sicut inobedire in ma-
lum,

lum, utrumq; tamen dicit rationalē creaturā pro subiectione
 Et secundo dicit pro fundamento actionem, passionem, silē-
 tiū, uel aliud huiusmodi sup quo cadit pceptio. Vnde sicut
 omne peccatū est inobedientia, uel ipsum cōcomitans, om-
 nis enim uirtuosus obedit deo, sic omnis peccator est inobe-
 diens. Est aut̄ Obedientia in ratione & uoluntate. In ratio-
 ne, quæ discernit in certis esse obediendum, & in uoluntate
 quæ consentit p̄cipienti. Effectus aut̄ ei⁹ sunt in cæteris potē-
 tijs, & exteri⁹ in effectu. Et q̄a inueni⁹ in scriptura obediētia
 bona & obediētia mala, de bona patet, de mala Geñ. iij. dī
 ad adā. Pro eo q̄ obediisti uoci uxoris tuę pl⁹ q̄ meę, maledi-
 cta terra ī ope tuo. Et Mat. xv. quare uos trāsgredimini mā
 data dei propter traditiones uestras. Et Act. v. Oportet deo
 magis obedere q̄ hominibus. Vnde quandocunq; obediſ
 homini plus q̄ deo, sicut obediuit Adā Euā, tunc semp̄ est
 mala obedientia. Vnde omnis male obediēs, est deo inobe-
 diens, & sic stat, q̄ idem homo sit obediens & inobediens, re-
 spectu diuersorum p̄cipientiū uel p̄ceptorū. E non sequitur,
 Sortes est in obediens, igitur Sortes non est obediens. Sed se-
 quis, q̄ Sortes non est obediens illi, respectu cui⁹ est inobe-
 diens, uel respectu cuius p̄cepti est inobediens. Et patet q̄ obe-
 dire in sua cōmunitate est p̄cipientis uoluntatem implere,
 & hoc bene, ut dum homo uel sp̄ritus creatus existēs in gra-
 tia, implet uoluntatē licitam p̄cipientis. Male, dū uel exi-
 stens in criminē implet uoluntatē p̄cipientis circa datū p̄re-
 ceptum, ut cum existens in luxuria ieunat ex p̄cepto, uel se-
 cundo, quando implet malū p̄ceptū contra deum.

Ex his patet, q̄ impossibile est creaturā rationalē esse uir-
 tuosam moraliter, nisi sit obediens deo suo.

Est adhuc sciendum, q̄ triplex est Obedientia secundum
 S. Thomā, iij. iij. q. ciiij. cap. v. scilicet sufficiens, perfecta & in
 discreta. Sufficiens obediētia est illa quæ in his tantū obedit,

V ad quæ

Obedientia est
in ratione &
uoluntate.

Obedientia
mala.

Obedientia
sufficiens.

ad quæ obligat de iure naturali, atq; positiōis fines suos nō excedens, hæc est obedientia. Sufficiens est, qua quis obedit in his ad quæ expresse obligatur, & patent exempla ex sacra scriptura. Nā filij parentibus tenent obediēre, secundum illud Apostoli Colloſen. iij. Filij obedite parētibus uestris p omnia. Quod intelligit tantū in his, quæ pertinent ad disciplinam uitæ exteriorem curāq; domeſtīcā, ut dicit Thomas ubi supra. Similiter serui dominis tenentur obediēre, secundum illud Apostoli, Obedite carnalibus dominis per omnia. Et illud pri. Petri. ij. Serui subditi estote in omni timore dominis, nō tñ bonis & modestis, sed etiā discholis, quod intelligendum est in his tñ, quæ pertinent ad seruilia opera licie peragenda, ut dicit Thomas ubi supra. Vxores suis maritis tenentur obediēre, secundum illud Apostoli ubi supra, & Petri ibidē. Mulieres estote subditæ uiris in domino, quod intelligendum est de his tantum quæ pertinent ad maritalē exterius licitam conuersationē. Similiter omnes Christiani potestatibus secularib⁹ singuli in suis gradibus tenent obediēre, secundū id Apostoli T̄imoth. iij. Admone illos, princi pib⁹ & potestatib⁹ subiectos esse. Et Rom. xiij. Ois aia potestatib⁹ sublimiorib⁹ subdita sit &c. Vbi pbat Apost. q; un⁹ qsc̄ hōdebet obediēre sublimiorib⁹ tā in secularib⁹ q; in spūa lib⁹, qm̄ ministri dei sunt ordinati bonis ad tuitionē, purgationē & laudē, malis uero ad correctionē, punitionē & uincitā, q; a non est potestas nisi a deo, & qui resistit potestati, dei ordinationi resistit. Concordat Thomas. ij. ij. q. xiiij. ca. vij. & omnis ista subiectio uel obedientia intelligitur in illis gradibus quibus iuste præsunt, & cū iusta præcipiūt, & nō aliter. Concordat gloſa Ordinaria super illo, Quæ autem sunt a deo. Cōcordat Magister sentētiarū. ij. libro dist. ult.

Obedientia
perfecta.

Obedientia perfecta est illa, qua obedientiarius totū suū uelle & nolle ponit in arbitrio sui Prælati ad faciēdū opera, dum

dum tamen præceptū non obuiat diuinæ voluntati, uel sanctis moribus uel uitæ necessitatibus, uel dum non est impertinens præceptis uel consilijs domini Iesu Christi.

Et quia obedientia est circa præcepta & consilia, Ideo notwithstanding differentia inter præceptum & consilium euangelicū, prout ex opposito distinguuntur. Præceptum enim est doctrina dei generalis, omnem hominem semper obligans sub poena peccati mortalis eo ipso quo unquam ab eo lapsus fuerit. Vnde beati qui pro tempore uitæ præuaricati sunt, pro eodem tempore peccauerunt mortaliter. Sicut damnati ex præuaricatione continua, peccant continue in inferno.

Præceptum quid est.

Consilium autem est doctrina dei specialis, solum obligans sub poena uenialis, pro tempore huius uitæ. Christus consulit pauperitatem Matth. xix. Si uis perfectus esse, uade & uede omnia qua habes. Secunda est obedientia proposito coactivo, de II., de qua Lucæ, ix. Si quis tristitia uenire post me, abneget semet ipsum, tamen discipulus charissimus. Nec reluctatio castitatis, III., de qua Matth. xix. Sunt Eunuchi qui se castrauerunt propter regnum cœlorum. Nec effectualis retributio aduersantibus, de IIII., qua Matth. v. Benefacite his qui oderunt uos. Nec concuti ventium, uiolenter humili patientia, de qua Matth. v. si quis te percussit in dextram maxillam, præbe ei & alteram. Nec VI. supererogatio operum misericordiae, de qua Lucæ, vij. Omnipotenti te tribue. Nec uerborum ac iuramenti competentia VII., de qua Matth. xij. De omni uerbo ocioso quod locuti fuerint, homines reddent rationem in die iudicij. Matth. v. Dico uobis oīno nō iurare. Nec occasio peccandi, de qua Matth. xvij. Si VIII. ocul⁹ tu⁹ uel pes tu⁹ uel manus scandalizat te, erue eum & absconde & projice abs te. Nec moderatio operationis, ne ex defensione IX., et usus simplicis intentionis incidamus in hypocrisim, de qua Matth. v. Attendite uobis, ne iustitiam uestram faciatis coram hominibus. Nec exemplans conformitas operis ad sermonem X.

Vij monem

monē, de qua Matth. xxiiij. dicitur, q̄ Pharisei dicunt & nō faciunt. Ideo consulit hypocritæ, primo eiīce trabem de oculu-

XI. tuo, Luce. vij. Nec secularis sollicitudo suffocans uerbum, de qua Matth. vj. Nolite solliciti esse dicentes, quid manduca-

XII. bim⁹ &c. Nec fraterna correptio, de qua Math. xviiij. Si pec-

cat frater tuus in te, trade corripe eum inter te, & ipsum solū.

Omnia ista duodecim cōsimilia in forma sua primaria non

habebunt esse in effectu necessario. Sed in sensu & forma se-

cundaria obseruabūtur, sicut mādata æterna, sed in uia sunt

Christicōsilia ad uitam saluberrimam. Et utinam Clerici & spiritualiter reli-

cōmodissima giosi app̄ciantes cōsilia hominum, & omnes alij innitentes

humano consilio, ad ista consilia medici cœlestis attenderet

quia indubie sunt a peccatis possibilib⁹ p̄seruatua, a cōmis-

sis purgatiua, & adeptæ sanitatis conseruatua. Ideo omnes

uiantes obligantur ad ista cōsilia uel eorum aliqua ad inui-

cem sub pœna peccati uenialis. Ad quod iudicandū erit di-

scetus sibi ipsi iudex optimus, quando uidendo ex defectu

obseruantiae alicuius istorum inciderit in peccatum, q̄ non

facit cito, nisi ex contemptu diuini consilij. Et notandum, q̄

duodecimum consilium, scilicet correptio fraterna, quandoq̄

est consilium, ut quando est super uenialibus. quandoq̄ pre-

ceptū, ut corripere de mortalibus. Et iste modus secūdus ad

omnes pertinet, & obligat semper, sed non ad semper, quia

pro loco & tempore quando utilis uideſt esse correptio.

Adhuc notandum, q̄ triplex est obedientia humana, scili-

cet Spiritualis, Secularis & ecclesiastica. Spiritualis, quæ est

pure secundū legē dei debita, sub quali tñixerūt Christus &

apostoli, & debent uiuere singulí Christiani. Obedientia se-

cularis est obedientia debita secundū leges ciuiles. Obedientia

ecclesiastica est obedientia secundū adiuvationes sacerdo-

tum ecclesiæ, præter expressam autoritatē scripturæ. Prima

obedientia semper excludit de se malum, tam ex parte preci-

pientis

Obedientia
triplex.

pientis q̄ ex parte obedientis. Qui enim iuxta legē dei præcipit, & qui obedit, recte procedit, & quo tam ad præcipientem q̄ ad obedientiaris dicitur Deuteron. xxix. Facies quæ cūq̄ docu. te facerd. Leuitici, iuxta quod præcepit eis. Vbi tāgitur, q̄ præceptor debet solum consona legi præcipere, & obedientiarius de tanto debet illis obedire, & nunq̄ contra dei omnipotentis uoluntatem. Pro isto adduxi alibi Augustinum, Gregorium, Hieronymum, Chrysostomū, Isidori Bernardum, Bedā cum scriptura sacra & Canonibus. Quæ ut sim brevior p̄termitto, solum Isidori dictum sit hoc. xij. q. iij. Is qui præest, si p̄ter uolūtatem dei, uel præter quod in scripturis sanctis euidenter præcipitur, uel dicit aliquid, uel imperat, tanquam falsus dei testis uel sacrilegus habeatur.

Quæ uera sit apostolica sedes & cathedra Petri, quicq; in ea uere uel false sedeant, qui mercennarij, qn̄ obtemperandū apostolicis mandatis. Item Papa grauiter errare potest, potest & oues Christi perdere, ecclesiā bñficijs suis destruit, Sedes capiē multipharia.

C A P V T XVIII

PRÆNOTATIS iam aliquibus dictis de Obedientia, iam ad doctorum dictū uolo regredi, in quo patet, q̄ sedi Apostolice Romanæ ecclesiae, & prælatis est obediendū per inferiores in omnibus, quibuscunq; ubi nō phibetur purum bonum, uel præcipitur purum malum, sed medium &c.

Vbi notandū est, de sede Apostolica, de qua multi & præsertim Canonistæ multa p̄dicant, & quid sit sedes Apostolica ignorant. Nam quidā æstimat, q̄ sit sedes proprie lignea uulapidea, in qua Papa solet corporaliter residere. Alij q̄ sit curia Romana. Alij q̄ sit sedes sancti Petri in qua corporaliter residebat. Alij q̄ sit Roma. Alij q̄ sit potestas Papæ. Alij V iij q̄ sit ec

Quid Canoni
niste fabulan-
tur de sede
Apostolica.

q̄ sit ecclesia uel basilica S. Petri.

Sed notandum est, q̄ Apostolica dicitur ab apostolico, apostolicus uero dicitur ab apostolo, Apostolus autem dicit a deo missus, q̄ autem deus misit dicit saluator Iohann. iiiij. Verba dei loquor. Vnde & discipulis ait Iohann. xx. Sicut misit me pater, & ego mittam uos, scilicet ad testimonium ueritatis, ad praedicandum uerbum salutis, & ostendendum uita & doctrina populo uiam beatitudinis. Vnde quilibet sacerdos qui propriam gloriam nō querit, sed honorem dei, profectum ecclesiae, & salutem populi, quiq; facit uoluntatem Dei, & detegit Antichristi uerlustas, predicans legem Christi, ille habet signa q̄ ostendunt q̄ ipsum Deus misit. Vnde quo ad gloriam dicit Christus Iohann. v. Claritatem ab hominibus non accipio. Et Iohann. viiij. Ego gloriam meam nō quaro. Quo ad secundum dicit Iohann. vi. Ego ueni in nomine patris mei, & nō accepistis me, si aliud uenerit in nomine suo illum accipietis. De tertio dicit Iohann. vi. Descendi de celo nō ut faciam uoluntatem meam, sed eius qui misit me, uoluntatem patris Christi fecit, quia profectum ecclesiae existit & salutem populi. De quarto ait Iohann. vij. Me mundus odit, quia testimoniam perhibeo de illo, quia opera eius mala sunt. Et consummate Christus ostendit, q̄ a deo sit missus, quia opera patris fecit. Unde Iohann. x. Si non facio opera patris mei, nolite credere mihi. Si autem facio, & si mihi non uultis credere, operibus credi.

Quis sacerdos te. Et patet, q̄ sacerdotis sancta cōuersatio & fructuosus labor in Christi uerbo, ostendunt populo, q̄ sit a deo missus, credetus sit. quia opera patris facit. Nec debet aliter esse Papa, episcopus sacerdos, uel prædictor, nisi a deo sic mittatur. & hinc dicit Apostolus Ro. x. quod prædicabūt nisi mittantur. Vnde B. Augusti. in. lxx. questionibus Orosii sic loquitur, dum quærit Orosius. Quomodo possumus scire qui mittantur a deo? Augusti. Cognosce missum a deo, quem non paucorum hominum

missus.

minum laudatio uel potius adulatio elegit, sed illum, quem
& uita & mores optimi, & examinatio Apostolicorū sacer-
dotum, uel uniuersorum populorū iudicio probauit, qui
non appetit præesse, qui pecuniā non dat ut episcopatus ho-
norem accipiat. Nam qui præesse festinat, ut quidam patrū
eleganter expressit, sciat se non esse episcopum, qui præesse
defyderat, non prodesse. Hæc August.

Habito quid sit Apostolus cōmuniter, quid sit Apostoli Quis aposto-
cus habere potest. Nam apostolicus dicitur uia apostoli cu-
stodiens. Sicut ergo ueris Christianus dicitur, qui Christū
in moribus imitatur. Sic uerus apostolicus est sacerdos, qui
doctrinā apostolorū sequitur, uita uitens apostoli, & doctri-
nam docens. Vnde quilibet Papa de quanto doctrinā Apo-
stolorū docet, & ope exequit, de tāto dicit apostolicus. Sed
si doctrinā Apostolorū postponit, docens contrariū uerbo
uel ope, tūc dieiſ ūere pseudapostolicus, uel apostaticus. Vñ
dist. lxxix. Si quis pecunia uel gratia humana, aut populari Pseudapo-
stolicā ſeu militari tumultu, ſine cōcordi & canonica electione apo-
ſtolicā ſedi fuerit inthronizatus, nō apostolicus, ſed apostaticus. Cū igīſ maior sit error in electione actiua, qñ
eligētes coacti ſunt a diabolo eligere pſonā quā deus repro-
bat, qđ manifeſte liquet ex ope & omissione spiritualis offi-
ciij, q̄ sit apſtolorū uitæ cōtrarius. Muſto magis ſequitur,
q̄ talis non apostolicus, ſed apostaticus eſt habendus.

Apostolica ergo ſedes ex dictis potest dici uita ſacerdotis Ap̄ficasedes
cuſtodiens effectualiter uitam apostoli, ſicut ſedes aposto- eſt ſacerdotis
li eſt uita apostoli. Vnde Chryſofto, hom. xxv. ait. Vniuſcī laudabilisuita
iūſcq̄ apostoli illa uitus eſt thronus, in qua perfectior cæte-
ris fuerit. Christi autem omnes uitutes, quiaſi una eſt ſedes,
quia in omni uitute æqualiter ille ſolus pfectus eſt. Ecce
iſte ſanctus ſentit bene, q̄cuiuslibet Christi apostoli uita ſin-
gularis eſt eius ſedes, in qua requieuit hic merendo, ratione
cuius

cuius sedis residet iam in gloria Iesu Christi, iuxta illud Matthei. xix. Sedebitis & uos sup sedes duodecim. Vbi secundū Aug. per sedes. xij. intelligitur apostolorum, & quorūcūq; sanctorum prælatorum prædestinatorum locatio, quę cum sit in beatitudine, non potest deficere uel destrui per tyranos. Duodenarius autē, qui est numerus uniuersitatis, non singulariter significat illos duodecim apostolos, cū tūc Sca/rioth regnaret, & Paulus foret sibi subditus.

Sedes christi

Sedes uero maiestatis Christi, intelligitur æterni regni collocatio, a quo nō poterit remoueri. Et illa Sedes Christi, est eius sedes intrinseca. Sedes autem eius extrinseca, in qua qui escit, habitat uel residet per gratiā, sunt oēs sancti. Sicut ecōtra sedes Satanæ in quibus quiescit, habitat uel residet, sunt oēs iniqui. Vnde Apo. iiij. Angelo. i. Pergam ecclesiæ, similiis filio hominis, qui habet rompheam ex utraq; parte acutam dixit. Scio ubi habitas, ubi est sedes Satanæ. Ibi dicit glōsa intellige, id est in quibus requiescit Satanæ, & tenes no/mentū, & nō negasti fidē meā apud uos ubi satanas habitat.

Sed ad propositum principale, Sedes Apostolica est idem quod Moysi cathedra, de qua saluator Matth. xxiiij. dicit. Supra cathedram Moysi federunt scribæ & pharisæi. Cathedra aut Moysi non est Moyses, nec alta sedes Moysi lignea uel lapidea, ut iudicis præsidentis. Nec est synagoga, sed Cathedra illa est autoritas docendi & iudicandi populum. Et hoc ostenditur ex uerbis Christi, cū dicit, Supra cathedrā Moy/ si. Et sequitur, quę dicunt, id est docent ex autoritate & do/ctrina Moysi, facite.

Sedes aposto/ lica est auto/ ritas docēdi secundū legē Christi. Sedes ergo Apostolica est autoritas docendi & iudicandi secundū legem Christi, quam docuerunt apostoli, in qua debent residere uiri sapientes & timentes dominum, in qui bus est ueritas, & qui odiunt ueritatem. Sic enim Exo. xviiij. cum dixit Moyses ad cognatum suum Ietro, Venit ad me populus

populus quærens sententiam dei, cuncti acciderit eis aliqua disceptatio, ueniunt ad me ut iudicem inter eos, & ostendam p̄cepta dei, & leges eius. Ecce iudicandi & docendi legē dei au- toritas. Cui dixit Ietro. Prouide de omni plābe tiros poten- tes & timentes dominū, in quib⁹ sit ueritas, & q̄ oderūt auaritiam, & fecit sic Moyses. Ibi dicit Lyra. Potentes iudicare per sapientiam & experientiā. Vnde & alia trāslatio habet sapientes, ubi nos habemus potentes & timentes deum ma- gis q̄ homines, in quibus sit ueritas scilicet uitę, doctrinę & iustitię, & qui oderūt auaritiam, quia homines cupidi per mu- nera de facili flectuntur a iustitia. Hæc Lyra.

Vtinā nunc illa Cathedra haberet tales uiros. Et ubi pos- sunt discerni certe in Curia Romana, ubi præsidet Cathe- dræ sancti Petri, id est sedent in autoritate Apostolorū, quæ est autoritas iudicandi spiritualia, & docendi legem domini Iesu Christi, si excluditur illa auaritia, iniustitia, superbia, & uiget sancta uita. Ipse Salvatur testat dicens Matthæi, xxiiij. Super Cath. Moysi sed. scribæ & pharisæi, omnia ergo quæ, cūq̄ dixerit uobis seruate & facite, secundū uero opa eorū no- lite facere, dicūt em̄ & nō faciunt, Ecce hic tāgīt uita carens opib⁹ legis. Alligant em̄ onera grauias & importabilia, & im- ponunt in humeros hominū. Ecce indiscreta doctrina & in- iustitia. Digo autē suo nolūt ea mouere, Ecce uita delicata Omnia opera sua faciunt, ut uideantur ab hominibus, Ecce uana gloria. Dilatant em̄ philacteria sua in Bullis per totū mundū, quasi ipsi sint primi, legē domini obseruātes, ibi hy- pocrisis. Magnificat simbrias quibus operiūt mulas. Amāt primos recubitus in coenis ad uoluptatē & honorificentia, & primas Cathedras in Synagogis, i. ecclesiariū aggregatiōi b⁹, q̄ ille uult esse Cardinal, ille patriarcha, ille Archiep̄us, & salutationes cum genuflexione in foro, id est in publico, & uocari ab hominibus Rabinu, id est Magister Noster, to-

Romana se-
des uersa ī ca-
thedram pha-
risorum.

Quam insi-
gniter iangit
Romanos p/
latos.

tam regentes ecclesiam Christi. Vnde & Curiā Romanam uocant magistrum ecclesiarum.

Cathedra pe
stilentiae.

Et datis istis per possibile, ipsi sunt sedes, non Christi, sed Satanæ, sedentes secundum uitam propriam in Cathedra pestilentia. De qua Psalmista loquens de Christo Iesu, dicit. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum, & in via peccatorum non stetit, & in cathedra pestilentie non sedet. Vbi Augustinus de domino nostro Iesu Christo homine dominico accepto cipiendo est, qui in Cathedra pestilentiae non sedet. Noluit regnum terrenum cum superbia quæ cathedra pestilentiae, ideo recte iterum, quia non fere quisquam est, qui careat amore dominandi, & humanam non appetat gloriam. Pestilenta est morbus latæ peruvagæ, & omnes aut pene omnes in uioluens. Quanquam accommodatius accipietur Cathedra perniciosa doctrina, cuius sermo ut cæcer serpit. Hæc B. Augustinus, uocans Cathedram pestilentiae libidinem dominandi, & perniciosem doctrinam, in qua Cathedra Seniores ecclesiæ sedent, uolentes dominari seculariter, & docentes mandata sua & doctrinas firmius quam mandata dei obseruare.

Qui in cathedra uere sedent.

In Cathedra autem, id est legis autoritate & doctrina tunc sedet, qui docet legem, & facit mandata legis. Vnde Augustinus super illud Psalmi, In lege domini uoluntas eius, dicit. Aliud est esse in lege, aliud sub lege. Qui est in lege secundum legem facit ac agit. Qui est sub lege secundum legem agitur, Ecce plana expositio sancti. Qui ergo fecerit & docuerit hic magnus est in regno coelorum, dicit Salvator Matthæi quinto. Vere ergo sedet in Cathedra Moysi uel Petri, qui in autoritate scripturarum & bene uiuit & bene docet, qui nihil extra nec ad legem addit. Nec de Cathedra quæsumus & fastum quærit. Contra male in Cathedra sedet, quod male docet uel male uiuit, uel quod bona docet & male uiuit, uel quod nec bona docet, nec bene uiuit, & tales heu sunt multi, qui quæ sua sunt, & non quæ Lesu

Iesu Christi quærunt. De quib⁹ dicit Saluator noster. Sup Cathedram Moysi sederunt scribæ & pharisei, dicunt enim & non faciunt. Et ibidem post dicit. Væ tuobis scribæ & pharisei hypocrite, qui clauditis regnum cœlorū ante homines tuos em nō intratis, nec introeuntes sinitis intrare. Ecce alia pars, & Mahæi decimoquinto. Irritū fecistis mandatū dei, propter traditiōem uestrā. Hypocritæ, bene prophetauit de uobis Esaias capite uigesimo nono sic dicens. Populus hic labijs me honorat, cor autē eorū longe est a me, frustra colūt me docentes doctrinas & mandata hominum.

Male ergo in cathedra Moysi & Petri uel Christi sedent, qui bona docent & non faciūt, Peius, qui nec docent nec faciunt. Pessime, q̄ bona phibēt docere. Plus q̄ pessime, qui male uiuunt, bona docere uetāt, & sua docent. Oēs tales fu res sunt & latrones. Dicente uero pastore. Quotq̄ ueniūt fu, sunt & la. Oēs em tales supradicti p̄ter Christū in ouile uenerunt, aliunde ascēderunt supra Cathedrā, quæ sua sunt quærunt, ideo & mercenarij dīci possunt, non pastores. Vñ Saluator Iohan. x, dicit, ostendēs quis sit mercenarius & nō pastor. Mercenarius & qui nō est pastor, cuius nō sunt oves propriæ, uidet lupū uenientē, & dimittit oves & fugit, & lupus rapit & dispergit oves. Vbi Augu. homilia sup loan. ait. Nō hīc bona personā mercenari⁹ gerit, & tñ in aliquo utilis est, nec mercenarius dīcis, nō accipit a conducente mercedē. Quis est ergo ille mercenarius, & culpabilis mercenarius? hic uero fratres luceat nobis ipse dñs, put mercenariū intel ligamus, & mercenarij non simus. Quid est ergo mercenari⁹? Sunt in ecclesia quidā Præpositi, de quibus Paulus dī cit, sua quærentes, non quæ Iesu Christi. Quid est ergo sua quærentes? non Christum gratis diligentes, non deum p̄pter deum quærentes, temporalia commoda consecstantes lucris inhiātes, honores ab hominibus appetētes. Hæc quā Qui mercenarij in ecclesiā,

do amant a Præposito, & ppter hæc seruitur deo , quisquis talis est mercenarius est , inter filios se non computet . De talibus enim dominus dicit . Amen dico uobis , receperunt mercedem suam . Hæc Augustinus . Quod autem tales in Cathedra sedēt aliquibus interpositis dicit ibidē . Audite autem quæ mercenarij necessarij sunt , mlti q̄ppe ī ecclesia cōmodate terre na sectantes , Christum tñ prædicant , & per eos uox Christi auditur , & se quæntur oues nō mercenarios , sed uocē pastoriū per mercenariū . Audite mercenarios ab ipso domino demonstratos . Scribe inquit , & pharisei super Cathedrā Moy si sedent , quæ dicunt facite , quæ autem faciunt , facere nolite . Quid aliud dixit nisi per mercenarium uocem pastoris audire ? Sedendo enim cathedrā Moy si legem dei docent , ergo deus per eos docet . Sua uero si uelint illi docere , nolite audire , nolite facere , certe enim tales sua querunt , non quæ Iesu Christi . Nullus tamen mercenarius ausus est dicere populo dei . Tua querero , non quæ Iesu Christi . Hic Augustinus & in fine illius homiliæ concludit dicens . Ecce unde mercenarius uiso lupo dicitur fugere . Quare quia non est ei cura de ouibus . Quare illi non est cura de ouibus : quia mercenarius est . Quid est mercenarius ? est qui temporalem mercedē querit , in domo in æternum nō habitabit . Hic Augustinus ostendens , qui nunc in ecclesia existentes mercenarij in Cathedra , id est authoritate docendi legem dei sedent . Et iterū super lohan . super illo uerbo Ioannis ultimo . Simon Petrus traxit rete plenum magnis piscibus dicit . Minimus est ille qui soluit factis quod uerbis docet . Et infra , deniq̄ ut ostenderet istos minimos reprobos esse , qui docēt uerbo bona loquendo , quæ solunt male uiuendo , nec quasi minimos in uita eterna futuros , sed omnino ibi non futuros , cū dixisset , minimus uocabitur in regno cœlorum , continuo subierit . Nisi abundauerit iustitia uestra plus q̄ scribarum & pharisæorum ,

ſorū, non intrabitis in regnum coelorum. Illi certe sunt scribae & pharisei qui in Cathedra Moysi ſedent. Et de quibus ait. Quae dicunt facite, quae autem faciunt, facere nolite, dicunt enim & non faciunt, docent sermonibus & ſoluunt moribus. Haec Augustinus. Et ſimiliter loquitur super Psal. Beati immaculati, ſuper illo uersu. Beati qui ſcrutantur testimonia eius in toto corde exquirunt eum.

Ex iam dictis patet, quod Cathedra Moysi uel Sedes Apostolica est authoritas docendi legem dei, uel genus sanctorum. Paparum, uel episcoporum ſibi ſuccedentium, quod genus prouidet, ut ſentit ad honorem dei praefantius, & Ecclesiae sanctae utilius, & presidenti ac ſubiecto ſalubrius, non preſciendo indignum, non poſtponendo plus humilem, nec in examineate limitando cuique officium ecclesiasticum per quaeritum, ſanguinem uel affectionem aliquam prittatam.

Et patet ulterius, quod apostolica mandata, ut dicit dominus Lynchonien, in responsione ad literas Romani Pontificis, de prefaciendo quendam cognatum in Canonico Lynchonien. ecclie ſic responderet. Mandatis, inquit, Apostolicis affectio/ni filiali omnino & deuote & reuerenter obedio. His uero qui mandatis Apostolicis aduersantur, Paternum zelās honorem aduersor, obſto, ad utrumque in ratione filiationis teneor ex diuino mandato. Apostolica quidem mādata nō ſunt nec poſſunt eſſe alia quam apostolicæ doctrinæ, & ipsius domini nostri Iesu Christi Apostolorum magistrī. Hęc Lynchonensis. Pensare ergo debet fidelis Christi discipulus, quādo Apostolicum mandatum emanat, utrum expreſſe eſt mandatum alicuius Apostoli, uel legis Christi, uel habens fundamen- tum in lege Christi, & illo cognito, debet reuerenter & humiliiter mandato huiusmodi obedire. Si autem cognoscit ueraciter, quod mandatum Papæ obuiat mādato uel conſilio Christi, uel uergit in aliquod malum ecclesiae, tunc debet audacter re-

X ij ſiſtere,

Cathedra
Moysi uel Pe
triquæ.

Que uere ſint
Apostolica
mādata & re
uerentur ac
cipienda.

sistere, ne sit particeps criminis ex cōsensu. Vnde confidēs
in dñō & in Christo Iesu, qui potenter & sapienter suā ue-
ritatis p̄fessores protegit, & p̄mō remunerat gloriæ semp̄/
ternæ. Bullæ Pape Alexandri. v. restitū, quam anno domini
M. CCCC. IX. dñs Suinco Archiepiscopus Pragensis ac-
quisiuit, in qua mādat, ne peraliquos (etiam si sint sup̄ hæc
Apostolico uel alio quoq̄is indulto muniti) p̄dicatiōes aut
sermōes ad populū siant, nisi in Cathedralibus, collegiatis,
Parochialibus aut Monasteriorū ecclesījs, siue eorum cīmī
miterījs. Istud etiā mandatū factis & uerbis Christi, & suorū
apostolorū contrariū, non est Apostolicum, cū Christus in
mari, in deserto, in cāpestri loco, in domibus, in Synagogis,
in uicīs, in plateis prædicauit ad populum, præcepitq; disci-
pulis suis dicens Marci ultimo. Euntes in mundum uniuer-
sum, prædicate euangelium omni creature. Illi aut̄ profecti
prædicauerunt ubiq; id est ubi cunctū audire uoluit populus
domino cooperante. Est igitur hoc mandatum in detrimento
ecclesiæ, in alligādo uerbum dei, ne currat libere, & est
tertio in præiudicium Capellarum erectarum confirmata/
rū a Diocesanis, & priuilegiatarū rationabiliter a Sede apo-
stolica ad uerbum domini in illis p̄dicandum. Non em̄ pro-
fectus aliquis ex illo mandato protenire cernitur, sed fallax
& inconfitā illusio, in hoc, q̄ loca diuino deputata ministe-
rio, & priuilegiata rationabiliter pro uerbo diuino propter
priuatam affectionē, & iniuriosam supplicationem, uel im/
portunam, uel propter commodū temporale a suis licitis
libertatibus spoliantur. Vñ ab ipso mādato ad ipsum Alexā-
drum pro meliori ipsius informatione appellauit, & me pro-
sequente appellationē ipse dominus Papa de proximo ex-
pirauit. Et nulla mihi p̄fsta audientia in Curia Romana
processus dominus Suinco Pragueñ. Archiepiscopus acqui-
sivit me grauantes, a quibus anno domini M. CCCC. X.

ad Pa

Vbiq; uerbū
dei prædican
dū exemplo
Christi,

Tribulatio
iniusta huius
autoris.

ad Papam Ioannē. xxij. appellati, qui per duos annos nullam meis Aduocatis & procuratoribus præstitit audientia, & tempore medio sum amplius processibus aggrauatus. Cū ergo appellatio ab uno Papa ad successorem suū mihi non profuit, & a Papa ad concilium appellare est in longum, & incertum auxiliū in grauamine postulare. Ideo ad caput ecclesiæ dominum Iesum Christum ultimo appellaui, ipse enim est quolibet Papa in decidendo causam præstantior, cū non potest errare, nec denegare petenti rite iustitiam, nec potest hominem sua lege p̄supposita sine demerito damnare.

Cæterum restiti dei ordinationi circa indulgētias factas Indulgētias
sue promulgatas anno domini M. CCCC. II. p Bullas Pa-
pæ Ioannis. xxij. de quo alibi satis. Nihil enim potest Papa Quid Papa
mandare licite, nisi ad destructionem malicie, ac ædificati- licite manda
onem ecclesiæ, quod foret unitter saliter tenendum. Istud re potest,
testat̄ Apostolus. ij. Corinth. x. dicens, Arma militiae nostræ
nō sunt carnalia, sed potētia deo ad destructionē munitionē
quibus consilia demolimur, & omnem altitudinem extol-
lentē se aduersus sciētiā dei. Et. ij. Corint. ult. dicit. Ut nō du-
rius agā secundū potestatē quā dñs dedit, mihi in ædificatio-
nē, & non in destructionē. Vñ Lynconieñ. In literis ad Pa-
pā ita scribit. Non pōt̄ facere schisma Sedes aplica, cui a san-
cto dño sanctorū Iesu Christo tradita est potestas oīmodate
stante aplo in ædificationē, & nō in destructionē. Et infra.
Nec potest, ait, ex hoc uestra discretio quicq̄ durū cōtra me
statuere, q̄a oīs mea in hac parte dictio uel a ctio nec est con-
tradictio nec rebellio, sed filialē debita Pat. & Mat. Ch̄o sci-
licet & ecclesiē honoratio, q̄a diuinī mādati obseruatio.

Breuster aut̄ recolligens dico, q̄ apo. Sedis sanctitas non
potest nisi in ædificationē, & nō in destructionem, hæc enim
est plenitudo potestatis, oīa posse in ædificationē. Hæc aut̄, Appellatio a
q̄s uocat p̄uisiōes, nō sunt i ædificationē, sed i manifesta de Papa ad
structionē, nō ergo pōt̄ eas beatiss. Sedes Aplica, hæc Lyn. Christum,
qui

quia Papa Innocētij ad Christi tribunal appellauit. Vñ narrat Cestren libro. vii. quomodo Roberto Lynconieñ. obesse, auditæ est uox in curia Papæ. Veni miser ad iudicium. respectusq; est in crastino Papa exanimis, quasi cuspide baculi in latere percussus, qui licet Linconieñ. fulserit miraculis perspicacius, tamen in sanctorum Catalogū a curia non est permissus. Et patet Papa potest errare, & eo gratius quo in casu possibili peccati suū multiplicaretur copiosius, intenti^o & in superabili^o, ut ait Bernh. lib. ad Eugenii papā. Copiosus, si p totū Christianismū, intentius, si circa honorū spūa liū subtractionē cōcernentū curā animarū, & insuperabili^o si nemo audet ei cōtra dicere, tū propter confoederationē cū brachio seculari, tū propter pallias cestras in filios obediētiā fulminatas, tū ppter p motiones ac dignitates ecclesiasticas, quas puidet suis cōplicibus. Vnde sicut statū Papalis p̄ficiens ecclesię plus meretur, sic statū Papalis puerus in illo homine qui statū abutitur plus ecclesię inficiens amplius demeref^o. Signū aut̄ defectus Papæ est, si postposita lege dei & deuotis euāgeliū p̄fessionibus, traditionibus attēdit humanis, de quo Bernh. Eugenii arguebat.

Secundum signū est, si Papa & ecclesiastici Præpositi dēlinquētes cōversationē Christi, sint mūdo seculariter impli cati. Tertiū signū est, si mercatores seculi ī ministerio Christi p̄ficiat, & studeat p̄cipue ad uitā secularē, cōtinuandū, pauperes ecclesias aggrauari. Quartū signū est, si permādatum suū uelineptorū locationē in cura pastorali saluandas animas priuat uerbo dei. Vnde id p̄sans Lynconiesis, noluit admittere quēdā cognatū Papæ in canoniciū Lynconieñ, ecclesię faciēs inter cetera p̄babilē rationē. Post peccatum, inquit, Luciferi, quod idem erit in fine, tempore ipsius filij p̄ditionis Antichristi, quē interficiet dñs I E S V S spiritu oris sui. Nec est necesse potest alterū genus aduersū uel contrarium

Papa grauiſſime errare potest.

Signa in quibus Papæ defectus notaſ.

contrarium apostolice doctrinæ, uel euangelicæ, & ipsi dominino Iesu Christo tam odibile & detestabile ac abhominalis, & humano generi tam perniciale, sicut animas pastoralis curæ officio & ministerio uiuiscandas, & saluandas, pastoralis ministerij defraudatiōe mortificare & perdere. Quod peccatum euidentissimis scripturæ sacræ testimonij cōmittere dī noscuntur, qm̄ in potestate pastoralis curæ constituti de lacte & de lana ouium, Christi suis carnalibus delicijs satisfaciunt, & pastoralis officij ministerij in æternam ouium Christi salutem operandam debita non ministrant. Ipsa enim ministeriorum pastoralium non administratio est scripture testimonio, sed ouium Christi occisio & perditio. Quod autē hic duo genera peccatorum, licet dispariter sint pessima, & omne genus alterum peccati in aestimabiliter excellentia manifestum est ex hoc, quod sunt duobus existentibus & dictis, licet dispariter & dissimiliter, optimis directe contraria, pessimum enim est quod optimo contrariorum est. Et quia in bonis causa boni melior est causato, & in malis causa mali peior est causato, manifestū est, quin talium pessimorum interemptorum deiformitatis & deificationis, in ouibus Christi, in ecclesiā Christi introductores, ipsis interemptoribus pessimis sūt peiores, & Lucifer & Antichristo proximiores & in hac peioritate gradatim magis superexcellētes, qui ex maiore & diuiniore potestate sibi data in edificationē, & nō in distributionē, magis tenent ab ecclesia dei tales interemptores pessimos excludere & extirpare. Hæc Lynconieñ.

Vult ipse tātum breuiter, qd ouium Christi occisio & perditio, sunt peccata duo pessima, licet differenter, ex eo qd uiuificatione per gratiam ouiū, & glorificatio, sunt duo ouiū bona optima, quamvis dispariter, quibus illa duo occisio & interemptio sunt opposita. Et quia uiuificationi opposita occisio, & glorificationi interemptio, sequitur qd de tāto sunt pec

Ouium Christi occisio & perditio.

Y

pec

quæstio, si nō intelligatur, Sedes, quod græci thronū appellant. Thronos græci sellas dicitur, tanq; honorabiles. Ergo fratres mei, non est mirum si sedeant homines in sedibus, in sellis, ut autē ipsæ sedes sedeant, quomodo possimus intelligere, tanq; si dicat aliquis, sedeant hic Cathedræ, aut sedeat hic sellæ, in sella sedere, in sedibus sedere, in Cathedris sedere, non ipsæ sedes sedēt. Quid est ergo hoc quod ibi Sederūt sedes in iudicium? Certe soletis audire domino dicente. Cœlum mihi thronus est, terra aut scabellum pedum meorum. Latine autem totum sic dicitur, Cœlum mihi sedes est, Qui sunt iusti nisi cœli. Qui sunt cœli, nisi iusti. Quæ ecclesiæ, ipsæ dei, & peccatores sunt terra. In ipsis aut sedet deus, & de ipsis iudicat deus, & non sine causa dictū est. Cœli enarrant gloriam dei Apostoli aut facti sunt cœlum. Vnde facti sunt cœlū, quia iustificati. Quomodo peccator factus est terra, cui dictū est. Terra es & in terram ibis. Sic iustificati facti sunt cœlū. Por tauerunt deū, & de ipsis deus coruscabat mirabilia, tonabat terrores, pluebat consolationes. Erāt ergo illi cœlū, & enari rabat gloriam dei. Nam ut noueritis ipsos dictos cœlos, ibi ait in ipso Psalmo, In omnē terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ uerba eorum. Queris quoꝝ, & inuenies celorum, Si ergo cœlum sedes dei, Apostoli autem cœlum & ipsi facti sunt sedes dei, ipsi sunt thronus dei. Dictū est in alio loco. Anima iusti thronus est sapientiæ. Magna res dicta est, Anima iusti thronus sapientiæ, id est in anima iusti sedet sapiētia tanq; in throno suo, & inde iudicat quicquid iudicat, ergo erūt throni sapiētiæ & ideo dixit illis dominus, Sedebitis super duodecim throno iudicatēs duodecim trib⁹ Israel. Sicut & ipsi sedebūt sup̄ duodecim sedes, & ipsi sunt sedes Dei. De illis quippe dictum est. Ibi enim sederunt sedes; Quomodo ibi sedebunt sedes qui sederūt sedes? & qui sunt sedes.

sunt sedes c̄ de quibus dictum est. Anima iusti sapientie sedes. Qui sunt sedes coeli; Cœli. Qui sunt coeli; Coelū. Quod est coelū de q̄ dicit Dñs. Cœlū mihi sedes, & ipsi iusti sunt sedes, & h̄n̄t sedes & in illa Ierusalē sedebūt sedes. Ad quā rē in iu dicū. Sedebitis, in q̄t, sup duodecī sedes iudicātes duodecim tribus Israel. Quos iudicantes. Deinde qui sunt in terra q̄ti iudicabunt. Qui facti sunt cœlum. Hac Augustinus, ostendens ex scriptura, q̄ iusti sunt sedes dei, & qui iudicabunt.

Quarto sumitur sedes p̄ loco in quo quis Apostolus mā Sedes capitul sit per tempus notabile, regens populum secundum legem pro loco ep̄ scopali Christi. Et illo modo Ierusalem non nuda ciuitas, sed cū populo fuit sedes Iacobi apostoli, qui episcopus primus elect⁹ ab Apostolis, ibi fuit a dño constitutus. Et Antiochia fuit prima sedes Apostoli Petri, & ita dicit Marcellus Papa. xxiiij. q. j. Rogamus uos fratres, quod nihil aliud doceatis neque sentiat, q̄ p̄ a beato Petro apostolo, & reliquis Apostolis Papa scip̄m & patribns accepistis. Infra. Eius Sedes scilicet Petri pri mitus fuit apud uos, quæ postea iubente domino Romam translata est, cui adminiculante gratia diuina hodierna præsidemus dñe. Si non uestra Antiochena, quæ olim prima erat, Romanæ cessit Sedi, nulla est quæ eius subiecta non sit dñtioī. Ecce iste Papa ualde pulchre cœpit, sed ualde intrica te finiuit. Primo dicit rogās, q̄ nihil aliud sacerdotes per Antiochiam doceant, nisi quod a Petro & ab alijs Apostolis & sanctis patribus acceperunt. O utinam illud facerent omnes Clerici. Deinde dicit, q̄ Petri sedes primitus fuit apud eos, i. primus locus notabilis residentiae, in quo ut episcop⁹ docuit legem Christi, & hoc uerū est. Sed quando dicit, postea uero Romam translata, scilicet, sedes Petri, pro certo iā nescio quæ sedes sit illa sic trāslata, nam ecclesia non, locus non, p̄ pulus non. Si dicitur authoritas Petri docendi legem, ill tēpore Petri fuit in Antiochia & in Rōma. Quid

Y iij

ergo

ergo trāslatum est: nisi Petrus, Dū de Antiochia uenit Romam. Petro autem non præsedit Marcellus Papa, nec Petrus nūc est Sedes Romana. Quid ergo refert ibi illud pronome cuius dum dicit, cui præsidemus, pro certo intricate iste Papa loquitur, quia post dotationem Romanus existens Episcopus, intēdebat quod ex autoritate Cesaris vocabatur Roma na ecclesia prima. i. dignior sedes, cui ipse p̄sideret, & sic inten debat, q̄ Antiochiae sacerdotes sibi subiacerentur. Si hoc affec tantit Petrus residēs in Ro, nescio, sed scio q̄ in suis ep̄lis optabat, quod sequeretur uestigia Iesu Christi. Quomodo adhuc Papæ multi & Canonistæ loquuntur obscure de Sede Apostolica pretermitto, non tamē dico, q̄ ciuitas Roma sit Sedes Apostolica, & tantum necessaria quod sine ea non possit errare ecclesia Iesu Christi. Nā per possibile destructa Roma, ut Sodoma, adhuc posset stare ecclesia ch̄riana. Nec est tertium, q̄ ubi cunq; est papa, ibi est Roma, quamvis uerū est, ubi cunq; fuerit Papa, dum est hic in terris, ibi est autoritas Petri in Papa, dum non discedit a lege domini nostri Iesu Christi, & tantū dixerim de Sede Ap̄stolica quo ad præsens.

Quæ opera bona, mala & media. Itē quando prælati obediendum, & quando eis in faciem resistentium.

CAPVT. XIX.

Dicto quid sit Sedes Apostolica, dicendum est in quibus ipsi Sedi Apostolica sit parendum. Et dicunt præfati doctores, q̄ in omnibus per inferiores, ubi non prohibetur purum bonum, vel præcipitur purum malum, quod pro modo, loco, tempore vel persona potest esse & bonum & malum. Et probat hoc per quatuor testes idoneos, scilicet per Saluatorem, Bernhardum, Augustinum & per Hieronymum. Et quia doctores receperunt distinctionem

distinctionē Bernhardi in epistola ad Adā Monachum, de puro bono & puro malo. Ideo notandum, q̄ postquam Beatus Bernardus ostendit, q̄ non est alicui obedientium in malo, & concludit dicens, Igitur facere malum quolibet etiam iubente, constat non esse obedientiam, sed potius inobedientiam.

Sane hoc adiutendum q̄ quædam sunt pura bona, Pura bona &
pura mala quædam pura mala. Et in his nullā deberi hominibus obedientiam, quoniam illa omittenda sunt, etiam cum prohibentur. Nec ista uel cum iubentur committenda. Porro inter hæc sunt media quædam, quæ pro modo, loco, tempore, uel persona & mala possunt esse & bona. Et in his lex posita est obedientiæ tanquam in ligno scientiæ boni & mali, quod erat in medio Paradisi. In his profecto phas nō est nostrum sensum preferre sententiæ magistrorum. In his omnino Prælatorum nec iussio nec prohibitio contemnenda. In fra. Fides, spes & charitas pura sunt bona & cetera huiusmodi, & nō possunt uel prohiberi uel nō teneri. Pura mala sunt pura mala furtum, sacrilegiū, adulterium & cetera talia, quæ utiq̄ nec bene p̄cipine p̄fici possunt, nec male nō prohiberi nec fieri Nullius prohibitio ualeat obusare p̄ceptis, nullius iussio præ iudicare prohibitis. Sunt deinde media, quæ quidem per se nec bona noscuntur esse, nec mala. Possunt tamen indifferenter & bene pariter & male uel iuberi uel prohiberi, sed male nullatenus in his a subditis obediri. Ex his sunt ut exempli gratia ponam ieiunare, uigilare, legere & quæq̄ talia. Scendum uero q̄ media quædam impurorum seu malorum transiunt rationē, nam coniugium cum fieri liceat & nō fieri factum ī soli non licet. Quod ergo ante nuptias mediū esse liquebat in ī cōiugatis, puri boni uim obtinet. Itē p̄prīa possidere sc̄lari noi mediū est, qm̄ & nō possidere licet. Monacho uero, q̄a possidere nō licet, purū malū. Hęc Bernard⁹.

Notandū

opus neutrū Notandum etiam, q̄ ad sensum loquentiū circa actus huius manus, quod opus vocatur Neutrū apud eos, quod de sua primaria intentione, nec dicit bonum moris uel malum uitij, ut ædificare uel texere.

**Opera bona
uel mala de
genere.**

Opera autem dicuntur bona uel mala de genere, quæ dicunt substantiam uel naturam operis bonis uel mali moraliter, non tamen implicant circumstantias per se statuētes naturas talium actuum in genere uirtutis uel uitij, ut dare elemosynam & occidere hominem, ut truncus enim istorū potest tam bene q̄ male fieri secundum diuersitatem causæ, uel intentionis operam. Nam pare eleemosynam pro uana gloria est malum, sicut occidere hominē autoritate dei, ne inficiat ecclesiam, est bonum. Aliqua autem sunt opera aggregata, quæ dicuntur simpliciter bonum uel malum moraliter, ut mœchari & furari quo ad uitium, & charitatue diligere deum & proximum quo ad uirtutem.

Leuiter sic aliquid actus est simpliciter bonus, ut charitatiue diligere deum. Aliquid simpliciter malus, ut odire deum

Item aliquid est bonum de genere, quod scilicet plus inclinat hominem ad iudicandum, q̄t̄d sit bonum, q̄ ad iudicandum q̄ sit malum, ut ieunare, eleemosynam dare. Aliquid est malum de genere, quod scilicet inclinat hominem ad iudicandum p̄q̄d sit malum q̄d sit bonum, licet possit bene fieri in hominem occidere. Sed opus neutrū dicitur opus, quod non plus inclinat hominem ad iudicandum q̄ sit bonum q̄ malum, nec econtra, ut texere, comedere, arare currere. Vnde opus simpliciter bonum tenet gradū primū, Opus bonum de genere gradū quasi medium, & opus neutrū gradū infimum. Exemplum in his tribus, Diligere deum, ieunare & texere. Similiter in eorum oppositis. Nā opus simpliciter malum, ut deum odire, malum degenerare, ut hominem occidere. Sed tertium scilicet neutrū, non dat malum,

Opus neutrū

lum, quia tunc nō esset neutrum. Dicitur enim neutrū, quia non plus ad uirtutem declinat q̄ ad uitium, uel econtra.

Vtterius notandū, q̄ diuisio immediata humanorū ope/
rum est, q̄ uel sunt uirtuosa uel uitiosa, patet, quia si homo
est uitiosus, & agit quicquā, tunc agit uitiose. Et si est uirtu/
osus, & agit quicquam, tunc agit uitiose, quia sicut uitium
quod crimen dicitur siue mortale peccatum, inficit uniuersa
liter actus hominis. Sic uirt⁹ uiuiscat omnes actus hominis
uitiosi in tantū, q̄ existens in gratia, dicitur mereri & ora/
re dormiendo & quolibet operando, ut dicunt doctores san/
cti, præsertim beatus Augustinus, Gregorius, Hieronymus
& alij. Et fundatur illud dictum in illo Christi Iesu Saluato/
ris nostri uerbo, quod dixit Lucæ sexto capitulo. Si oculus
tuus fuerit simplex, totum corpus tuum lucidum erit, id est
si intentio fuerit bona in gratia ad opus, tunc totum corpus
tuum, id est cogeries omnium operū tuorū, lucida erit, quia
munda coram deo. Si autē oculus tuus, id est intentio, ne
quam fuerit, criminata atq̄ coinqūnata p̄ uitium, totū cor/
pus tuum scilicet operum, tenebrosum, id uitiosum erit. Vñ
gentium doctor Apostolus Paulus præcipit ita dicens. Om/
nia in gloriam dei facite, secunda Corinthiorum primo. Et
alibi prima Corinthiorum ultimo. Omnia uestra in charita
fiant. Vnde totus modus uiuendi charitatue est uirtuosus,
& totus modus uiuendi hominis præter charitatem est uiti/
osus. Ex quo patet, q̄ sicut nemo potest esse neuter quo ad
uirtutem uel uitium, cum oportet q̄ uel sit in gratia dei omni/
potentis, uel extra gratiam. Sic nulla conuersatio hominis
potest esse neutra. In uitiosis ergo obediendum est præ/
posito, In uitiosis autē præceptis audacter resistendum.

Istis supra notatis, cauere debet quilibet Christi fidelis ne
credat, q̄ si Romanus Pontifex, uel Prælatus, quidquā præ
cipit, quod illud sit ut dei mandatum faciēdum, ac si ille præ
cepta ho
minū non tñ
sunt curanda
sicut dei.

Iatūs errare non posset, ut nec Christus Iesus. Secundo, tē
neat de præceptis in lege dñi, quō aliqua p̄cipiuntur nobis
confuse, & aliqua distincte. Confuse p̄cipiunt, quæcunq̄
cōtinue meritorie debemus facere, modo quo b. Aug. dicit,
q̄ cōtinetur omnis ueritas in scriptura. Opus aut̄ præceptū
ad quod non est ratio, uel ecclesiæ Christi utilitas, non cōtit
netur explicite uel implicite in scriptura. Et illud sive a Pa
pa, sive a Prælato alio præceptū fuerit, non tenetur subditus
facere, ne in libertatem legis Domini per illud offendatur.

Deus nihil ir
rationabile
præcipit.

Cum debemus ut fidele accipere, q̄ deus nihil nobis præci
pit facere, nisi q̄ sit nobis meritorium & rationabile, & per
consequens proficuum ad salutem.

Qñ præposi
tis obediēdū

Conclusio sit ista, Virtuosis præpositis, immo & discholis
tenantur obedire subditū uolenter & gaudenter, dum imple
re p̄cipiunt mandata domini Iesu Christi. Patet ista cōclu
sio. Nam Matth. xxij. dicit Christus. Supra cathe. Moysi se
de scribæ & pharisei, oia ergo quæcūq̄ dixerint uobis faci
te, omnia scilicet mandata mea. Vbi Aug. super Ioan. ut p/
ximo cap. dictū est. Sedendo inquit, cathedrā Moysi, legem
dei docēt, ergo deus per illos docet, sua uero si uelint illi do
cere, nolite audire, nolite facere. Hæc Aug. Et quo ad istud
etiam dicit Christus Lucæ. x. Qui uos audit, me uadit, & qui
uos spernit &c. Et per consequens deū patrē, quia non obe
ditur talibus, ut hominibus, sed ut ministris dei, cui principi
paliter obeditur. Ideo nemo debet obedire homini i aliquo
etiam minimo, quod diuino obuiat mandato, quod uocatur a
b. Bernard, dittinū consiliū. Cū Act. v. dicit Petrus. Obedire

Qñ prælati oportet magis deo q̄ hominibus. Vnde sicut iubemur obel
resistendum, dire præpositis in lictis & in honestis, cū circūstantijs adhi
bitis, ita iubemur eis in faciem resistere, qñ ambulant cōtra
rie diuinis consilijs uel præceptis. Cū Paulus præcipiens, q
simus imitatores sui, Corinth. ij. Propter leuem culpā in fa
ciem

ciem restitit Petro, ut dicit Galat. iiij. Magis autem tenemur obediere Paulo, & cuiuscunq; autori diuinæ scripturæ, q; Rhomano pontifici in operibus medijs siue neutrīs. Et cū non tene
mur sequi quēcunq; apostolū, nisi de quanto sequitur domi
nū Iesum Christū, sicut patet ex limitatione apostoli. Patet
q; nulli Prælato post sanctos Apostolos obedire tenemur,
nisi de quanto præcipit uel consulit Christi consilia uel mā
data. Ideo sanctus apostolus. j. Cor. iiij. &. xj. quando consu
lit ut sint imitatores sui, statim annunciat formā sequēdi, cū
infert. Sicut ego Christi. Vnde examinare debet discretus sub
ditus præcepta præpositi, qñ videt declinare a lege Christi,
uel sua regula. Nō em̄ quilibet præpositus est incorrigibi
lis. Et hinc præcepit Christus frequētius in opib; uigilare
unde Mar. xij. dicit, Omnibus dico uigilate. Et. j. Ioan. iiij.
dicit Apłs. Charissimi, nolite omni spiritui credere, sed pba
te spiritus si ex deo sint, quoniam multi pseudoprophetæ exie
runt in mundū. Et Math. xxij. dicit Saluator. Multi pseu
doprophetæ surgent, & seducent multos. Et quo ad hæc ual
de pulchre loquitur S. Bernhardus in epistola ad Adam mo
nachum, reprehendens ipsum, q; suo abbatii indiscrete obe
diuerit, contra regulā sui uoti. Vnde dicit per exclamationē
sed irrisorie. O monachū obediētissimū, cui ex quibuslibet
seniorū uerbis ne unū quidem iota præteruoleat, nō attendit
quale sit quod præcipitur, hoc solo contētus q; præcipit, &
hæc obediētia sine mora. Si ita oportet, deleat iam de libro
euāgeli. Estote prudētes sicut serpentes. Sufficiente quippe
quod sequit. Et simplices sicut colubæ. Nec dico a subditis
mandata præpositorū esse iudicanda, ubi nil deprehenditur
diuinis cōtrariū institutis. Sed necessariā assero & prudenti
am, qua aduertatur si quid aduersatur, & libertatem qua in
genue contemnatur. Cæterū iste, Nihil, inquit, habeo inter
rogare, uiderit ille qui iussit. Dic quæso, si dato in manū gla

dio suum te armari in iugulum & acquiescisses. Nonne etiam
alii cum prohibere possis, in crimē reputat homicidij? Age
ergo, vide ne forte sub prætextū obediētia in quipiam gra
uius inseruieris, hæc Bernardus. Et adducit multa scripturæ
testimonia, & concludit. Tu ergo aduersus hæc omnia atq;
alia in hunc modum innumera ueritatis testimonia, putasti
cuiquam obediendum. Odiosa pertuersitas obediētia uirtus
quaæ semper militat ueritati, aduersus ueritatem accingitur.
Hæc Bernardus.

Obedientiae
quinqupu condic
tiones.

Vnde ipse Bernardus ponit in sermōne de aduentu domi
ni, Quinqupu conditiones rectificantes obedientiam. Prima,
cum opus est sanctum, quia non est obediēdum contra deū
Secunda, cum est uoluntarium. Tertia, cum est purum secū
dum intentionem sanctam, iuxta doctrinam Saluatoris Ma
thæi, vj. Si oculus tuus fuerit simplex, totum corpus tuū luci
dum erit. Quarta cum est discretum, cum nimetas uel dese
ctus inficiat. Et quinta, cum sit firmum usque ad finem debitū
perseuerans.

Nihil nisi bo
nū præcipien
dum.

Ex quo patet, quod subditus considerans indiscretum man
datum Præpositi, quod est notum, uel debet esse notum, uer
gere ad detrimentū ecclesiae, distrahendo a cultu dei, & pro
fectu salutis animarum, debet illi præposito resistere. Nam
talis resistentia est terna obedientia, ne dum deo facta, quo ad
legem fraternale correptionis, sed etiam ipsi Præposito, quia
nullus Præposito, quicquam debet precipere nisi bonum. Cū
ergo subditus ex obedientia obligatur ad bonum in genere
a Præposito, sequitur, quod obedit sibi sic resistendo sicut debet
quia facit quod bonum est, diuertens a malo. Ex isto patet,
quod subditus obediēs suo Prælato in malo nō excusatur a pec
cato. Quia dicit Saluator Math. xv. Cæcus si cæco ducatum
probet, ambo in foqueam cadūt. Hoc est, si cæcus, i. ignarus uel
malus Prælatus, cæco, i. ignaro subdito uel malo probet præci
piendo

piendo ducatum ad opus, ambo in foueam erroris cadunt. Vnde pertinenter Christus dixit discipulis de scribis & phariseis, qui docuerunt, quod peccatum est manducare panem non lotis manibus, cum tamen non sit peccatum. Sinite illos, cæci sunt & duces cæcorum. Quid est sinitre illos? Glosa, i. permittere suo arbitrio, cæci sunt, i. traditionibus tenebrosis. Et ista Christi regulam obseruant bruta animalia cum equus uel asinus cognoscens ante foueam, stimulatus calcaribus, præcipitum cauet quantum potest, ut patet & de asina, quæ cognoscens angelum prohibentem, ne per viam qua uoluit Balaam pergeret, uoce hominis corripiuit prophetæ insipientiam. Vni de Bernardus ad Adam Monachum in epistola ironice sic loquitur. Tu ille obedientissimus filius, tu ille deuotissimus discipulus, illum patrem & præceptorem tuum, quem nec puto quidem temporis, uel transuerso, ut dicitur, pede ad te sediu uixit passus es elongari, ita ut in foueam quoque post eum non quidem cæcis, sed apertis more Balaam oculis cadere non cum statut sis. Hæc ille.

Ex istis cum ueneris ulterius sequitur, quod licet Clericis subditis, immo & Laycis de suorum præpositorum operibus iudicare. Patet ex hoc, quod aliquod est iudicium discretæ & absconditæ arbitrationis in foro conscientiæ. Et aliud iudicium post testatiæ iurisdictionis in fore ecclesiæ. Primo modo subditus debet pure seipsum iudicare, iuxta illud pri. Corinth. xj. Si nos met ipsos iudicaremus, non utique iudicaremur. Et secundo debet iudicare omnia sibi cōmuniciter ad salutem pertinentia. Iuxta illud primo Corinth. iiij. Spiritualis autem homo iudicat opera. Oportet autem Laicus sic iudicare opera sui propositi, sicut apostolus iudicauit opera Petri corripiendo, ad Gal. iiij. Cum uidissesem inquit, quod non recte ambularer ad ueritatem euangelij, dixi Cephae coram cibis. Si tu cum iudeus sis, gentiliter uiris & non iudaice, quoniam genites cogis iudaizare? Secundo debet Laicus iudicare

Z. iiij. dicare

dicare Præpositū ad fugiendū, Nā Matth. viij. dicit Christus. Attendeite a falsis prophetis qui ueniūt ad uos in uestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces. Sed debet iudi- care ad spiritualiter præficiendū, & corporaliter nutriendū, uel aliter benefaciendum. Aliter enim nuncq; eligerentur a Laicis Clerici in curatos, confessores uel eleemosynarios. Sicut ergo licet diuīribus huius seculi examinare diligēti in dicio, quibus Præpositis qualibet & qualiter ministrabunt eleemosynas, cauendo a lupis rapacibus, q; secundum Apo- stolū actuum. xx. Et secundum Chrysost. in imperfecto, ho- milia, xx, manifeste per hoc discernitur, q; plus querunt sub- ditorum pecunias q; salutem, contra Apostolum. ij. ad Cor-inth. xiij. Non enim quæro quæ uestra sunt, sed uos. Vnde Act. xx. propheticō præuidens tales pseudapostolos, sic affa- tur. Ego scio quia intrabunt post discessiōnē meā in uos lu- pi rapaces, non parcentes gregi. Et quia ista lupacitas mani- feste cognoscitur per spoliationem temporalium, & inflictiōnem poenarum ad ipsa temporalia copiosius rapiendū, de- clarat se ipsum habuisse modum oppositum. Argentum in- quirit, & aurum aut uestem nullius concipiū, sicut ipsi scitis quoniam a deo quæ mihi opus erāt, & his qui mecum sunt, ministrauerunt manus istæ. Debent ego subditū pie in Chri- sto uiuentes Apostolorum uitam attendere, & consyderare si ipsis conformiter uiuunt eorum præpositi. Si enim in spiri- tuali sunt ministerio desides, si sunt ad exigendum pecunias diligentes, euangelicam paupertatē aspernantes & inniten- tes seculo, etiam alia manifeste seminantes crimina, tunc ut sic cognoscent ex opere, quia a religione Iesu Christi domi- ni declinaterunt.

Aduertendi
sunt prælati.

Ergo O cordati amatores legis Christi, primo operibus eorū credite, si uergunt ad seculū. Secundo mādatis attendi- te, si sapiūt avaritiā, uel seculi quæstū. Tertio, scripturā sacrā consul

consulite, si præcipiant cōformiter ad Christi consiliū, & se
cundum hoc credite eis, uel discredite secundum eius oppo/
situm. Non autem dicunt Curati Laici s. Quid uobis perti/
net de uita uel operibus nostris discernere, cum Saluator no/
ster dicat Matth. xxij. ca. Secundū opera eorū nolite facere,
& post de clarat opera tribus Prælatorum, ut cognoscentes
ea sciāt illa salubriter euitare, imo Prælati dicētibus. Quid
uobis pertinet de uita uel operibus nostris discernere? Et cō/
tradicetur talibus laicis pertinenter. Quid ad uos pertinet ele/
emosynas nostras recipere, cum dicat Apostolus. ij. Tessal.,
ultimo. Denūciamus uobis in nomine dñi nostri Iesu Chri/
sti, ut subtrahatis uos ab omni fratre ambulante inordinate
& non secundum traditionem quā acceperunt a nobis, ipsi
enī scitis quemadmodum oporteat imitari nos, qm̄ non
inquieti fuimus inter uos, neq; panē gratis māducauimus
ab aliquo, sed in labore & in fatigatiōe. Et infra, Nā cū esse/
mus apud uos denunciabamus uobis, quoniam si quis non
uult operari, non manducet. Et patet, quō debent subditi de
mandatis & operibus Præpositorum rationabiliter iudica/
re, quia alías forent in mortis æternæ periculo, nec iudicarēt
discrete de ipsis, in quo debent eis credere, in quo eos debet
sequi, & in quibus eis rationabiliter debet iuxta legem dñi
obedire. Nā nos p̄montuit Magister optimus dñs. Attēdite
a falsis p̄phetis Matth. vij. Et Attēdite a fermento Phariséo
rum Matth. xvij. Et Matth. xxij. dicit. Nolite credere, nolite
exire, & secundū opa eorū nolite facere Matth. xxij. Ipse &
de suis operibus hortat̄ est sacerdotes & turbas iudicare, di/
cēs Ioān. vij. Quis ex uobis arguet me de peccato. Et Ioān.
x. Et si mihi non uultis credere, operibus credite. Et q̄ malū
est Christi ecclesia, q̄ p̄positi nostri plus exigunt ut creda/
tur suis approbationibus & reprobationibus. In cunctis su/
is iudicijs, q̄ exigunt ut credatur fides saeræ scripturæ, que
est fides Catholica. Et plus puniunt pro excessu suarum

traditionum, q̄ blasphemantes in præcipitam fidem Christi. Sic de eis potest dici illud Psalmista. Qui edebat panem magnificauit super me supplantationem. Ipsi enim, ut metasserunt, edunt patrimonium Christi, & tamen plus appetiunt sua mandata, q̄ ipsius domini Iesu Christi.

Non in omnibus est obediendum ecclesiæ uel eius prelatis, etiam in medijs operibus, quæ nec bona nec mala sunt. Item Excommunicatio non potest tollere executionē mandatorum Christi. C A. xx.

ADHUC, q̄ doctores in suo duplo dicto intelligantur melius cū dicunt, Romanæ ecclesiæ & prælatis est obediendum in omnibus per inferiores &c. Et iterum. Igitur eis obediendum & parendum est. Suppono ex uera grammatica, q̄ hoc cōplexum, est obediendū tñ ualet sicut hoc complexum, debet obediare. & ulterius, q̄ hoc uerbum, debet, dicat debitum obligationis ad obediētiam sub poena peccati mortalis. Patet suppositio ex allegatione Doctorum per illud Salvatoris Matth. xxiiij. Oia quæ cuncti dixerint uobis seruare & facite. Istud em uerbum domini præceptum est. Patet secundo suppositio ex uerbis doctorum cum dicunt, Quidam autem de clero in regno Boemiarum nolunt consentire, conantes, quantum in eis est, inducere fidelem populum ad inobedientiam respectu prælatorum, & ad irreuerentiam papalem, episcopalem, sacerdotalem & clericalem dignitates. Modo notum est, q̄ inobedientia & irreuerentia quā innuntiunt doctores foret peccatum mortale. Tertio patet ista suppositio ex allegatione B. Augustini, ubi dicit. Obediens patri non fueris (intellige non patri corporali, sed spirituali) oēs uirtutes perdidisti. Modo planū est, q̄

Est obediētia
dū, & debet
obedire idem

est, q̄ non potest homo virtuosus omnes virtutes perdere,
nisi per peccatum mortale. Et sic in autoritate illa inobedie-
tia crimen inculcat.

Istud ergo dictum doctorum ex suppositione Romanæ
ecclesiæ & Prælatis est obediendum per inferiores in omni-
bus &c. tñ ualeat, id est debet obedire sub poena peccati mor-
talis. Vnde ad istum sensum clamant nunc, q̄ sum Romanæ
ecclesiæ obediens, & propter hoc me excommunicant. Et
planum est, ex lege dei & ex lege Canonū, q̄ nō debet quis
excommunicari, nisi propter peccatum mortale, ut dixi alibi.

Ipsa suppositione stante, pono istam conclusionem. Nulli
Apostolicæ Sedi Romanæ ecclesiæ, id est nulli Papæ cū Car-
dinalibus, ut doctores cōcipiunt, & Prælatis est obediendum
per inferiores in omnibus, quæ nec sunt pura mala nec pu-
ra bona. Probatur, nulli Romanæ ecclesiæ & Prælatis tene-
tur sub poena peccati mortalitatis rex, marchio, dux, baro, miles
ciuii, uel rusticus obediare, ut propria non possideat, uel con-
iugium intret, & illa scilicet, propriū possidere, coniugium in-
trare, nec sunt pura bona, nec pura mala illis personis, ergo
conclusio. Cōsequētia nota est & minor, patet per B. Bernar-
hardum in epistola ad Adam Monachū, cum dicit. Sciēdū
uero, quia media que in purorū plærūq; seu malorū transe-
unt rationem. Nam coniugium cum fieri liceat, & non fie-
ri, factum non solui non licet. Quod ergo ante nuptias me-
diū esse liquebat, in coniugatis uim puri boni obtinet. Itē
propria possidere seculari quidem hominī medium est, quo
niā & nō possidere licet. Monacho uero quia possidere nō li-
cet, purū malū est. Haec Bernardus. Maior sic probatur, Nul-
li Romanæ ecclesiæ licet prēcipere sub poena peccati mor-
talis, & rex, marchio, dux, baro, miles, ciuii uel Rusticus con-
iugium intret, uel non possideat propriū, ergo etiam nullus
dictorum sub poena peccati mortalitatis tenetur obedire. Conse-

Nullius debet
excommuni-
cari nisi pro-
pter mortale

Non in omni-
bus est Papæ
obediendum.

Aa   quen

Vlra cōsilia quētia nota est, & antecedēs patet, qā nō licet Ro. ecclesiae Christi ecclesiā supra Ch̄ī consiliū suū p̄ceptū exaltare. Sed p̄cipiendo Ro. ecclesia q̄ rex, marchio, dux, baro, uel miles nihil p̄priū possideat, exaltaret suum p̄ceptū supra Christi cōsilium, quod est primū consilium inter duodecim p̄cipua consilia euāgelica, scilicet uoluntaria paupertas in abdicatione proprietatis consistens, quod sapit eagentiam. Christus consulit, nō p̄cipit, dicens cuiā suueni principi Matth. xix. Si uis perfectus esse, uade & uende omnia quae habes, & da pauperibus, & sequere me. Similiter Romana ecclesia p̄cipiens, q̄ rex, marchio uel secularis alijs intrat coniugij, p̄cipere contra Christi consiliū, quō ergo non faceret contra Christum castitatis enim uirgineā obseruantia ad mortē, est tertū eō) consiliū Christi euangelicum, de quo Matth. xix. ait. Sunt eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cœlorū, quod Christus non p̄cipit sed consulit, quod cui cōgruit, illud bene uole teneat, dicens. Qui potest capere capiat.

Magna ergo p̄sumptio foret Romanæ ecclesiae, arctare aliquē sub poena peccati mortalī, ultra consilia domini sui. Hoc em̄ foret imponere onera importabilia in humeros hominum, ut dicit Saluator Matth. xxiiij. Quæ scribæ & pharisei sedentes supra cathedrā Moysi non tenēt, sed alijs impo nunt. Vt dicit Christus ibidē. Vnde dicit Apostolus Christi qui conspexit arcana dei, quæ nō uidit Romana ecclesia, nō fuit ausus p̄cipere nubere, nec in continentia manere. Ideo pri. Corinth. viij. dicit. Vnusquisq; proprium donum habet a deo, alijs quidem sic, alijs uero sic. Nihil apostolus toluit p̄cipere, nisi quod dominus per eum p̄cepit, & sic quod fuit utile obedienti. Nam multa sunt consilia alijs, quæ non sunt nobis consilia ex fragilitate uel ignorantia. Vt unus sine peccato mortali nubit in domino, dum tamē melius esset sibi

sibi seruare virginem suam castam, sed ignorat, credens oper possum. Ideo dicit Apostolus. Vnusquisqe propriam donum habet a deo, alius quidem sic, alius uero sic. Et sequitur. Quod si non se continent, nubant, melius est enim nubere quoduri. Aliqua itaqe sunt aliquibus magis utilia, quae foret alijs minus utilia. Vnus error foret notabilis, credere, quod omnia Christi consilia forent quibuscumqe utilia, ut impleant ipsa ad litteram. Et hinc filius non tenetur patri obedire sub poena peccati mortalitis, dum praecepit, ut nihil possideat, uel quod nubat. Similiter est & de filia, quam non potest licite compellere, ut casta maneat ad mortem, uel quod nubat.

Item. Si id dictum doctorum foret uerum, quod Sedi Apostolicæ Romanæ ecclesiæ est obedientia per inferiores in omnibus &c. Sequitur, quod rex Vuenceslaus Romanorum rex & Boemiarum rex, similiter Sigismundus Hungarum rex continue procarent mortaliter, ex eo quod ad mandatum Romanæ ecclesiæ & Bonifacij Papæ cum Cardinalibus non obedierunt, in resignando regna, ille regnum Romanorum, & iste regnum Hungariorum. Et planum est, quia resignare regnum illi & isti non est purum malum, ut patet ex dicto Bernhardi. Et cum nondum illud mandatum predicti reges impleuerunt, nec per ipsum Bonifacium absoluti sunt. Sequitur, quod adhuc in inobedientia perseverant. Sed quis sani capit, hoc uellet dicere: cum ex lege domini ipse Papa Bonifacius id non debuit attemptare.

Ite sequitur, quod aliqui ex dictis doctoribus, utputa Stanislaus Petrus Znoyma, Iohann. Helice, & adhuc alijs, sint continue in excōmunicatiōe Papali, pater, quia Sedi Apostolicæ Romanae usque hodie non obedierūt. Vel si iā propter lites occulte obedierunt, non tamē a prophanatione absoluti sunt, cum mandatum fuit eis per Pontificem Innocentium sub poenis

excommunicationis, priuationis beneficiorum, & inhabilitationis, ut effectualiter darent & assignarent locum magistro Mauricio quem optauit, & ipsi solēniter moniti per notariorum coram testibus, usq; hodie non obediunt illi mandato, cum tamen assignare locum Magistro Mauricio non est purū malū quod mādat. Quamuis forte ipsi magistro Mauricio est malum, q; tamen insolite affectant illum locum, & ipsis doctoribus etiam forte est malum. Quia amantes prium locum in Synagogis, ipsum Mauriciū non admittūt. Utinā utrīq; non sint in illa salutatiōe Christi magistri humiliimi. Luce. xij. Ve uobis Phariseis qui diligitis, primas cathedras in synagogis. Et Matth. xxiiij. addit, & vocari ab hominibus Rabbi.

Quādo in ieiunij & orationibus ecclesiis parēdū sit.

Item in Actibus bonis de genere, ut sunt ieiunium, oratio quæ non sunt pura mala, non est parendum Romanae ecclesiæ, uel Prælati, nisi in mensura librata ratione, Patet, quia contingit subditum ad tantū cōtinuare orationem atq; ieiunium, q; deficiat nocendo sibi atq; ecclesiæ, sed hoc est fugiendum tam a præcipiente q; a subdito, ergo antecedēs uerum Constat enim q; foret dei tētatio obedire Prælato, uel uovere sibi, q; nunq; nisi tantum comedere uel potarem, nūq; nisi tantum de uestimentis aut tegumentis haberē, & sic de alijs consilijs sinistre conceptis. Et multo magis foret stultitia prælati obligare communitatē ad gradū huiusmodi singularē. Cum secundum diuersitatem temporum, infirmitatis & sanitatis, iuuentutis & senectutis, caloris & frigoris oportet in eadē persona talia uariari, & multo magis in comunitatē diuersa sunt media personis disparibus adaptanda. Cum secundum Aristotelem. ij. ethicorum, non est idē medium apud omnes. Nam mediū cibarij proportionatū Miloni, qui uoluit bouem comedere in die, nō esset mediū pportionale cuilibet iuueni, uel decrepito, sano uel infirmo.

Ethine

Et hinc Saluator suos discipulos de non iejunando accu/
satos, taliter excusauit. Nam Matth. ix. dicitur. Accesserunt
discipuli Ioannis ad Iesum dicentes. Quare nos & pharisæi
ieiunamus frequenter, discipuli autem tui non iejunatis. Sal/
uator istis caluniatoribus, qui se ita xerſit Pharisæis in Chri/
sti reprehensione, respondit, pro discipulis ita dicens. Nāc
possunt filii sponsi lugere quod diu sponsus cum illis est, ueniet
autem dies cum ab eis auferetur sponsus, & tunc iejunabit.
Nemo autem committit cōmissuram panni rudis in uesti/
mentum uetus, tollit enim plenitudinem eius a uestimento
& peior scissura fit. Nec mittunt uinum nouum in ueteres
utres, alioqui rumpuntur utres, & tunc effunditur, & utres
perirent, sed uinum nouum in utres nouos mittunt, & ambo
conseruantur. Vbi Saluator excusat discipulos a non obser/
uantia iejunij. Primo ex eo, quia ipse sponsus ecclesiae pro
tunc cum filiis suis dispensauit. Secundo, quia illud corpora
le iejunium non eis pro tunc competebat, ut dicit Lyra. Vñ
dicit Sponsus. Nunq̄ possunt filii sponsi lugere. i. tristari af/
fligendo se iejunio, quasi dicat non, cum eis iejunium com/
petit nunc. Venient autem dies, scilicet passionis, cum ause/
retur, ab eis sponsus per mortem, quo ad præsentiam corpo/
ralem, & tunc iejunabit, scilicet iejunio mœroris, luxta il/
lud Ioan. xvij. Plorabitis & flebitis uos, & tunc iejunabunt
scilicet quando competet eis tale iejunium. Et tunc per du/
plex exemplum probat Saluator, q̄ non sicut tunc eis cōpe/
tens iejunium corporale. Lucæ autem quinto tanguntur &
observationes, unde dicit ibi. Quare discipuli Ioannis ieju/
niant frequenter, & observationes faciunt, similiter & phari/
saorum, trii autem edunt & bibunt. Quibus ipse ait. Nāc
potestis filios sponsi, dum cum illis est sponsus, facere ieju/
nare, quasi dicat, ultra uoluntatem sponsi, non potestis facere
licite, q̄ filii sui iejunent.

Christ⁹ leue
imposuit iur⁹
gū, sed eccl⁹/
ise plati gra/
ue.

Vere pius Prior & abbas est Christus, qui non aggrauat suos discipulos, sed imponens fagum suave & onus leue, dicit de phariseis & scribis sedentibus super Cathedram Moy si, q̄ imponunt onera gratia & importabilita in humeros hominū, digito aut̄ suo nō lūt ea mouere. Sic enī moderni Prælati & poenitentiarij, imponunt multa ieiunia, multas orationes, & alia populum grauantia, & soli nec faciunt minima Vnde dicunt sapienter, comedamus, & mittamus q̄ Ribaldi pronobis ieiunent, cum ergo Saluator uocat onera importabilia talia ipsorum mādata, quia ultra Christi mādata & cōfilia homines grauantia, quis sapiens diceret, q̄ subditus tennetur in talibus sub pœna peccati mortalis suo Prælato ob dire. Item manducare non lotis manibus est opus neutru, nec pure bonum, nec pure malū, & in non fuerunt Christi discipuli, ad mandatum sedētium in Cathedra Moy si obligati pro illo opere, ergo & nunc similiter. Consequētia nota est, cum par sit ratio in traditionibus huiusmodi, in lege domini non fundatis. Secūda pars patet per illud Matth. xv ubi dicentibus pbariseis ad Iesum & scribis. Quare discipuli sui transgrediuntur traditiones seniorum: non enī lauant manus suas cum panem manducant. Ipse vero eos de transgressione mandatorum dei reprehendens, ostendit, q̄ discipuli eius non in hoc peccauerunt eorum mandata non tenētes, dicens. Non lotis manibus manducare non coinquinat hominē. Quæ ergo ratio nunc, q̄ quilibet subditus in quolibet actu neutrō uel medio sit ad obediēdum suo Prælato obligatus. Cum stat prælatū esse unum stolidum, qui nūmis in discrete talibus actibus neutrī subditum aggrauaret. Vnde bene, si supradictum est, Bernar. conditiones posuit obediētia, inter quas una est, q̄ sit opus præceptum discretū, cū nimetas uel defectus inficiat. Vnde nulla humana præceptio uel consultio est ualida uel seruanda, nisi de quāto caufatur

a diuina

a dictina exemplante.

Et hinc est, q̄ nulla obediētia facta præposito prodest ad Obedientia
meritum, nisi de quanto inclinat ad obedientiam mandato, q̄n est merito
rū & consiliorum domini Iesu Christi, Patet, quia obediē-
tia Christo debita uel facta, est per se ratio meriti, quæ ut cre-
scit uel decrescit, sic & meritū. Vñ nihil est religiosus q̄ obe-
dientia deo facta, ut docet Decretum. viij. q. i. Cap. Scindū.
Vbi notatur q̄ Samuel propheta dicit pri. Regum. xij. Meli-
or est obedientia q̄ victimæ, & quasi ariolādi peccatum est
repugnare, & quasi scelus nolle acquiescere. Sola obediētia
inquit decretum, est uirtus, quæ fidei possidet meritum, sine
qua quilibet esse infidelis conuincitur, & si fidelis esse uidea-
tur. Victimis, inquit mactatur caro aliena, sed per obediētia
mactatur uoluntas propria, ubi patet luce clariss., q̄ loquī
de obediētia deo debita. Nam pri. Regum. xv. dicit Samuel
ad Saul. Pro eo ergo q̄ abiecisti sermonē dñi, abiecit te dñs
ne sis rex. Dixitq̄ Saul ad Samuell. Peccavi, quia prævarica-
tus sum sermonē domini, & uerba tua timēs populū & ob-
diēs uocē eorum. Et patet, quantū blasphemant Prælati po-
puli, qui ex scriptura uel ex lege ecclesiæ uendicant sibi istā
obedientiam. Patet secundo, q̄ auctoritas Augustin. quam
doctores p̄ se allegant sermone. lxxxvj. ubi dicit. Si teluna,
ueris diebus ac noctibus orationem feceris, si in sacco fueris
uel in cinere, si uel aliud feceris, nisi quod præceptū est in le-
ge, & tibi ipsi uisus fueris sapiens, & obediens patri non fue-
ris, intellige non patri corporali, sed spirituali, omnes uirtu-
tes perdidisti. Patet, quia qui deo parti spirituali non obedit
omnes uirtutes perdidit. Et hinc addit Augu. Vnde obediē-
tia plus ualerit quā omnes cæteræ uirtutes morales. Remota
ergo est doctor probatio ex ista autoritate deducere quod
intendunt.

Vlteri^o pono istā cōclusionē. Nō obstat ex cōmunicatiōe
p̄tenſa

Excommuni prætensa minata, uel iā lata, debet Christianus exequi Christi catio non de*isti* mandata. Patet ex cōclusione B. Petri & cæterorum Apo^bbet impedire stolorum, Act. v. Obedire oportet magis deo & hominibus executiōem Christi man*u*. Ex isto consequenter sequitur, quod sacerdos Christi, uiuēs sedatorum.

cūdum legem eius, habens scripturæ notitiam, & affectum ad ædificandum populu, debet prædicare, non obstante prætensa excommunicatione, patet, quia prædicare uerbum dei est mandatū sacerdotibus. Teste Petro Aplo Act. x. Nobis, inquit, precepit de*us* predicare populo & testificari. Et Matth. x. hos duodecim misit Iesus præcipiens eis & dicens. In uia gē titum ne abieritis. Infra, Euntes autē prædicate dicētes, quia appropinquat regnū cœlorum. Et Lucæ. ix. & x. idē patet. Et patet etiam per Augu. in prologo sermonum suorum, dicens. Pauci sunt sacerdotes qui uerbitum dei iuste prædicant, sed multi sunt qui damnabiliter tacent, alij ex ignorātia qui edocere recusant, Alij ex negligentia, qui uerbum dei contemnunt. Sed nec illi nec isti possunt de culpa taciturnitatis excusari, cum nec illi præesse debeant, qui prædicare sciunt, nec ipsi tacere debent qui prædicare sciunt, licet non prosint. Hæc ille. Item per S. Hieronymū super isto textu Ezechie. iiij. Si dicente me ad impiū morte morieris, non annūciatteris ei, neque locutus fueris, ut auertatur a via sua impiā, & uiuat, ipse quidē impius in iniūtate sua morietur, sanguinem autem eius de manu tua requiram. Ibi ait Hierony. prædicare tenetur sacerdos, uideat ne timor humanus eum tace/re faciat. Magnum discrimen est dei tacere sermones, ob triplcem causam, uidelicet propter timorem, propter pigritiā uel propter adulacionem. Item per Gregorium in pastorali ca. xv. & dist. xlij. Sit rector, ubi ualde solenniter probat per multas scripturæ autoritates. & inter cætera dicit, Scriptum quippe est, ut audiatur sonitus, quando ingreditur Sanctuarium in conspectu domini, & non moriatur. Sacerdos nāque ingre

Sacerdotum officium est docere.

ingrediens uel egrediens moritur, si de eo sonitus non audatur, quia iram contra se occulti iudicis exigit, si sine prædicatiois sonitu incedit. Hæc illæ. Patet idem per beatū Isidorum, qui libro tertio de Summo bono dicit, Sacerdotes pro iniuitate populorum damnantur, si eos ignorantes nō erudiant, aut peccantes non arguant. Hæc illæ.

Cum ergo ex iam dictis quilibet prædicantis officium de mandato accipit, qui ad sacerdotiū accedit, patet, q̄ illud mandatum debet exequi, prætensa excommunicatione non obstatē. Item, nulli uero catholico debet uerti in dubiū, quin immo in doctrina sufficiens sit obligator ad docendū ignaros, ad consulendum ambiguis, ad castigandum effrenos, ad remittendū iniuriabitibus, & aliqua opera misericordiæ impendendū, cum ergo sufficiens ad ministrandū eleemosynas corporales teneatur ad illas sub poena damnationis, ut patet Matth. xxv. multo magis sufficiens ad eleemosynas spirituales. Ex isto patet, q̄ prædicare sacerdoti, & eleemosynam dare diuīti, non sunt opera media, sed mandata. Ulterius patet, q̄ si Papa uel alius Præpositus mandat sacerdoti non prædicare, sic disposito, ut dictum est, uel non dare eleemosynas diuīti, non debet subditus obedire. Vnde isti innixus mandato domini, non suscepī de non prædicando mandatum Papæ Alexandri, & hinc humiliter excommunicationem tolero, confidens q̄ mihi consequar benedictionem dei mei, ad quem dicit Psalmista, Maledicent ipsi, tu autē benedices. Qui etiam benedicit dicens Matth. v. Beati estis cū maledixerint uobis homines, & dixerint omne malū aduersum uos, mentientes propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces uestra copiosa est in cœlis.

Soluuntur autoritates, quæ uidentur sonare, quod in oībus Papæ sit parendū. Ponuntur & circūstantiæ aduertendæ in obedientia.

C A .   X X I

Bb   Iam ad

Excommunicatio non debet i sacerdoti te impedire officium prædicationis.

IAm ad autoritates, quas adduxerunt doctores, ad robosrandum humanam obedientiam, breuiter est dicendum. Nam primo dicunt Romanæ ecclesiæ & Praelatis est obediendum per inferiores in omnibus &c. iuxta sententiam Saluatoris Matth. xxij. Omnia quæcumque dixerint uobis seruate & facite. Hic miror quare doctores Saluatoris uerba aperire præsciderunt, non enim præposuerunt, Supra Cathedram Moysi sederunt scribæ & pharisei, nec post adiecerunt, secundum opera eorum nolite facere. Sed solum mediū posuerunt dicentes. Omnia quæcumque dixerint uobis, seruate & facite. Hic Praelati in diuisiudicetur mihi quod ideo fecerunt, quia Papa & alii praelati ecclésie ferunt si sic scribis & phariseis cōparari nolunt, & si qui de malis operibus eorum mala ribus eorum dicitur, indignantur, & ex alio latere doctores & magistri talibus adulantur, & sic illi coaceruabunt sibi magistros pruriētes auribus a ueritate audītum auertentes, & magistri adulantir. Ideo apostoli uaticiniū in utrisque admittitur, nam. ij. Timoth. iiiij. adiurat Apostolus Timotheum dicens. Testificor coram deo & Christo Iesu, qui iudicatur est uiuos ac mortuos, & aduentū ipsius & regnum eius p̄dica uerbum, insta opportune, importune, argue, obsecra, increpa in omni patientia & doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt, sed ad sua desyderia coacertabunt sibi magistros auribus pruriētes, & a ueritate quidem auditum attentent, ad fabulas aut conuertentur. Non ergo mirū, quod Praelati gratae doctorum p̄dictorum dicta suscipiunt, quia omnia dicta illa oleo adulatioñis linierunt, & nullum uerbum correctionis ad cōprimendum eorum malitiā posuerunt. Sed ueniet magister, episcopus & iudex iustissimus, qui & doctorū palpationē, & prælatorum malitiā pēsabit districtissime. Qui dixit. Supra cathe. Moysi sede, scribē & phar. Omnia ergo quæcumque dixerint uobis, seruate & facite, secundum uero opera eorum nolite facere, dicunt enim & non faciunt.

faciant. Vere non pulpauit iste magister prælatorum ma/
litiam, & doctorum ueritatē dixit, suos fideles docuit, & scri/
bas sedentes in cathedra ex malis operibus confutauit, uerū
dixit & docuit, uerū, quia supra cathedram Moysi, de qua su/
pra cap. xvij. id est autoritate iudicandi & docēdi legem dei
in qua dixit Moyses Exo. xvij. Veniunt ad me ut iudicē in/
ter eos, & ostendam precepta dei, & leges eius. Omnia ergo & non faciūt
quæcunq; dixerint uobis. Interli. ad Cathedram pertinentia
seruare, scilicet in corde, & facite, in opere. Et secūdum uero
opera eorum nolite facere. Interli. doctrinam tenete, non ui/
tam, dicunt enim & non faciunt. Chrysosto. Fidem, inquit,
prædicant, & infideliter agūt, alijs pacem dant, & met non
habent, ueritatem clamant, & mendacium diligunt, auar/
itiam castigant, & cupiditatem diligūt. Augustinus ubi su/
pra cap. xvij. Sedēdo enim cathedram Moysi legem dei do/
cēt, ergo deus per illos docet, sua uerosi uelint illi docere, no/
lite audire, nolite facere. Patet ergo uerissimū Christi dictū
& mandatum, quo planum est, non mandat omnia præce/
pta in Moysi cathedra sedētium seruare & facere, quia alias
non diceret postea. Imponunt enim onera grauia & impor/
tabilia, & per consequens quæ non debent portari. & patet
in Capitulo proximo, quomodo de non lotis manib; mā/
ducare mādato, & de ieiunio suos discipulos excusauit. Tūc
ad autoritatem Augustini, quam immediate adiungunt
doctores, dictum est in præcedenti Capitulo prope finem.

Addictū B. Hiero. de explanatiōe fidei dictū est c. xvij. sup/
ponēdo q; fuisset locut⁹ ad Damasum Papā, sed mltis librī
antiq; cōspectis, cōperim⁹, q; scripsit ad B. Aug. quē sepius
uocat Papā in suis ep̄lis, q; Augu. fuit uer⁹ Papa, i una signi/
ficatione tenē Petri sedē & fidē, ut patet prope principium
cap. xiij. ad B. Bernardi in qua loquitur de puro bono & pu/
ro malo & de medio, de quo supra dictū est ca. xix. Et addit̄

Bb ij Et in

B. Augusti.
fuit Papa.

Et in his medijs lex posita est obedientiæ, tanq; in ligno sc̄ientiæ boni & mali, quod erat in medio Paradisi. In his profecto phas non est nostrū sensum sententiæ præscribere magistrorum; In his omnino prælatorum nec iussio, nec prohibitiō contemnenda. Ibi est adiutendum, q; illud aduerbit similitudinē, tanq; dicit quandam similitudinem, sed non omnimodā. Nam Gen. ii. in ligno scientiæ boni & mali, lex posita est a deo qui nec fallere nec falli potest. Et hæc lex sub poena mortis posita est, nam dixit deus ad Adam, de ligno scientiæ boni & mali ne comedes, in quocunq; enim die comederis ex eo, morieris. Pensandus est ergo ibi præceptor, pensandū præceptum, pensanda est conditio hominis obedientiarū. Præceptor deus qui non potest errare. Præceptū valde utile, & homo qui audiuit ipsum Deum præcipiente, comedere ergo de ligno scientiæ boni & mali post præceptū negatū purum malum fuit. Iuxta hoc ponatur, q; prælatus Petras p̄cipiat Ioanni suo subdito colligere fraga, & p̄setur, si in hoc p̄cipiens non potest errare, & quantum est illud opus obedientiario utile, & obedientiarius siue ad opus illud dispositus, sicut Adam ad mandatum dei, & planū est, q; in omnibus tribus non est par similitudo. Nam & prælatus potest errare, & opus non est tam utile, & obedientiariū stat non ita esse ad illud opus dispositum, ut Adam ad domini mandatum.

Opus mediū Ideo dicit Bernar. q; opus medium est quod pro modo, loco, tempore, uel persona potest & bonum esse & malū. Vbi iste sanctus ponit circumstantias ex parte præcipientis, ex parte operis, & ex parte obedientiarū. Vnde cum dicit opus mediū est, quod pro modo ubi innuit mensurā debitam rationis, sicut præcipiens non declinet a diuinis consilijs. Nam si prelatus præciperet Petro subdito, docto sacerdoti in lege dei, scrophas pascere die dominico, & deus pro eodē die consuleret

fuleret sibi, facere opus supererogationis illi actui incōpossi
bile, Tunc Petrus sacerdos tenetur deo obedire in consilio,
plus q̄ plato in præcepto. Patet, nam præpositus est reuerē-
tior, cui omnis subditus est in obediētia obligatior, & actus
iniunctus utilior, modo actus iniunctus a p̄lato, scilicet pa-
scere scrophas dīe dominico, est indifferens ad meritū, actus
autem iniunctus a deo, habet secundum se rationē meritū.

Consiliū dei
præponendū
præcepto hoīs.

Vnde uellem quod S. Bernar. ad istum casum respōderet
si B. Benedictus sibi præcepisset scrophas pascere, & pro eo-
dem tempore cōsuluisset sibi deus, consilium petentibus in
ecclesia, ad salutem animarum tribuere, æstimo q̄ autoritas
consulentis, & maior utilitas consiliij, q̄ p̄cepti S. Benedicti
compulisset Bernardum plus diuino consilio q̄ Benedicti
præcepto, ad honorem dei & ad salutem petentium consili-
um obedire.

Et ex isto uidetur sequi, q̄ plus obligamur cuicunq; diui-
no consilio, q̄ humano præcepto incompossibili. Secundo
uidetur sequi, q̄ nemo tenetur obedire prittato præcepto, ni
si de q̄to ad diuinum hortatur consilium uel præceptum. Et
patet q̄ in modo implicatur mensura debita ratiōis, & qua-
litas præcepti, quas debet obedientiarius discutere & præce-
ptor. Quæ enim foret ratio ad mandatum stolidi & pinguis
Episcopi pascere sacerdotē scrophas, & dimittere sine pastu
oues Christi sanguine proprio quas redemit.

Loci circūsta-
tia in p̄cepto
pensanda.

Similiter pensanda est loci circumstantia, nam si p̄la-
tus præciperet subdito comparere in loco inimicorum sub-
dito mortem machinantium, non tenetur subditus obedire
Vnde Clemens Papa. v. de Senten. & re iud. in Clemē, pa-
storali, ait. Quis em̄ auderet, uel qua ratione audere aliquis
tenetur consistorij talis subire iudicium, se in hostium sinu
reponere, ac ad mortem per uiolentam iniuriā, non per iu-
sticiam inferendam, ultroneum se offerre. Hoc quidem de

non citando, non excommunicando, nec incarcero, uel
cōburendo, quicq̄ p̄cepit Petro & in ipso cuilibet eius Vica
rio dices. Si peccauerit frater tu⁹ in te, vade & corripe eū &c.

Vbi notaret Petri Vicarius Primo, q̄ cum uult fratrem cor/
ripere, debet se primum irreprehensibilem seruare, cum cha/
ritas debet incipere a seipsa Quomodo ergo Prælatus totus
perfusus Symoniaca hæresi, superbia, luxuria uel auaritia, po/
test licite corripere fratrem, cui dicit dominus, Hypocrita, e/
iace primum trabem de oculo tuo, & tunc prospicies, ut edu/
cas festucam de oculo fratris tui. Lucae. vi. Vel quomodo po/
terit condemnare ad mortem aliquem, cum dicit Saluator
Ioan. viij. Qui sine peccato est uestrum, primus in illam lapi/
dem mittat. Reuera pensata ista lege Christi, rarus inuenire
tur istis temporibus Prælatus, qui posset aliquē licite corri/
gere, uel de prauitate hæretica condemnare.

Notaret secundo Christi Vicarius, quia Saluator p̄cipit
dicens, Vade ubi p̄cipit, q̄ iudices debent subditos ad corri/
piendum uisitare loca ubi crimen dicitur esse commissum,
ut etiam iura canunt, Christus em̄ sic fecit, similiter & Apo/
stoli. Et faciet sic Christus in finali iudicio, ut solus p̄predicit
Matth. xxv. Tertio notaret Petri, Vicarius uel Prælatus, q̄
debet esse in modo corripiendi prudens, assiduus, & intent⁹
q̄ non excommunicet ante finem correptionis tertiae. Quar/
to notaret sibi multitudinem testium fidelium, quibus con/
staret de fratris crimine. Et quinto diceret ecclesię ut ma/
iori, Sic enim p̄cepit Petro dñs, dic ecclesię.

Quare autor noluit cōpare cit p̄tensa, siue nō ligat, quia inimici iudices & testes residēt
in Romæ, & iudicem principaliter tangit causam. Est mihi di/
stāria longa, inimicis Teutonicis undiq̄ circunsepta, nō tū/
deo comparationis fructum, sed negligentiam plebis in uer/
bo dei, spero q̄ p̄muniuit me Christus, dum dixit Matth. x.
Ecce

Ecce ego mitto uos sicut oues in medio Inporum, estote ergo prudentes sicut serpentes, & simplices sicut colubae. Cauete autem uobis ab hominibus, tradent enim uos in conciliis, & in synagogis flagellabunt uos. Et Matth. xxiiij. Ecce prædixi uobis. Si ergo dixerint ecce in deserto est, nolite exire, ecce in penetralibus, nolite credere, ecce hic est Christus aut illuc, nolite credere, ipi ergo Christo me commisi, ut siue excommunicatione prætenfa hominum, siue extra illam per naturalē mortem, uel per violentā terminet uitā meam.

Tunc de circūstantia temporis, non est dubium quin requiritur scire præcipientem, similiter & obedientem, quando actus bonus de genere, uel neuter debet fieri. Si enim in festo Pascae præciperet ieiunare prælatus subdito, uel in Parasce, uel non ieiunare sano corpore existente, Nunquid foret licitū subdito obedire cōtra consuetudinem approbatā ecclesiae & cōtra cōscientiam ipsius subditi repugnante? Vel si nocte media per fylas inter feras crudeles sine necessitate præciperet diuagari. Et multa sunt mandata talia repugnantia rationi. Nec debet trahi in consequens, si alicubi in Vitispatrium reperiatur subditos in talibus impertinentibus operibus uel neutrīs obediisse. Sicut quosdam sanctorum patrum, ut dicit Hugo de sancto victore, in libello intitulato de his quæ licite fieri nō possunt. Sicut, inquit, quosdā sanctorū patrum legimus multa dicta ab humana ratione aliena, ad experientiam obediētiæ virtutem subiectis p̄cepisse, ut siccos stipites donec germina p̄duxerunt irrigare, dura saxa aqua sup̄flua mollire, feroce bestias uerbo imperij domare.

Quantum ad circūstantiam personæ, patet omnem rationem esse directiore tam in opere bono de genere q̄ in opere neutro. In opere bono de genere, si præcipiat Prælat subdito dare eleemosynam depauperando pueros, uel suscipere poenitentiā in ieiunio, quod non potest sufferre competenter

Cc

uel mul

Circūstantia
tpis debet ac
tendi in obe
dientiæ in/
unctione.

Circūstantia
psona atredē
da est in obe
dientia.

uel multas orationes facere, prout faciūt hoībus grauamina confessores. Certe in talibus casibus nec Papa est audiend^o cum parēs plus tenetur pueros nutrire q̄b̄ alios eleemosynal re, & onera importabilia non tenetur suscipere. Et par ratio est in operibus neutrīs. Si enim Papa p̄ciperet mihi fistulare turres ædificare, sarcire uel texere uestimenta, & farcire falsitia, nunq̄b̄ non deberet mea^q ratio iudicare q̄ stulte Papa p̄cipere. Cur sensum meū in hoc non p̄ferrem sententia^e Pai p̄p^e? immo si cū omnibus nostris doctoribus mihi illa p̄ciperet, ratio iudicaret q̄ ipsorum sententia foret stulta.

Item si Papa proprio motu daret etiām p̄cipiendo ut ac cipiat Episcopatū unī inhabili propter uitā uitiosam & propter legis dei ignorantiam, necnō propter idiomatis populi inexperiencedam quem deberet regere, nūquid illi^e deberet obedire in acceptando? & planum est q̄ non. Similiter nec populus ille deberet illum acceptare, cum nec pastorē scropharum uel caprarum uellent sibi constituere illum, qui pascendis illis pecorib^{us} non ualeret. Et patet, q̄ omnē fidelem Christi discipulum oportet respicere ad primum exemplar Christum, & de tanto audire p̄elatum de quanto p̄cipit legē eius, & rationabilia & edificatoria, & sic licita subdito. Nam dicit Cyprianus martyr dist. viij. Si solus Christus audiendus est, non debemus attendere quid aliis ante nos faciendum p̄tauerit, sed quid qui ante omnes est Christus prior fecerit. Istam firmissimam regulam postponunt Antichristi Satrapæ, qui dicunt inobedientia facta statutis Papalibus est grauissime punienda, & sic Christus cum lege sua postponitur. Vnde posito, q̄ Papæ & p̄elatis est in omnibus neutrīs obediendum, Papa posset difficultando legem Christi decernere, q̄ nullus Christianus faciat aliquid op^eneutrum, nisi quod ipse posterius approbando ratificat, & consequēter posset ordinare suos satrapas, ad citandū quos, cunq^z

Christus pri
mo audiend^o
deinde suus
vicarius.

cunctis comparere responsuros in suo iudicio, & sic quod possent ad uotum uexare, & multicare populum, ut faciat in ab solutionibus, in reservationibus & in dispensationibus. Et ut creditur practisarent hoc amplius, nisi per timent quod populus percipiens eorum ueritatem rebellaret. Iam enim deus populum illuminat ne seducatur a uis Christi. Nam Danielis cap. ix. prophetauit dicens. Et brachia ex eo stabunt & polluerent sanctuarium, & dabunt abominationem in desolationem, & impium in testamentum simulabunt fraudulenter. Populus autem sciens dominum suum obtinebit & faciet. Brachia Antichristi, quae stant & polluit sanctuarium dei, sunt mali praelati, qui sunt abominatione propter scelera, & desolatione in abiectione imitationis Christi. De qua abominatione Christus dicit Matt. xxiiij. Cum uideritis abominationem de solationisstante in loco sancto. Et Marci xij. Stante ubi non debet, quae dicta est a Daniele propheta, & cum additum ppheta. Et impium in testamentum simulabunt fraudulenter, quia dicentes se testamentum Christi tenere, sed non tenebunt, quia glossabunt sinistre ad excellentiam suam, & ad excusandam peccata sua. Populus autem sciens dominum suum, id est cognoscens ex dono gratiae dei Christum per imitationem obtinebit, & faciet mandata testamenti domini Iesu Christi. Sed quia ista docentibus mortis occurrit persecutio, ideo dicit ultra Daniel. Et docti in populo decebunt plurimos, & ruerint in gladio, & in flamma, & in captivitate, & in ruina dierum. Cumque corruerint subleuabuntur auxilio parvulorum, & applicabunt eis plurimi fraudulenter. Istius textus intelligentiam exponit facti experientia, quia docti per gratiam dei simplices Laici & sacerdotes docent plurimos uitae bonae ex exemplo, & contra dicentes publice Antichristi mendacio, uerbo ruunt in

Cc ij gladio

Qui contradicunt
cum malis plati
lati publice
interficiuntur.

gladio, ut patet de Laicis Ioanne, Martino & Stascone, qui contradicentes Antichristi discipulis mendacibus in gladio corruerunt. Alij autem exponentes ceruices suas pro ueritate maryrizati sunt, captiuati, carcerati & trucidati, & tamen ueritatem Christi non negauerunt, tam sacerdotes & Laici & mulieres. Sed qui applicabantur eis fraudulenter abierunt, nam exterriti censuris Antichristi & captiuationibus in uiam contrariam sunt conuersi. Adhuc autem multiplicat dominus filios ecclesiae, qui bene patientes sunt, & annunciant Christi domini ueritatem. Benedictus ergo sit deus & pater domini nostri Iesu Christi, qui abscondit uiam ueritatis a sapientibus & prudentibus, & reuelauit eam Laicis simplicibus & parutilis sacerdotibus, qui eligunt magis deo & hominibus obedire, qui etiam in actibus bonis de genere, & in actibus neutrī uiam Christi habētes prae oculis, de tanto platis obediunt, de quanto illi actus limitati circūstātis possunt reduci rationabiliter ad ædificationem imitationis Iesu Christi.

Actus uirtutus rectis/
caſ octo cir-
cūstantijs.

Ipsi enim uere concipiunt, q̄ actū ut sit uirtuosus octo circumstantiæ rectificant, quæ patent in hoc uersu. Quis, qđ ubi, quantum, quot, cur, quomodo, quando. Quis, ergo ad personam quæ debet obedire. Quid, scilicet debet facere cū mandatur. Vbi, quia in uno loco competit in actu bono de genere uel neutro obedire, & non sic in alio uel quolibet. Quantum, scilicet debet obedire, quia ad tantum ad quantū mandatur aliquid ædificatorium reducibile ad mandatū vel ad consilium Iesu Christi. Nō enim in infinitū tenetur obediēre quis suo priuato præposito, sicut garriunt insensati, dicentes, q̄ Papæ potentia extenditur ad mandandum infinite, cui de tanto debent Christiani singuli obedire.

Quot, scilicet actus potest licite facere cum non oportet, si subditus ad mandatum presbyteri iniungentis poenitentiā dat

dat duos grossos uel denarios, ieiunat tres hebdomodatim dies. Quod ergo det tot grossos, uel ieiunet tot dies quot Idiota p̄cipit, uel limitet, nisi bursam satiet confessoris, q̄ tñ det pro fabrica ecclesiae S. Petri, quantū oportet ibi existēs & tantum ad cameram Pape, quantum consumeret in itinere, & sic de alijs taxis adiabolo adiuuentis.

Pensare etiam debet fidelis circūstantiā finis, Cur scilicet, id est propter quem finem debet in actu qui percipitur obediēre, quia si ducit ad honorem dei, ad profectum ecclesie direc̄te, tunc est finis bonus. si autem pretenditur finis alius, tūc est contra illud Apostoli, Quicquid facitis, in nomine Iesu Christi facite, Finis enim mensurat omnia media, que sunt propter illum, Vnde cōcludit Aristoteles, ij. de anima dices Omnia ergo a fine denominari iustum est, ut si finis bonus medium ad illum quoq̄ bonum est.

Additūt etiam alia circūstantia, cum dicitur, Quomodo. Nam non sufficit bonū de genere facere, sed quod illud bene faciat requiritur, nihil autem bene fit ab homine, nisi dum est in charitate, ideo dicit Apostolus, Omnia nostra in charitate fiant. Et quod nihil bene fit sine charitate ab homine, probat Apostolus pri. Corinth. xij. dices. Si distribuero oēs facultates meas in cibos pauperum, charitatem autem non habeam nihil mihi prodest. Et ratio est, quia non potest palmes fructum facere, nisi manserit in uite, ut dicit Saluator Ioh. xij. sic inquit. Non potestis fructū facere, nisi in me manseritis, scilicet per charitatē. Vnde generaliter dicitur, ut quidam Philosophus nomine phantasma protulit, q̄ non nominatum, sed aduerbiorum remunerator est deus. Et patet, q̄ ad ueram obedientiam requiritur gratia siue charitas, & tūc aliae circūstantiae in isto aduerbio implicate, scilicet quomodo, quia opus preceptū obedientiarium debet exequi charitatem, humiliter, prudenter, latanter, fortiter & parate.

Vtima conditio est Quādo, scilicet congruit opus præce-
ptum exequi, ut ante dictū est de tempore, quia sine dubio
multi sunt actus boni, de genere & neutri, quos nō expedit
in quocūq; tempore præcipere, & per consequens nec expe-
dit in illis quandolibet obedire.

Arguitur. Sed pro illo arguit adhuc sic, posito q; Papa iniungat cui
cunct; clerico sibi subdito uirtute sancte obedientie, & sub
obtentū absolutionis a poena & culpa, uel alterius suffragij
spiritualis, q; obuiet primo plene Papæ obedienti, & iniun-
gat cuicunq; Laico sub forma simili, q; obuiet primo Papæ
inobedienti, & fiat ista iniunctio sub grauissimo anathema-
te, & posito cum hoc, q; omnis Clericus uel Laicus Papæ isti
subiectus, fuit primo plene sibi obediens, & q; omnis Cleri-
cus obuiet primo singulariter Laico, & econtra. Et uidetur
seq̄ti cōtradictio, quia da q; nō de Petro Clerico, & de Pau-
lo laico sibi primo obuiatibus, & quæro, utrum Petrus pro
instanti obuiæ sit Papæ obediens. Si sic, tunc in casu oportet
dicere, q; Paulus pro illo instanti sit Papæ inobedienti,
quia cum primo obuiat Petro, qui est plene Papæ inobe-
diens, & iniunctum est sibi q; primo obuiet Papæ inobedi-
enti, sequitur, q; Paulus incurrit notam inobedientię, & sic
Petrus si in casu isto Petrus, pro instanti sit obuiæ Papæ in-
obediens, tunc oportet concedere Paulum esse obedientem.
& consequenter Petrum, quia ante obuiam fuit uterq; obe-
diens, & Petrus ex obuiam non sit inobedienti, sed confirma-
ture eius obedientia iuxta dicta. Nec ualeat negare casum pro-
pter talia. Primo, quia solum neutrum uel possibile est præ-
ceptum. Secundo, quia Prælatus potest præcipere simplici-
ter impossibile, & omnino irrationabile, igitur per idē uel
a maiori potest istud præcipere, ideo nō restat responsio nisi
ueritas, q; propter suum præcipere nec magis nec minus in-
currat clericus uel laicus poenam uel præmuū. Quia oportet

præcep-

præceptū cui obediētur esse prius rationabile apud Deum.
 Et tunc fieret, licet nemo sub obedientia humana illud præciperet, cū aliter homo fieret inobediens rationi. Et patet, quod sicut in isto casu non restat expectare plenam remissiōnem uel anathema, sic generaliter nec in populi iudicio, nisi de quāto quis promeruerit apud deū. Oportet em̄ quod obiectus iste logicus sit solutus. Similiter posito, quod Petrus Prior habeat secūdas duodenas claustrales oēs sibi obediētes, & prociat stabiliōri duodenā, quod nō colloquat cū reliqua, nisi forte inobediente ad obedientiā redicendū. Et patet, quod secūda duodena nō colloquatur cū reliqua, nisi obediēte Petro ad obedientiam cōfirmandū, & incipiat Paulus prioris duodenā loqui cū Lino secūdā duodenā, utroque præstante in hoc obedientiā obseruare, sic quod cōtinue ante illud colloquium uterque fuit rite Petro obediens, & patebit contradicō.

Item ut dicit Bernhar. in ep̄la ad Adam monachū, quod mea dīa indifferēter & bene pariter & male possunt uel iuberi uel prohiberi. Ergo dū male iubet uel prohibet Præpositus, debet ipsum dū cognoverit male iubentem uel prohibentē subditus ex lege charitatis tanquā fratrē corripere, dū ut sī iubendo uel prohibendo, peccat in deum & in fratrē. Patet per illam Christi Iesu regulā Matthæi, xvij. Si peccauerit frater tuus in te, corripe eum inter te & ipsum solum. Nec obstat, quod excellētior uirtute corripiat inferiorem in moribus, licet sit superior ad statum, aliter em̄ periret ista lex Christi, quæ ordinat quemcūque Christianum Prælatum cum peccauerit ab alio corrigendum. Lex em̄ ista dicit uniuersaliter. Si peccauerit in te frater tuus, corripe eum. Vnde si per impossibilē Christus peccauerit, cum sit frater noster, ad Hebræos secundo capitulo, foret ab ecclesia corrigendus. Vnde hoc innuebat dicens Iohannis octauo ad turbas. Quis ex uobis arguet me de peccato. Vnde pertinenter canit Ecclesia in persona

Prælatus charitatib⁹ corrigitur & debet gendus dum male iubet.

psona Saluatoris nostri. Popule meus quid feci tibi, aut in quo cōtristauit te, responde mihi, scilicet obijciēdo. Et Esaiæ ca, primo. Quiescite agere pertinere, discite benefacere, quærite iudiciū, subuenite oppresso, iudicate pupillo, defendite uictuā, & uenite & arguite me dicit dominus.

Superior po/
test corrigi
ab inferiore
etiam Papa.

Patet ergo, q̄ oīs uiator peccādo debet corripi a cōfratre, aliter enim deficeret lex Christi, ordinando remedium contra maculam sponsæ suæ, cui Paulus contradicit ad Gal. xx, cum pro leui culpa in faciē restitut̄ Petro Papæ, & in scripto reliquit posteris, ut in casu similiter facerent fratri suo. Ideo perfidum est asserere, q̄ status superior non potest corripi a subdito inferiori in moribus. potest ergo licite in casu filius patrem, filia matrem, subditus Prælatum, discipulus magistrum, corripere, ex regula charitatis.

Sed obijicitur contra ista per hoc, q̄ Papa gerit uicē in terris domini Iesu Christi, sed ipsum non licuit alicui corripiere, ut patet Matth. xvij. Vbi propter correctiōem Christi Pei trus uocatur Satanas, igitur nec eius uicem gerentē licet corripere? Sed ista argutia nimis claudicat, cum oporteret dicere, q̄ omnis Christi Vicarius sit impeccabilis sicut Christus. Sed bene sequit̄, q̄ nec Papa nec aliis debet corripi uel corrigi, in quantum sequitur caput Christum. Sed si Episcopu uel confessor uicem Christi gerēs, attemptat actum luxuriae in uirgine, uel casta coniuge, nunquid non debet eum uehementer corripere tanq̄ Antichristum? Et suæ animæ perfidum inimicum? Non em in illo actu illico gerit uicē Christi, sed ueri Antichristi & diaboli tēptati nequissime mulierē. Et patet, q̄ istud dictum Bernardi quod doctores adducunt, q̄ in ijs scilicet medijs profecto phas non est nostrum sensum sententiæ præscribere Magistrorum, in his omnino Prælatorum, nec iussio, nec contemnēda prohibitio, debet intelligi circūstantijs ad actum obedientiæ debitæ appositis ut dictū

ut dictum est, p modo, loco, tempore, & persona. Sæpe em rationabiliter discipulus in actu indifferenti, siue neutro u^r etiam bono de genere non obedit, ostendens rationē, quia non sic expedit obedire. Sicut mihi frequētius acciderat, dū mandaui, & doctus de meliori etiam grataanter informatio nem suscipiens discipulo obediui. Et par est ratio de Prælato, cum nostris temporibus Prælati, frequēter propter igno rantiā in mandatis delirantes, sunt a sudditis charitatue ad profectum ecclesiæ arguendi.

Sed adhuc obijicitur contra istud. Nam par in parem non habet imperium. Cum igitur Papa excedit omnē personā uiantem, & quilibet superior suum subditum, uidetur q̄ nō interest alicuius uiantis Papam, nec aliquem subditum cor rigere suum Prælatum.

Par in parem
nō habet im
perium.

Hic dicitur, q̄ antecedēte existente necessario, cum neces sario. Deus pater nō habet imperium in Spiritum sanctum, & tamen sunt pares personæ, non ualeat consequētia, etiam necessario deus pater habet imperium in filium secundū hu manitatē assumptam, & tamen absolute necessario sunt pa res. Ideo si nullus par in parem habet imperium, fides catho licā calumniam pateretur. Et iterum, quoddā est imperium uicarium, cuiusmodi est omne humanū imperium, quo mo do loquitur Apostolus pri. Thimo. vj. Diuitibus huius se culi præcipe non sublime sapere. Quoddam autē imperium est ex se uel originaliter authenticum super quamlibet crea turam. Et patet, q̄ nuda sit ista argutia, quo ad materiam & formam, intelligit em per hoc principiū, q̄ par nō habet imperium autoritatiū in suum parem, sub ratione qua est par taliter imperanti. Sed quid obest q̄ excellētior uirtute inferiorē corripiat in morib⁹, licet sit superior quo ad statū.

Sed adhuc obijicitur ex Canone dist. xxj. Nunc autē, ubi dicitur, q̄ nullus sanctorū Episcoporū ausus est in Marcelli

Nemō uoluit
Papam iudici
care.

nūm Papam proferre sententiam. Sed dixerunt, Tuo ore iūdica causam tuam, non nostro iudicio subiacebis.

Hic dicitur, q̄ istud dictum Episcoporum non. potest tolere legem dei, qua in Paulo corripuit Papam Petrum. Secundo dicitur, q̄ ualde superfluum foret, eos ipsum in tali causa corripere, qui p̄ceperūt ex eius cōtritioē, q̄ fuit plene correptus ad dñm. Tertio dicit, q̄ satis correptus est ab eis dū dixerūt Tuo ore iudica causam tuam, non nostro iudicio. Et iterum Noli audiri in nostro iudicio, sed collige in sinu tuo causam tuam. Et rursus, Quoniam ex te, inquit, iustificaberis, aut ex tuo ore damnaberis. Pro certo magna est ista correptionis quia corripientes retorquent sententiā correptionis in ipsum Papam. Vnde audiens hæc Marcellinus, in se depositionis dictauit sententiam. Et patet, q̄ potest subditus cum prudētia ex regula charitatis superiorē errantem corrīgere, & ad uiam reducere ueritatis. Si enim superior per deūtū in latronum pergeret spolium, uel in mortis periculum, liceret subdito ipsum retrahere, & sīca periculo p̄seruare. Ergo a maiori hoc est līcitū, dum superior per morum deūtū currit in spoliū dæmonū, & in periculū mortis pessimæ peccatoris. Si ergo in primo gauderet superior, cur nō gauderet amplius in secundo. Si custodem adhibet in primo, cur non adhibet in secundo.

Quomodo intelligendū sit dictum Augustini, Subditi nō discutuntur superiores. Nec obstat illud dictum B. Augustini, in de conflictu uitium & uitiorum. Quales esse debeant hi qui imperat, nō est a subditis discussiendum. Hoc uerū est & planum, q̄ non debent discutere temere, quales esse debent, ratio tamen distat eis, q̄ debent esse boni, q̄ non debent enormiter uiuere & si male uiuunt, hoc considerantes subditi, debet mala eorum opera præcauere. Vnde dicit Augustinus. Si obtemperādū est ipso humano, necesse est subdi uiuino magisterio.

Ipse enim dicit. Qui uos audit, me audit, qui uos spernit, me sper-

spernit. Et post subiungit. Sed tamen quia non omnes tales futuros esse praeuidit subiectorum omnium personas in di scipulis assumes dicit præmonens. Supra Cathedram Moy si federunt scribæ & pharisei, quæ dicunt uobis facite, quæ aut faciunt, nolite facere. Et pater, q̄ zelo bonæ intentionis de bent subditi maiorum uitam discutere uel pensare, ut si sint boni, ipsos imitentur. si mali, non sequantur eorū opera, sed in spiritu humili orent pro eis, & obseruent dum præcipiant bona. Alias non discuterent, caderent cum cæco duce in fo ueam, & de facilī cōtingeret, q̄ Antichristum ut deum cole rent & ueluti plebs Iudæorum Prælatis consentiens, contra Christum dominum conspirarent.

Quō iniuste autor huius sit excommunicatus. Item quid sit excommunicatio, & quādo inferenda, & quo modo incurritur.

C A.   XXII.

Ponunt ultimo doctores in suo scripto sic. Demum quia processus contra Magistrū Ioannem Hus per cōmunitatem Cleri in Praga sunt recepti, & eis paruerunt, igitur eis obediendum est, & præsertim cum ibi non prohibeat purum bonum aliquod, nec præcipiat purum malum. Sed secundum stylum ecclesiæ Curiæ Romæ consuetum & obseruatum, ante patres patrum nostrorum præcipiantur ibi sola media inter pura bona & inter pura mala, quæ pro modo, loco & tempore, & bona possunt esse & mala, & in his medijs secundum doctrinam euangelicam, & secundum Bernar. est parendum &c. Et addūt. Nec est Cle ri in Praga iudicare, si iusta uel iniusta sit Magistri Ioannis Hus excommunicatio &c.

Pro isto in processibus de quib⁹ ad p̄sens principaliter cōsy dero, scil. c̄t excommunicationē, suspensionē & iterdictū, de quib⁹ Dd ij dicam

dicam breviter. Hoc prius discutiens, q̄ Doctorū ualde ma
la est ista consequentia. Quia processus contra Ioannē Hus
per cōmunitatem Cleri in Praga sunt recepti, & eis paruer
runt, igitur eis obediendū est. At si sic argueretur. Quia p
cessus per cōmunitatē Cleri in Hierusalem contra Christū
recepti erāt, q̄ ipse est seductor, malefactor, & blasphemus
excommunicatus, & reus mortis, igitur per ipsos Doctores il
lis processibus parentū est. Tenet cōsequentia a simili per
illud medium causæ, quia processus illi a Clero recepti sunt
& deberent Doctores Theologiaz, & præsertim Stanislaus
cum sit inter illos logicus potior, uerecundari de illa conse
quentia. Forte didicerunt illam consequentiam a Pontifici
bus, ascribis & pharisæis, qui similem consequentiam for
mauerunt. Nam lohan. xvij. cum Pilatus dixit eis. Quā ac
cusationem assertis aduersus hominē hunc: Responderunt
& dixerunt, istam consequentiā formantes, Si non esset hic
malefactor, non tibi tradidissimus eum. Et lohā. xix. ponit
istam causalem cū dixit Pilatus. Ego nō inuenio in eo cau
sam. Nos legem habemus, & secūdū legē debet mori, quia
filium dei se fecit. In prima consequētia ludæorum, Docto
res implicabant q̄ ipsi non errabant dicētes. Si nō esset hic
malefactor non tibi tradidissimus eum, hoc est, quia hic est
malefactor, igitur tradidimus tibi eum. Similiter nostri Do
ctores implicant in sua consequētia, q̄ cōmunitas Cleri in
Praga non potest errare, alias si posset, tunc eorū conseque
tia non ualeret. Et quia potest illa cōmunitas errare in acci
piendo processus, sicut & errat, ipsos acquirendo, & maliti
ose exequendo, ideo doctorum consequētia non est bona.

Et miror quō cauda enormis Doctorū, qua uolunt ueret
cundiam tegere illi dictio, dū additur ista cauda. Nec est Cle
ri in Praga iudicare si iusta uel iniusta sit Magistri lohannis
Hus excommunicatio. Si em illis processibus obediendū est
de excō

Discere cōse
quentiā a pō
tif. & phari
sēs.

de excommunicatione, igitur obediēdū est eis ut sīnt iusti, & non uel sīnt iniusti. Et quia Clerus cū doctoribus obedit eis, & acceperūt eos, igitur obedit eis ut iustis, & accepit eos ut iustos, & per consequens iudicauerunt Doctores cum Cle-
ro q̄ processus sunt iusti. Et tamen cauda eorum dicit, q̄ nō
est Cleri in Praga iudicare, si iusta uel iniusta sit Magistri Io-
annis Husz excommunicatio, & cōtradictio manifesta cō-
firmat. Clerus in Praga clamat, confirmat & asserit quod
excommunicatio Magistri Ioannis Hus est iusta, igitur Cle-
rus in Praga iudicat quod illa excommunicatio est iusta, &
cauda doctorum dicit, quod non est Cleri in Praga iudicare
si illa sentētia sit iusta uel iniusta. Patet clarissime, quod ista
cauda facto & iudicio Cleri in Praga contradicit.

Item si non est Cleri in Praga iudicare, quod illa excom-
municatio sit iusta uel iniusta, & Clerus approbat, & iuxta
processus facit, igitur Cler⁹ in Praga nescit si iuste uel iniu-
ste facit, nec sperat quod iuste facit. Nā spem oportet quod
præcedat iudicium.

Item ipsi Doctores iudicant, quod excommunicatio Ma-
gistri Ioannis Hus est iusta, Patet, q̄a ipsi iudicāt quod pro-
cessibus est parendū, & non ut iniultis, ergo ut iustis. Et per
consequens Doctores iudicant, quod in processibus præce-
pta excommunicatio est iusta.

Item dicunt doctores quod processibus obediendum est,
præsertim quia in eis non prohibetur purum bonū, nec præ-
cipitur purum malum, sed sola media, in quibus secundum
doctrinam euangelicam & secundum B. Bernar. est paren-
dum. Igitur doctores iudicant, quod præcipitur in processi-
bus sunt iusta, inter quæ est Ioannis Hus excommunicatio
Igit̄ ipsi doctores iudicāt, q̄ excommunicatio Ioān. Hus est iu-
sta. Et ip̄i sunt Cler⁹ in Praga, ergo ip̄os doctores redarguit
ipsa cauda. Itē ipsi iudicāt, q̄ excommunicatio q̄ in processib⁹ præ-
cipitur,

cipitur; est mediū inter purū bonū & purū malum, & dum
præcipitur pro modo, loco, tempore & persona, tunc transit
in purum bonum, quia in Papæ & Prælatorum præceptum
ergo doctores sic iudicantes de excommunicatione, iudicat
quod sit iusta. Et tamen ex cauda eorum non debent iudica
Condemna
tores hui^o au
toris nescie/
runt quid fel
cerunt.
re quod sit iusta. Et sic faciunt quod nō debent, immo nesci
unt quid faciunt, quia dicunt quod non est clerī in Praga iu
dicare, quod excommunicatio Ioannis Hus est iusta, &
iudicant quod est iusta. Et risu dignum est, quomodo do
ctores Iuris ad illam consenserunt caudam, qui iudicant De
creta, decretales, & processus, si sunt iusta, iuste, uel iusti,
eo q̄ debent rationabiliter exponere Decreta & decretales,
& discernere processus si sunt iusti uel iniusti, & iuxta exi
gentiam consulere alij, si debent processus admitti & tene
ri, uel si non debent admitti & non teneri, uel si debet, uel li
citem est ab eis appellari. Et patet, q̄ utrīq̄ doctores preclu
serūt sibimetipsis irrationabiliter iudicūt rationis.

Quomodo autem processus cōtra me fulminati sunt nul
li & erronei, Venerandus Magister Ioannes de lessenitz do
ctor iuris Canonici Vniuersitatis studij Bononiensis, in scho
lis per determinationem publicā clarescere patefecit. Et qa,
ut dixi, processus huiusmodi excommunicationem, suspen
sionem & interdictum principaliter præcipiunt, ideo dicam
de illis breuiter.

Notando Primo, q̄ excommunicatio dicitur extra cō
municationem positio. xj. q. iij. Nihil. Et.ca. Canonica. Et
vii. q. j. Víduas. &. xxiiij. q. iij. Cū sacerdos. xj. q. iij. Omnis
Christianus, & cap. sequenti. Et quia excommunicatio me
lius cognoscitur per suum oppositum, quæ est communi
catione uel cōmunio, cū per oppositū cognoscit omne bonū,
plex. Prima similiter econtra. Ideo notādū, q̄ cōmunicatio ul' cōmunio
gratia. bona est triplex, Prima est gratia diuinæ gratum facientis
participa

Quid excom
municatio.

Comunio tri
plex. Prima simili
ter econtra. Ideo notādū, q̄ cōmunicatio ul' cōmunio
gratia. bona est triplex, Prima est gratia diuinæ gratum facientis
participa

participatio. Istā apostol⁹ optat Corinthijs dicēs. ij. Corinth.
 ulti. Gratia domini nostri Iesu Christi, & charitas dei, & cō-
 municatio spiritus sancti sit cum omnibus uobis. Et ista cō-
 municatio est cōmunionio sanctorū, qui sunt corp⁹ Christi my-
 sticum, cuius caput est Christus, quam cōmunionem credi-
 mits dicentes. Credo cōmunionem sanctorum. Secunda Secunda sa/
cramentorū,
 cōmunicatio uel communio est sacramentorū participatio. Ephes, iiij. Vnus dominus, una fides, unum baptisma. Speci
 aliter tñ capitul⁹ pro participatiōe corporis & sanguinis dñi
 nostri Iesu Christi. j. Corinth, x. Calix bñdictionis cui bene
 dicimus, nōne cōmunicatio sanguinis Christi est? & panis
 quē frāgim⁹, nonne participatio corporis dñi est? quoniam
 ueris panis uerū corpus multi sumus, qui de uno pane & de
 uno calice participamus.

Tertia communicatio uel communio est suffragiorū par- Tertia suffra/
giorum,
 ticipatio. In illa gloriat⁹ iustus dominus in Psal. Particeps
 ego sum omnium timentiū te & custodientiū mādata tua.

Et præter istam triplicem communicationem est commu-
 nicatio, quē est conuersatio Christianorum honorū & mai-
 lorū, sicut primæ tres sunt solum honorum hominum, &
 istam quartam mundi homines magis pensant.

Secundo notādum, q̄ in proposito loquor de Excommu-
 nicatione correspondenter ad communicationem quadrup-
 licem iam dictam, quæ primo est a participatione diuinæ
 gratiæ gratum faciētis. Et secundo a participatione digna sa-
 cramentorum. & tertio a participatione suffragiorum quo
 ad uitam æternam præparantium separatio, & hoc contra-
 tie quo ad triplicem cōmunionem. Et ex quarto a conuersa-
 tione Christianorum, per censuram iudicis spiritualis uel se-
 cularis publica exclusio.

Ex ipsis primo sequit⁹, q̄ nūq̄ sit nec pōt esse excōicatio a Non incurrit
excōmunicatiō nisi ppter
mortale peci
quia catum,
 tribus primis excōicatiōibus, nislq̄ peccatiū mortale. Patet

quia nunque aliquis separatur a communione sanctorum, quae est participatio gratiæ dei, & sacramentorum & suffragiorum ad uitam præparantium, nisi per peccatum mortale, quod solum dividit uel separat hominem a communione huiusmodi, sicut separat ab ipso deo. Nec etiâ fieri potest nisi per peccatum mortale, eo quia quod diu homo est in gratia, tâdiu est particeps communionis triplicis supradictarum, secundum præsentem iustitiam. Et cum deus sit iudex iustissimus, non potest damnificare hominem, nisi ex eius demerito in huiusmodi participatione, ergo corollarium uerum. Secundo sequitur, quia nunque aliquis iudex potest aliquem si c excommunicare, nisi ipse per crimen prius excommunicet seipsum. Tertio sequitur, quia nunque aliquis iudex debet aliquem excommunicare, nisi propter crimen, siue propter peccatum mortale. Et istud patet. xj. q. iij. ubi dicitur. Nemo Episcoporum quemlibet sine certa & manifesta peccati causa, a communione priuet ecclesiastica sub anathemate. Quia anathema æterna est mortis damnatio, & non nisi pro mortali debet imponi criminis, & illi qui non potuerat aliter corrigi, &. xxiiij. q. iij. c. His ita respondetur, sic dicitur. Apud deum non sententia sacerdotum, sed uita reorum queritur. Quia non est notandum sententia quem peccati macula non infecit.

Item Lyra super Osee, iij. in fine dicit. Dimitte Israel tu iuda propter malitiam suam, quia separatum est cõuiuum eorum id est excommunicatum. Et. ij. q. pri. Multi. Excommunicari quis non debet nisi pro crimine, per Augustinum.

Dicitur autem communiter, quia duplex est Excommunicatio, scilicet Major & minor, ut ex. de Sent. excom. si quem de Cleri excommunicatione fieri, de excep. ca. ij. Vbi habet quia minor excommunicatio remouet a perceptione Sacramentorum. Major autem excommunicatio separat a communione fidelium. Minor excommunicatio est separatio per peccatum mortale.

Excommuni
cacio maior
& minor.

mortale a participatione bonorum spiritualium, quae se homo
indignificat criminis ad participium gratiae consequendum
& illam nemo potest inferre homini in gratia dei persistenti.
Maior excommunicatio est separatio, quam Praelati ecclesie
publicant in hominem tanquam publicum peccatorum, per quam
secludunt eum a conuersatione Christianorum, & a Sacra-
mentorum participatione. Et ista excommunicatione menet
in processibus & in denunciationibus notant, ab omni hu-
mana participatio secludentes. Sed benedictus sit deus, qui
non dedit tantam uim illi excommunicationi, q[uo]d posset ho-
mini iusto iuritatem uel iustitiam auferre, dum humiliiter pa-
titur, nec peccatum potest sibi auferre. Sed magis dum patienter
sustinuerit, habet ipsum purgare, ut serra ferrum, ignis au-
rum, & habet beatitudinis praemium cumulare, dicente do-
mino Lucæ. vj. Beati eritis cum uos oderint homines, & cu[m]
separauerint uos, & exprobrauerint, & elecerint nomen ue-
strum tanquam malum propter filium hominis. Gaudete in illa
die, & exultate, ecce enim merces nostra multa est in coelis, se-
cundum hanc enim faciebant prophetis patres eorum.

Excommuni-
cario iniusta
est homini
meritoria.

Ista autem excommunicatio debet esse medicinalis, id est
debet esse remedium, ad sanandum hominem in spiritu, &
ad reducendum in ouile Christi, & ad uitam æternam tanquam
finem ultimum ordinata. Vnde B. August. in Homilia de
pœnitentia, & habetur. ij. q. j. Multi. Excommunicatio non
debet esse mortalis, sed medicinalis. Et. viij. in ca. Cum me-
dicinalis, de sent. exco. li. vj. Debet enim notorius peccator
propter crimen, posternam monitionem siue citationem pu-
blicam, dum noluerit corripi, caueri a communicatione, iu-
xta Saluatoris præceptum Matth. xvij. ubi dixit Petro. Si pec-
cauerit in te frater tuus, uade corripe eum inter te & ipsum so-
lum, si te ardierit, lucratus eris fratre tuum. Si autem non te
audierit, adhibe tecum unum vel duos, ut in ore duorum uel

Excommuni-
catio debet esse
medicina.

Ecc trium

trum stet omne uerbum. Quod si non audierit, dicit ecclesiæ si autem ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus. Istud expositum est supra Capite uigesimo primo In quo innuitur conditiones Prælati.

Hoc tamen adhuc notandum, quod dicit Christus, Si peccauerit, id est peccatum criminis commiserit, quia propter illud est dignus correptione, & non propter quodlibet tale excōmunicandus. Sed si ostenderit se incorrigibilem, post ternā correptionem, tunc enim ut ethnicus, gentilis, & ut publicanus.

Subdit ob te debet prudenter deuitari, alias non. Videat ergo Prælati, ut porale, lucrum non excōmuca dicandi sunt caute agant, ne subditos ob tempora lucrum tam facile excommunicent. Vnde B. Augustinus in sermone de quadragesima, Nos communione priuare, quanq[ue] non possumus, quāuis hæc prohibitiō nōdum sit mortalis uel medicinalis, nisi aut sponte confessum, aut in quo seculari siue ecclesiastico iudicio nominatū atq[ue] conuictum. Et idem dicit super illo uerbo pri. Corinth. v. Sed si is qui frater inter uos nominatus est fornicator, aut auarus, aut idolis seruiens, aut maledictus, aut ebrius, aut rapax, cum huīusmodi nec cibū sumere.

Peccans mortaliter a deo excōdicatus.

Item sciendum, quod omnis peccans mortaliter est excōmunicatus a deo, iuxta illud Psal. Maledicti qui declinant a misericordia tuis. Et pri. Corinth. ultimo. Si quis non amat dominum nostrum Iesum Christum sit anathema. Et quis ista excommunicatione vocatur minor, eo quod non sit solenniter publice a prælato, tamen ipsam plus timeo quam maiorem, qua me afficiunt nunc Prælati. Sed adhuc maximam Excommunicationem plus timeo, quam Summus pontifex sedes in iudicio coram omnibus angelis & hominibus, damnados excommunicabit, a participatiōe beatitudinis æternæ, dices Matt. xxv. Ite maledicti in ignem æternum, qui præparatus est diabolus & angelis eius. Istā debet pēsare excommunicationē iudicis, & cauere ne iniuste excōmunicet. Nā quicūq[ue] excōmunicat

nicat alium propter lucrum temporale, principaliter propter honorem proprium, uel propter iniuriam propriam iuindi, iudices sepe scindā, uel scienter sine causa criminis, ille excommunicat se ipsum, debet enim excōmunicare illum quem deus excommunicat propter crimē, quod scit ipsum perpetrasse, & post ternam monitionē, & ex charitate pro honore dei, & pro salute illius hominis quē excommunicat, ad profectum aliorū & ut timeat, & ne eos inficiat. Sicut fecit Paulus, j. Corinth. ult. præcipiens fornicarium publicum expurgare, ne eos inficeret, & ut spiritus salu⁹ fieret. Et istis pēsatis cognosceret fidelis, q̄ multi Prælati, Cleri & Laici sunt a deo excommunicati, quia omnes qui declinant a mādatis domini. Quā & multi seipso excommunicāt, dum in alias excommunicationē ferunt, uel proclaimant, & praesertim clericī qui quasi quotidie orant in Prima dicentes, Maledicti qui declinant a mādatis tuis. Hæc breuiter de excōmunicatiōe, de qua se cit positionem solennē sanctæ memoriarē pius Christianus, & magnus zelator & scrutator legis Christi, Magister Fridericus, Epinge Baccalaureus Iuris Canonici, tractans pri⁹mū articulū. Nullus Prælatus debet aliquē excōmunicare, nisi prius sciat ipsum esse excommunicatū a deo, de qua etiam alibi scripsi. Et si non uis credere, disce in Bethleem in pariete, ibi reperies, quomodo iusto non nocet excommunicationis, sed proficit, & quare debet etiā iust⁹ timere excommunicationem iniustā platicā siue Pilaticam. Quapropter hoc ne aliunde sit respondemus. Secundo propter periculū iniuste excōmunicantis. Tertio propter dānū fratrū, quod posset euenire ex fatuis applicatiōib⁹ cēsuræ. Quarto ne scādalizēt recedētes a ueritate. Quinto ne iniuriēt excōmunicato blasphemādo. Sexto ne p̄ ipatiētā cadat a merito, uel declineta

Tūc de excōmunicatiōe qua mali bonos a se separat, esset

Excōmuni-
ca-
tio qua mali
bonos a se se-
parant.

Ee ij dice

dicendum. Christum enim maligni excommunicauerunt,
 & cæcum natum, ut patet Ioan. ix. Et posset distingui etiam
 a suo opposito qd est cōmunicatio i malo, de qua ad Ephes.
 v. Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum
 Et in, ij. Ioan. Qui dixerit ei aue communicat operibus eius
 malignis. Et Ecclesiast. xiij. Quæ communicatio sancto ad
 canem? quasi diceret, nulla. Vnde omnis existēs in gratia
 secundum præsentem iusticiam, est ab iniquis excommuni-
 catus. Et ista est sancta excommunicatio, qua iustus dicitur
 excommunicatus, id est extra cōmunicationem uel parti-
 cipationem malitiæ positus. Vnde Apocalyp. xvij. ait Ioan-
 nes. Et auditu aliam uocem de cœlo dicentem, Exite de illa
 popule meus, & ne participes sitis delictorum eius, & de pla-
 gis eius non accipiatis, quoniam peruererunt peccata eius
 usq; ad cœlum. Rogemus dominum ut nos dignetur in sua
 consertare communicatione, & ab illicet a custodire.

Quid suspensio, quid ecclesiasticum interdictum,
 quando & quomodo sit ponendum. Item conqueritur
 autor de sua iniusta excommunicatione & interdicti
 positione &c. C A. XXIII..

Quid suspen-
 sio & interdi-
 ctum ecclesia-
 sticum.

Iam de suspensione est dicendum, ubi notandum, q. Su-
 spendere in proposito, est ministerium, uel aliquod bo-
 nū pro crimine prohibere. Vnde quod decreta antiqua
 dicunt suspendere, hoc noua Ittra & decretales ponunt
 interdicere, & tunc uocant suspensionem ecclesiasticam ab
 officio, uel a beneficio ecclesiastico, uel interdictum ecclesias-
 ticum ab officio ecclesiæ exequendo. Supposita ergo diffi-
 cultate suspensionis iam dicta, Notandum est, q. sicut deo-
 papa neminē
 suspēdere po-
 test nisi que-
 de suspēdit, est proprium per se primo hominē excōmunicare, sic & su-
 spendere. Vnde impossibile est, q. Papa uel Episcopus iuste
 suspendat aliquem, nisi deus prius eum suspēderit. Sicut im-
 possible

possibile est q̄ Papa aliquid iuste cogitet, nisi de^o causer pri
 us illam cogitationem. Vnde recte dicit Apostolus, q̄. Co
 rinth. iij. q̄ non sumus sufficiētes cogitare aliquid ex nobis
 tanq̄ ex nobis, sed sufficientia nostra ex deo est. Et ipse Epi
 scopus supremus dicit Ioān. xv. Sine me nihil potestis fa
 cere. Ex quo patet, q̄ solum de tanto valet suspensio iudicata
 a prælato, de quanto deus omnipotēs ipsam facit. Vnde dei
 suspensio actiua extendit se ad sacerdotes, reges & quoscūq;
 superstites, quos ab officio remouet, uel de vita subtrahit p
 vindictā. Vnde aliquem suspendit a dignitate sacerdotij, ut
 Osea. iiiij. scribitur. Quia tu scientiam repulisti, ideo te repel
 lam ne sacerdotio fungaris mihi. Et Esaiæ primo. Ne offera
 tis ultra sacrificium frustra. Et Malachiaæ primo. Non est mi
 hi uoluntas in uobis, & munit non accipīā de manu uestra
 Et Apostolus. Christi suspendit omnes in crīmine existētes
 a ministerio corporis Ch̄ri & sanguinis, Pri. Corin. xj. dicēs
 Quicūq; māducaterit panē uel calice liberit dñi idigne, erit
 reus corporis & sanguinis domini. Item pri. Regum. ij. legi
 tur de gratiā suspensione Heli, & sui generis, eo q̄ filios suos
 indebite castigauit. tñ dixit Deus ad Heli. Quare calce abñ
 citis uictimam meam, & munera mea quæ præcepi, ut offe
 rentur in templo, & magis honorasti filios tuos q̄ me, ut co
 mederetis primitias oīs sacrificij Israël populi mei. Propte
 rea ait dñs Israël. Loquēs locut⁹ sum, ut domus tua & dom⁹
 patris tui ministraret coram me, usq; in sempiternum. Nūc
 autem dicit dominus. Absit hoc a me, sed quicunq; glorifica
 uerit me, glorificabo eum, qui autem contemnunt me, erunt
 ignobiles. Ecce dies uenit, & præcidam brachium tuum, &
 brachium domus patris tui. Infra. Hoc autem erit tibi signū
 quod uenturum est duobus filijs tuis, Ophni & Phinees in
 die una morientur ambo, & suscitabo mihi sacerdotem fide
 em, qui iuxta cor meū & animam meam faciat.

Ee iij.   Item

Suspenditur
rex per deum

Item de suspensione regis legitur pri. Regum. xij. de Saul,
qui ultra præceptum dei pepercit hostibus dei sui, pro eo que
abieciisti sermonem domini, abiecit te dominus ne sis rex.

Multiplex su
spensio.

Et patet, quomodo uariatur suspensio, quia aliqua est su-
spensio ab officio, aliqua a beneficio, uel ab aliq bono, a que pecca-
tor iuste suspenditur propter crimen. Itē alia est suspensio de
facto, & aliqua de iure, cum alijs subdivisionibus. Suspensi-
onem autem de iure, ut dictum est, oportet deum principali-
ter originare & regulare. Suspensionē aut de facto, quoniam cau-
sat deus per ministros bonos, quandoque per ministros ma-
los, per se autem deus suspendit quemlibet criminorum Pre-
latum a suo officio vel ministerio, dum actualiter est in cri-
mine. Quia eo facto quo incidit in peccatum mortale, peci-
eat, quicquid fecerit, & per consequens prohibetur a deo, ne
sic faciat, & per consequens suspenditur a deo ab illo officio.
Vnde Psalmo quadragesimo nono dicit propheta. Peccato-
ri autē dixit deus, quare tu enarras iusticias meas, & assumis
testamentum meum per os tuum? Tu uero odisti disciplinā

& proiecisti sermōes meos retrorsum. Si uidebas surem cur-
rebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas.

De suspēdit dolos, sedens aduersus fratrem tuum loquebaris, & aduer-
peccatores propter hæc suis filium matris tuæ ponebas scandalū. Vbi enumerat de
peccata propter quæ suspendit peccatorem a narratione sui
testamenti, quod est lex ueritatis. Primum peccatum inobe-
dientia dei, secundum abiectione sermonum, tertium furtum,
quartū adulterium, Quintum malitia oris, quæ partitur in
mendacium, blasphemiam, falsum testimonium, periurium
loquium, & sic de alijs. Sextum peccatum propter scandalum
Christi. Ex quo colligitur, que rari sunt iudices predicatorum,
& alijs qui dei testamentum narrant populo, qui nō essent su-
spensi

spensi a deo, a narratione ipsius testamenti.

Notet ergo fidelis in iam dicta suspensione ab officio narrationis testamenti dei, & ex triplici exemplo supra dicto, si Prælati nostri & Clerici a domino suspēdantur. Primo si repellant a se scientiam scripture, & euangelizationem, tunc enim suspenduntur a domino, ut in minori casu legit Osee capitulo quarto. Nam Prælati nostri habent utrobicq; maiorem materiam prædicandi & formā, ac causas aliquas, ppter quas plus prædicarent q̄ sacerdotes in lege ueteri, & minus exercent id officium. Ideo cum subsit maior ratio, & assit id ē dñs, qui non potest de maiori crimine vindictā finaliter subtrahere, sua exigente iusticia, Patet q̄ Prælati nostri, si qui sunt huiusmodi, gratius sunt suspenſi, & eo iterum grauius quo instare deberent pro lege Christi, feruentius temporibus Antichristi.

Quo ad secundam suspensionem de Heli factam a domino, notet fidelis, si Prælati nostri uel non puniunt, uel culpa bilius puniunt suos spirituales filios, q̄ filii naturales Heli sunt puniti per ipsum. Et quo ad discernendum majoritatē alius culpæ, debet fidelis notare hæc duo. Primo, q̄ Prælat⁹ plus obligatur spirituali filio q̄ secundum rationē qua obligatur suo filio naturali. Et secundo, q̄ magis detestabilis est punitio pro exhausta pecunia qua peccatū uenditur, q̄ est punitio remissa, ad uindicandum dei iniuriam, pro naturali amore, sicut Heli uidetur suis filijs pepercisse.

Quo ad tertiam suspensionē tā in prælatis q̄ regib⁹, & alijs seculi principib⁹ notet fidelis, q̄ ipsi pl⁹ deferūt publicis iniūcīs dñi, ppter priuatū cōmodū, q̄ Saul detulit Amalech, ppter cupidinē suorū tēporaliū. Quod si sic, nō dubiū quin idem deus, qui non potest præterire eandem iusticiam, puniat grauius delinquentes. Vn signū cuidens est de poenē grauitate.

Prælat⁹ q̄ tā
obligat⁹ subi-
ditis,

Quare de^onō uitate, q̄ deus differt poenam usq; post mortem, & non eos semp punit in hac poena. punit aliter in hac uita, sed permittit eos uagari in mundanis prosperitatibus, tanq; reprobos incorrectos. Sed heu istam suspensionem triplicem homines non aduertunt, & præser-tim excelsiores seculi, deberet reuera sepius reuoluere, quo modo tam ab officio q̄ a beneficio perpetuo suspendentur.

Vnde super illo uerbo Numeri. xxv. Iratus dominus ait ad Moysen, Tolle cunctos principes populi, & suspēde eos cōtra solem in patibulis. Origenes homilia, xx. sic loquit̄. Dixit dñs ad Moysen ut assumat omnes principes, & ostētent eos domino contra solē. Populus peccat, & principes ostē-tantur contra solem, id est, ad examinandum productintur,

Supiores red ut arguantur a luce. Vides quæ sit conditio principum populi, non solum pro suis proprijs arguuntur delictis, sed & pro populi peccatis coguntur reddere rationē, ne forte ipsum sit culpa, q̄ populus deliquit, ne forte nō docuerint, ne forte nō monuerint, neq; solliciti fuerint arguere eos qui ini-tium culpæ dederūt, ut ne contagio dispergeretur in plures. Haec enim omnia facere principibus imminet & doctorib^o, si enim illis haec non agentibus, nec sollicitudinē gerentib^o, circa plebē, peccauit populus, ipsi ostētantur, & ipsi ad iudicium producuntur. Arguit eos Moses, id est lex dei, uelut negligētes & desides, & in ipsis conuertitur iracundia dei, & cessat a populo. Hæc si cogitarent homines, nunq; cuperet, neq; ambirent ad populi principatū. Sufficit enim mihi, pro meis proprijs peccatis & delictis arguar, sufficit mihi p me ipso, & pro peccatis meis reddere rationē. Quid mihi necēse est, etiam pro populi peccatis ostentari ante solem, ante quem nihil potest abscondi, uel obscurari, uel occultari. Et subdit. Ostētantur ergo principes, & si in illis culpa est, de-sinit ira dei a populo. Hæc Origenes, ostendens quomodo principes pro peccato luxuriæ, quam cōmisit populus, sunt grauitate

grauiter redarguti. Ve ergo modernis prīcipib⁹ spūalib⁹
& secularibus, qui per se exercent luxuriam, dando malum
exēplū subditis, & non corrigūt subditos, uel si corrigūt, hoc
faciunt propter avaritiā, tales sine dubio a dñō suspensi sunt
ab officio. Nā scribit ex lege Papali tertio decretalī, de uita
& honestate Clericorū, ca. Fraternitati tuae mandamus, qua
tenus Clericos nostra iurisdictionis, q̄ in Subdiaconatu &
supra, fornicarias habuerint, studiose monere curetis, ut a se
illas remoueāt, eas ulterius minime admissuri. Si uero acqui
escere cōtēpserint, eos ab ecclesiasticis bñficijs usq; ad satis-
factionē cōdignā suspendatis, & si eas suspensi psumpserint
detinere, ipsos ab iisdē bñficijs perpetuo remouere curetis.
Vñ, q̄a nō est defactis in lege, sed in ppositis, qui eā practi-
zarēt, ideo scimus, eodē titulo dicit Papa, Prælatos uero qui
tales in suis iniqtatib⁹ psumpserint detinere, maxie sub ob/
tētu pecunie, uel alterius cōmodi r̄palis, pari subiacere uolu-
mitas ultioi. Et dist. lxxxij. sub autoritate B. Grego. dicit. Si
quis Ep̄orū fornicatiōi Clericorū cōsenserit, p̄ce uel p̄conio
nō impugnādo autoritate sui officij, debet suspēdi a suo offi-
cio. Quæ suspēsio, secūdū Archidiaconū, debet esse ppetua,
æquiuales depositiōi, ppter difficultatē congregādi Ep̄os,
ad deponēdū tales Ep̄os, uel talē Ep̄m, q̄ sic symoniace uen-
diderūt, uel uēdit iusticiā. Et q̄a Metropolitanus, ut est Ro/
man⁹ Pōtifex, posset esse segnis q̄ ad suos Cardinales in ex-
ecutiōe huius sancte institutiōis. Ideo tertio ordinauerunt le-
ges ad cōfusiōis remediū, scilicet, q̄ nō audiat missa sacerdo-
tis ab illo, cui est notoriū sacerdotē illū taliter fornicari, nec
ministren̄ ei bona ecclesię ad fouēdū facin⁹. Nā. xxxij. dist.
Nullus sic loquit̄ Nicolaus Papa. Nullus audiat missam p̄
byteri, quē scit indubitatē cōcubinā alere &c. Vñ Alexan-
der secūdus eadē dist. sic loquit̄. Pr̄cipiēdo mādam⁹, ut nul-
lus audiat missam p̄ byteri quē scit concubinā indubitanter

Eps debet su
spēdi ab offi-
cio si fornicati
rios non coer-
ces.

Hac cōsyde/
rate O Sacer-
dotes concu/
binarij.

Ff   habe

habere, & sequit. Vñ & sancta Synodus hoc sub excōsciatōe
statuit dicens. Quicūq; Sacerdotū, diaconorū, subdiaconos &
post cōstitutū beatæ memoriae p̄decessoris nostri sancti Pa/
pæ Leonis aut Nicolai de castitate Clericorū concubinā pa/
lā duxerit, u' ductā nō reliqrit, ex parte dei o' potentis, & au/
toritate p̄cipit Petri & Pauli p̄cipim⁹, & o'no cōtradicim⁹
ut missā nō cātet, nec euāgeliū legat, nec ep̄lam ad missam,
nec i presbyterio, cū his ad diuinā officia q̄ p̄fate cōstitutiōl
obedientes fuerint, maneat, nec partē ab ecclesia suscipiat.
Super q̄ dicit Archidiaconus, q̄ populus debet subtrahere a
tali decimas uolūtarias, q̄ a nō dat bñficiū nō ppter officiū.

Et cū idē nel maius est iudicium de quacūq; maiori spiritua/
li fornicatione, uidetur, q̄ inferior debet suspēdi a strictiore
Prælato, propter qdcunq; peccatū grauius spirituale, & cū
sit certū, q̄ cruciferina superbia in Prælato negligētia euāge/
lisandi, & auaritia Scariothis snt peccata grauiora q̄ carna/
lis fornicatio, manifestū est, q̄ supremus platus Christus Ie/
sus, cui ista peccata grauiora sunt summe nota, ad suspensiō
nem non flectit propter excusationē aliquā culpa dignam.
Ex quibus cū querit statis ecclesiæ colligit, q̄ a Papa usq;
ad sacerdotem infirmū ratis excluditur pro dato tēpore a sui/
spēsiōe, nisi ille q̄ irrephēsibilitet sequit dñm Iesum Christū
Iā em̄ dictū est quō suspendunt fornicarij. Itē Symoniaci. i.
q.j. Quicunq; per Grego. & ca. Reperiunt p̄ Ambrosiū. Itē
suspendunt Clerici turpibus quæstibus & lucris incubātes
dīst. lxxxviij. Cōsequens. Et cū o'nes tales secundū legē Chri/
sti indigne ministrant ecclesiæ, patet q̄ multipliciter irregu/
laritates & p̄phanationes in Clero ecclesiæ sunt cōplexæ.

De prophanatione dixi in tractatu contra aduersariū occul/
tū, ostendens quō quilibet iniquus presbyter prophanat. i.
uiolat, execrat & cōtaminat templū spirituale dei, quod in
dubie secundū sanctos est dignius in natura q̄ omnia tēpla
ma

Anima nobi
illūlū tēplū.

terialia, q̄ post diē iudicij nō dūrabit. Et uē mihi si tacuero,
 nō impugnās auaritiā, u& Cleri luxuriā manifestā. Nā dist.
 Ixxij dicit, Error cui nō resistit, approbat, & ueritas cū mi-
 nime defensatur, oprimit. Negligere quippe cū posset ar-
 guere pueros, nihil aliud est q̄ souere. Nec caret scrupulo
 societatis occultæ, q̄ manifesto facinorū desinit obuiare, lbi/
 dē. Quid em̄ pdest illi suo errore nō pollui, q̄ cōsensum pre-
 stat errati; lbi dē. Cōsentire uide errati qui ad resecāda q̄ cor-
 rigi debēt, nō occurrit. Vñ B. Greg. ca. xv. sui pastoralis, ad
 ducēs illud Threnor. h̄. prophetæ. Tui uiderūt tibi falla &
 stulta, nec apiebant iniquitatē tuā, ut te ad poenitentiā pro-
 uocarēt, sic loquit. Prophetæ quippe in sacro eloquio non
 nunq̄ doctores uocant, qui dū fugitiua esse p̄sentia iudicāt,
 q̄ uētura sint manifestat. Quos diuin⁹ sermo falsa uidere re-
 darguit, q̄a dū culpas corrigerē metuunt, incassum delinquē-
 tibus, pmissa securitate blādiunt, q̄ iniquitatē peccantium
 nēquaq̄ aperiūt. Quia ab increpatiōis uoce cōticescunt, cla-
 vis quippe apitionis est sermo correptiōis. Quia increpādo
 culpā detegit, quā s̄epe nescit etiā ipse qui ppetrauit. Hac il-
 le. Et habet dist. xlij. Sit rector. Et utinā doctores nostri ista
 aduerterent, tūc em̄ nō palparēt Prælator. uirā, nec forēt de
 sides aperire ipsis iniquitatē, ut eos ad poenitentiā prouocarēt.
 Ipsi uiderint q̄ modis alijs alij in crimine cōsentit. Nā con-
 sentit cooperās, defendēs, cōsiliū dās ac autorizans, non mi-
 nās, nec reprehēdās. Iā de interdicto, q̄ ppter unū hominē
 uel ppter plures Clerici angariāt plebē Ch̄ri, illis em̄ trib⁹ cē-
 suris. Excoicatiōe, Suspēsiōe, Interdicto, ad sui exaltationē
 Cler⁹ populū laicalē sibi suppeditat, auaritiā multiplicat, ma-
 litiā ptegit, & uiā pparat Antichristo. Oēs autē illas tres cē-
 suras accumulant super inobediētia isto modo. Quod qui-
 cūq̄ ipsis ad uoluntatē eorum non obedierit, illum excom-
 municant & suspendunt ab officio, & dum ipsorū uolūtati

Ff h̄ constā

Hugonis

Quid Clerus
 facit p excōi/
 cationē, suspe-
 sione & inter-
 dictū.

constater restiterit, ponunt in populo interdictum. Interdicentes diuinū exercere officiū, Sacramentorū exhibitionē, & se pulcra, & hominibus quātūcūq; iustis, ut p illā excogitatā aggrauationē suā obtineant uolūtatē. Signū autē euīdēs est, qn ab Antichristo tales procedunt Cēsuræ, quas uocat in suis processibus Fulminationes, dū feriuntur in illos qui prædicant legē Christi, & arguunt nequitiā Clericorum.

Inobedientia
Prælatorum
grauius puni-
tur q de ino-
bedientia.

Secundū signū est, q magis illæ Cēsuræ multiplicant propter inobediētiā ipsis factā, q propter inobediētiā deo factā & sic, ppter iniuriā propriā, q, ppter iniuriā dei nostri. Illo em modo antiquus hostis exercitatus in malicia pcedit, qd supra obediētiā Chri exaltat obediētiā Antichristi, & sic ex cōicationē usurpat p sua inobediētia, quā Christus instituit ppter inobediētiā deo factā. Procedit autē isto modo. Primo discipulū Christi infamat, postea accusat, deinde citat, excōmunicat, suspēdit, & si nō pōt tradere in carcerē, uel in morte, tūc brachiū seculare inuocat, & nec sic ualeat uincere, sup accumulat p malitiā interdictū. Principalissime autē sic pcedit cōtra illos q denudant nequitiā Antichristi, q Clerū p se maxime usurpauit. Vñ p suo Clero extēdit illas Cēsuras, ut p litigatiib; in auaritia Bñficiorū, & dū populus ad uotū decimā nō dederit, si princeps Cleri temporalia arrestauerit uel receperit, si aliquis clericus p seculares, etiā fuit nequissimus uel aliter criminosus captus in custodia, tētus fuerit, uel si ad effusionē sanguinis sacerdos uulneratus fuerit, uel etiā dū licite aliquān ipsis Prælatis obediētiā populus subtraxerit. Christus autē Sūm⁹ Pōtis ex detēto ppheta, q nō surrexerit maior inter natos mulierū, nō posuit iterdictū, nec dū eū Herodes decollauit. Immo dū ip̄met spoliabatur, pcutiebatur, & blasphemabat a militibus, a scribis, pharisæis, magistratibus & pōtificibus, nō tūc maledictionē intulit, sed orauit dicens p eiis Luce. xlij. pater dimitte illis, qa nesciūt qd faciūt. Et illā doctrinā

Christus nō
posuit inter-
dictū, ut sui
uicarii faciūt

Chrysostomus

doctrinā tradidit suis mēbris dīcēs March. v. Diligite inimicos
eos nēstros, & benefacite hīs qui oderunt nos, &c orate p per
sequētibus, & calumnīatibus uos, ut sitis filii patris ueltri q
in coelis est, q solē suū facit orīti sup bonos & malos, & pluit
sup iustos & iniustos. Vnde istā doctrinā sequēs ī uerbo &
opere prim⁹ Christi Vicarius Pōtīfex Romanus pri. Petri
secūdo, docet fideles dicēs. In hoc uocati estis, quia Christ⁹
passus est, p nobis, uobis relinquēs exēplū, ut sequamur ue
stigia eius, qui peccatū nō fecit, nec inuētus est dolus in ore
eius, qui cū malediceret nō maledicebat, cunq pateret, nō
cōminabat. Et Paulus eadē uia trāsiēs dicit ad Rom. xii. Be
nedicte psequētib⁹ uos bñdicite, & nolite maledicere. Hāc
aut̄ doctrinā & alij seuti sunt sancti, qui psextiōe sua non
fulminabant excōicationē uel suspensionem, nec ponebant
interdictū, sed uenienti grauiori persecutione, magis dittinis
ministerijs insisteabant.

Sed post millenariū soluto Sarana, & Clero impinguato
mundi stercoribus, & eleuato ī uoluptate, superbia, & imi
patientia, Interdictum cœpit originem. Nam Hadrian⁹ Pa
pa qui cœpit anno dñi. M. C. lxiij. propter unius Cardinalis
uulnerationē totā Romā supposuit interdicto. O q̄ patiēs
fuit iste Papa, nō tñ ut Christus, Petrus uel Paulus, uel An
dreas apostolus. Postea & Alexander tertius anno dñi. M. c
lix. interdixit regnū Angliæ, de Sponsalibus ca. ij. Nō est uo
bis. Papa Celestīnus tert⁹, qui cœpit anno. M. lxxxij. dicit
aliquid de interdicto, in ca. Quāsiuit, de maioritate & obedi
entia. Postea Innocētius tert⁹, qui cœpit āno dñi. M. c. xcix
publicauit interdictū p multas decretales, ut in cap. in Cōci
lio Lateranensi de p̄bēdis lib. iiij. Decretaliū, postea Bonifa
cius octauus, Innocētius quartus & Clemēs quintus in sex
to & Clemētiniis interdicta hmōi dilatarunt. Et sic cōtinuo
Clero exardescente in auaritia, pōp a seculari, & in impatiē
tia,

Nō subest rō
q generale
ponatur iter/
dictum.

tia, multiplicant talia interdicta.

Vnde opto semp fundamētu uel rationē interdicti gene
ralis, q iusti sine demerito a Sacramentis, ut Cōmuniōe, cō
fessione & cāteris priuātūr, & interdū paruuli baptismo. Si
militer quare dei minuit in uiris iustis ministeriū p interdi
ctū propter unū hominē positiū. Valde mirabile esset, si regi
terreno tollereſ seruitū ab oībus bonis seruis, propter unū
eīs seruit qui foret sibi cōtrarius. Et omnino si propter unū
qui esset bonus & fidelis seruus regis, si Vasallus uolens illū
ad suū libitū flectere, oībus fertis regis interdiceret, ipsi regi
ministeriū exhibere. Quō ergo Papa uel Ep̄us tā incōstite
sine scriptura uel reuelatione, ualde defacili interdicit mini
steriū Christo regi. Posito em generali interdicto in ciuitate
uel diocesi, nō minuit peccati, sed augēt. Nā iustis denegat
sepultura cōtra scripturā. Ecclesiast, vij. Mortuo nō phibet
as gratiam. Quis em dubitat quin mortuos iustos sepelire sit
opus misericordiae. Nā Thobiæ. xij. angelus Raphael sic al
locutus est Thobiā. Qn̄ orabas cū lachrymis & sepeliebas
mortuos, & derelinquebas prādiū tuū, & mortuos absconde
bas ī domo tua, & nocte sepeliebas, ego obtuli orationē tuā
dño. Quis etiā dubitat quin audire cōfessionē & consulere
ad salutē pdicare uerbū dei, sit opa misericordiae. Similiter
sacramentū eucharistiæ deuoto pbere populo, & baptizare.
Quæ ergo ratio ista subtrahere sine demerito populo dei?

Vñ B. August. scribit ad maximū Ep̄m, & ponit. xxiiij. q.
iij. Si habes, inquit, de hacre sententiā certis rationibus, uel
scripturarū testimonijexploratā, nos docere digneris, quō
recte anathematizet, p p̄is peccato fili⁹, aut p mariti uxori
aut pro dñi seru⁹, aut quisquā ī domo, & nōdū natus, si eo
tempore quo uniuersa domus anathemate obligata nascatur,
ne ei possit p lauacru regenerationis in mortis periculo sub
uenires, haec enim fuit corporalis pena qua legitimus quosdā
con

Malū nō bo
nū ex interdi
cto prouenit

imile ponit

Contemptores dei cū suis omnibus qui eiusdē impietatis pat
ticipes fuerunt perisse inter sanctos. Tum quippe ad terro
rem uiuentū mortalia corpora perimebant, qñq & moritu
ra. Spiritualis autē poena qua sic quod scriptū est. Quę ligaue
ris super terrā erit ligatū in celis, animas obligat de quibus
dictū est, ut anima patris ita anima filij mea est. Anima quę
peccauerit ipsa morietur. Audistis fortasse aliquos magni
hominis sacerdotes, cū domo sua quępiam anathematizasse
peccantiū, sed forte si essent interrogati, reperirentur idoneā
mīhi nō reddere rationē. Ego autē si quis a me quæsierit, utrū
id recte fiat, quid ei respondeā non intenio, Nunquā hæc fa
cere ausus sum de quorundā facinoribus unanimiter aduer
sus ecclesiā perpetratis, nīl grauissime cōmonerē. Sed si tibi
quo modo iuste id fiat dñs reuelauit, nequaq̄ iuuenilē æta/
tem tuam & oneris ecclesiastica rudimenta contēno. Senex
em a iuene & episcopus tot annorum ac collega, nec dum
anniculo paratus sum doceri, quo modo possum uel deo u/
homīnibus iustā reddere rationem, si animas innocentēs p
seclere alieno quod non tradunt ex Adam, in quo oēs peci
cauerunt spirituali supplicio puniam. Etenim Clazianus fi
lius, & si traxerit ex parēte noxam prīmi homīnis sacro fon
te baptismatis expiandā, tamē quicquid postquam eum ge
nuit peccati pater eius admisit, ubi particeps ipse non fuit,
ad eum non pertinere quis ambigit? Quid dicam de coniu
ge? Quid de tot animabus uniuersæ familie? Vnde si una
anima per istam seueritatem, qua tota domus ista anathe
matizata est, sine baptisme de corpore exēundo perierit,
innumerabilium mors corporum si de Ecclesia homines in
nocentes uiolenter abstrahantur, & interficiantur, huic
damno non potest comparari. Si ergo de hac re potes red
dere rationem, ut & nobis rescribendo pares, ut possimus
& nos

& ros, si autem non potes quod tibi est in consulta cōmotione animi facere. Vnde si interrogatus fueris, responsione rectâ non uales inuertere. Hæc Augustinus. Ex istis concludit Gratianus, sic, ut ergo ex autoritate euidētissime monstratur. Illicite excommunicat⁹ quis p. peccato alteri⁹, neq; aliqua ratiōne nitunt⁹, qui

Multi propter p. peccato unius in totā familiā sententiā ferunt excommunicatiois unū nō debet illicita aut excommunicatio notatū nō lādit, sed excommunicantē, excommuni- cari.

Vbi notandum, qd circa uerba Augustini dicit glosa decreti in cap. sumario, qd iste Epus p. peccato Claziani excommunicauit totā familiā eius, hoc autem uidebat sibi recte fieri posse, tū quia poena corporali qnq; puniſſ unus p. peccato alteri⁹, tū quia quidam magni nominis sacerdotes p. alieno peccato excommunicauerunt quosdam. In prima parte capituli petit Augu. ab eo causam & rationē suæ opinionis. In sequenti docet, qd neutra p̄dicari rationū sufficit ad corroborationē suæ sententiæ. Tertio descendit ad factū speciale, & probat sententiā latā in familiā Clazianī iniustā. Ultimo consulit Ep̄o, ut si suæ opinionis rationē reddere nō uelit, relicto errore, ueritatē debeat imitari. Hæc glosa. Utinā ergo dictū B. Augusti, cū ista glosa p̄penderet excommunicat̄, & interdictū generale propter unum hominē in ecclesia uel ciuitate ponētes, quare afficiunt excommunicatione, & interdicto cōitatem, quæ non est culpabilis, & omnino qd privat bonos & deuotos presbyteros diuino ministerio, & deuotū dei populū sacramentis, & ipsum deū honore qui sibi tunc exhibet, & mortuos sepultura, & sepius paruulos baptismō, qui sine eo dedecidunt & damnantur, iuxta sententiā Augustini. Vnde dicit Glosa decretis p̄ illo uerbo. Si una anima p̄ istā severitatē, qua tota domus ista anathematizata est, sine baptisme de corpore exēundo perierit, innumeralibet mors corporis, si de eccl̄ia hoīes inocentes uiolēter abstrahantur, huic dāno nō potest cōparari. Dicit Glosa Argumētū. Maius peccatum est si una anima p̄ peccatum infidelitatis pereat, qd si innu-

Si innumerabiliū martyru corpora pro deo occidant, & hoc
uideā ad literā dicere. Si innocētes de ecclesia extrahant, &
si martyrū corpora pereant, nō est dānū, sed dicit secundum
vulgare homicidiū ibi esse. Itē dicit glosa. Grauius peccat cu
ius culpa aīa pueri de hac uita sine baptismo decesserit, q̄ q̄
multos innocētes de ecclesia abstrahendo peremerit.

Sed heu ista oīa, non aduertit Clerus cæcatus malitia, qui
ob non solutionē aliquā pecunia paruūlæ, etiā hominis pau
peris non ualentis soluere, prittat per interdictū sacramētis
ecclesiæ, ut dictū est, populū. Nō sic docuit Christus, qui pre
sertim docuit Clerū non contendere iudicio, dicens *Lucæ. vij.*
Doxina christi.
Qui te pettit in unā maxilla, præbe ei alterā, & ab eo q̄ aufe
ret tibi uestimentū, & tunica noli phibere. Omni peteti te tri
bue, & qui aufert quæ tuā sunt, ne repetas. Sed Clerus impa
tiē illā Christi doctrinā saluberrimā, audiēs deridebit. Nec
mirū, q̄a dicit post ea *Saluator Matth. vij.* Omnis qui audit
uerba hæc & non facit ea, similis est uiro stulto qui ædificat
domū suā supra arenam. Quis inquā stultior est uir q̄ Cler
qui fundās se in mūdi stercorib⁹, uitā Christi & doctrinā ha
bet in derisum: ad tūm em iā pessunda⁹ est Clerus, q̄ odit eos
qui frequenter p̄dicat, & nominat dñm Ch̄m, & dū quis al
legat p̄ se Christū, statim dilatato ore & rācorato, dicit, Es
tu Christ⁹, & more pharisæorū illos deturpāt & excōmuni
cant qui Christū confitentur.

Vnde, quia prædicauī Christū & suū euangeliū, & detexi In iusta auto
Antichristū, uolēs ut Cler⁹ uiueret iuxta legē Christi, dispo
suerunt Prælati primo cū dño Sūicōne Pragēsi Archiepisco
po Bullā ab Alexādro Papā, ne in Capellis p̄dicaret uerbū
dei ad populu. A qua Bulla appellaui, & nunq̄ habere audi
entiā potui. Vñ citatus, ex causis rationabilibus non cōpa
rui, ppter quod excommunicatiō ordinauerūt p̄ Michaelē
de Causis, post factā concordiā, & iā ultimo p̄ctrauerunt in
Gg terdictū

Nota macti
cleri.

Doxina christi.

terdictū, quo plebē Christi angariant sine culpa.

Velle ergo, q̄ doctores dicentes, q̄ in processibus nō prohibetur purū bonū, nec p̄cipit purū malū, sed sola media, p̄barent h̄c, & primo q̄ probaret interdictū tā generale esse mediū inter purū bonū & inter purū malū, q̄ innocētes priuat sacramētis & sepultura, seruitum diuinū impedit, & nil boni inducit, nisi scandala, detractiones & odia. Et quomo do poterunt doctores ostēdere hoc esse līcītū, excōicare a sacramentis, a sepultura, & a diuinis seruitijs dei populū, de q̄ ut dictū est, potissimum doctor ecclesiae B. Augustinus redar-

habet maximū guit Auxiliū episcopū, & probatio doctorū cōbinata ex hypocritica palliatiōe, & rusticorū argutia, nō satisfaceret Au-
 Stylo Roma/ stino pro ratione, cū dicūt doctores. Sed secundū stylum ec-
 nac curiæ. clesiae & Curiæ Romanæ consuetū & obseruatū. Ecce palli-
 atio hypocritica. ante patres patrū nostrorū. Ecce rusticorū ar-
 gutia, p̄cipiantur ibi sola media, S. Doctores cuius ecclesiae
 est ille stylus, nūquid Apostolicæ? Dicite cui? Apostoli est
 stylus ille, uel cuius sancti post Apostolos? nūquid est Chri-
 sti stylus, illius capitis ecclesiae sanctæ, in cuius stylo omnis
 ueritas utilis ecclesiae est cōtentā. Sed rogo, ubi cōtinet istud
 dictū, omnē locū, ciuitatē, oppidum, uillā, seu Burgum exē-
 ptum seu non exemptū, ad quēcumq; uel quæ idem dñs Io-
 annes Hus declinauerit; & quā diu ibidem fuerit, & moram
 traxerit, & post eius abinde recessum per tres dies naturales
 continue duraturos. In his scriptis in tanto ecclesiastico sub-
 iēcimus interdicto, & uolumus in eisdē cessari a ditinīs. For-
 te ibi fundatur ille stylus. Oportet semp orare, & non desice-
 re. Lucae. xviiij. Vel ibi. Laudate deū oēs gentes. Et ibi. In om-
 ni loco laudate dñm. Sed qd dicēt stylū autores, si contigerit
 Ioannē Hus uenire ad ciuitatē sanctā Ierusalē, in qua nō ces-
 tant Cherubici & Seraphici clamare quotidie una uoce dicē-
 tes, Sanct⁹ Sanctus Sanctus dñs deus Sabaoth. Nunquid pro-
 pter

per fulminationem cessabunt ibi a diuinis: sic ut Christus aduocatus iustus non intercedat ad deum patrem pro fidelibus membris suis, uel q̄ non clamet chorus angelicus, Sanctus Sāctus Sāct⁹ dñs deus Sabaoth. Cessabit ne illa uox de qua Ioannes Apocalyp. v. dicit, Audiū uocem angelorum multorū in circuitu throni, & animaliū & seniorum, & numer⁹ eorū millia milliū, uoce magna dicentium, dignus est qui occisus est accipere uirtutem, & diuinitatem, & sapientiam, & fortitudinem, & honorem, & gloriā, & benedictiōnem, & omnem creaturam quæ in cœlis est, & quæ sup̄ terram, & subtus terrā, & in mari, & quæ in eo sunt.

Nec dicit doctores, q̄ istud est impertinens, nam omnes creaturæ rationales secundum stylum Curiae Ronanæ, subiacent mādato ipsius Curiae. Nam omnis creatura humana subiacet Romano Pontifici, dicente stilo ipsius in Extraua gante Bonifacij octauī. Porro subesse Romano Pontifici omnī humanae creaturae declaramus, dicimis & diffinimus omnino esse de necessitate salutis. Similiter creatura angelica ipsi Romano Pontifici subiacet, dicente stylo Curiae in Bulla Clementis Papæ. Mandamus angelis Paradisi, q̄ animam illius a purgatorio prorsus absolutam, ad paradisi gloriam introducant. Cum ergo secundum illum stylum Curiae omnis creatura rationalis tam angelica q̄ humana Romano subiacet Pontifici in mandato, & stylus in processu eiusdem Curiae dicit, q̄ ad quemcunq̄ locum exemptum uel non exemptum Ioannes Hus declinauerit, & q̄ diu ibi dē fuerit ecclesiastico subiçim⁹ interdicto, sequitur, si quod per summe possibile ad absolutam dei potentiam Ioannes Hus per mortem ad cœlestem Ierusalem declinauerit, ipsa subiçci debet Ecclesiastico interdicto. Sed benedictus sit deus omnipotēs, qui præcepit angelū cum omnibus sanctis in ipsa cœlesti Hierusalē nō subiaceat hīmōi interdicto.

Ois creatura
ratiōalis sub
iacet Ro. Pō
tifici.

Gg ij Bene

Benedictus quoque sit Christus Sanctus Romanus Pontifex qui dedit gratia suis fidelibus, quod non existete aliquo Romano Pontifice pro dato tepore, ad coeli patria possunt duce Christo domino peruenire.

*Agnes multa
er Papa.*

Quis emper diceret, quod Agneta muliere existete solum apparentter Papa pro duos annos & pro quinque menses, nullus hominus forret salum. Veriter post mortem Papae tepore medio, inter mortem Papae, & inter electionem successoris, nullus tunc hominus morientium saluaret. Benedictus etia sit deus omnipotens, quod ordinnat sua militate ecclesiam sic uiuere, quod mortuo Papa non ideo ipsa est decapitata, uel mortua. Quia non ex Papa, Sed ex Christo capite dependet eius uita, & quod in fatuso Papa, & facto heretico, ecclesia militans manet fidelis spousa domini Iesu Christi.

*Tres Papax
uno tempore*

Benedictus etia sit domins, qui unum caput existes ecclesiae, ipsam in unitate conservat sic efficaciter, quod tripartito uocato capite in Papis maneat unica sponsa domini Iesu Christi. Non enim Balthasar dictus Ioannes. xxij. est in Roma, Angelus Corrai dictus Gregorius. xij. in Arimno, & Petrus de Limna, dictus Benedictus in Aragonia, cur unus ex illis pater uocatus sanctissimus, de plenitudine potestatis non compellit reliquos cum eorum adhaerentibus, ut subsint sue iurisdictioni. Ex quo dicit stylus Romanae curiae, qui habet super quilibet homine in terra plenitudinem potestatis. Satis ergo fundamentum debile est, pro fundamento & probatione, ut aliquid teneatur infragibiliter assumere stylum Romanae curiae. Nam libro sexto de constitutionibus dafit pro regula, quod duobus super eadem puissance litteras a Papa habentibus una die, is cui Papa Canonicatum contulit pref*erendus* est, cui non dedit Canonicatum ignorante executore, quod primus impetraverit. Si autem sint pares in gratia quod ad formam stylis Papalis, is qui prius presentauit erit posterior in Prebenda. Et tertio, si æqualis fuerint in his tribus, tunc Canonicis, quibus spectat collatio, uel maior pars eorum, teneat eligere reliquo.

reliquo carēte fructu gratiæ. Nisi ex tenore Papaliū literarū
 exp̄sse appareat, q̄ Papa utrīq; illorū toluerit p̄uidere. Ista
 aut̄ trimēbris stylī Curiae maxima uidet̄ esse principiū cōtra
 Christū, q̄a supposito, sicut in maiori parte cōtingit, q̄ Prae/
 positus in Canonicatu uel tēpore in p̄sentatione, uel ostensi/
 sione gratiæ, uel tertio in Capituli electione sit reliquo quā/
 tūlibet indignior q̄ ad deū, tūc ex ista stylī maxima debet iu/
 dicari cōtra Christi iudiciū. Ex q̄ sequit̄, q̄ illa stylī maxima
 est cōtra cōsciētiā, & p̄ cōsequens cōtra Ch̄m. Que ergo p̄
 batio, stylus Romanæ Curiae consuetus & obseruatus illud
 cōcedit uel afferit, ergo est legi Christi cōsonū catholice ac/
 ceptandū. Illa aut̄ rusticorū argutia, quā doctores ponunt, q̄
 ante patres patrū nostrorū sic est creditū uel obseruatum, Sa/
 tis cōcluderet, q̄ ipsi doctores crederet & obseruarent erro/
 neas cōsuetudines gentiliū & Iudeorū, imo q̄ colere debe/
 rent Beel, sicut Boemī dū erant gētiles coluerunt. Habet p̄
 se illud Ezech. xx. In p̄ceptis patrū uestrorū nolite incedere
 nec iūdicia eorū custodiatis. Qualis ergo p̄batio doctorum
 interecūda: ante patres patrū nostrorū illud fuit creditū, ob/
 seruatū uel tentū, ergo a nobis debet credi, obseruari & tene/
 ri. Talia em̄ insulsa argumēta insulsi hoīes faciunt, ad excus/
 sandas excusatiōes in peccatis. De numero illorū nō est ille,
 qui Psalmo, cv. dicit. Peccauimus dñe cum patrib⁹ nostris,
 iniuste egimus, iniquitatē fecimus. Patres nostri in ægypto
 nō intellexerunt mirabilia tua, nō fuerūt memores multitu/
 dinis misericordiæ tuae. Et si forte doctores dicant, qđ in suo
 dicto notant patres patrū, sanctos prophetas uel Apostolos,
 uel posteriores sanctos, tūc posuissent exp̄sse ipsorū scriptu/
 rā, contra quā nō foret cuiquā līcitū rebellare, & cessasset in/
 stantia eorū, infringens argutiā uel rationē, qñ dicunt, q̄ in
 processibus secundū stylū ecclesiæ & Curiae Romanæ con/
 suetū & obseruatū ante patres patrū nostrorum p̄cipiuntur

Gg in ibi so

Nō contineo
rectū omne
qd agit styl
Romanus.

Patres patrū

eruersum ibi sola media inter pura bona & inter pura mala. Quis enim
 & q̄ diuina, sanctorum patrū, prophetarū, Apostolorū, uel aliorū sancto
 essent ad p̄tēntiam mali rum præcipit, q̄ ubi cunq̄ declinauerit homo etiā pessimus,
 q̄ ibi cessent a diuinis Christus enim uidēs inobedientissimū
 Iudam & traditorē suum, non cessauit a diuinis in coena sua
 magna, Immo ipso assistente exercuit diuina, & dedit ei cor
 pus suū sanctissimū & diuinissimū ad manducandū, & mo-
 nuit constantius discipulos, ut uigilarent, & orarent secum,
 ne propter violentam inuasionem scribarū, phariseorum &
 pontificū intrarent in temptationem. Nec p̄ijssimus Pontifex
 cessat ab oratione diuinissima, dum blasphemaretur & cruci-
 figeretur, sed orauit pro suis crucifixoribus dicens, Pater
 dimitte illis, quia nesciunt quid faciunt. Lucæ, xxiiij. Vñ cā
 clamore & lachrymis orans, exauditus est pro sua reueren-
 tia, ad Hebræos, v. Vñ & sui ueri & manifesti Vicarij, Apo-
 stoli & alij sancti sunt ipsum in illo imitati, & primo Stepha-
 nus qui Actuum sexto dixit. Domine Iesu ne statuas illis
 hoc peccatū, quia nesciunt quid faciunt. Et est mirabile, qua-
 re propter Iudeos qui negant Christum esse deum, & sic to-
 tam eius legē nō faciunt interdictū, uel propter manifestos
 Symoniacos, qui sunt p̄cipui hæretici, a sanctorū apostolorū
 & aliorū sancteorū scriptis maledicti, excōmunicati, suspensi
 & interdicti, & a sancto sacerdotio alieni. Ratio est, quia illi
 Symoniaci uendūt & emunt excōicationes, suspēsiones &
 interdicta. Et illis tanquā armis potissimis suā nutritū & de-
 fendent Symoniā. Nec est necessaria probatio, cū patet etiā
 Symoniaca mercatio ad oculū, etiā rusticis qui ab iōpis Symo-
 niacis angariantur, uexant, opprimunt & spoliant. Nā ad
 tantū inuauit Symoniaca & Giezitica hæresis, q̄ non mo-
 rose, sed importune & opportune ad cōmercandū homines
 etiā inuiti ad crimen huiusmodi impellunt. Et omnis mer-
 catio huiusmodi soritur ex stylo Romanæ Curiæ, qui alias
 Episco

Nec Christo
 nec sancti po-
 uerunt inter
 dictum.

hamis

Symoniaca
 mercatio cle-
 ricorum.

Episcoporum Curias in stylo sibi Symoniaco & Giezitico
subalternat. Patet in literis dimissorialibus confirmationū,
absolutionum, admissionum, & in alijs ad exhaustiendum
pecunias adiumentis.

Iam de condemnatione, xlvi. articulorum esset dicendum.
Sed breuiter dico, q̄ usq̄ hodie doctores Prætorij non pro-
barūt, q̄ quilibet eorum est, aut hæreticus, aut erroneous, aut
aut scandalosus. Sed miror quare iam doctores non docent
in prætorio, q̄ non practicetur articulus de ablatione tempo-
ralium, puta iste. Domini temporales possunt ad arbitrium
suum auferre bona temporalia ab ecclesiasticis habitualiter
delinquentibus. Iam tacent cum Pontificibus & pharisæis,
nec cōgregant ad p̄toriū ut condēnēt illū articulū, practizā-
tes, p̄ certo qđ timebant evenit eis, & eveniet in posterum.
Perdent enim temporalia, sed det deus ut cōseruent animas
suas. Dicebāt doctores, q̄ dum fuerit facta condemnatio ar-
ticulorum, tunc est pax & concordia. Sed uersa est eorū pro-
phetia in oppositam qualitatē. Nam gaudebant condemnā-
tes, & lugent census dantes, condemnauerunt istum articu-
lum, Decimæ sunt puræ eleemosynæ. Et multi uenientes ad
prætorium, petebant ut eorum census qui sunt eleemosy-
næ non tollerentur. Sed quidam domini de prætorio respon-
debant dicentes, Ecce uos prius condemnasti, q̄ Decimæ
sunt puræ eleemosynæ, & iam dicitis, q̄ sunt eleemosynæ, &
sic contra condemnationē attemptatis. Et tantum ad præ-
sens, relictis alijs in posterum differendis.

EXPLICIT TRACTATUS MAGISTRI IO
annis HVS, Quē collegit anno dñi. M. CCCC. XIII.

Et est pronūciatus publice in Ciuitate Pragensi.

Excudebatur typis hoc opus Mense Au-
gusto, An. M. D. XX.

EX LIBRIS
H. C. COCCHEI
LIBRARII
MAGISTRI
HISTORICIS
ANTICIS
ET
MANUSCRITIS
LIBRARII
H. C. COCCHEI
LIBRARII
MAGISTRI
HISTORICIS
ANTICIS
ET
MANUSCRITIS